TAKVİMİ MESKÛKÂTI OSMANİYE

İSMAİL GALİP (ETHEM)

1307

تقویم مسکوکات عثمانیه

دولت علیهٔ عثمانیه‌نك بدایت تأسسندنبرو ضرب واخراج اولنان مسکوکات ومدالیه‌لرك نوع وجنس و تعریفاتیله معلومات تاریخیه‌سنی متضمندر .

اثر

اسماعیل غالب

اون ایکی عدد رسم لوحه‌لرینی حاویدر .

معارف عمومیه نظارت جلیله‌سنك رخصتیله

قسطنطینیه

(مهران) مطبعه‌سی — باب عالی جاده‌سنده نومرو ۲

١٣٠٧

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

فن مسكوكات قديمه اربابنجه مسكوكات اسلاميه میاننده دولت ابد مدت عثمانيه مسكوكاتی اسباب متعدده يه مبنى حائز اهميت مخصوصه‌در.

حكومات اسلاميه‌دن هيچ برينك مسكوكاتى كرك مدت وزمانجه وكرك ضرب اولندقلرى ممالك وبلدانك تعددى وسكه‌لرك تنوع طرز واصولى جهتلرنجه مسكوكات عثمانيه‌يه مقيس اوله‌مز .

عثمانلى مسكوكاتنك بر قسمى و بلكه قسم كليسى قرون متوسطه‌نك اواخريله فتح قسطنطينيه‌دن بدأ ايدن قرون متأخره‌نك اوائلنه متصادف اولمق حسبيله مسكوكات عتيقه عدادينه داخل اولمشدر.

مسكوكات عثمانيه بدايت ظهورندن شمدى يه قدر نوعاً بيك عددى متجاوز اوله‌رق ضرب ايدلمشدر. بونلرك طبيعى يكديكرينه مشابهلرى بولنمقده ايسه‌ده رسم خط ونقش ويا تاريخ وياخود وزن وقطر ودها سائر علامتلرجه جزئى وكلى برى برلرندن فرقلرى وهله هر عصرك كندينه مخصوص بر طرز واصولى واردر.

بويله بربيوك نوع ومقدار تشكيل ايدن مسكوكاتك اربابى نزدنده وتاريخ وفن مسكوكات نظرنده درجهٔ اعتبار واهميتى وارستهٔ تعريف وايضاحدر .

مسكوكات عثمانيه‌نك بو كونكى كونده (قولكسيون) يعنى

طاقملری پك محدود در . اوروپا موزه‌لرینك چوغنده سائر مسکوکات قولکسیونلرینك انواعی وپك مکمللری بولندیغی حالده مسکوکات عثمانیه طاقمی مکمل اوله‌رق یالکز انکلتره موزه‌سنده موجود اولوب دیکر بعض موزه‌لرده دخی جمع وترتیبنه تشبث اولنمش ایسه‌ده تدارك اولنان سکه‌لر پك نقصان بر حالده قالوب اکمال ایدیله‌مامشدر .

اون بش سنه قدر بر مدتدنبرو تحریات متمادیهٔ عاجزانهم نتیجه‌سی اوله‌رق اوائل سلطنت سنیه‌دن شمدی‌یه قدر سلاطین عظام عثمانیه‌نك نام عالیلرینه ضرب واخراج قلنان التون وکموش وباقر مسکوکاتدن بیك ایکی یوز عددی متجاوز سکه تدارکیله بر (قولکسیون) ترتیب وتشکیلنه موفق اوله‌بیلدیکم کبی سلاطین مشار الیهم حضراتی طرفندن احداث بیوریلان بالجمله (مدالیه)‌لر ایله قدیمده استعمال اولنان والیوم آثار نادره‌دن معدود اولان (قورشون مهر)‌لردن دخی جمع ایله بوقولکسیونه علاوه ایلدم .

مسکوکات عثمانیه‌نك کثرت جنس ونوعی ملاحظه اولندقده اشبو قولکسیونه بتون بتون نقصاندن عاری دینیله‌مز ایسه ده بر درجه‌یه قدر مکملیتنه دلالت ایتمك اوزره الده بولنان بعض (قتالوق)‌لره وبالخاصه انکلتره موزه‌سنك مسکوکات عثمانیه‌یه مخصوص اولان قتالوغنه نظراً آنلرك موجودندن برخیلی نادر وفضله سکه‌لر بولندیغنی بیان ایده‌بیلورم.

نخبهٔ افکار معالی آثار همایونلری استکمال وسائل عمران مملکت وانتشار انواع علم ومعرفت جهتنه معطوف اولان پادشاه معارفپرور وشهریار ترقی کستر افندمز حضرتلرینك عصر معارف حصر ترقیپرورلرنده موضوع موقع انتشار اولان بونجه آثار مفیده‌یه بر علاوهٔ ناچیز اولمق اوزره جمع ایلدیکم مسکوکات و مدالیه‌لرك نوع وجنسنی وعبارات مندرجه‌سنی ووزن وقطرلرینی حاوی بر (قتالوق) تنظیمیله برابر تاریخ عثمانینك مسکوکاته متعلق اولان مهم بر شعبه‌سنه خدمت ایده‌بیله‌جك

بعض ایضاحات مفیده و معلومات تاریخیه درج وعلاوه ایدرك ترتیب وتألیف و (تقویم مسكوكات عثمانیه) نامیله توسیم ایتدیكم شو اثر عاجزانه‌می نشره جسارت ایلدم .

(تقویم مسكوكات عثمانیه) ده اوائلدنبرو مسكوكاتده استعمال اولنان القاب وعنوان پادشاهان واذكار وادعیه یولنده‌كی عبارات عظمتبیان وضرب سكه اولنان ممالك و بلدان ایله اقتضا ایدن تعریفات آیرو آیرو جدوللرده كوسترلدكدن صكره هر عصرك مسكوكاتی ذیلنده او عصره عائد ایضاحات ومعلومات ـ علی الاكثر مأخذلرینك ارائه‌سیله ـ درج وتحریر قلنمش ودور و زمانلرینه كوره مسكوكاتك رایجلرینی حاوی بشقه‌جه جدوللر دخی علاوه ایدلمشدر . ارباب مطالعه‌جه مسكوكاتك رسم وشكللری حقنده دخی بر فكر حاصل اولمق ایچون موزهٔ همایون مدیری برادرم حمدی بكك همتیله هر عصرك سكه‌لرندن ایجابنه كوره بالتفریق یوز اوتوز التی عددینك فوطوغرافیلری اخذ اولندقدن صكره (فوطوتیپی) اصولنده اون ایكی لوحه‌یه نقل وطبع ایتدیریله‌رك خاتمهٔ كتابه ربط اولنمشدر .

(تقویم مسكوكات عثمانیه)نك بمنه تعالی بر وجه مأمول مظهر اوله‌جغی رغبت جمع و تداركیله مشغول اولدیغم مسكوكات سلجوقیه اوزرینه ایلروده عاجزانه بر اثر دها نشرینه شوقبخش جسارت اوله جقدر . (ومن الله التوفیق)

شورای دولت اعضاسندن

قسطنطینیه فی ١٥ شهر رمضان المبارك سنه ١٣٠٧

غالب بن ادهم

سلاطين عظام عثمانيه

(مائة عام)

٧٠٠ ١ سلطان عثمان ٦٩٩

(٤) ٢ سلطان اورخان ٧٢٦

٣ سلطان مراد اول ٧٦١

٨٠٠ ٤ سلطان بايزيد اول ٧٩٢

(٤)

سليمان چلبی موسی چلبی ٥ سلطان محمد اول ٨١٦ عيسی چلبی مصطفی چلبی

٦ سلطان مراد ثانی ٨٢٤

٧ سلطان محمد ثانی ٨٥٥,٨٤٨

٩٠٠ ٨ سلطان بايزيد ثانی ٨٨٦ شهزاده جم سلطان

(٤) ٩ سلطان سليم اول ٩١٨

١٠ سلطان سليمان اول ٩٢٦

١١ سلطان سليم ثانی ٩٧٤

١٠٠٠ ١٢ سلطان مراد ثالث ٩٨٢

(٨) ١٣ سلطان محمد ثالث ١٠٠٣

١٤ سلطان احمد اول ١٠١٢ ١٥ سلطان مصطفای اول ١٠٣١,١٠٢٦

١٦ سلطان عثمان ثانی ١٠٢٧ (١٧ سلطان مراد رابع ١٠٣٢ (١٨ سلطان ابراهيم ١٠٤٩

١١٠٠ ١٩ سلطان محمد رابع ١٠٥٨ (٢٠ سلطان سليمان ثانی ١٠٩٩ (٢١ سلطان احمد ثالث ١١٠٢

(٧)

٢٢ سلطان مصطفای ثانی ١١٠٦ ٢٣ سلطان احمد ثالث ١١١٥

٢٤ سلطان محمود اول ١١٤٣ ٢٥ سلطان عثمان ثالث ١١٦٨

١٢٠٠ ٢٦ سلطان مصطفای ثالث ١١٧١ ٢٧ سلطان عبدالحميد اول ١١٨٧

(٦)

٢٨ سلطان سليم ثالث ١٢٠٣ (٣٠ سلطان محمود ثانی ١٢٢٣ (٢٩ سلطان مصطفای رابع ١٢٢٢

٣١ سلطان عبدالمجيد خان ١٢٥٥ ٣٢ سلطان عبدالعزيز خان ١٢٧٧

٣٣ سلطان مراد خامس ١٢٩٣

١٣٠٠ ٣٤ سرير آرای شوكت و شان السلطان ابن السلطان السلطان الغازی

(١) عبدالحميد خان ثانی ايدالله سلطنته الی آخر الدوران افندمز حضرتلری ١٢٩٣

١ مسكوكات عثمانيه ده مندرج اولان القاب و عنوان پادشاهانى تاريخ استعماللريله برابر ارائه ايدر جدولدر .

	(سنه)
سلطان بن‌سلطان [١]	٨١٦
خان [٢]	٨١٦–١١١٥
امير [٣]	٨٠٦
سلطان (السلطان)	٨٥٥–١٢٩٣
ضارب‌النضر صاحب‌العز والنصر فى‌البر والبحر	٨٥٥–١١٧١
سلطان‌البرين وخاقان‌البحرين السطان بن‌السلطان [٤]	٨٥٥–١٢٥٥
ملك اعظم [٥]	٨٥٥
صاحب‌النضر والنصر فى‌البر والبحر	٩١٨–٩٢٦
شاه	٩١٨–١٠٠٣
سلطان البر والبحر	٩٢٦
سلطان‌العادل والكامل ابواللطف (سلطان‌العادل)	٩٢٦
سلطان‌البرين والبحرين خادم‌الحرمين الشريفين	٩٢٦و٩٨٢
ضارب‌النضر صاحب العز والنصر	٩٧٤
السلطان فى‌البر والبحر	٩٧٤–٩٨٢

[١] سلطان اورخان ايله سلطان مراد وبايزيد خان اوللر زماننده مسكوكاته بر كونه عنوان وضع اولنميوب چلبى سلطان محمد خان دورنده ايلك دفعه اوله‌رق سلطان عنوانى يازلمشدر.

[٢] خان عنوانى چلبى سلطان محمد زماندن سلطان احمد ثالث عصرينه قدر سلاطين عظامك يالكز پدرلرى نامنه علاوةً استعمال قلنمشدر .

[٣] يالكز سليمان چلبى سكه‌لرنده (امير) عنوانى واردر.

[٤] بعض مسكوكاتده لام تعريف وضع اولنميه‌رق يالكز (سلطان بن‌سلطان) وسنين اخيره‌ده (السلطان ابن‌السلطان) يازلمشدر.

[٥] فاتح سلطان محمد حضرتلرينك يالكز رومى‌العباره سكه‌لرنده مندرجدر.

صاحب البرين و البحرين	١٠٤٩
ضارب النضر صاحب العز والظفر فى البر والبحر . . .	١١١٥-١١٧١
خان	١١٤٣-١٢٩٣
سلطان البرين والبحرين	١١٨٧
سلطان سلاطين زمان	١٢٢٣
غازى	١٢٢٣
عدلى	١٢٢٣
ملك الدولة العثمانيه [١]	١٢٧٧-١٢٩٣
الغازى.	١٢٩٣

[١] جنتمكان عبدالعزيز خان حضرتلرينك بعض مداليه‌لريله طرف ذيشرف حضرت ملوكانه‌دن احـداث بيوريلان امتياز نشان عاليسى مداليه‌لرنده منقـوش اولان آرمهٔ عثمانينك مركزى عنوان جليل مذكور ايله تزيين قلنمشدر.

٦ مسكوكات عثمانيه‌ده محرر اولان اذكار وادعيه‌يى تاريخ استعماللريله برابر ارائه ايدر جدولدر .

	سنه
لا اله الا الله محمد رسول الله	٧٢٩ و٧٦١ و٨٠٦
ابوبكر، عمر، عثمان، على، (رضو)	٧٢٩ و٧٦١ و٨٠٦
خلد الله ملكه	٧٢٩-٧٦١
خلد ملكه	٧٦١-١٠٥٨
زيد عمره	٨١٦
عز نصره	٨٢٢-١٢٩٣
حمل العسر الباب	٨٢٧
خلد الله ملكه وسلطانه	٨٧٥-٩٨٢
خلد الله ملكه وسلطانه وايد خلافته ومدته	٩٨٢
عز نصرته	٩٨٢
ياقاضى الحاجات وياكافى المهمات	١٠١٢
خلد ملكه وسلطنته	١٠٤٩
المظفر دائما [١]	١٠٤٩-١٢٩٣
دام ملكه	١٠٩٩-١٢٢٣
عز نصره وايده	١١٤٣-١١٦٨
فالله خير حافظاً وهو ارحم الراحمين [٢]	١١٤٣
دام ملكه وسلطنته الى آخر الدوران	١٢٢٣
المستند بتوفيقات الربانيه [٣]	١٢٧٧ و١٢٩٣

---

[١] اشبو (المظفر دائما) عباره‌سى طغراى همايونلر درونه يازلمق تاريخ مذكورده ك اول عربستانده ضرب اولنان سكه‌لردن باشلايه‌رق عادت اولوب الى‌يومنا هذا ابقا بيورلمشدر. [٢] سلطان محمود اول زماننده ضرب اولنمش مداليه طرزنده‌كى التونك بر وجهنده محرردر . [٣] اشبو عبارهٔ جليله (١) نومرولى جدولده كوستردیكى اوزره « ملك الدولة العثمانيه » عنوان عاليسيله برابر يازلمقده‌در .

٣ مسکوکات عثمانیه ضرب اولنان بلدانك اسامیسنی مبین جدولدر . [١]

		روم ایلی	اناطولی
سلطان عثمان غازی		محل ضربی کوسترلمامشدر .	
سلطان اورخان		»	»
سلطان مراد اول		»	»
سلطان بایزید اول		»	»
شهزادکان —	امیر سلیمان	»	»
	محمد چلبی	—	بروسه
	موسی چلبی	— ادرنه	
	مصطفی چلبی	— ادرنه	
		سرز	
سلطان محمد اول —		ادرنه	بروسا [٢]
		سروز، سرز [٣]	ایاثلق [٤]
سلطان مراد ثانی —		ادرنه	برسه
		سرز	ایاثلق
		نوار [٥]	انکوریه [٦]
			اماسیه

[١] شهرلرك اسملری سکه‌لر اوزرنده نه املاده یازلمش ایسه اشبو جدولده اویله‌جه درج اولنوب ایجاب ایدنلر حقنده بعض ایضاحات ویرلمشدر . [٢] بروسه‌نك املاسی مسکوکات اوزرنده درت صورتله محرردر : مدایتدن سلطان بایزید ثانی عصرینه قدر (بروسا) وعلی الاکثر (برسه) وسلیم خان اول زماننده تلفظ اولندیغی کبی (بورسه) وصکره‌لری ارتق (بروسه) یازلمشدر . [٣] شمدیلرده (سیروز) یازیلان شهرك اسمی اوللری سویلندیکی کبی سادهجه (سرز) ویاخود واو ایله (سروز) یازلقده ایدی . [٤] الیوم (ایاسلوغ) ویاخود (ایاسلق) یازیلوب مسکوکات قدیمه‌ده ایسه بتون (ایاثلق) یازلمشدر . [٥] خریطه اوزرنده (نوار) اسمنده ممالك محروسه‌ده بر قصبه کورلمیور. انجق مشابهت لفظیه‌یه نظراً بو محل (نوابرده) قصبه‌سی اوله‌جقدر که اسمی صرپلولرجه برقاچ درلو تلفظ ایدلمکده بولنمشیدی. بونك تفصیلی زیرده سلطان سلیمان قانونی مسکوکاتنك محل ضربلری صره‌سنده محرر ومذکوردر . [٦] یالکز مشارالیه مراد ثانی زماننده انکوریه یازلمشدرکه اصل املاسی بودر. صکره‌لری (انقره) دینمشدر .

	روم ایلی	اناطولی	عربستان	آفریقا
فاتح سلطان محمد —	قسطنطنیه [۱]	برسه		
	ادرنه	ایاثلق		
	سرز	تیره		
	اسکوب	اماسیه		
	نوار			
[شهزاده جم سلطان] —		برسه		
سلطان بایزید ثانی —	قسطنطنیه	برسه		
	ادرنه	انقره		
	سرز	اماسیه		
	اسکوب	قونیه		
	قرطوه [۲]			
	نوار			
سلطان سلیم اول —	قسطنطنیه	بورسه	آمد	مصر
	ادرنه	تیره	[دیاربکر]	
	سرز	قونیه	ماردین	
	قرطوه	لارنده [۳]	رها [۵]	
	نوار	خیزان [٤]		

[۱] فتحدن صکره ایکی یوز سنه قدر مرور ایدن زمانلرده مسکوکات عثمانیه اوزرنده علی‌العموم بر (یا) ایله « قسطنطنیه » یازیلور ایدی . سلطان محمد رابع ایله انی متعاقب سلطان سلیمان ثانی دورلرنده تجدید مسکوکات ایله برابر ایکی (یا) ایله « قسطنطینیه » یازلمغه باشلامش وارتق بعض اوفق اقچه‌لرده استثناسی اولمق اوزره بوکونکی کونه قدر اشبو ایکنجی صورت املا دوام ایلمشدر.

[۲] قوصوه ولایتنده واقع اولوب ۷۹۲ سنه‌سنده فتح اولنمشدر. قره طوه‌ده سیملی قورشون معدنلری بولنوب الیوم متروکدر. ۱۸۳۶ سنهٔ میلادیه‌سنه یعنی بوندن اللی‌درت سنه‌مقدم برزمانه قدر بومعدنلرك اعمالاتنه دوام‌اولنه‌رق یوزده‌اللی قورشون ویوزده یارم کموش استحصال قلنمقده ایمش.

La Turquie d'Europe, par Ami Boué. t. III, p 59.

[۳] قونیه ولایتی داخلنده‌در. (قرمان ارکایسی) دخی دینور . قدیمده مشهور ایدی. [٤] بتلیس ولایتنده برقصبه‌در. قضاسی دخی اواسمده یاد اولنور. [۵] اورفه شهرینك نام دیکر وقدیمیدر. (روها) و (رها) یازارلر ایدی .

	روم ایلی	اناطولی	عربستان	آفریقا
سلطان سلیمان اول —	قسطنطنیه	بروسه، برسه	آمد	مصر
	ادرنه	اماسیه	رها	طرابلوس
	سروز، سرز		حلب	جزایر
	سدره‌قیسی [۱]		دمشق (شام)	
	قوجانیه [قوچانه]		بغداد	
	قرطوه		حله	
	اسکوب		زبید [۳]	
	نوار			
	نوابرده [۲]			

[۱] قدیم اسمی (سیده‌رو ـ قاپسا) Sidéro-Capsa اولدیغی حالده عثمانلیلر بالتحریف (سیدره قیسی) Sidré-Kaïsi دیمشلردر. سلانیكك جهت شرقیه‌سنده وآینه‌روز وکسندیره قضالریله بشیك کولنك ماییننده کائندر. جوارنده زنکین کموش وبعضاً آلتون معدنلری بولنوب قدیماً بالدفعات ایشلدیلوب ینه ترك اولنمشدر. ۱۱۱٤ تاریخنده برارالق حکومت سنیه‌جه اعماله بتکرار تشبث اولنمش ایدوکنی وقعه نویس راشد بیان ایده‌یور. الیوم متروکدر.

[۲] نوابرده قوصوه ولایتنك جهت شمالیه‌سنده کیلانه اوچ ساعت مسافه‌ده واقعدر. قدیمده صربستانك مشهور ومستحکم برموقعی اولوب ۸٤۳ سنهٔ هجریه‌سنده سلطان مراد ثانی وبش سنه صکره‌ینه صرپلولرك النه کچدیکی حالده ۸۵۹ تاریخنده دفعهٔ ثانیه اوله‌رق ابو الفتح سلطان محمد خان طرفلرندن ضبط ایله ضمیمهٔ ممالك شاهانه قلنمشدر. بالاده کوستردیکی اوزره مشارالیه سلطان سلیمانه قدر اولان مسکوکاتده محل مذکورك اسمی (نوار) یازلمش وپادشاه مشارالیه زماننده ایسه هم (نوار) وهمده اصل نامی اولان (نوابرده) استعمال اولنمغه باشلامشدر. بوشهر صرپلولر طرفندن قدیملرده «یکی بایر» معناسنه اولان Novoberda وبوندن بشقه Néopridum, Novomonte, Noborda. نهایت Novo-brdo کبی برقاچ درلو تعبیرات ایله یاد اولنمسیله عثمانلیلر تلفظده سهولت ایچون بدایة بروجه محرر (نوار) دیمش اولملری اغلب احتمالدر.

شهر مذکورك حوالیسنده کلیتلی کموش معدنلری موجود اولوب قدیماً ثروت فوق‌العاده ایله مشتهر ایدی. حتی اوروپالیلر Mère de Villes تسمیه ایدرلر ایدی. بوراسی دولت علیه‌یه کچمزدن مقدم معدن اوجاقلری کاملا حفر واعمال ایدلمش اولدیغندن جوهردن اثر قالمیوب یالکز شهرت قدیمه‌سی وشهر ایله قلعه‌سنك بعض آثاری باقی قالمشدر.

[۳] بحر احمر ساحلنده ویمن ولایتی داخلنده برقصبه‌در. قدیمده مشهور ومستحکم برموقع ایدی.

	روم ایلی	اناطولی	عربستان	آفریقا
	چانیجه [١]			
	سربرنیجه [٢]			
	بلغراد			
سلطان سلیم ثانی —	قسطنطنیه	ساقز [جزیره]	آمد	مصر
	ادرنه	اماسیه	حلب	طرابلوس
	سروز	خانجا [٤٤]	دمشق	جزایر
	سدرەقپسی		بغداد	
	قرطوه			
	اسکوب			
	نوابرده			
	چانیجه			
	سربرنیجه			
	بلغراد			
سلطان مراد ثالث —	قسطنطنیه	ساقز	آمد	مصر
	ادرنه	اماسیه	حلب	طرەبلوس
	سروز	ارض روم	دمشق	تونس
	سدرەقپسی	وان	بغداد	جزایر
	اسکوب	مکس [٣]		
	نوابرده	خانجه [٤٤]		
	چانیجه			
	سربرنیجه			

[١] بوسنه قطعەسنك جهت جنوبیەسندە کائندر. چانیجەدەدخی معدنلر وارایدی.

[٢] سربرنیجه, Srebernitza بوسنەنك جهت شمالیەسندەدر. اطرافندە قدیماً کموش وبرازده آلتون معدنلری بولنمق حسبیله (کموش شهری) معناسنه اولەرق (سربرنیجه) نامی ویرمشلردر. [٣] مکس وان ولایتنده برقصبه اسمیدر.

[٤٤] اشبو محلك اسمی مشار الیه سلطان سلیم ثانی سکەلرنده نهایتی الفلە ومراد خان ثالث وقتندن باشلایەرق صکرەلری (هاء) ایله یازلمشدر. مشابهت لفظیەیه نظراً اشبو شهرك قافقاسیادە واقع (کنجه) اولمسی اقوای مأمولدر. کنجه شهری سلطان مراد ثالث زماننده فتح اولنمش ایسەدە سلطان سلیمان قانونینك او قطعەلرە قدر کتمش اولمسی حسبیله کندولری وصکرە مخدوملری نامنه دخی اورادە سکه کسدیرلمش اولمسی شبهەسزدر. مشارالیه سلطان سلیمان خانك ایوجه قرائت اولنەمیان ٢٩٦ نومرولی سکەسی (خانجا) سکەلرندن اولمق کرکدر.

	روم ایلی	اناطولی	عربستا	آفریقا
سلطان محمد ثالث —	قسطنطنیه	ساقز	آمد	مصر
	ادرنه	بروسه	حلب	تونس
	سدرەقپسی	قونیه	دمشق	جزایر
	قرطوه	انقره	بغداد	
	نوابرده	توقات		
	اوخری	خانجه		
	یکیشهر [فنار]			
سلطان احمد اول —	قسطنطنیه	بروسه	آمد	مصر
	ادرنه	توقات	حلب	تونس
	نوابرده	طربزون	دمشق	جزایر
	بلغراد	ارض روم		
		خانجه		
سلطان مصطفای	قسطنطنیه		آمد	مصر
اول —	ادرنه			
سلطان عثمان ثانی —	قسطنطینیه	بروسه	آمد	مصر
	ادرنه	خانجه	رها	
	صوفیه		حلب	
	یکیشهر [فنار]		دمشق	
سلطان مراد رابع —	قسطنطنیه	خانجه	آمد	مصر
	ادرنه			محروسهٔ مصر
				جزایر
سلطان ابراهیم —	قسطنطنیه		آمد	مصر
			دمشق	طرابلوس
			بغداد	تونس
				جزایر، الجزایر
سلطان محمد رابع —	قسطنطنیه		حلب	مصر
	قسطنطینیه [۱]		دمشق	طرابلوس [غرب]
	بلغراد		بغداد	تونس، جزائر [غرب]

[۱] بالاده فاتح حضرتلرینك مسکوکاتی شرحنده بیان اولندیغی اوزره بو تاریخدن اعتباراً ایکی یا ایله (قسطنطینیه) یازلمغه باشلانمشدر.

	روم ایلی	اناطولی	عربستان	آفریقا
سلطان سلیمان ثانی —	قسطنطنیه			مصر
	[قسطنطنیه]			طرابلوس[غرب]
	بوسنه			تونس
	سرای			
سلطان احمد ثانی —	قسطنطنیه			مصر
سلطان مصطفای ثانی —	قسطنطنیه	ازمیر		مصر
	اوردوی همایون[۱]	ارض روم		
	ادرنه			
سلطان احمد ثالث —	قسطنطنیه	تبریز		مصر
	اسلامبول [۲]	تفلیس		طرابلس غرب
		روان		تونس
				غرب الجزایر،
				الجزایر غرب
سلطان محمود اول —	اسلامبول	کمشخانه	بغداد	مصر
	قسطنطنیه	قارص		طرابلس غرب
		کنجه [۳]		تونس
		تفلیس		جزایر

سلطان عثمان ثالث دورنده طشره‌ده بولنان دارالضربلر تعطیل ایدیلوب سلطان مصطفی خان ثالث عصرنده دخی ارتق مسکوکات شاهانه‌نك

[۱] مشارالیه سلطان مصطفی خان ثانینك ۱۱۰۹ سنه‌سنده اردوی همایونله روسیه سفرینه وقوع بولان عزیمت شاهانه‌لری مناسبتیله قطع وضرب اولنمشدر.

[۲] (اسلامبول) نامنك اشبو املا ایله مسکوکاتده درج واستعمالی اك اول مشارالیه سلطان احمد ثالث زماننده عادت اولمشدر. سلطان سلیم ثالث دورینه قدر سکه‌لرك برقسمنه ومشارالیه زماننده کافه‌سنه بواسم ضرب اولنمشدر.

[۳] بالاده بیان قلندیغی وجهله (خانجه) دیو یازیلان (کنجه) شهریدر که سلطان احمد ثالث عصرنده اوراده ضربخانه کشاد ایدلمش اولدیغی مسطور تواریخدر. انجق مشار الیهك اوراده کسلمش سکه‌لرندن المزه بچه میوب یالکز سلطان محمود خان اولك اورا سکه‌سنه دسترس اوله بیلدك. (کنجه) شهری الیوم (الیزابتپول) Elisabethpol. نامیله دخی یاد اولنور.

ضرب واعمالی یالکز درسعادت ضربخانهٔ عامره‌سنه حصر وتخصیص قلنمشدر. انجق آتیاً محللرنده کوریله‌جك اولدیغی اوزره مصر وطرابلس غرب وتونس و جزایرده کمافی السابق سکه ضربنه دوام ایتدیرلمش اولدیغی کبی اخیراً طشره‌ده ایکی اوچ محلده دخی آلتون وکموش و باقر مسکوکات کسدیرلمشدر .

مسکوکات عثمانیه‌ده بولنان بعض رقملرك اشکال قدیمه‌سی

٤ درت رقمی اولوب ٨٥٥ تاریخلرینه قدر بویله یازیلور ایدی .

٤ بو دخی درت رقمی اولوب تاریخ مذکوردن صکره خیلی مدت استعمال اولنمشدر .

٥ بش رقمی اولوب ٩٠٠ تاریخلرینه قدر بوشکلده قوللانیلور ایدی.

٥ صفر یرینه مستعمل اولوب ٩٠٠ تاریخلرندن صکره بش رقمنه منقلب اولمسیله صفر بر نقطه‌یه (٠) تحویل قلنمشدر .

ایضاحات وتعریفات

— « تقویم مسکوکات عثمانیه » ده درج وارائه اولنان سکه‌لره قولکسیونك ترتیبی وجهله بر نومرودن باشلایه‌رق نهایته قدر متسلسلاً نومرولر وضع اولنمشدر.

— هر نومرونك زیرنده او سکه‌نك ایکی وجهنده مسکوك اولان عبارات صاغلی وصوللی عینیله واقتضاسنه کوره بعض تعریفاتیله‌یازلمشدر.

— مسکوکات عثمانیه‌نك برر وجهنده اکثریت اوزره ایکی عنوان استعمال ایدلمش اولوب برنجیسی «ضارب النضر صاحب العز والنصر فی البر

والبحر» وايكنجيسى دخى «سلطان البرين وخاقان البحرين السلطان ابن السلطان» عنوانلرى اولمغله اختصار ايچون كتابمزده برنجيسنه يالكز (ضارب النضر الخ) وايكنجيسنه دخى (سلطان البرين الخ) ديزديرلمشدر.

— بر سكه‌يى تعقيب ايدن سكه بالاده‌كينك عينى عباره‌يى متضمن ايسه يالكز (» ») اشارتيله اكتفا اولنوب فقط كلمه ورقم وسائر بعض فرقلر اولديغى حالده آنلر آيروجه ايضاح قلنمشدر . و بعضاً دخى بالاده‌كى سكه‌نك نومروسى كوستريله‌رك اكا عطف اولنمشدر.

— برنوعدن اولان ايكى سكه‌نك بعضاً برينك بروجهى وديكرينك ديكر وجهى سيلك وبوزق ظهور ايتمش اولديغى تقديرده او ايكى سكه دخى دفتره داخل ايديلوب بالاسنه دخى ايكى نومرو وضع اولنمشدر.

— سيلك وياخود سائر صورتله بوزق وفقط معلوم اولان كلمه‌لر شويله بر [ ] فاصله ايچنه آلنمشدر. هيچ اكلاشيله‌ميان كلماتك يرينه دخى (....) وضع اولنمشدر.

— هر سكه‌نك عباراتى زيرينه صاغ طرفده وزنلرى وصول طرفده قطرلرى تحريراولنمش وفقط مساوى ثقلتده بولنان مسكوكات يكديكرينى تعقيب ايلديكى صورتده وزنلرى تكرار ايدلمامشدر.

— استعمال اولنان موازين اوزان قديمهٔ عثمانيه‌در. يعنى بردرهم ١٦ قيراط وبرقيراط ٤ حبه وياخود قيراطك ٣٢ده بركسريدر.

(م) درهمه (ط) قيراطه اشارت اولمق اوزره وضع اولنمشدر. حبه‌يه كلنجه آيروجه يازلميوب قيراطك درتده بر كسرى اولمغله او صورتله كوسترلمشدر. مثلا: ٣ م $\frac{٣}{٤}$ ٥ط. اوچ درهم بش قيراط واوچ حبه اولمش اولور.

مسكوكاتده قيراطدن صكره اوتوز ايكيده بركسر كوسترلمك عادت

ايسه‌ده قديم سكه‌لر على الاكثر سيلك وكسيك حاصلى آز چوق نقصان اولدقلرندن بز اشبو كسرالكسرى ارائه‌دن صرف نظر ايلدك .

— اوزان قديمه‌نك استدليكى حالده اوزان جديده‌يه (غرام وكسوراتنه) تحويلنى تسهيل ايچون خاتمهٔ كتابده برجدول مخصوص درج وعلاوه اولنمشدر.

— مسكوكاتك هر برى ايچون ترقيم اولنان مقدار قطرلر معشار ذراع يعنى (ميليمترو) اعتباريله‌در. بناء عليه سكه‌لرك زيرنده وصول طرفلرنده يازيلى اولان مثلا: (قطرى ١٤) اشارتى او سكه‌نك اون درت ميليمترو قطرنده اولديغنى كوسترر . (وقس على هذا .)

— برسكه‌نك قطعه‌سى ايچون برفكر حاصل ايتمك يعنى قطرى بيلنمك استدليكى حالده قولايجه اكلاشلمق اوزره نهايتده مخصوصاً ايكى مقياس قونلمشدر.

— باقر مسكوكاتك (مانغرلرك) وزنلرى مطرد وبر اساسه مبتنى اولمديغندن يالكز قطرلرى ارائه اولنمشدر. فقط سنين اخيره‌ده براصول تحتنده اوله‌رق چيقاريلان باقر سكه‌لرك وزنلرى دخى كوسترلمشدر.

— (فوطوتيپى) ايله رسملرى كوسترلمش اولان سكه ومداليه‌لر قاچنجى لوحه‌ده بولنقده ايسه اسملرى زيرنده (فلانجه لوحه) ديو محرر اولوب بناءً عليه سكه ويا مداليه‌نك نومروسى هر نه ايسه بيان اولنان لوحه‌ده تحرى اولندقده رسمى كوريلور .

برنجى وايكنجى لوحه‌لر تفريق واشارت اولنان رسملرى استيعاب ايده‌مدكلرى جهتله هر برى (الف) و (با) حرفلريله ايكيشر قطعه‌اوله‌رق ترتيب وتنظيم قلنمشدر.

مسكوكات عثمانيه‌يه متعلق معلومات مندرجه‌نك حروف هجاء ترتيله فهرستيدر .

(صحيفه)

رسم لوحه‌لری محتویاتنك عدد ونومرولرینی حاوی فهرستدر .

— التنجی لوحه —

سلطان محمود اول ٦٦٤,٦٧٠,٦٧٣,٦٨٧,٧٠٣,٧٠٤,٧٢٣ (سلطان عثمان ثالث ٧٤٠,٧٥٠ رسم قطعه ٩

— يدنجی لوحه —

سلطان مصطفى خان ثالث ٧٥٦,٧٧٣,٧٩٦ (سلطان عبدالحميد خان اول ٨٨٠ (سلطان سليم ثالث ٩٣١ (سلطان مصطفاى رابع ٩٤٩ (سلطان محمود خان ثانی ٩٧٤,١٠١٠,١٠٤٩,١١٢٤,١١٣٨ رسم قطعه ١١

— سكزنجی لوحه —

سلطان عبدالمجيد خان ١١٤٦,١١٦١,١١٧٢,١١٧٤ (سلطان عبد العزيز خان ١٢١٦,١٢١٨,١٢٣٥,١٢٣٦ (عصر معالى حصر حضرت تاجدارى ١٢٦٣, ١٢٧٥,١٢٨٦ رسم قطعه ١١

— طقوزنجی لوحه —

— مداليه‌لر وقورشون مهرلر —

سلطان محمود اول ١ (سلطان عثمان ثالث ٢ (سلطان سليم ثالث ٦ (سلطان محمود ثانی ١٠ (قورشون مهر) سلطان بايزيد ثانی (١) سلطان مراد ثالث (ه) (ز) رسم قطعه ٧

— اوننجی لوحه —

— مداليه‌لر —

سلطان عبدالمجيد خان (افتخار نشانی) ٢٠ (يمن) ٢٦ (كردستان) ٢٩ (سلستره) ٣٨ (تصحيح سكه) ٤٣ (اياصوفيه) ٤٥ (عصر معالى حصر حضرت تاجدارى (پلونه) ٦٣ رسم قطعه ٧

فهرست عمومی

رسم لوحه‌لری « برنجی وایکنجی لوحه‌لر مکرر اولدیغندن ١٢ لوحه‌در . »

١ سلطان عثمان خان اول

٦٩٩ — ٧٢٦

باقر

١

خلد الله	خلد الله
ملكه	ملكه

قطری ٢٢

بانیٔ دولت ابد مدت عثمانی سلطان عثمان خان غازی حضرتلری بقیهٔ سلجوقیانه رعایةً نام نامیٔ همایونلرینه سکه ضرب ایتدیرمیه‌رك زمان سلطنتلرنده دراهیم وذنانیر سلجوقیه ومسکوکات سائره جاری و متداول اولدیغی مورخین طرفندن همان متفقاً بیان اولنمقده‌در . مع هذا ابتدا قره حصارده اسم سامیٔ شاهانه‌لرینه ضرب سکه و قرائت خطبه اولندیغنه دائر دخی بعض روایت وار ایسه ده پك ضعیف و انی مصدق دلائل مفقود در . دیکر طرفدن اوائل سلطنت عثمانیه‌ده اسمسز باقر سکه‌لر کسدیریلوب فن مسکوکات اربابی بونلری عثمان غازی حضرتلرینه نسبت ایتمکده درلر . واقعا مشار الیه حضرتلرینك یکرمی یدی سنه‌لك مدت سلطنتلری اثناسنده هیچ بر نوع سکه قطع و ضرب ایتدیرمامش اولملری براز بعید الاحتمال اولدیغنه ومورخین ایسه بو بابده

انجق نام عالیلرینه اولەرق سکه کسدیرمدکارینی بیان ایلملرینه کوره فن مسکوکات اربابنك ظن وقیاسلری وجهله مشارالیه عصرنده تسهیل داد وستد ایچون یالکز اسمسز باقر سکەلر کسلمش اولمق لازم کلور. بزم المزه کچن بالاده‌کی (١) نومرولی اسمسز باقر سکه‌نك سالف الذکر سکه‌لردن اولمسی محتملدر. وبو احتماله قوت ویران سبب دخی سکه‌نك ایکی وجهنده نه تاریخ ونه ده اسم اولوب یالکز (خلدالله ملکه) عباره‌سی مسکوك اولمسی واشبو عباره‌نك همان عینی رسم خط ایله اخلاف عظاملری طرفندن دخی بر مدت کموش وباقر مسکوکاته درج وضرب ایتدیرلمسیدر.

١٢٨٠ تاریخنده جمعیت علمیهٔ عثمانیه مطبعه‌سنده طبع ایدلمش اولان (دفتر مسکوکات عثمانیه) عنوانلی بر دفترده ـ که غالبا متوفی پاسقال بیلزکجی اوغلی نام ذاتك اولملیدر ـ سلطان عثمان خان حضرتلرینك «ازنیق وحوالیسنده بولنمشدر» اشارتیله ٨ نوع ٣٦ عدد باقر سکه‌سی موجود اولدیغی محرر ایسه‌ده شکلی واوزرنده‌کی عباره‌لری تعریف ایدلمامش اولدیغندن بونلر اسملی ویاخود اسمسزمیدر وسالف الذکر سکه‌یه مشابهمیدر معلوم اوله‌مامشدر.

٢ سلطان اورخان خان غازى

٧٢٦ — ٧٦١

كموش

محل ضرب وتاريخلرى يوقدر

٢

— آقچه —

كوفى

لا اله الا الله	اورخان
محمد رسول الله	خلد الله
عمر	ملكه

وزنى $\frac{3}{4}$ ٥ ط .   برنجى لوحه . قطرى ١٨

٣

— چفته اقچه —

كوفى

« «	« «

وزنى $\frac{1}{2}$ ١١ ط .   قطرى ١٨

سلاطین عظام عثمانیه نامنه اوله رق الك اول سکه ضرب ایتمك اصولی سلطان اورخان غازی حضرتلرینك زمان سلطنتلرنده اتخاذ اولنمشدرکه بوده تاریخجه مضبوط اولدیغی اوزره برادرلری علاء الدین پاشانك توصیه سیله مشارالیهك اوچنجی سنهٔ جلوسلرینه یعنی هجرتك ۷۲۹ تاریخنه مصادف اولدیغی کبی سکه لرك ابتدا بروسه شهرنده ضرب ایتدیرلمش اولمسی دخی طبیعیدر .

بعض قوله کوره بو زمانه قدر ایادیٔ ناسده بولنان دراهم سلجوقیه تداولدن منع ایدیله رك مسکوکات عثمانیه نك رایج اولمسی اعلان ایدلمش (*) وبعض روایتجه مسکوکات متداوله یه تعرض اولنمامشدر .

مورخین عثمانیه دن برطاقمی مشار الیه حضرتلرینك اسمنه سکه قطعی خصوصندن بحث ایلدکاری صره ده « نقود نقره وطلا » « وجوه دراهیم ودنانیر » « رایج اولان سیم وزر » نام همایون اورخانی ایله مسکوك اولدی کبی (**) عبارات ایله اولزمانلر کموشله برابر التون سکه دخی ضرب اولندیغنی بیان ایتمك ایستمشلر ایسه ده بونلرك ذکر اولنان تعبیراتی تزیینات لفظیه دن عبارت اولوب چونکه اوائل ظهور دولت علیه دن فاتح استانبول سلطان محمد خان ثانی حضرتلرینك عصرینه کلنجه یه قدر سلاطین عثمانیه طرفلرندن ضرب ایتدیرلمش هیچ بر نوع التون سکه اله کچمامش وکورلمامش وکورلدیکنه دائر دخی فن مسکوکات اربابی طرفندن برکونه معلومات ویرلمامش اولدیغی کبی تاریخلرجه سلاطین مشار الیهمك هر بری عصرنده اخذ وصرف اولنان نقودك التون جنسندن بالمناسبه بحث اولندقجه اولوقتلر جاری اولان اجنبی التونلرینك اسامیٔ مخصوصه

(*) خیرالله افندینك دولت علیه تاریخی جلد ۳ صحیفه ٦٥

(**) تاج التواریخ جلد ۱ صحیفه ۳۹ روضة الابرار صحیفه ۳٤۲ کلش معارف جلد ۱ صحیفه ٤۲۲ کاتب چلبی تقویم التواریخنده (صحیفه ۹۱) یالکز « دراهم سلجوقیه جاری ایدی سکهٔ عثمانیه وضع اولندی . » دیمشدر .

سی ذکر اولنوب یوقسه عثمانلی آلتونلرینک وجودینه دلالت ایدر اصلا بر قید معلومات بولنامشدر. وحتی اجنبی آلتونلرینک ممالك عثمانیه‌ده رسماً تداولنه مساعده اولندیغنی مشعر اولمق اوزره بر ویاخود ایکی مربع ایچنده (صح) کلمه‌سی مضروب وندیك دوقه‌لرینه الیوم تصادف اولنمقده‌در. بناءً علیه سلطان اورخان غازی زماننده واندن صکره یالکز کموش و باقر سکه قطع اولنوب آلتون سکه ایسه آتیده محلی کلدکده کوریله‌جکی ومادةً اکلاشیله‌جغی وجهله الك اول عهد سلطان محمد خان ثانیده کسلمش وجودت پاشا حضرتلرینك تاریخلرنده (*) مسکوکات اسلامیه‌یه دائر مندرج معلومات میاننده‌کی روایت دخی بونی مؤید بولنمشدر .

خ

معلوم اولدیغی اوزره قدیماً عراقده خلفای اسلامیه مسکوکاتنده هم وزن وثقلت وهمده کموش وآلتون سکه معناسنه مستعمل اولان (درهم) و (دینار) کلمه‌لری مؤخراً اقوام متجاوره طرفلرندن قبول اولنوب دولت عثمانیه‌نك ظهورینه قدر سلچوقیلر ایله آسیانك ملوك سائره‌سی مسکوکاتنده دخی اشبو تعبیرات استعمال قلنمشدر . عهد سلطان عثمان خان غازیده ایسه اکثر مسکوکات سلچوقیه متداول اولدیغندن کذلك اسامیٔ مذکوره‌نك دوامی طبیعی بولنمشدر .

سلطان اورخان غازی جالس تحت عثمانی اولدقده نام همایونلرینه کموش سکه قطع و ضرب ایتدیرلمسیله برابر (درهم) اسم واصولی برطرف ایدیله‌رك مغول لساننده مأخوذ و بیاض سکه دیمك اولان (اقچه) کلمه‌سی قبول و یکیدن کسیلان سکه‌لره دولت ابد مدتك بانیٔ عالیشانی نامنه اوله‌رق (عثمانی) کلمه‌سنك علاوه‌سیله (اقچهٔ عثمانی) وعلی الاکثر ساده‌جه (عثمانی) تسمیه اولنمشدر.

(*) جودت تاریخی جلد ٥ صحیفه ٣٠١ و٣٠٢

اقچه‌یه ویریلان اشبو عثمانی اسمی بعض عرب مؤلفلرینك استعمالرینه کوره حجاز ویمن قطعه‌لرنده ۱۰۳۰ تاریخلرینه قدر زبا نزد اولمش ایسه‌ده [1] اناطولی وروم ایلی طرفلرنده انجق سلطان سلیم اولك اواخر سلطنتنه قدر دوام ایده‌بیلدیکی مورخین عثمانیه‌نك او وقته دکین (عثمانی) و اندن صکره یالکز (اقچه) کلمه‌سنی ترجیحاً استعمال ایلمش اولملرندن استدلال اولنمقده‌در. مع هذا مسکوکات عثمانیه‌ده (عثمانی) نام عالیسی بسبتون ترك ایدلمش دکلدر. زیرا ۱۰۲۸ تاریخنده (**) مجدداً قطع اولنان کموش اونلقلره واخیراً جنتمکان فردوس آشیان سلطان عبدالعزیز خان حضرتلرینك زمان سلطنتلرنده یوزلك التونلره دخی ینه او نام ویرلمش والآن اویله‌جه یعنی (عثمانلی التونی) یاخود غلط اوله‌رق (لیرای عثمانی) دیو یاد اولنمقده بولنمشدر.

(اقچه) اسمی ایسه مرور زمانله کندوسنك جنس وحقیقتنی بیانه کفایت ایده‌مدیکندن هر نقدر بر ارالق (قلب وزیوف اقچه) و (قزیل اقچه) و (بیاض وچیل اقچه) کبی تعبیراتله تعریف اولنمش ایسه‌ده دها صکره‌لری ارتق وقت و زمانك احتیاجی نسبتنده قیمتی حائز اوله‌مامسیله بسبتون ایادیء تداولدن چکیلوب الیوم یالکز اوقاف اجاراتنده معنای اصلیسیله استعمالی باقی قالمش ودیکر احوالده منحصراً (نقد) معناسنده قوللانلمقده بولنمشدر.

***

اقچهٔ عثمانینك رسم و شکلنده بدایةً اولدقجه دراهم سلجوقیه طرزی محافظه اولنه‌رق بر وجهنده کوفی خط ایله (کلمهٔ توحید) یازلمش و دیکر وجهنده ینه اکا یقین بر خط ایله اسم همایون وزیرینه (خلد الله ملکه)

[1] Matériaux pour servir à l'Hist. de la munismatique et de la métrologie musulmane, par Sauvaire. p. 186.

(**) زیرده سلطان عثمان خان ثانی عصرینه مراجعت اولنه.

عباره‌سی درج اولنمش اولوب فقط پدرلرینك نامی و تاریخ و محل ضرب کوسترلمدیکی کبی بر کونه عنوان پادشاهی دخی یازلمامشدر .

انکلتره موزه‌سنك مطبوع مسکوکات عثمانیه دفترنده سلطان اورخانك اولمق اوزره بالاده کوستربلان اصل سکه‌لرندن بشقه بر قاچ سکه دها کورلمکده درکه بونلرده (السلطان الاعظم) عنوانی بولندیغی مثللو دفترك مؤلفنجه دخی ایوجه قرائت ایدیله‌مامش اولان (ابن عثمان) و بعضاً (عبدالله) ویاخود (خان) کلمه‌لرینه مشابه شیلر اولدیغی بیان قلنمشدر . اشبو تعریف اولنان سکه‌لرك عینی فقیرده دخی موجود اولوب حالبوکه بونلر مشارالیه حضرتلرینك مسکوکاتندن اولمدیغندن مسکوکات مذکوره صره‌سنه داخل ایدلمامشدر . سلطان اورخان سکه‌لرنده بروجه مشروح عنوان بولنمدیغی محقق اولوب حتی خلفلری خداوندکار غازی مراد خان ویلدرم بایزید خانك سکه‌لرنده دخی عنوان سلطانی درج ایدلمامسی پدرلرینك عادتنه اتباعدن ایلرو کلمشدر. بو ادعامزك صحتنی مؤید اوله‌رق اوزرلرنده (السلطان الاعظم) بولنان سالف البیان سکه‌لرك سلالهٔ جنکیزیه‌دن اورخان نامنده بر ذاتك اولدیغی وبونلری سلطان اورخان غازی سکه‌لرندن ظن وقیاس ایتمامك لازم کله‌جکی صبحی پاشا مرحومدن دخی مسموعدر .

ج

مسکوکات عثمانیه باشلیجه ایکی اصول اوزرینه مؤسس اولوب بونلرك برنجیسی (اقچهٔ عثمانی) اساسنه مبتنی اصول ملیهٔ عثمانیه‌در . ایکنجیسی ایسه محلنده ایضاح وتفصیل اولنه‌جغی وجهله (غروش) دینیلان اجنبی سکه‌سی اوزرینه مستند اصول اجنبیه درکه مرور زمانله برنجیسنك یرینه قائم اولمشدر . (*)

(*) زیرده سلطان سلیمان خان ثانی عصرینه مراجعت اولنه « سنه ١٠٩٩ »

اصول ملية عثمانيه ده واحد قياسى (اقچه) كسوراتى (مانغر) واضعافى دخى بيوك حجمده و مختلف ثقلترده كى كموشلرله التون سكه‌لردر.

اقچهٔ عثمانينك تعيين وزنى ايچون دراهم سلچوقيه‌نك (*) اساس اتخاذ قلنمش اولمسى وهلةً خاطرلره كلور ايسه ده بويله اولمديغى كبى مختلف وزنلرده قطع ايدلمش اولان خلفاى سالفه‌نك درهملرندن هيچ بريسى دخى واحد قياسى اوله‌رق قبول اولنمامشدر. بونلر ايچون باشلى باشنه بر ثقلت وضع و اتخاذ قلنمشدر كه بوده قديماً درهم وديناره مستعمل اولان (مثقالك) ربعيدر. اشبو ثقلت سلطان اورخان غازينك المزده بولنان اقچه‌سيله ثابت اولوب چونكه بر مثقال بر بچق درهم يعنى يكرمى درت قيراط (٤ غرام ٦١٨ ميليغرام) ثقلتنده اولديغنه ومذكور اقچه دخى بش قيراط اوچ حبه (١ غرام ١٥ سانتيغرام) وزننده بولنمسنه كوره بونك ثقلتى همان مثقالك ربعنه مساوى ديمك اولور.

عصر سلطان سليمان قانونيده عراقده كسيلان درهملر ايله بونلرك ربعى وزننده عربستانك بعض بلادنده قطع اولنان سكه‌لر دخى بو افاده‌مزى تأييد ايدر دلائلدندر. واخيراً يعنى (١١١٥) سنه‌سنده واندن صكره‌كى تاريخلرده التون مسكوكاتك بعض نوعنده دخى اشبو مثقال وزنى استعمال اولنمشدر كه بونلر محللرنده كوريله‌جكدر.

تاج التواريخ مؤلفى خواجه سعد الدين افندى «بر اقچهٔ عثمانى كه ربع درهم شرعيدر» ديو روايت ايتمش (**) ونخبه صاحبيله صولاق زاده وسائر بعض مورخلر دخى «درهم شرعى» ديمه‌رك ساده‌جه ربع درهم اولديغنى (***) سويلمشلردر. مورخ (حامر) دخى اقچه بردرهم كموشك ربعى اولديغى روايتنى نقل ايتدكدن صكره اصول مسكوكات عثمانيه‌نك

(*) دراهم سلچوقيه بر درهم شرعى يعنى ١٤ قيراط وزننده در.

(**) تاج التواريخ جلد ١ صحيفه ٤٠

(***) نخبةالتواريخ جلد ٢ صحيفه ٥ وصولاق زاده تاريخى صحيفه ١٩

قديم اساسى بويله‌جه اولوب فقط بر درهم كموشك قيمت حقيقيه‌سنى طوغريجه اكلامق غير قابل وبوكا ايسه متنوع درهملرك وزن وثقلتلرنده موجود اولان اختلافات كثيره‌نك سبب مستقل اولديغنى بيان ايتمشدر. [1] جودت تاريخنده ايسه يكيچرى يوميه‌سنك اوچ اقچه اولديغى وقتلرده اوچ اقچه بر درهم كموش وزننده اولوب سلطان سليم اولك او اخرينه قدر بويله جارى اولديغى (*) ونتايج الوقوعاتده دخى مأخذندن بحث اولنميه‌رق اقچه‌نك بدايتده كذلك ثلث درهمه مساوى ايدوككى (**) كوسترلمشدر . حالبوكه اقچۀ عثمانينك اك اولكى وزن وثقلتى آنفا بيان وايضاح اولنان منوال اوزره اولمسيله اشبو روايتلرك هيچ بريسى بدايت ايچون حقيقت حاله موافق دكلدر .

درهم شرعى درهم عرفيدن سكزده بر نسبتنده نقصان اولمسيله ربع درهم شرعى اوچ بچق وربع درهم عرفى درت قيراط ايدوب اقچه‌لرك بو حالى فاتح سلطان محمد خان عصرندن سلطان سليمان اوله قدر مرور ايدن مدتده وثلث درهمه مساوى بولنديغى وقتلر دخى چلبى سلطان محمد خان ايله مراد خان ثانى دورلرينه مصادف اولديغى طاقمزده موجود بولنان مسكوكاتك موازنى نظر تدقيقدن كچورلديكى حالده پك كوزل اكلاشيلور .

اقچۀ عثمانينك وزن اصليسى انجق طقسان سنه‌يه قريب بر مدت دوام ايده بيلمشدر . بالاخره ايجاب وقت وحاله كوره بالدفعات وزن وعيارجه تحولاته اوغرايه‌رق قيمت حقيقيه‌سنه مكرراً سكته‌لر عارض اولمش وحجم وقطرلرى دخى كذلك او نسبتده تبدل ايلمشدر. بونلره متفرع معلومات آتيده متسلسلاً كوريله‌جكدر .

[1] Hammer, hist. de l'emp. ott. t. 1, p. 121. 384.

(*) تاريخ جودت جلد ٥ صحيفه ٢٢٥

(**) نتايج الوقوعات جلد ١ صحيفه ٢٠

اقچه‌نك كموشدن اضعافی اولدیغی بالاده برنبذه‌جك بحث ایلمشدك:
بوبابده قدیماً بر اصول سکه موجود بولندیغنه دائر مورخینك اقوالنده
بر كونه صراحت یوق ایسه‌ده المزده‌كی مسكوكاتدن اكلاشیله‌یوركه اقچه‌نك
اضعافی اولمق اوزره اوائلده بیوك حجم وقطعه‌ده سكه‌لر ضرب اولنمشدر.
مثلا سلطان اورخان زماننده كسیلان بالاده‌كی (۳) نومرولی ایكی
اقچه‌لك وفاتح سلطان محمد خان دورنده باصیلان اون اقچه‌لك سكه‌لر
وسلطان سلیم و سلیمان اول عصرلرندن اعتباراً بعض عربستان واناطولی
بلده‌لری ضربخانه‌لرنده علی الاكثر درهم نامیله قطع ایدیلان نقوددن
بشقه سلطان عثمان ثانی زماننده (اونلق عثمانی) اسمیله و دها صكره‌لری
سلطان سلیمان ثانی وقتنده وقوعبولان تجدید مسكوكاته كلنجه‌یه قدر
مرور ایدن زمانلرده اسامیسی غیر مضبوط و بیوك حجم وقطرده قطع
و ضرب ایدلمش اولان كموش مسكوكات بتون اقچه‌نك اضعافندن عد
وشمار اولنمق لازم كلور. فقط اشبو سكه‌لر براصول مطرده ومنتظمه
تحتنده اولمیوب عصرینه كوره تخلف ایتمشدر.

٣ خداوندكار غازى سلطان مراد خان اول

٧٩٢ — ٧٦١

كموش

تاريخ و محل ضربلرى يوقدر

— اقچهٔ عثمانى —

٤

كوفى

لا اله الا الله محمد رسول الله عمر	مراد بن اورخان خلد الله ملكه
وزنى ½ ٥ ط .	قطرى ١٧

٥

لا اله الا الله محمد رسول الله	مراد بن اورخان خلد الله ملكه
وزنى ¾ ٥ ط .	قطرى ١٩

٦

»   »   »   »

برنجی لوحه . قطری ١٧

٧

»   »   »   »

قطری ١٦

— عربی —

٨

مراد بن
اورخان

خلد
ملکه

وزنی ½ ٥ ط . قطری ١٤

٩

»   »   »   »

برنجی لوحه . قطری ١٣

١٠

»   »   »   »

وزنی ½ ٤ ط . قطری ١٢

باقر

— مانغر —

١١

مراد بن / اورخان	مراد بن / اورخان

قطری ١٨

مسكوكات عثمانیه‌یه صاحب سكه‌نك نام همایونیله برابر پدرلری اسمنك دخی درجی مشارالیه سلطان مراد اول زماننده عادت اولمشدر كه بو اصول محاسن شمول الی یومنا هذا جاریدر .

بالاده كوردیكی وجهله خداوندكار مشارالیهك ایكی نوع سكه‌سی اولوب بری كوفی دیكری عربی خط ایله مسكوكدر . بوندن صكره اخلاف عظاملرینك سكه‌لرنده — پك آزی استثنا ایدلدیكی حالده — ارتق خطوط عربیه استعمال اولنمشدر .

مشارالیهك خط عربیله مضروب اولان سكه‌لرندن بعضیلری اقچهٔ عثمانینك وزن اساسیسندن براز نقصان ثقلتده بولنیور ایسه‌ده بونك تدقیقنه كیرشمك عبث اولوب چونكه آتیده اقچه‌لر دها خیلی مدت ثقلت اصلیه‌سی اوزره كسیلمش اولمسیله بونلرك نقصان قطع ایدلمسنه غیر اختیاری نظریله باقلمق طبیعیدر .

ع

بعض روایته كوره الك اول باقر سكه سلطان اورخان غازی زماننده كسلمش اولدیغی اكلاشیلیور ایسه‌ده (*) المزه كچن واوزرنده اسم بولنان ایلك باقرسكه‌لر سلطان مراد اول حضرتلرینكدر . بوندن اول كسلمش باقر سكه ایچون پك چوق تحریات عاجزانم وقوعبولمش ایسه‌ده برنتیجه حاصل اوله‌مدیغی كبی اجنبی موزه‌لرینك قتالوقلرنده دخی سلطان اورخانك باقرلرینه تصادف ایدیله‌مامشدر .

اقچهٔ عثمانینك كسوراتندن اولمق لازم كلان اشبو باقر سكه‌لره اوائلده (مانغر) تسمیه ایتمشلردر . (مانغر) كلمه‌سی دخی مغول لساننده نقد معناسنی افاده ایدن (مونكون) لفظندن محرفدر . (مانغر) نامی پك

(*) جودت تاریخی جلد ٥ صحیفه ٣٠١

چوق وقت دوام ايدوب برارالق پرنجدن كسيلان سكه‌لره (قزيل مانغر) دخی دينمشدر . (*)

ايچنده بولنديغمز عصرك اواسطنده ارتق (مانغر) اسمی بتون بتونه ترك اولنه‌رق باقر مسكوكاته (باقر پاره) و (نحاس اقچه) و (سكهٔ نحاسيه) نامل‌ری ويرلمشدر . بوندن بش اون سنه اول باقر سكه‌لر قيمتدن ساقط اولمقسزين اخذ واعطاده (چورك اقچه ايله) ديندیكی وقت دخی باقر مسكوكات افاده ايدلمش اولور ايدی .

مانغرلر ايچون اوائلده مطرد بر اصول و قاعده وضع ايدلمامشدر . حجم وقطرلری پك مختلف اولديغی كبی وزن وثقلتلرينه دخی اعتنا اولنمامشدر . بناءً عليه طاقممزده بولنان مانغرلرك وزنلرينی ديكر نوع مسكوكات مثللو تحرير واشارت ايتمكدن صرف نظرله يالكز قطرلرينی ارائه ايله اكتفا ايلدك .

٤

خداوندكار غازی عصرندن اعتباراً پادشاهان ذيشانك اكثريسی طرفندن انواع رسم وطرزده مانغرلر ضرب ايتديرلديكی حالده مورخين عثمانيه‌دن هيچ بريسی ١٠٩٩ تاريخنه كلنجه‌يه قدر مانغردن و انك رايجندن اصلا بربحث وروايتده بولنمامشلردر .

انجق سليم خان اولك بدايت سلطنتلرندن تقريباً مراد ثالث دورينه قدر كذران ايدن مدت ظرفنده مانغرك اقچه‌يه نسبتله رايجنی بر طاقم مورخين قديمهٔ اجنبيه‌نك روايتلرندن نقلاً و فقط ينه او قدر واضح اولميه‌رق (حامر) دولت عليه تاريخنده [1] وموسيو (بەلن) نام ذات

(*) زبرده سلطان مصطفای ثانی واندن صكره بعض سلاطين عظام زماننده پرنجدن سكه‌لر كسلمشدر .

[1] Hammer, t. 7, p. 413.

دولت عثمانیه‌نك امور مالیه سنه دائر اولان رساله سنده [1] بالمناسبه ذکر ایتمشلردر .

مثلا (سارانزو) نام مؤلف «مانغر باقردن کسلمش برسکه اولوب یکرمی درت دانه‌سی بر اقچه وقدیم مانغرلر دخی کذلك بوقدر ایدر .» دیمشدر. (ویژه‌نر) اون التی وسجلیالی (ساپنسیا) اون ایکی عدد مانغر براقچه ایتدیکنی یازمشلردر. (قروسیئوز) مانغر اقچه‌نك سکزده بری اولدیغنی و(لونقلاویؤس) درت اقچه بر درهم ایتدیکی زمان کذلك سکز مانغر بر اقچه قیمتنده بولندیغنی بیان ایتمشلردر . و (مارسیغلی) دخی مانغرلرك درت دانه‌سی بر اقچه اولدیغنی سویلمشدر.

شو ایضاحاتدن اکلاشلدیغی اوزره مانغرلرك رواجی تحولات کثیره‌یه اوغرامش اولوب انجق مورخین مومی الیهمك و یردکاری معلومات نهایت ١٠٩٩ سنه‌سنه قدر اولدیغی درکار ایسه‌ده بدایتنی لایقیله اکلایه‌بیلمك ایچون ینه کافی دکلدر .

سالف الذکر ١٠٩٩ تاریخنده ایسه برنجی دفعه اوله‌رق وقعه نویس وقت اولان راشد افندی طرفندن ویریلان معلوماته کوره مانغرك وزن و رایجی رسماً تعیین و تقدیر قلنمشدرکه محلنده تفصیلاتی کوریله‌جکدر . مع هذا او زماندن اعتباراً والد ماجد حضرت تاجداری سلطان عبدالمجید خان غازی حضرتلرینك عصرنده‌کی تجدید وتصحیح مسکوکاته دکین مرور ایدن مدتلر ایچنده کسیلان باقر سکه‌لرده دخی اطراد موازین کوریله‌مدیکی کبی نسبت ورایجلری حقنده دخی موضح معلومات تاریخیه‌یه تصادف اولنه‌مامشدر .

---

[1] Essais sur l'histoire économique de la Turquie, par M. Belin, p. 12.

٤ ییلدیرم سلطان بایزید خان اول

٧٩٢ — ٨٠٥

کموش

محل ضربلری یوقدر

— اقچهٔ عثمانی —

١٢

بایزید	خلد ملکه
بن مراد	٧٩٢
وزنی ٣/٤ ٥ ط.	قطری ١٦

١٣

« «	« «
	برنجی لوحه. قطری ١٤

١٤

بایزید	خلد ملکه
بن مراد	٧٩٢
	قطر ١٢

١٥

« «	« «
وزنی ١/٤ ٥ ط.	قطر ١٥ (دلیکلی)

باقر

— منغر —

١٦

بايزيد	خلد ملكه
بن مراد	
	قطرى ١٨

١٧

« «	« «
	قطرى ١٨

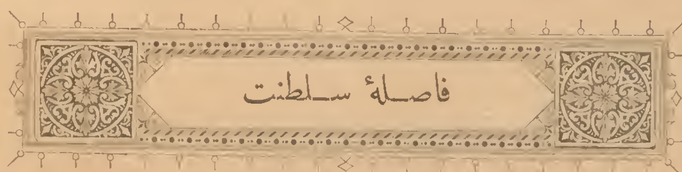
مسكوكات عثمانيه‌يه تاريخ وضع ايتمك اصولى ابتدا مشاراليه ييلديرم بايزيد خانك ايام سلطنتلرنده اتخاذ قلنمشدر. مشاراليهك تاريخ جلوسلرنده مورخين ٧٩١ وياخود ٧٩٢ سنهٔ هجريه‌سى اولمق اوزره اختلاف ايتمشلر ايسه‌ده كندولرينك سكه‌لرنده‌كى تاريخ جلوسلرى تاريخى اولمق احتمالات قويه‌دن و آتياً كوريله‌جكى وجهله اك زياده بو اصوله رعايت ايدلمش اولمسى دخى بونى مؤيد احوالدن بولنديغندن سنهٔ جلوسلرى ٧٩٢ اولديغنده شبهه يوقدر.

مشاراليه عصرندن اعتباراً سلطان سليمان اول دورينه قدر مسكوكاته كاه جلوس وكاه ضرب اولنديغى سنه‌نك تاريخى يازيلوب (*) آندن صكره‌لرى — بعض مستثنياتى اولمق اوزره — اكثريتله سلاطين ذيشانك سنهٔ جلوسلرى وضع واشارت اولنمق عادت حكمنه كيرمشدر.

ييلديرم خانك درت نوع كمش سكه‌سى قطع وضرب اولنوب فقط

(*) اشبو ايكنجى صورت چلبى سلطان محمد و مراد ثانى زماندن صكره فاتح سلطان محمد مسكوكاتنده اك چوق استعمال اولنوب سببى ايسه محللرنده يازلمغله مراجعت اولنه.

بونلرك رسم وشکلنده فرق پك جزؤی اولمسیله وهلهٔ تفریقی مشکلدر .
سلطان اورخان و خداوندکار حضراتنك مسکوکاتی مثللو بونلرده دخی محل ضرب کوسترلمامشدر .

٨٠٥ -- ٨١٦

امیر سلیمان چلبی

٨٠٦ — ٨١٣

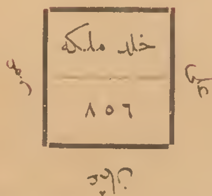
کموش

محل ضربلری یوقدر

— اقچه —

١٨

ابو بکر

امیر سلیمان
بن بایزید

« طغرا شکلنده در . »

وزنی ٥½ ط .

قطری ١٤

١٩

« « « «

« طغراسی ورسم خطی فرقلیدر . »

برنجی لوحه. قطری ١٤

٢٠

« « « «

« طغراسی دها بیوکدر »

قطری ١٤

مشارالیه امیر سلیمانك سکه‌لرینك بروجهنده اسملری (طغرا) شکلنده اوله‌رق یازدیرلمش اولوب عثمانلی مسکوکاتنده الك اول طغرا ایشته بو زمانده کورلمشدر .

فرامین وبروات عالیه ومسکوکات سنیه‌ده پادشاهان آل عثمانك علامت مخصوصهٔ ملوکانه‌لری اولمق اوزره بوآنه قدر استعمال بیورلمقده اولان (طغرا) نك ایلك اول صورت اتخاذی حقنده بعض مورخلرك ویردیکی معلوماته نظراً خداوندکار غازی سلطان مراد خان اول حضرتلرینك زمان سلطنتلرنده و ٧٦٧ تاریخنده (راکوزه) جمهوریتنك طلب ایلمش اولدیغی حمایهٔ عثمانیه اوزرینه عقد اولنان معاهده‌نامه ـ که دولت علیه‌نك حکومت اجنبیه ایله تعاطی ایلدیکی عهودك برنجیسیدر ـ آنی تصدیقاً مشارالیه بالای عهدنامه‌یه اورته اوچ پارمقلری یکدیکرینه ملاصق و باش وکوچك پار- مقلری آچیق اولدیغی حالده اللرینی قرمزی مرکب ایله باصمشلردر . ایشته بوندن بر (طغرا) شکلی حاصل اولوب اخلاف عظامی طرفلرندن بوطرزده وفقط قلم ایله طغرا کشیده ایتمك او وقتدنبرو عادت اولمشدر. مذکور عهدنامه‌نك اصلی کندو زماننه قدر (راکوزه) شهری خزینهٔ اوراقنده محفوظ بولندیغی مورخ هامر بیان ایدییور . [1]

[1] Hammer, t. 1, p. 231, 405.

روایت مذکوره‌نك درجهٔ صحتنی بیله‌مز ایسه‌کده المزده‌کی سکه‌لردن اکلاشلدیغی اوزره بوزماندن صکره برنجی دفعه اوله‌رق سلطان مراد خان ثانینك سکه‌لرنده ینه بویله طغرا شکلنده کشیده‌لر وضع ایدلمش ودها صکره‌لری وقت بوقت مختلف شکل وطرزده وانجق کموش و بعضاً دخی باقر سکه‌لرده طغرالر یازلمشدر.

بالاخره عهد سلطان مصطفی خان ثانیده طغرا شکلنه دها برحسن انتظام ویریله‌رك التون سکه‌لره دخی ضرب ایتدیرلمکه باشلانلمش ونهایت جنتمکان فردوس آشیان سلطان عبد المجید خان حضرتلرینك زمان سلطنتلرنده طغرای غرای همایونلر الیوم شو بولندیغی شکل ظریف ورسم بهینه ارجاع قلنه‌رق هر نوع مسکوکات شاهانه‌یه وضع ایدلمکده بولنمشدر .

***

ییلدیرم بایزید خانك شهزادکانی چلبی عنوانیله یاد اولندقلری حالده مشار الیه شهزاده سلیمان حضرتلری مسکوکاتنه (امیر) القابی یازدیرمشلردر .

واقعه کندولری تاریخلرجه (امیر سلیمان) دیو یاد اولندیغی کبی (سلیمان شاه) دخی دینیلور ایدی . حتی پدرلرینك ٧٧٨ سنه‌سی جماذی الاولی تاریخیله بروسه مقامندن مشار الیه یازدیغی بر فرمانده نامه‌لرینی (سلیمان شاه) دیو ذکر ایتمشلردر . (*)

امیر مشار الیهك مسکوکاتنك بر وجهنده تاریخ اوله‌رق (٨٥٦) رقمی یازلمش و بو «سکز یوز اللی التی» اوقونمقده بولنمش ایسه‌ده اویله اولمیوب (٨٠٦) اوقومق لازمدر. چونکه مشار الیهك اعلان حکومتی سکز یوز

(*) فریدون بك منشآتی جلد ١ صحیفه ١٢٤

التی سنه‌سنده وقوعبولدیغی کبی مستغنیٔ بیان اولدیغی اوزره قدیماً عربلرك استعمال ایلدیکی ارقام هندیه‌ده (٠) صفر لاتین ارقامنك عینی (زه‌رو)سی یعنی صفریکه بزم شمدیکی شو (٥) بش رقمی کبی وبش رقمی دخی شویله (B) یازیلور ایدی. درت رقمنك شکلی ایسه ایکی دفعه تبدیل اولنمشدرکه سکه‌لرك رسملرینه باقیلنجه اکلاشیلور.

امیر مشار الیهك سکه‌لرنده محل ضرب کوسترلمامش ایسه‌ده کندیسی اکثری (ادرنه) ده بولندیغندن سکه‌لرینك دخی اوراده کسدیرلمش اولدیغی طبیعیدر.

محمد چلبی

٨١٦ — ٨٠٦

سکهٔ مشترکه

کموش

— اقچه —

٢١

لا اله الا الله	دمور خان کورکان
محمد رسول الله	محمد بن بایزید خان
ضرب بر[سه] [٨]٥٦	خلد ملکه

وزنی ½ ٥ ط. قطری ١٥

اشبو سكه چلبی سلطان محمد خان حضرتلرينك مستقلاً سرير سلطنته جلوسلرندن مقدم يعنی تيمورك هنوز اناطوليده بولنديغی زمان نام (تيمو كوركان) دخی علاوه ايديلەرك ضرب اولنمشدر .

محل ضربی سيلكجه ايسەده بروسه اولمق اوزره فرق اولنيور . تاريخی دخی برادرلری امير سليمانك سكەلری مثللو (۸۰٦) در .

تاريخلرده مشار اليهك بويله مشترك نام ايله سكه كسديردكارينه دائر هيچ بر معلوماته تصادف اولنميوب بناءً عليه بونك تاريخه خدمتی دركار وپك نادر بولنور سكەلردن اولديغی اشكاردر .

موسی چلبی

۸۱۳ – ۸۱٦

ادرنه

كموش

— اقچه —

۲۲

موسی بن بايزيد	ضرب ادرنه خلد ملكه ۸۱۳

« دوراً يازلمسدر . »

وزنی ۵ ¼ ط .

برنجی لوحه . قطری ۱۲

٢٣

« « « «

« رسم خطی فرقليدر »

وزنی ¼ ٤ ط . قطری ١٣

مشاراليه موسی چلبی مثللو ديكر برادرلری عيسی چلبينك دخی ٨١٣ تاريخلی سكه‌لری بولنديغی متوفی بيله‌زكجی اوغلانك بالاده ذكری سبق ايدن مسكوكات عثمانيه دفترنده كوسترلمش ايسه‌ده بونلردن بزم المزه كچمامش وهيچ بر طرفده دخی كوره‌مامشزدر . موسی چلبيدن غيری چلبيان حضراتنك سكه ضرب ايتديردكلری هيچ بر تاريخده نظر مطالعه‌مزه تصادف ايتمامشدر . يالكز مشاراليه موسی چلبی حقنده صولاق زاده (*) شويله « چونكه امير موسی دارالملك ادرنه‌ده كار فرما وتكميل خطبه وسكه ايله انكشت نما اولدی . » ديمشدركه ايشته بالاده كی اقچه ادرنه‌ده كسيلان اواقچه‌لردندر .

مصطفی چلبی

٨٢٢ — ٨٢٥

ادرنه

كموش

— اقچه —

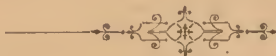
(*) صولاق زاده تاريخی صحيفه ١١٣ .

٢٤

مصطفى	خلد ملكه
بن بايزيد	ضرب ادرنه
خان	٤ سنه
	٨٢٢
وزنى ½ ٥ ط	قطرى ١١ '

مصطفى چلبى حقنده تواريخ عثمانيه ده روايات مختلفه مندرج اولوب الك زياده صحته قريب اولان معلومات خير الله افندى تاريخنده (*) بسط وبيان قلنمش ايسه‌ده مشاراليه نامنه سكه ضرب اولنديغنه دائر بر كونه ايضاحات يوقدر . مع مافيه بالاده‌كى سكه‌نك مشار اليه مصطفى چلبينك اولديغى بى اشتباهدر .

اشبو سكه‌نك تاريخ بولنان وجهنده و (ضرب) كلمه‌سنك زيرنده وضع ايدلمش اولان (٤) رقمى حكومتنك دردنجى سنه‌سى اعتبار يله كسلمش اولديغنه بر علامت اولمقدن بشقه معنايه حمل اولنه‌مز . بعض مورخينك اقوالنده مشار اليهك ايكى دفعه اعلان حكومت ايلديكى بيان قلنمقده در .

(*) خيرالله افندى تاريخى جلد ٦ صحيفه ٩٠ وجلد ٧ صحيفه ٣٦

٥ چلبی سلطان محمد خان اول

٨١٦ — ٨٢٤

بروسه

کموش

— اقچهٔ عثمانی —

٢٥

سلطان بن
بن سلطان محمد
بایزید خان

وزنی ¾ ٥ ط .

ضرب بروسا
خلد ٨١٦ ملکه
زید عمره

قطری ١١

٢٦

بایزید
محمد بن
خان نصره
عز

وزنی ¼ ٥ ط.

خلد ملکه
(بروسا ضرب)
٨٢٢

قطری ١٢

ایاسلوغ

— اقچهٔ عثمانی —

٢٧

بایزید	خلد ملکه
محمد بن	(ایاثلق ضرب)
خان نصره	
عز	٨٢٢
وزنی ½ ٥ ط .	برنجی نوحه. قطر ١٣

ادرنه

— اقچهٔ عثمانی —

٢٨

سلطان بن	ضرب ادرنه
بن سلطان محمد	خلد ٨١٦ ملکه
بایزید خان	زید عمره
وزنی ½ ٥ ط .	قطری ١٢

٢٩

» »	» »
	قطری ١١

٣٠

بایزید	خلد ملکه
محمد بن	(ادرنه ضرب)
خان نصره	
عز .	٨٢٢
	قطری ١١

سیروز

— اقچهٔ عثمانی —

۳۱

سلطان بن
بن سلطان محمد با
یزید خان

سرور
ضرب
خلد | ۸۱ ٦ | ملکه
زید عمر

برنجی لوحه . قطری ۱۳

۳۲

بایزید
محمد بن
خان نصره
عز

خلد ملکه
(سرز ضرب)
۸۲۲

وزنی ۴ ¾ ط . قطری ۱۳

محل ضربلری اکلاشلمیور

کموش

۳۳

سلطان بن
بن سلطان محمد با
یزید خان

سلب؟
ضرب
خلد | ۸۱ ٦ | ملکه
رید . . .

قطری ۱۱

باقر

— مانغر —

۳٤

محمد	. . .
بن بایزید	خلد ملکه
	۸

قطری ۱۷

مجدد بنیان سلطنت چلبی سلطان محمد حضرتلرینه کلنجه‌یه قدر مسکوکات عثمانیه‌ده هیچ بر القاب پادشاهی یازلمیوب برنجی دفعه اوله‌رق (سلطان) و (خان) عنوانلرینی وضع ایتدیرن مشار الیهدر . شو حالده پادشاهان آل عثمانك ذکر اولنان عنوان جلیللر ایله بنام بیورلملری بو تاریخدن بدأ ایلمش اولمق لازم کلور .

بوندن بشقه — فاصلهٔ سلطنت اثناسنده شهزادکاندن اوچنك سکه‌لری مستثنا اولمق اوزره — مسکوکات عثمانیه‌ده ضرب اولندیغی محللرك اسمی کوسترلمك اصولی دخی کذلك اك اول مشار الیه زماننده عادت اولمشدر . سلاطین شوکتقرین عثمانیه بو وقتدن صکره — جدول مخصوصنده کوسترلدیکی وجهله — پای تخت اتخاذ ایلدکلری شهرلرده واردوی همایون ایله تجوب فتح ایتدکلری مشهور بلده‌لرده والتون وکموش معدنلری بولنان قصبه‌لرده ضربخانه‌لر تأسیسیله اورالرك اسمنه اوله‌رق سکه‌لر ضرب ایتدیرمشلردر .

مشارالیه چلبی سلطان محمد خانك ایکی نوع کموش سکه‌سی بولنمشدرکه بونك برنده مستقلاً تحت سلطنته جلوسلری تاریخی اولان (۸۱٦) سنه‌سی یازلمش و بوده ترتیب خطوطجه ایکی درلو اوله‌رق باصلمشدر . دیکر نوعی دخی ۸۲۲ تاریخلی اولوب بونده اولکنده اولدیغی کبی

(سلطان بن سلطان) عنوانی یازلمیوب یالکز پدرلری اسمنده (خان) القابی ابقا ایدلمشدر .

مشارالیهك استقلاللرندن اتی سنه صکره تجدید سکه ایله تاریخلرینك تبدیل قلنمسندهکی سبب اکلاشیلهمامشدر . واقعا محلنده کوریلهجکی وجهله فاتح سلطان محمد خان عصرنده مسکوکات بالدفعات تبدیل قلنمش اولوب بوایسه تدابیر مالیهدن منبعث اولهرق وزن وعیارلری دخی برابر تحول ایلمشیدی . بونده ایسه اویله برتحولات کوریلهمامش اولدیغی کبی آشاغیده سلطان مراد ثانی مسکوکاتنده اوچ دفعه اجرا ایدیلان تبدیل وتجدید شکل وتاریخ دخی عینی بوقبیلدن بولنمشدر .

٦ سلطان مراد خان ثانی

٨٢٤ — ٨٤٨

٨٤٩ — ٨٥٥

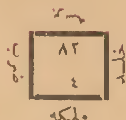
بروسه

كموش

— اقچهٔ عثمانی —

٣٥

خان
مراد بن محمد
« طغرا »

وزنی ¼ ٥ ط . — برنجی لوحه . قطری ١٣

٣٦

٨٢٤
مراد بن محمد

« طغرا »

خلد ملكه

ضرب برسه

وزنی ¾ ٥ ط . — قطری ١٥

٣٧

« « — « «

« طغراسی اوفق رسم خطی فرقليدر »

قطری ١٣

٣٨

مراد بن
(٤ ⁄ ٨ ⁄ ٢)
محمد خان

خلد ملكه
بر سه
ضرب

قطری ١١

باقر

— مانغر —

٣٩

سلطان
مراد بن
محمد خان خلد
ملكه

برسه
ضرب
حمل عسر الباب
٨٢٧

قطری ٢٠

٤٠

مراد
* | * | * | *

«کرفت وچفته مراد یازلمشدر.»

سه
ضرب بر

قطری ١٦

٤١ (*)

ضرب برسه

قطری ١٣

(*) بو سکه ده اسم یوق ایسه ده رسم خطی و بروسه نك املاسی دیکرینك عینی اولمسیله پادشاه مشارالیهك سکه سی اولدیغنده شبهه یوقدر .

ایاسلوغ

— اقچهٔ عثمانی —

٤٢

مراد بن (٤ ٣/٨) محمد خان	خلد ملکه ضرب ایاثلق
وزنی ٦ ١/٤ ط.	قطری ١٢

انقره

— اقچهٔ عثمانی —

٤٣

٨٣٤ مراد بن محمد «طغرا»	خلد ملکه ضرب انکوریه
وزنی ٥ ١/٤ ط.	قطری ١١

اماسیه

— اقچهٔ عثمانی —

٤٤

« «	« « اماسیه
	قطری ١١

« تاریخی سیلکدر »

ادرنه

— اقچهٔ عثمانی —

٤٥

« «	« « ضرب ادرنه
	برنجی لوحه. قطری ١٤

٤٦

« « « «

« رسم خطی بر آز فرقلیدر »

وزنی ¼ ٤ ط. قطری ١٢

٤٧

مراد بن (٤ ———— ٨/٣) محمد خان

خـلد ملـکه ——×—— ضرب ادرنه

وزنی ٥ ط. قطری ١٣

باقر

— مانغر —

٤٨

مراد بن محمد

« طغرا »

خـلد ملـکه ——*—— ضرب ادرنه

قطری ١٦

٤٩

« « « «

« رسم خطجه بر از فرقلیدر »

قطری ١٤

٥٠

مراد

* | * | * | * | *

« کرفت وچقته مراد یازیلیدر »

ضرب ادرنه

قطری ١٧ [

سیروز

— اقچهٔ عثمانی —

٥١

(٣٦) نومرونك عینیدر .

« « ضرب سیرز

وزنی ¼ ٥ ط. قطری ١٣

٥٢

(٤٧) نومرونك عینیدر . » »

وزنی ¾ ٥ ط. (دلیکلی) قطر ١٥

٥٣

» » » »

« رسم خطی فرقلیدر »

برنجی لوحه . قطری ١٤

٥٤

» » » »

« یازیلری دها اینجه‌در »

وزنی ¼ ٥ ط . قطری ١٣

نوار (*)

— اقچهٔ عثمانی —

٥٥

(٤٧) نومرونك عینیدر . » »

نوار

(دلیکلی) قطری ١١

باقر

— مانغر —

٥٦

محمد / مراد بن « طغرا » — « تاریخی یوقدر » — ضرب نوار

قطری ١٥

(*) مسکوکات عثمانیه‌نك محل ضربلرینی حاوی اولان جدول مخصوصك اشبو محل حقنده‌کی شرحنه مراجعت اولنه .

محل ضربلری یوقدر

— مانغر —

٥٧

٨ مراد بن ٤ / محمد خان	خلد ملکه / ضرب ضر

قطری ١٤

٥٨

مراد بن محمد / « طغرا » ا	(نقش)

قطری ١٤

٥٩

مراد بن / ٥ / محمد خان	خلد ملکه / ا ١٨ / . . . .

قطری ١٨

مشار الیه سلطان مراد ثانی حضرتلری (٨٢٤) (٨٢٥) و (٨٣٤) تاریخلرنده واوچ مختلف طرزده اقچـۀ عثمانی ضرب ایتدیرمشلردر. جلوسلری تاریخنده یعنی ٨٢٤ ده کسیلان سکه‌لر یالکز بروسه‌ده ضرب اولنوب دیکر ایکی تاریخلرده کیلر مختلف محللرده قطع اولنمشدر.

اقچه‌لرك بعضاً ونادراً وزن اساسیسی محافظه اولنمش ایسه‌ده اکثریسی نقصان ثقلتده اولوب بالاده ذکری سبقت ایتدیکی اوزره بعض مورخلرك «اوچ اقچه‌نك بر درهم کموش وزننه مساوی ایدی .» دیدکلری زمان ایشته بوعصردر.

مشار الیهك مسکوکاتنده ـ بر باقر سکه‌دن بشقه ـ علی العموم اسم عالیلری ساده‌جه ذکر اولنوب یالکز پدرلری نامنه (خان) عنوانی علاوه قلنمشدر. بوده جمله‌سنده دکلدر .

پادشاه مشار الیهك ایکنجی دفعه‌کی سلطنتلرنده یعنی ٨٤٩ تاریخندن صکره ضرب ایدلمش سکه‌لرینه اصلا تصادف اولنمدیغی کبی اومدتده سکه کسدیرمش اوللری دخی محتمل دکلدر .

مانغرلر تاریخلی وتاریخسز اسملی واسمسز وکاه برر وجهی ساده نقشلی اوله‌رق بر قاچ نوع قطع ایتدیرلمشدر. مختلف شکل وطرزده باقر سکه کسمك بوزمانده باشلایه‌رق عادت اولمشدر .

٭٭٭

مشار الیه وزراسندن اناطولی قطعه‌سنده پك چوق خدماتی مسبوق اولان ومتعدد والیلکلرده بولنان لالا یورکج پاشانك وقوعبولان مساعدهٔ سنیه اوزرینه کندو نامنه اقچه کسدیردیکی مروی ایسه‌ده بونلردن المزه کچه‌مامشدر .

خیراه افندی تاریخنده (٭) بوبابده شویله برفقره محرردر : «حتی حضرت پادشاهك رخصتیله کندو نامنه منسوب اوله‌رق اقچه دخی قطع وضرب ایتدیرمکله لالا یورکج اقچه‌سی نامیله اناطولیده معروف ایدی.»

(٭) خیراه افندی تاریخی جلد ٧ صحیفه ٥٩.

٧ فاتح سلطان محمد خان ثانی

— دفعهٔ اولی —

٨٤٨ — ٨٤٩

⁂ ادرنه ⁂

کموش

— اقچهٔ عثمانی —

٦٠

مراد محمد بن خان عزنصره	خلد ملکه ٨ —— ٨/٤ ضرب ادرنه
وزنی ١/٤ ٥ ط .	برنجی لوحه. قطری ١١

٦١

« «	« «

« رسم خطی جزئی فرقلیدر »

قطر ١١

٦٢

« «	« «

« قطعه‌سی اوفقدر »

قطری ٩

باقر

— مانغر —

٦٣

محمد بن
٨ ——— ٨٤
مراد

خلد ملكه
ضرب ادرنه

قطری ١٢

سيروز

— اقچهٔ عثمانی —

٦٤

(٦٠) نومرونك عينيدر.

« »
ضرب سرز

قطری ٩

وزنی ١/٤ ٥ ط.

اماسيه

— مانغر —

٦٥

مراد خان
٨ ——— ٨٤
محمد بن

[خلد] ملكه
اماسيه
ضرب

قطری ١٢

سلطان محمد خان ثانی حضرتلرینك بالاده کی سکه لری پدرلری سلطان مراد ثانینك حال حیاتنده و٨٤٨ سنه سنده عنان حکومتی کندولرینه تودیع ایلدکلری زمان ضرب وقطع ایتدیرلمشدر. مشار الیهك اشبو برنجی جلوسلرنده یعنی بر سنه مدت حکومتلری ظرفنده سکه کسدیردکلری بعض مؤرخین طرفندن دخی ضبط وتحریر اولنمشدر. (*)

مشار الیهك اشبو برنجی سنهٔ جلوسلرینك (٨٤٧) اولمسنده مورخین بعض اختلاف ایتمشلر ایسه ده قول صحیح المزده کی سکه لرنده بولنان ٨٤٨ تاریخی اولمق لازم کلور.

(*) تاج التواریخ جلد ١ صحیفه ٣٨٧ منجم باشی تاریخی جلد ٣ صحیفه ٣٦٠

٧ فاتح سلطان محمد خان ثانی

— دفعهٔ ثانیه —

٨٨٦ — ٨٥٥

قسطنطنیه

التون

٦٦

تاریخی ٨٨٣

ضارب النضر	سلطان محمد بن
صاحب العزوالنصر	مراد خان عز نصره
فی البر والبحر	قسطنطنیه
	ضرب فی
	٨٨٣

وزنی ١ م ١/٢ ١ ط . قطری ٢٠

٦٧

« « « «

« رسم خطبه جزئی فرقلیدر »

وزنی ١ م ١/٤ ١ ط . برنجی لوحه. (دلیکلی) قطری ١٩

كموش

— اقچهٔ عثمانی —

٦٨

تاریخی ٨٦٥

محمد بن مراد خان | خلد ملکه ضرب
*
عز نصره ٨٦٥ | قسطنطنیه

« یازیلری دوراً یازلمشدر »

وزنی ٤ ¾ ط . | برنجی لوحه. قطری ١٠

٦٩

» » | » »

قطری ١١

٧٠

تاریخی ٨٧٥

محمد بن | خلد
مراد خان | ملکه ضرب
عز نصره | قسطنطنیه
٨٧٥

وزنی ٤ ½ ط . | قطری ١٢

٧١

— اون اقچه‌لك — (*)

سلطان البرین | محمد بن مراد خان
وخاقان البحرین | خلدالله سلطانه ضرب
السلطان بن | قسطنطنیه سنه
السلطان | ٨٧٥

وزنی ٢ م ١٢ ط . | برنجی لوحه. قطری ٢١

(*) بوعصرك زیلنده‌کی مطالعاته مراجعت اولنه .

باقر

— مانغر —

٧٢

محمد بن
مراد خان
عز نصره
٨٨٤

ضرب قسطنطنيه

« مدور يازلمشدر. »

قطرى ١٢

٧٣

محمد بن مراد . . .
. . . نصره ٢٨٨ (*)

ضرب قسط [نطنيه]
. . . .

« ايكى طرفيده مدور يازلمشدر . »

قطرى ١٢

— تاريخسز مانغرلر —

٧٤

(رومى العباره) (**)

καὶ ἀνατολῆς
Μαχαμέτης

Μ Μελήκης πάσης
Ρωμυλίας

برنجى لوحه. قطرى ٢٤

(*) بو سكه‌نك تاريخى ٨٨٦ اوقومق لازم كلور. (٢٨٨) اولمسى قالبنك ترس حك ايدلمش اولمسندندر .

(**) اشبو رومى العباره باقر سكه‌نك ايكى وجهنده محرر اولان عبارەنك عيناً ترجه‌سى بودر: « بتون روم ايلى و اناطولينك ملك اعظمى محمد . » نادر ومقبول سكه‌لردندر. زيرده بو بابده‌كى مطالعاته مراجعت اولنه.

٧٥

[محمد] بن مراد
خان عز [نصره]

ضرب قسطنطنیه
خلد [ملکه]

قطری ١٣

٧٦

سلطان محمد
بن مراد خان

ضرب
قسطنطنیه

قطری ١٣

ادرنه

— اقچهٔ عثمانی —

٧٧

تاریخی ٨٥٥

مراد
بن
محمد
BBV

خلد ملکه
ضرب ادرنه

وزنی ¼ ٥ ط .

برنجی لوحه . قطری ١٢

٧٨

« « « «

قطری ١٢

« یازیلرنجه جزئی فرق واردر . »

٧٩

« « « «

« یازیلری دها اینجه‌در . »

قطری ١١

٨٠
تاریخی ٨٦٥

(٦٨) نومرونك عینیدر . « «
ادرنه
وزنی $\frac{3}{4}$ ٤ ط . قطری ١٢

٨١

« « « «
ادرنه
« یازیسی فرقلیدر . »
قطری ١٠

٨٢

« « « «
« بودخی »
قطری ١١

٨٣
تاریخی ٨٧٥

(٧٠) نومرونك عینیدر . « «
وزنی $\frac{1}{4}$ ٤ ط . قطری ١٢

باقر

— مانغر —

٨٤

سلطان	خلد ملکه
	٨٥٠
محمد بن مراد	ضرب ادرنه

قطری ١٤

٨٥

محمد بن مراد خان	خلد ملکه
*	*
عزنصره ٨٦٧	ضرب ادرنه

« دوراً یازلمشدر. »

قطری ١٧

— تاریخسز مانغرلر —

٨٦

محمد بن مراد خان	خلد ملكه ضرب
عز نصره	ادرنه

« مدور یازلمشدر . »

قطری ١٣

٨٧ — ٨٨

السلطان محمد	ب
عز نصره	ضر درنه
بن مراد خان	خلد ملكه

« كرفت ورسملی یازلمشدر . »

عدد ٢ قطری ١٣

٨٩

محمد بن	خلد ملكه
. . . . .	. . . .
مراد خان	[ضرب] ادرنه

قطری ١٢

سیروز

— اقچهٔ عثمانی —

٩٠

تاریخی ٨٥٥

(٧٧) نومرونك عینیدر .	« »
	ضرب سرز

وزنی ٤ ½ ط . قطری ١٢

٩١

» » » »

« رسم خطبه جزئی فرقلیدر . »

قطری ١١

٩٢

تاریخی ٨٦٥

(٦٨) نومرونك عینیدر . » »

سرز

وزنی $\frac{1}{4}$ ٤ ط . قطری ١١

٩٣

» » » »

« یازیسی دها اینجه‌در . »

قطری ١١

اسكوب

— اقچهٔ عثمانی —

٩٤

تاریخی ٨٨٦

محمد / عز نصره

سلطان / اسكوب

بن مرادخان / ضرب سنه

٨٨٦

وزنی $\frac{3}{4}$ ٣ ط . قطری ١٠

نوار

— اقچهٔ عثمانی —

٩٥

تاریخی ٨٦٥

(٦٨) نومرونك عینیدر . » »

نوار

وزنی $\frac{1}{2}$ ٤ ط . قطری ١١

٩٦

تاریخی ٨٧٥

(٧٠) نومرونك عینیدر . « «

قطری ١١

٩٧

تاریخی ٨٨٦

(٩٤) نومرونك عینیدر . « «

نوار

وزنی ٣ ٣/٤ ط . برنجی نوحه. قطر ١٢

بروسه

— اقچهٔ عثمانی —

٩٨

تاریخی ٨٥٥

(٧٧) نومرونك عینیدر . « «

ضرب برسه

وزنی ٥ ٣/٤ ط. قطری ١٢

٩٩

« « « «

« یازیلرك ترتیبی فرقلیدر . »

قطری ١١

١٠٠

« « « «

« بو دخی »

قطری ١١

١٠١

تاریخی ٨٦٥

(٦٨) نومرونك عینیدر . « «

وزنی ٤ ١/٢ ط . قطری ١٢

١٠٢

«　«　　　«　«

برسه

« رسم خطی فرقلیدر »

قطری ١٢

١٠٣

«　«　　　«　«

« یازیلرك ترتیبی براز بشقه‌در . »

وزنی ٤ ط .　　　قطری ١١

باقر

— مانغر —

١٠٤

خلد ملکه

خان * مراد　　　٨٦١ .

محمد بن　　　ضرب برسه

برنجی لوحه.　قطری ١٣

١٠٥

— تاریخی بوزق —

محمد بن مراد خان　　　خلد [ملکه ضر]ب

*　　　*

عز نصره . . .　　　برسه

« دوراً یازلمشدر . »

قطری ١٧

١٠٦

«　«　　　«　«

« مرکزلرنده ییلدیز یرینه نقطه واردر . »

قطری ١٧

١٠٧

— تاریخسز —

ن ب
محمد خان
مراد
عز نصره

خلد ملكه

[ضرب] برسه

قطری ١٣

١٠٨

«   «

«   «

«کلمه‌لرك ترتیبی فرقلیدر .»

قطری ١٣

١٠٩

خان * مراد
محمد بن

خلد ملكه
)——ه——(
ضرب برسه

قطری ١٣

١١٠

خان + مراد
محمد بن

ملكه + خلد
ضرب برسه

قطری ١٢

ایاسلوغ

— اقچهٔ عثمانی —

١١١

تاریخی ٨٥٥

(٧٧) نومرونك عینیدر .

«   «

ضرب ایاثلق

وزنی ١/٤ ٥ ط .

قطری ١١

١١٢

« « » »

« یازیسی فرقلیدر . »

وزنی ٤ ¾ ط . قطری ١٠

١١٣

تاریخی ٨٦٥

(٦٨) نومرونك عینیدر . « »

ایاثلق

وزنی ٤ ¼ ط . قطری ١١

١١٤

« « » »

« یازیسی جزئی فرقلیدر . »

قطری ١٠

تیره

باقر

— مانغر —

١١٥

| محمد | خلد ملکه ب تیره ضر

١١٦

قطری ١٦

محمد بن مراد خان — خلد ملکه ضرب تیره

« مدور یازلمشدر . »

قطری ١٠

اماسیه

— اقچهٔ عثمانی —

۱۱۷

تاریخی ۸۵۵

(۷۷) نومرونك عینیدر. » »

ضرب اماسیه

وزنی $\frac{۳}{۴}$ ٤ ط. قطری ۱۱

۱۱۸

» » » »

« یالکز کلمه‌لرك وضعیتی فرقلیدر. »

قطری ۱۱

۱۱۹

تاریخی ۸٦٥

(٦۸) نومرونك عینیدر. » »

اماسیه

وزنی $\frac{۱}{۲}$ ٤ ط. قطری ۱۱

۱۲۰

« براز فرقلیدر »

» » » »

قطری ۱۱

۱۲۱

تاریخی ۸۷٥

(۷۰) نومرونك عینیدر. » »

« اوچ چیزکیلی دائره ایچنده‌در. »

برنجی لوحه. قطری ۱۱

محل ضربلری کسیك

— مانغر —

۱۲۲

سلطان — مرکزلری — (نقش)

محمد . . . عز نصر ۸٦۲ — دوره‌لری — خلدملکه ضرب . . .

قطری ۱٤

۱۲۳

محمد بن — خلد ملکه

د د د د — د د د د

مراد خان — ضرب . . .

قطری ۱٦

تاریخ ومحل ضربی وضع اولنمامش

— مانغر —

۱۲٤

محمد — ن

بن — مراد خا

قطری ۱٤

۱۲۵

« « — « «

« رسم خطی فرقلیدر »

قطری ۱۵

سلطان اورخان غازی مسکوکاتی ذیلنده‌کی معلومات ومطالعات صره‌سنده خامه‌کذار بیان اولدیغی اوزره دولت ابد پیوست عثمانیه‌ده الك اول التون سکه ابوالفتح والمغازی سلطان محمد خان ثانی حضرتلری عصرنده

یعنی مشارالیهك سریر سلطنته دفعهٔ ثانیه اولەرق جلوسلرندن یکرمی سکز سنه صکره (٨٨٣) تاریخنده استانبولده ضرب اولنمشدر . ایشته بالاده (٦٦) (٧٦) نومرولر ایله کوستریلان التونلر انلردندر .

اشبو التونلرك وزن وعیارلری ایچون ١٠٠ عددی ١١٠ درهم ثقلتنده یعنی بهری ١ درهم و ١ قیراط و ٢ حبه وزننده و ٢٣ بچق عیارنده اولان وندیك دوقەسی اساس اتخاذ قلنمشدر . بو وزن وعیار مادهٔ ثابت اولدیغی کبی بعض مورخین دخی بویلەجه ضبط ایتمشلردر . بونلرك عثمانلی التونلری ایچون اساس اولەرق قبولی او زمانلرده وندیك جمهوریتنك معاملات تجاریەجه شرقدەکی نفوذندن ایلرو کلمش اولدیغی درکاردر . هر نه ایسه پادشاهان آل عثمان طرفلرندن قطع ایتدیریلان التونلر اشاغی طوغری کوریلەجکی وجهله فاتح حضرتلرینك اتخاذ وقبول بیوردقلری اشبو اساس اوزرینه اوچ عصر مدت دوام ایلمشدر .

∴

عربلر التون مسکوکاته (دینار) اطلاق ایلدکاری حالده ظهور دولت علیهٔ عثمانیەدن صکره بو اسم دخی (درهم) نامی کبی ترك اولنەرق یرینه (التون) کلمەسی قائم اولمشدر . بو کلمه مغول لساننددن مأخوذ اولوب اولسانده (التان) لفظی فی الاصل کولچه حالنده اولان ذهب معناسنی افاده ایلدیکی حالده بعده لاسیما عجمستان مغوللری نزدنده زر مسکوك معناسنده قوللانیلوب بالاخره عثمانلولره انتقال ایتدیکی وقتده دخی ینه عینی معناده استعمال اولنمشدر .

فاتح حضرتلرینك التون سکەلرینه براسم مخصوص ویرلدیکنه دائر عثمانلی تاریخلرنجه هیچ برقید ومعلومات یوقدر . ظاهر حالدن بونلر ایچون بدایةً یالکز التون لفظیله اکتفا اولندیغی اکلاشیلیور ایسەده عثمانلی التونلرینك ظهورندن اول اسباب متعددەیه مبنی اجنبی التونلرینك

ممالك محروسه‌ده تداولی خلفای سالفه‌نك دینارلرینه غلبه ایتمش اولدیغندن اونجی واون برنجی عصر هجریده یازیلان تواریخ عثمانیه‌ده مذکور التونلر قنغی مملکت سکه‌سی ایسه اونام ایله یعنی (ونديك دوقه‌سی) یاخود (فیلوری) و (مجار التونی) ویا (مجار فیلوریسی) وکاه (قزیل غروش) و بعضاً (سكهٔ افرنجیه) اسملریله یاد ایدیلوب عثمانلی التونلرینه کلنجه ساده‌جه (التون) ویا (نقد التون) ویاخود (سكهٔ حسنه) (*) کبی تعبیرات مخصوصه استعمال اولنمقله برابر اکثر مورخین عثمانیه‌نك روش افاده‌لرندن اکلاشلدیغی اوزره (فیلوری) (**) نامی دخی عثمانلی التونلرینه علم اولمش وعادتا (غروش) کلمه‌سی کبی بو لفظده ترکجه‌یه نقل وقبول ایدلمشدر .

(*) السنهٔ غربیه‌ده مجار وونديك دوقه‌لریله اسکی عثمانلی التونلرینه علم اولان (سه‌کین sequin) کلمه‌سی (سکه) دن مأخوذ اولوب انجق سکه بزده ایکی معنایه استعمال اولنمسیله مثلا «سكهٔ پادشاهی ایله مسکوك» دینلدیکی زمان تمغا ویاخود قالب یعنی فرانسزجه‌ده (coin) معناسنی افاده ایدر. دیکری ایسه یالکز نقوده اطلاق اولنور. (راتهاوز) ترکجه وانکلیزجه لغت کتابنده (sépuin) کلمه‌سنك (چیقین) لفظندن محرف اولدیغنی سویلیور .

(**) پچوی وخاجی خلیفه وقوچی بك کبی مؤلفین مشهوره عثمانلی التونلرینی همان بالعموم (فیلوری) اسمیله ذکر ایتمشلردر. بعضاً سكهٔ فیلوری وسكهٔ حسنهٔ فیلوری دخی دیمشلردر .

فیلوری یاخود فیلورین fiorina, fiorin اون برنجی عصر میلادیده الك اول (فیلورانسا) شهرنده ضرب واوزرنده بر زنباق چیچکی رسم ایدیلان التونلردر که کرك محل ضربندن وکرك علامت مخصوصه‌سی اولان چیچکدن طولایی بونلره فیلورین نامی ویرلمش وبالاخره اوروپانك بك چوق ممالکنه بو اسم نقل اولنه‌رق التون مسکوکاته فیلورین تعبیری او وقتلرده همان تعمم ایتمشیدی. بناءً علیه ممالك شاهانه‌یه دخی سرایتله عثمانلی التونلری دخی بروجه محرر بونام ایله یاد اولنمشدر. حتی کاتب چلبی فذلکه‌سنده بالمناسبه «کیسه پاره‌لنوب فیلوریلر صاری چیچك کبی اورتالغه یایلدی.» دیو بر فقره‌جق درج ایدوب بونکله فیلورینك السنهٔ اجنبیه‌ده‌کی معناسنی ایضاح ایتمشدر . زمانمزده فیلوری تعبیری تغیر ایدوب اوستریانك معلوم اولان کموش سکه‌سنه اطلاق اولنمقده‌در .

دیکر طرفدن بر طاقم اجنبی مورخلری دخی عثمانلی التونلرینک اوائلده (سلطانی) نامیله یاد اولندیغی کبی عهد سلطان سلیم اولدن بدأ ایله مصرده وبتخصیص جزایر وتونس وطرابلس کبی غرب ضربخانه‌لرنده کسیلان عثمانلی التونلرینه کذلك اوورجه علی‌العموم (دینار سلطانی) ویاخود یالکزجه (سلطانی) اطلاق قلندیغنی سویلمشلردر [1] انجق کرك پای تختده وکرك روم ایلی وآناطولی قطعه‌لرنده (سلطانی) اسمی التونلر ایچون اول وآخر اصلا زبانزد اولمیوب یالکز عربستان وحجاز ومغرب طرفلرنده استعمال اولندیغی محتاج ایضاح دکلدر .

مع هذا ایران ومصر فتوحات جلیله‌لرندن باشلیه‌رق هر عصرك غلبات عسکریه واحوال سیاسیه سنه ودها صکره‌لری انتخاب اولنان نقوش وخطوطك شکل وترتیبنه و بعضاً صاحب عالیسنك نامنه ومحل ضربنه کوره مسکوکات عثمانیه‌یه بر چوق ومختلف اسملر ویرلمشدرکه بونلر محللرنده صره‌سیله آیرو آیرو کوریله‌جکدر .

ج

فاتح سلطان محمد خان حضرتلری التونلره مخصوص اولمق اوزره سکه‌لرینك بر وجهنه (ضارب النضر صاحب العز والنصر فی البر والبحر) عنوانی ودیکر وجهنه دخی کندولری ایچون سلطان وپدرلرینه خان القابی علاوه‌سیله اسم عالیلرینی و (عز نصره) کلمه‌سیله محل وسنهٔ ضربنی درج ایتدیرمشلردر. التونلرك بو طرزی یعنی بر وجهنده عنوان ووجه دیکرینك دخی منوال مشروح اوزره یازلمسی بعدما تأسس ایدوب ایکی بچق عصر قدر یعنی التونلره (طغرا) وضعنه دکین اویله‌جه دوام ایلمش وفقط (ضارب النضر الخ) عباره‌سی بعضاً قصر وتحریف

[1] Hammer, t. 6, p. 520 et t. 7, p. 412, 413.
Marcel, Tableau général des monnaies ayant cours en Algérie.
(الخزانة الجزایریه فیها تعریفة النقود المغربیه) مرسل یوسف یوحنا

اولندیغی کبی بایزید ثانی عصرندن باشلایه‌رق (سلطان البرین الخ) عنوانی دخی استعمال اولنمشدر. مع هذا القاب وعنوانلرجه وقت بوقت بعض تبدلات اجرا قلنمشدرکه جدول مخصوصنه مراجعتله قنغی پادشاهك زماننده نصل عنوان وعباره‌لر قوللانلمش اولدیغی اکلاشیلور.

﴿

عصر مذکورده التونلرك اقچه ایله رایجی تاریخلرجه لایقیله مضبوط دکلدر. خصوصیله عثمانلی مورخلری بوندن هیچ بحث ایتمامشلردر. (حامر) بو عصرده التونك اقچه ایله رایجی بولمق ایچون مأخذی اولان عثمانلی واجنبی تاریخلرینك ویرکو ومصارف کبی نقوده متعلق اولوب بعضیلرینك اقچه ایله وبرطاقمنك (دوقه) ایله مضبوط اولان روایتلرینی یکدیکرینه قیاس وتطبیق ایدرك مثلا صرب قرالنك فاتح حضرتلرینه عرض ایلدیکی ویرکوی سنوینك مقداری اجنبی مورخلرینه کوره اوتوز بیك دوقه عثمانلی مورخلرینه کوره اوچیوز بیك اقچهٔ عثمانی اولمغله ۸۷۲ تاریخلرنده التونلرك اون اقچه رایجی اولدیغنی اثبات ایدیور [1] دیکر طرفدن چلبی سلطان محمد خان جانبندن برادری مصطفی چلبینك محافظه‌سیچون ایمپراطور (مانوئله) و یریلان مبالغك مقداری عثمانلی تاریخلرنده اوتوز بیك دوقه وروم مورخلرنجه اوچ یوز بیك اقچه اوله‌رق کوسترلمسیله او دورده یعنی ۸۲۳ تاریخلرنده دخی کذلك بر دوقه‌نك اون اقچه ایتدیکنی بیان ایلیور. [2]

شو حاله کوره چلبی سلطان محمد زماننده‌ن فاتح عصرینه قدر دوقه‌لرك رایجی بر راده‌ده اولمق لازم کلدیکی اکلاشیلوب حال بوکه المزده بولنان اقچه‌لرك وزنلرینه نظراً فاتح حضرتلرینك اقچه‌لری چلبی سلطان محمدك اقچه‌لرندن بردن بر بچق قیراطه قدر یعنی ثلثی درجه‌سنده

[1] Hammer, t. 3, p 280, 435. [2] id. t. 2, p. 195, 475.

نقصان اولدیغندن آلتونلرك رایجی دخی او نسبتده فضله اولمق طبیعیدر.
حاصلی زمان اخیرده اولدیغی کبی رایجلری مورخلر طرفندن عیناً ضبط
وروایت ایدلمش اولمدقجه وزنلری علی التوالی تخلف ایدن آقچه‌لره نسبتله
آلتونلرك قیمتنی طوغریجه تعیین ایتمك مشکلدر. بناءً علیه روایات مشروحه
محتاج تدقیق ومطالعه‌در.

﷼

مشار الیه فاتح حضرتلرینك کموش مسکوکاتنه کلنجه بالاده صره‌سیله
کورلمش اولدیغی وجهله تاریخ جلوسلرندن بدأ ایله نهایت سلطنتلرینه قدر
متعدد مملکتلرده اون سنه فاصله ایله یعنی (٨٥٥) (٨٦٥) (٨٧٥) (٨٨٦)
سنه‌لرنده ودرت دفعه ده مجدداً اقچهٔ عثمانیلر قطع وضرب ایتدیرلمش
وهر دفعه کسیلان اقچه‌لر دیکر رسم وطرزده بولندیغی کبی وزنلری دخی
کیتدکجه یکدیکرندن نقصان طوتلمشدر.

عثمانیلرك شو بیان اولنان صورتله موقع تداوله چیقارلمسی حقیقةً
تاریخجه جالب نظر دقت ایسه‌ده مورخلریمز هر نصلسه بو بابده دخی بر
کونه معلومات ویرمامشلردر. چلبی سلطان محمد ایله مراد ثانی حضراتنك
مسکوکاتنده دخی کورلدیکی اوزره انلرده‌ٔ برقاچ دفعه‌لر یکیدن اقچه
کسدیرمش ایسه‌لرده بونك کبی مدت محدوده ظرفنده وصورت خصو-
صیه‌ده وقوعبولمامشدر. بوکیفیتك فاتح حضرتلرینك عصرینه مخصوص
براصول اولدیغی فن مسکوکات بزه ارائه ایده‌یور.

مشار الیهك جلوسلرنده خزینه یکی عثمانیلر کسدیره‌رك بونلر ایله
اسکیلری بالتبدیل تداولدن قالدیرمش واسکی اقچه‌لر اکثریا یکیلردن دها
خالص واغیر اولمغله معاملهٔ واقعه‌دن میریجه منفعت حصولنه مبنی هر اون
سنه‌ده برکره تجدید مسکوکات اصولی صورت مبحوثه وجهله اجرا
قلنمشدر. بوزماندن اعتباراً پك چوق وقتلر سلاطین عظامك وقوع
جلوسلریله برابر سلفك مسکوکاتنی الغا ایله یکیدن یکی یه اقچه کسدیرمك

وبالاخره مضرتی کورلدیکی وجهله منفعت خزینه ایچون وزنلرینی نقصان طوتمق همان عادت حکمنه کیرمشدر .

(حامر) [1] بوعصرده اقچه‌لرك درت عددی بر درهم اولدیغنی بیان ایده‌یور ایسه‌ده بهر اون سنه‌ده برقطع ایدیلان اقچه‌لرك وزنلری بشـقه بشقه اولدیغندن واك خفیفلرینك درت عددی ینه بردرهمدن ایکی قیراط قدر زیاده بولندیغندن بوروایتك موافق حال بولنمدیغنی المزده‌کی سکه‌لر اثبات ایده‌یور .

❦

فن مسکوکات عثمانیه اربابنجه اوائل سلطنت عثمانیه‌ده بیوك قطعه‌ده کموش سکه‌لر قطع اولنوب اولنمدیغی جای بحث اولمسیله بو مشکلی حل ایچون بالاده (٧١) نومرولی سکه‌یی ارباب مطالعه‌نك انظار دقتنه عرض ایدرز .

مذکور سکه‌یی صبحی پاشا مرحوم فقیره هدیه ایدوب بونك پك نادر اولدیغنی وقاضی کوی جوارنده ساحله قریب برمحلده یالکز برقاچ عدد ظهور ایلدیکنی بیان وافاده ایلمشلر ایدی. بوسکه فاتحك (٨٧٥) تاریخلی اقچه‌لرینك یعنی اشبو سکه‌نك ضرب اولندیغی سنه‌ده کسیلان عثمانیلرك تمام اون عددینه مساوی ثقلتده اولمسیله اون اقچه‌لك بر سکه دیمك اولدیغی درکاردر .

سلاطین عثمانیه طرفندن بوتاریخدن اول وبوندن صکره سلطان عثمان ثانی زمانه قدر بیوك قطعه‌ده وپای تختده سکه کسدیرلمامش اولمسندن طولایی بوکموشك رومار زماننده عادت اولوب مؤخراً عثمانلولرجه دخی قبول اولنان (تمغا) لردن اولمسی وارد خاطر اولور ایسه‌ده قدیم عثمانلی تمغالرندن کموشنه هیچ تصادف اولنمیوب اشبو کتابمزك

[1] Hammer t. 3. p. 435.

نهایتلرنده کوریله جکی وجهله دولت علیه ده کیسه لر ایچون یالکز قورشون تمغا استعمال وقطعه لری دخی اوفق اعمال اولندیغندن وتل ویاخود ایپ ایله ربط ایچون اورته لرنده بر ر ایکیشر دلیك بولنمق لازم کلدیکی حالده بوکبی علامت مخصوصه سی اولمدیغندن اشبو کموشك عادتا سکه اولدیغی جای تردد دکلدر .

حتی (١٠٢٨) تاریخنده یعنی سلطان عثمان ثانی زماننده و اووقتك اون اقچه سی ثقلتنده (اونلق عثمانی) نامیله کسدیریلان سکه لرك دخی بو اساسه امتثالاً ضرب ایتدیرلمش اولمسی دخی شبهه سزدر .

مسکوکات عثمانیه هر عصرده اذابه ایله یکیدن ضرب ایتدیرلمك اصولندن طولایی اکثر بویله کسب ندرت ایلدیکندن بر سکه نك بعضاً امثالی بولنه مامغله بویولده شبهه لره دوشولمك طبیعیدر .

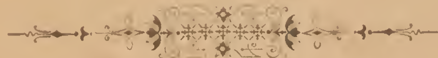
ذکر اولنان سکه نك بریوزنده (سلطان البرین وخاقان البحرین السلطان بن سلطان) عنوانی مندرج اولوب جودت پاشا حضرتلری تاریخنده (*) عنوان مذکورك مورخ واصفك بیان ایلدیکی کبی سلطان سلیم ثانی سکه لرنده یازلمغه باشلانمیوب الك اول سلطان محمد خان ثالث سکه لرنده درج ایدلمش اولدیغی بیان بیورمشلر ایسه ده اشبو ایکی روایتك دخی طوغری اولمدیغی فاتح حضرتلرینك مذکور سکه سیله مثبت اولدیغی کبی بو عنوانك التون سکه لره الك ابتدا درجی دخی کذلك سلطان محمد ثالث زماننده اولمیوب آنفاً بیان اولندیغی وجهله سلطان بایزید ثانی دورنده وقوعبولدیغی طاقمزده موجود بولنان سکه لردن اکلاشیلیور .

ج

خاقان مشار الیهك زماننده پك متنوع رسم وشکلده ومختلف حجم

(*) جودت تاریخی جلد ٥ صحیفه ٣٠٢

وقطعه‌ده (مانغرلر) دخی کسیلوب ازجمله رومی العباره باقر سکه دخی ضرب اولنمشدرکه بو (٧٤) نومرولی سکه اولوب اوزرنده‌کی عباره‌نك ترجمه‌سی محلنده کوسترلمشدر . بو سکه‌نك تاریخ ومحل ضربی یوق ایسه ده درسعادتك فتحی عقیبنده تسهیل معاملات ناس ایچون همان بوراده کسدیرلمش اولدیغی ظن وتخمین اولنه‌یور. اشبو سکه‌لره دائر بزم تاریخلرده هیچ بر معلوماته تصادف ایدیله‌مامشدر . انجق بونلر فن مسکوکات اربابی نزدنده مقبول اولوب اشبو (مانغر) لردن بشقه فاتح حضرتلرینك برده اورته‌سنده ترکجه اطرافنده رومجه کموش سکه‌لری دخی اولدیغنی روایت ایده‌یورلر . بونلردن کوره مدم فقط مسکوکات مراقلیلرندن بریسی طربزون ولایتنده واقع (اونیه) ده کسلمش اورته‌سی ترکجه واطرافی رومجه باقر بر سکه‌یی مشارالیهك اولمق اوزره ارائه ایتدی ایسه‌ده بونك ایکی قطعه عینی فقیرده دخی موجود اولوب بروجهنك مرکزنده (الملك محمد) دیکر یوزینك مرکزنده دخی (عماد الدین) مسکوك واطرافنده‌کی رومجه یازیلری سیلك وکسیك اوله‌رق ساده (اونیه) ده ضرب اولندیغی مشهوددرکه بو سکه فاتح حضرتلرینك اولمیوب اناطولیده قدیماً اجرای حکومت ایتمش اولان دانشمندیلر مسکوکاتندندر .

شهزاده جم سلطان

٨٨٦

بروسه

كموش

— اقچه —

١٢٦

بن	عز نصره
جم سلطان	برسه
محمد خان	ضرب سنه
	٨٨٦

وزنى ٣½ ط . برنجى لوحه . قطرى ١٢

شهزادهٔ مشاراليه بيوك برادرلرى سلطان بايزيد خانك جالس اورنك سلطنت اولديغى آوانده بر ارالق بروسه‌ده اعلان حكومت ايتمسيله برابر بالاده‌كى اقچه‌لردن دخى ضرب ايتديرمشدر .

تواريخ عثمانيه مشار اليهك سكه ضرب ايتديرديكندن بحث ايتميوب يالكز نامنه خطبه قرائت ايتديرديكنى بيان ايدرلركه بوده سكز يوز سكسان التى سنه‌سى ربيع الاخرينك اون بشنده واقع اولمشدر . بروسه‌ده اقامتى اون سكز يكرمى كوندن عبارت بولنمشدر . (*)

اشبو سكه فقيرك النه بروسه‌ده كچشدر. پك نادر ومقبول سكه‌لردندر.

(*) تاج التواريخ جلد ٢ صحيفه ٨ . خيرالله افندى تاريخى جلد ٩ صحيفه ٦٧

٨ سلطان بایزید خان ثانی

٨٨٦ — ٩١٨

قسطنطنیه

— التون —

١٢٧

ضارب النضر الخ	سلطان بایزید محمد خان عز نصره بن ضرب قسطنطنیه سنه ٨٨٦
وزنی ١ م ١ ١/٢ ط .	قطری ١٩

١٢٨

« «	« «

« رسم خطبه براز فرقلیدر »

قطری ١٩

١٢٩ (*)

سلطان البرین وخاقان البحرین السلطان بن سلطان	« «
	برنجی لوحه . قطری ١٨

(*) مشارالیهك اشبو (سلطان البرین) عنوانلی سکه‌سی پك نادردر . بالاده ٥٦ و ٥٩ صحیفه‌ده محرر مطالعه‌یه مراجعت اولنه .

کموش

— اقچهٔ عثمانی —

١٣٠

سلطان بايزيد	ه عز نصره ضرب
بن محمد خان	قسطنطنيه
	سنه ٨٨٦
وزنی ٣ ٣/٤ ط .	قطری ١١

باقر

— مانغر —

١٣١

سلطان بايزيد	عز نصره
*	. . . . . .
بن محمد خان	قسطنطنيه
	سنه ٩٠١
	قطری ١٥

١٣٢

« «	« «
	سنه ٩٠٣
	قطری ١٢

تاریخلری یوقدر

— مانغر —

١٣٣

بايزيد	عز نصره ضرب
*	*
بن محمد خان	قسطنطنيه
	قطری ١٣

١٣٤

بایزید
بن محمد خان

عز نصره ضرب
قسطنطنیه

قطری ١١

١٣٥

سلطان بایزید
ضرب
قسطنطنیه

(نقوش عربیه)

قطری ١٨

١٣٦

بایزید (مرکزنده)
ضرب قسطنطنیه (دورەسنده)

(نقش)

قطری ١٥

ادرنه

— اقچهٔ عثمانی —

١٣٧

سلطان بایزید
بن محمد خان

عز نصره ضرب
ادرنه
سنه ٨٨٦

وزنی ½ ٣ ط.

قطری ١١

باقر

— مانغر —

١٣٨

بایزید
بن محمد خان

عز نصره ضرب
ادرنه

قطری ١٤

١٣٩

« « « «

« فرقليدر »

قطری ١١

سيروز

— التون — (*)

١٤٠

ضارب النضر | سلطان بايزيد
الخ | محمد خان عز نصره
بن ضرب سرز
سنه ٨٨٦

وزنی ١ م ½ ١ ط . قطری ٢٠

١٤١

« « « «

« رسم خطی فرقليدر »

برنجی لوحه. قطری ١٩

١٤٢

« « « «

« كذلك »

قطری ١٨

(*) طشره ضربخانه‌لرنده قطع وضرب اولنان التون مسكوكات عثمانيه‌نك برنجيسی اشبه سيروزده كسيلان التونلردر.

كموش

— اقچۀ عثمانى —

١٤٣

سلطان	نصره
بايزيد	عز ضرب
بن ن	سرز
محمد خا	سنه ٨٨٦
وزنى ٣ $\frac{3}{4}$ ط .	قطرى ١١

اسكوب

— اقچۀ عثمانى —

١٤٤

« «	« «
	اسكوب
	سنه ٨٨٦
	قطرى ١٠

قره‌طوه

— اقچۀ عثمانى —

١٤٥

« «	« «
	قرطوه
	سنه ٨٨٦
	قطرى ١٠

١٤٦

« «	« «

« يازيسى فرقليدر »

قطرى ١٣

نوار

— اقچهٔ عثمانى —

١٤٧

« «	« «
	نوار
وزنى ½ ٣ ط .	قطرى ٩

بروسه

— اقچهٔ عثمانى —

١٤٨

« «	« «
	برسه
	سنه ٨٨٦
	قطرى ١١

— مانغر —

١٤٩

بايزيد بن	خلد ملكه
محمد خان	ضرب برسه
	قطرى ١٥

انقره

— اقچهٔ عثمانى —؟

١٥٠

سلطان	ب
بايزيد	عز نصره ضر
بن ن	انقره
محمد خا	سنه ٨٦٠
وزنى ½ ٣ ط .	برنجى لوحه . قطرى ١٠

اماسيه

— اقچهٔ عثمانی —

١٥١

« « « «

اماسيه

سنه ٨٨٦

قطری ١٠

١٥٢

« « « «

« رسم خطیه فرقلیدر »

قطری ١٢

قونيه

— اقچهٔ عثمانی —

١٥٣

« « « «

قونيه

قطری ١١

تاریخ ومحل ضربلری یوقدر .

— مانغر —

١٥٤

سلطان بایزید (نقش)
بن محمد سلطان

برنجی لوحه . قطری ١٦

١٥٥

سلطان بایزید بن محمدخان (نقش عربی)
« دوراً یازلمشدر »

قطری ١٥

١٥٦

سلطان (نقش)
د د د د
بايزيد

قطرى ١١

١٥٧

. . يز . . نصره
بن • ن عز ضرب
محمد خا . . . . . .

قطرى ٩

١٥٨

بايز ه
بن ❊ ن عز ضرب
محمد . . . .

(بالاده‌کى سکه‌نك عينى اولوب درت کوشه قيريلمشيدر.) ١٠ × ١٠

مشار اليه سلطان بايزيد خان ثانى عصرنده کسيلان التونلرك شکل ورسمى ووزن وعيارى پدرلرى فاتح حضرتلرينك التونلرينه مشابه وموافق اولوب فقط (ضارب النضر الخ) عنوانندن بشقه التونلرك بر طاقمنه برنجى دفعه اوله‌رق (سلطان البرين وخاقان البحرين السلطان بن سلطان) القابى يازلمشدر .

محلنده اشارت اولنديغى اوزره طشره‌لرده التون سکهٔ عثمانيه ضربنه بو زماندن اعتباراً باشلانلمشدر .

عثمانلى مورخلرى بو عصرده دخى التونلرك قاچ عثمانى رايجى اولديغى صراحةً بحث ايتمامشلردر . انجق سلطان سليم اول دورنده کوريله‌جکى

وجهله صولاق زاده محمد افندی جلوس سلیم خانیده التونلرك التمش اقچه رایجی اولدیغنی بیان وتحریر ایلمسنه باقیلور ایسه سلطان بایزید خانك تمامیله دکل ایسه‌ده اواخر سلطنتنده التونلرك التمش اقچهٔ عثمانی رایجی بولندیغی استدلال اولنیور . دیکر طرفدن (حامر) مورخین قدیمه‌دن (مناوینو) نك روایتنه استناداً اوزمانلرده دوقه‌لرك اللی اوچ اقچه ایتدیکنی [1] و موسیو (بەلن) دخی اون التنجی عصر میلادینك ایلك سنه‌لرنده سلطانی التونك اللی درت اقچه قیمتی اولدیغنی (لونقلا ویئوس) نام مورخك روایت ایلدیکنی [2] یازمشلردر .

ج

کموشلره کلنجه سلفنك زمان سلطنتنده اولدیغی کبی آره صره تجدید مسکوکات اصولنه اتباع اولنمیوب بو عصرده طشره ضربخانه‌لرنده کسیلانلر دخی داخل اولدیغی حالده بالجمله اقچهٔ عثمانیلر بر رسم وطرزده وبر تاریخده یعنی پادشاه مشارالیهك جلوس تاریخیله قطع وضرب اولندیغی کبی کرك التون وکرك کموش وباقرلرده سلاطین سائره‌نك سکه‌لری مثللو (ضرب) کلمه‌سندن صکره (فی) اداتی هیچ استعمال اولنمامشدر .

اقچه‌لرك وزنلری دور سابق اقچه‌لرینه نسبتله اوچ حبه‌دن بر قیراطه قدر نقصان یعنی اوچ قیراط ایکی ویاخود اوچ حبه‌دن عبارت بولنمشدر .

سیم مسکوکات اوائلدن فاتح حضرتلرینك زمانته قدر طقسان عیارنده ایکن عهد سلطان بایزید ثانیده سکسان بشه تنزیل قلنمشدر .

مشار الیه وقتنده کسیلان مانغرلرك حجملری دیکرلرینه نظراً اولدقجه کوچك قطعه‌ده‌در .

[1] Hammer, t. 7. p. 410.
[2] Belin, p. 31.

۹ سلطان سليم خان اول

۹۱۸ — ۹۲۶

قسطنطنيه

— آلتون —

۱۵۹

ضارب النضر
الخ

سلطان سليم شاه بن
بايزيد خان عز نصره ضرب
قسطنطنيه
سنه فى ۹۱۸

وزنى ۱ م ۱ $\frac{1}{2}$ ط . قطرى ۲۱

۱۶۰

« » « »

« يازيلرى جزؤى فرقليدر »

قطرى ۱۹

۱۶۱

« » « »

« ترتيب كلمات ونقشيجه فرق واردر. »

وزنى ۱ م ۱ $\frac{1}{4}$ ط . ايكنجى لوحه . قطرى ۱۹

کموش

— اقچهٔ عثمانی —

١٦٢

سلطان | [نصره]
سلیم شاه | [عز ضرب]
بن بایزید خان | قسطنطنیه
سنه ٩١٨

وزنی ٣½ ط . | قطری ١١

١٦٣

سلطان شاه | [نصره]
ن | عز ضر
سـ‍ــلیم | ب
بن | قسطنطنیه
بایزید خا | سنه ١٨[٩]

قطری ١١

١٦٤

سلطان | نصره
شـاه | عز ضرب
سـلیم بن | قسـطنطنیه
بایزید خان | سنه ٩٨١

قطری ١١

باقر

— مانغر —

١٦٥

قلو | . . . | قسطنطنیه | فی | سـنه ٩٢٢

« هر کله بر خانه ایچنده اولەرق دوراً یازلمشدر »

قطری ١٧

١٦٦

سنه
٩٢٣
ضرب

(نقوش عربيه)
ايكنجى لوحه . قطرى ١٨

١٦٧

سلطان
سليم شـاه
بن بايزيد خان

نصره
عز ضرب
قسطنطنيه
قطرى ١٥

ادرنه

— التون —

١٦٨

ضارب النضر
الغ

سلطان شاه
سـليم
يز ن نصره
با يد خا عز
بـن
سنه ٩١٨ ضرب اد[رنه]
قطرى ٢٠

وزنى ١ م ½ ط .

— اقچهٔ عثمانى —

١٦٩

(١٦٢) نومرونك عينيدر

« «
ادرنه
قطرى ١٢

وزنى ½ ٣ ط .

١٧٠

(١٦٣) نومرونك عینیدر » »

قطری ١١

١٧١

(١٦٤) نومرویه مشابهدر » »

سنه

ادرنه ٩١٨

قطری ١١

١٧٢

» » » »

« یازیلری فرقلیدر »

قطری ١١

١٧٣

» » » »

ادرنه

سنه ٩١٨

« نقشنده فرق واردر »

قطری ١١

باقر

— مانغر —

١٧٤

عز نصره

ب نه (نقش)

ضر ادر

سنه ٩٣٥ قطری ١٥

سيروز

— التون —

١٧٥

ضارب النضر	سلطان سليم شاه بن
الخ	بايزيد خان عز نصره ضرب
	سرز سنه
	٩١٨ فى
وزنى ١ م ١ ط .	قطرى ١٩

نوار

— اقچهٔ عثمانى —

١٧٦ — ١٧٧

(١٦٢) نومرونك عينيدر	« »
	نوار
وزنى ٣ ط .	قطرى ١٠،١١

بروسه

— اقچهٔ عثمانى —

١٧٨

(١٦٢) نومرونك عينيدر .	نصره
	عز ضرب
	بورسه
	سنه ٩١٨
وزنى ½ ٢ ط .	قطرى ١١

تيره

— اقچهٔ عثمانی —

۱۷۹

(۱٦٤) نومرونك عينيدر

« »
تيره

قطری ۱۰

قونيه

— اقچهٔ عثمانی —

۱۸۰

« »

« »
قونيه

وزنی ۳ ½ ط . قطری ۱۱

لارنده

— اقچهٔ عثمانی —

۱۸۱

سلطان
شاه سليم
بن بايزيد خان

عز نصره . . .
لارنده . .
. . . .

وزنی ۲ ½ ط . قطری ۱۱

خيزان

— اقچهٔ عثمانی —

۱۸۲

سليم
سلطان شاه
بن با [يزيد]

عز نصره ضر
ب
خيزان
سنه ۹۲٤

وزنی ۳ ط . قطری ۱۰

۱۸۳

سلطان
سليم شاه

خـيزان
سنه ۹۳٤

قطرى ۱۰

آمد

— آلتون —

۱۸٤

ضارب النضر
الخ

سلطان شاه سليم بن
سـلطان بايزيد خان
عز نصره ضرب
سنه ۹۱۸ آمد

وزنى ۱ م ½ ۱ ط .

قطرى ۲۰

كموش

— آقچهٔ عثمانى —

۱۸٥

سليم شاه
سـلطان
بن بايزيد خان
سلطان

عز
نصـــره
آمد ضرب
سنه ۹۱۸

وزنى ½ ۲ ط .

قطرى ۱۱

۱۸٦

سلطان الع . .
خان سليم

آمد (مركزنده)
عز | . . . | سنه ... (دورهسنده)

(بو عصرك ذيلنه مراجعت اولنه)

وزنى ¼ ٤ ط.

قطرى ۱۷

باقر

— مانغر —

١٨٧

سلطان شاه
بن سليم خان
بايزيد سنه ٩١٨

ضرب
آمد
« اطرافنده نقش واردر »
قطرى ١٨

مادرين

— التون —

١٨٨ (*)

صاحب النضر
والنصر فى البر
والبحر

شاه
[سلطان] سليم بن
[بايزيد] نصره
خان * عز
سنه فى ٩١٨
ضرب ماردين

وزنى ١ م ١ ¼ ط .

ايكنجى لوحه . قطرى ١٧

رها؟

— التون —

١٨٩

ضارب النضر
الخ

سلطان شاه
بن * سليم
بايزيد خان
ضرب عز نصره
[ر] ها ٩١٨ سنه

وزنى ١ م ١ ½ ط.

قطرى ٢١

(*) بو سكه ده مندرج عنوان (ضارب النضر الخ) دن محرف اولوب مربوط عنوان وعبارات جدولنه مراجعت اولنه .

مصر

— التون —

١٩٠

ضارب النضر	سلطان
الخ	سليم خان بن بايزيد
	خان بمصر سنه
	عز نصره ٢٣[٩]
وزنی ١ م ½ ط .	ایکنجی لوحه. قطری ١٧

محل ضربی سیلك

— مانغر —

١٩١

سلطان	*
سليم	
بن بايزيد خان	عز نصره ٩ — ٣٢٠
	قطری ١٥

مشاراليه سلطان سليم اول حضرتلرينك على الاكثر التون وكموش سكه‌لر ينه پدرلر ينك مسكوكاتی مثللو جلوس همايونلری تاريخی وضع اولنمش ايسه‌ده بونلرك قطع وضر بنه جلوسلری سنه‌سنده باشلانلميوب ايران فتوحاتندن يعنی (٩٢٠) تاريخندن صكره ابتدار قلنمشدر . بووقعه‌يی بزه مشار اليهك مسكوكات موجوده‌سی اثبات ايتمكده‌در . بونلر صره‌سيله كوزدن كچورلديكی حالده مصرده ضرب ايديلان التونلر ايله ديكر برقاچ كموش وباقردن ماعدا جمله‌سنك اوزرنده (شاه) عنوانی كوريلوركه بوزمانه قدر سلاطين عظام حضراتنك نام ساميلری بوعنوان ايله ياد اولنمامشيدی . ايرانه وقوعبولان غلبه‌لری اوزرينه (شاه) و (شهنشاه) عنوانلری دخی

ضمیمهٔ القاب سلطانی اولمش (*) ووجوه مسکوکات دخی عنوان مذکور ایله تزیین قلنمشدر . بوندن صکره فرزند ارجمندلری سلطان سلیمان قانونی وسلیم خان ثانی حضراتنك مسکوکاتنده دخی کذلك اشبو عنوان اکثریتله و بعده براز مدت دها کاه بکاه استعمال اولندیغی حالده بالاخره بسبتون ترك ایدلمشدر .

ج

بودورده روم ایلیده اولدیغی کبی اناطولی وعربستان بلده‌لرنده دخی التون سکه‌لر کسلمکه باشلامش وهر برینك خطوط ونقوشی اورالره مخصوص طرزده بولنمشدر .

سلیم اول حضرتلرینك التونلرینه اوزرنده شاه عنوانی بولنمسندن طولایی او وقتلر ایرانده کی ممالك شاهانه ایله عربستان ومصرده (شاهی) تعبیر اولنمش اولمسی طبیعی اولوب حتی آتیده کوریله‌جکی وجهله بیك تاریخلرینه یقین زمانلرده دخی اقچه‌لره مخصوص اولمق اوزره کذلك (شاهی) نامی استعمال اولنمشدر . (**)

مشار الیه حضرتلری مصری قبضهٔ حکومتنه الدقدن صکره (۹۲۳) تاریخلی ونام همایونته اوله‌رق اوراده دخی التون سکه کسدیرمش وبونلرك اوزرنده یالکز (سلطان) عنوانی درجیله اکتفا اولنمشدر . اوزرنده (شاه) عنوانی بولنمیان اشبو التونلر ایله دیکر امثالنه مصرده (سلطانی) دینیلدیکی کبی (اشرفی) دخی تسمیه اولنمشدر .

سائر بعض ممالکده اولدیغی مثللو مصرده دخی مسکوکاتی صاحب سکه اولان حکمدارك نامنه نسبت ایتمك عرف وعادت اولدیغندن سلطان

(*) نخبة‌التواریخ جلد ۲ صحیفه ٤٦ ، (حامر) جلد ٤ صحیفه ٤٧١ .

(**) سلانیکی تاریخی صحیفه ۲۷٦ . پچوی جلد ۲ صحیفه ۱۱۵ . نخبة‌التواریخ جلد ۲ صحیفه ۱٦٤ .

سليم حضرتلرينه مغلوب اولمش اولان مصر مملوكى مصر تختنه جلوسى زماننده اكثر اجدادينك اثرينه اتباعاً (ملك اشرف) عنوانى طاقنمش اولمسيله كندو نامنه مسكوك اولان التونلره (اشرفى) اطلاق اولنمشيدى مصر فاتح جديدى دخى مظفراً و برابرنده مقدار كلى التون وكموش مسكوكات بولنديغى حالده پاى تخت سلطنت سنيه يه عودت ايلدكدن صكره ارتق عثمانلى التونلرى (اشرفى) (شرافى) (شريفى) اسملريله تسميه اولنمغه باشلامش [1] و حتى اجنبى التونلرى بيله اره صره بو نام ايله ذكر ايدلمشدر (**)

مسكوكات عثمانيه نك انتخاب اساميسنده مصرك تأثيرات كليه سى غير منكردر . اشاغيده صره سى كلدكجه كوريله جكى اوزره بيك تاريخندن صكره (شريفى) و (اشرفى)ناملرى پاى تخت سلطنت سنيه يه دخى سرايتله بالآخره بتون التونلر بر مدت او ناملردن بشقه اسم ايله ياد ايدلمامكه باشلامشيدى .

⁂

التونلرك بوعصرده اقچه ايله اولان رايجى ارتق تاريخجه مضبوط ومعلومدر . صولاق زاده محمد افندى تاريخنده سلطان سليم اول حضرتلرينك جالس اورنك سلطنت اولملريله برابر بر معتاد اعطا اولنان عطيه وترقيلردن بحث ايلديكى صره ده اولزمان التونك التمش اقچه يه كچمكده اولديغنى بيان ايلمشدر (***) مورخ (حامر) دخى صولاق زاده نك اشبو روايتيله (سانسووينو) نام مؤلفك بو بابده كى ضبط وافاده سنك

[1] Sauvaire 172 — 175

(**) « سكهٔ افرنجيه يى حسنه واشرفيه عبارتيله دخى قيد ايدرلر . » مجمع القواعد لكاتب حاجى آتمجه (غيرمطبوع)

(***) صولاق زاده تاريخى صحيفه ٣٤٦

يكديكرينه موافق دوشديكنی یازمشدر . [1] بناءً لهذا التونلر محلنده بیان ایلدیکمز وجهله سلطان بایزید ثانی حضرتلرینك تخميناً اواخر سلطنتلرنده باشلايوب سلطان سليم اول دوورنده متمادیاً التمش اقچه رایجنده قالمش اولدیغی کبی ایلروده عهد سلطان سليمان اول وسليم خان ثانيده دخی کذلك اویله‌جه دوام ایلمشدر .

مشار اليه سلطان سليم اول اقچه‌لرينك اك اغیری اوچ بچق قیراط وزننده اولوب بوصورتده بر درهم کموش درت بچق اقچه و بر التون اون اوچ درهم کموش قیمتنده اولدیغی ظاهر اولور .

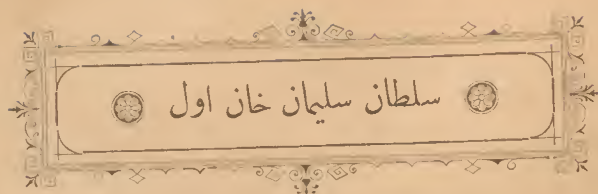
ع

اقچهٔ عثمانیلرك رسم وطرزلری مختلف درت بش نوعده اولوب پدرلری سلطان بایزید ثانینك عثمانیلری مثللو یکنسق اولمق اصولنه اتباع ایدلمامشدر . اقچه‌لرك یازیلریله شکلرنده التونلر کبی پك انتظام یوقدر بعضاً طشره‌ده باصیلانلرك وزنلرنده نقصان دخی واردر .

بوعصرده عربستانه مخصوص طرز ونقشده ووزناً اقچه‌نك مافوقنده کموش سکه‌لر دخی قطع وضرب اولنمشدر. ایشته (آمد) ده کسیلان (١٨٦) نومرولی سکه بنه اوراده باصیلان اقچه‌نك ایکی مثلی ثقلتنده وبتون بتون بشقه رسم وشکلده‌در . بونلر اوممالکك فتح وتسخيرینه قدر متداول اولان دراهيمك قدیم طرز واصولندن مأخوذ اولدیغنده شبهه یوقدر. آتیاً اشبو سکه‌لرك عینی مسکوکات ایله انلره دائر اولان معلومات کوریله‌جکدر .

مشاراليه حضرتلری زماننده کسیلان مانغرلر اولدقچه بیوجك حجم وقطرده ومتنوع رسم وطرزده‌در .

[1] Hammer, t. 7, p. 410.

۹۲۶ — ۹۷٤

قسطنطنیه

— التون —

۱۹۲

سلطان
سلیمان شاه بن
شاه سلیم خان عز نصره .
قسطنطنیه
ضرب فی
۹۲۶
قطری ۲۰

ضارب النضر
الخ

وزنی ۱ م ¼ ۱ ط .

۱۹۳

شاه
سلطان سلیمان
بن سلطان سلیم شاه
عز نصره ضرب
فی
قسطنطنیه
سنه ۹۲۶
قطری ۲۰

» »
« یاریلری کشیده‌لیدر »

١٩٤

سلطان سلیمان	» »
بن سلیم خان	«کشیده‌سزدر»
عز نصره ضرب	
قسطنطنیه فی	
سنه ٩٢٦	
قطری ٢١	

١٩٥

» »	» »
سـنه	«اطرافلری اوچ جیز کیلی»
٩٢٦	
قطری ١٨	

١٩٦

» »		» »
ضرب فی	«نقشی فرقلیدر»	
سنه ٩٢٦		(دلیکلی)
قطری ١٩		

کموش

— اقچه —

١٩٧

سلطان	. . .
سـلیمان	عز نصره
بن * شاه	*
سـلیم	قسطنطنیه
شـاه	سنه ٩٢٦
وزنی $\frac{1}{2}$ ٣ ط.	قطری ١٢

۱۹۸

« « « «

« یازیلری براز فرقلیدر . »

قطری ۱۲

۱۹۹

« « « «

« جزؤی فرق واردر . »

قطری ۱۱

۲۰۰

سلطان
سلیمان شاه
بن سلیم شاه

. . ضر . .
د د د د
قسطنطنیه
سنه ۹۳۷

قطری ۱۲

۲۰۱

« «

نصر
عز ضر
ب
قسطنطنیه
۹۳

وزنی ۲ ½ ط.

قطری ۱۰

۲۰۲

سلطان
سلیمان
بن سلیم
خان

عز نصره
ضرب
قسطنطنیه
۸

قطری ۱۰

باقر

— مانغر —

٢٠٣

عز نصره ضر
<ب>
قسطنطنیه

سنه (مرکزنده)
٩٢٦
(اطرافنده نقش)

قطری ١٩

٢٠٤

عز نصره
ضرب
قسطنطنیه سنه
٠٢٦

(نقش ترکی)

قطری ١٥

٢٠٥

عز نصره
ضر * ب
قسطنطنیه سنه
٩٣٠

(نقش عربی)

قطری ١٥

٢٠٦

ضر
ب
٩٣٠

(نقش)

قطری ١٥

٢٠٧

[illegible]
ضرب قسطنطنیه

سنه
٩٦٠

قطری ١٤

٢٠٨

قسطنطنيه ضرب	سنه ٩٦٥
	قطرى ١٥

٢٠٩

« »	« جزؤى فرقليدر »	« » ٩٦٩
		قطرى ١٣

٢١٠

ضرب	
قسطنطنيه	(نقش تركى)
٩٧٢	قطرى ١٢

ادرنه

كموش

— اقچه —

٢١١

(٢٠١) نومرونك عينيدر .	نصره عز ضرب ادرنه سنه ٩٢٦
وزنى ٣/٤ ٢ ط ٠	قطرى ١٠

٢١٢

سلطان سليمان شاه بن سليم خان	نصره عز ضرب ادرنه سنه ٩٢٦
	قطرى ١٠

۲۱۳

(۲۰۲) نومرونك عینیدر . « «

وزنی ۳ ¼ ط . قطری ۱۱

سیروز

التون

۲۱٤

ضارب النضر
الخ

سلیمان
سلطان شاه
بن شاه نصره
سلیم خان عز
سروز
ضرب ۹۲٦ فی

وزنی ۱ م ¼ ۱ ط . قطری ۱۹

۲۱٥

« «

سلطان شاه سلیمان
بن سلطان سلیم شاه عز
نصره ضرب فی
سروز
سنه ۹۲٦

(دلیکلی) قطری ۲۱

۲۱٦

« « « «

« کشیده‌لیدر » « کله‌لرك وضعیتی فرقلیدر »

قطری ۲۰

کموش

— اقچه —

۲۱۷

(۱۹۷) نومرونك عینیدر .

« «

ضرب

سروز

وزنی ۳ ط . قطری ۱۲

۲۱۸

« « « «

« واوسز یازیلی » سرز

قطری ۱۲

۲۱۹

« « « «

« رسم خطجه براز فرقلیدر »

قطری ۱۱

سدره قیسی

— التون —

۲۲۰

ضاربالنضر
الخ

سلطان سلیمان
بن سلیم خان
عز نصره ضرب فی
سدره‌قیسی
سنه ۹۲۶

وزنی ۱ م ۱ ط . (دلیکلی) قطری ۲۰

۲۲۱

« »	« »

« خط ونقشی فرقلیدر »

وزنی ۱ م ۱ $\frac{1}{2}$ ط .	قطری ۱۷

۲۲۲

صاحب النضر والنصر فی البر والبحر	« »
	قطری ۲۰

کموش

— اقچه —

۲۲۳

سلطان سلیمان خان بن سلیم خان	عز نصره ضرب سدره‌قپسی سنه ۹۲۶
وزنی ۳ ط.	(دلیکلی) قطر ۱۵

۲۲۴

« »	« »

« یازیسی فرقلیدر . »

قطری ۱۳

۲۲۵

(۱۹۷) نومرونك عینیدر.	« » سدره قپسی قطری ۱۱

۲۲٦

(۲۱۲) نومرونك عينيدر .

» »

قطرى ۱۱

۲۲۷

» » » »

«كله‌لرك وضعيتى بشقه‌در »

قطرى ۱۰

۲۲۸ - ۲۲۹

سلطان سليمان شاه خلد ملكه ضرب

بن ســـليم خان سدره‌قيسى ۹۲٦

« ايكى يوزنده دخى مركزنده برر ييلديز بولنوب »

« كله‌لر كرفت اوله‌رق اطرافنده يازلمشـدر . » .

قطرى ۹ و ۱۱

قوچانه

— التون —

۲۳۰

ضارب النضر سلطان سليمان

الخ بن ســليم خان

عز نصره ضرب فى

قوچانيه

سنه ۹۲[٦]

وزنى ۱ م ۱ ¼ ط . قطرى ۱۹

۲۳۱

» » » »

«كشيده‌ليدر » « رسم خطيه بر افرقيلدر »

(دنيكلى) ايكنجى لوحه. قطرى ۱۸

كموش

— اقچه —

٢٣٢

سلطا [ن]	عز نصره
سليم [ان]	ضرب
بن خان	قوچانيه
سليم	سنه ٩٢٦
وزنى ٢ $\frac{٣}{٤}$ ط .	(دليكلى) قطرى ١١

٢٣٣

سلطان	خلد
سليمان	ملكه
عز >—< نصره	ضر >—< ب
. سل .	قوچانيه
. . .	
وزنى ٣ $\frac{١}{٢}$ ط .	قطرى ١٢

قره طوه

— التون —

٢٣٤

ضارب النضر	سلطان سليمان
الخ	خـــــــان
« كشيده ليدر »	بن [سليم] ن
	عز [نصره ضرب]
	قرطوه فى
	سنه ٩٢٦
وزنى ١ م ١ $\frac{١}{٤}$ ط .	(دليكلى وسيلك) قطرى ٢٠

کموش

— اقچه —

۲۳۵

(۱۹۷) نومرونك عینیدر .

« «

قرطوه

سنه ۹۲۶

وزنی ۳ $\frac{۳}{۴}$ ط .

قطری ۱۱

۲۳۶

(۲۱۲) نومرویه مشابهدر .

« «

قطری ۱۲

۲۳۷

(۲۲۸) نومرونك عینیدر .

« «

(دلیكلی) قطری ۱۲

اسكوب

— اقچه —

۲۳۸

(۱۹۷) نومرویه مشابهدر .

« «

اسكوب

سنه

وزنی ۳ ط .

قطری ۱۲

۲۳۹

(۲۱۲) نومرویه مشابهدر .

« «

اسكوب

۹۳۶

قطری ۱۲

٢٤٠

(٢٠٢) نومرویه مشابهدر .　　« 　«

قطری ٩

نوار

— اقچه —

٢٤١

(١٩٧) نومرویه مشابهدر .　　« 　«

نوار

سنه ٩٢٦

وزنی ٣ ½ ط . .　　قطری ١٤

٢٤٢

« 　«　　« 　«

« یازیلری فرقلی تاریخی کسیکدر »

قطری ١١

٢٤٣

(٢٢٨) نومرونك عینیدر .　　« 　«

نوار سنه . .

قطری ١١

نوابرده

— اقچه —

٢٤٤

سلطان شاه　　عز نصره

سلیمان　　ضرب

شاه　　*

بن سلیم　　نوابرده سنه

وزنی ½ ٢ ط .　　قطری ١١

٢٤٥

(٢٠٢) نومرویه مشابهدر . « «

سنه ٩٢٦

وزنی ½ ٣ ط . قطری ١١

٢٤٦

« « « «

« رسم خطی جزئی فرقلیدر »

قطری ١١

٢٤٧

سلطان سلیمان	خلد ملکه
بن سلیم	ضر * ب
خان عز	نوابرده
نصره	

قطری ١٠

چانیجه

— اقچه —

٢٤٨

سلطان	...
سلیمان	ضرب
...لیم	جانجه
...	سنه ٩٢٦

وزنی ¼ ٢ ط . قطری ١٠

سربرنیجه

— التون —

٢٤٩

ضارب النضر	[سلطان سلیمان]
الخ	بن سلیم خان
	عز نصره ضرب
	سربرنیجه فی
	سنه ٩٢٦
وزنی ١ م ١ ١/٤ ط .	قطری ١٩

کموش

— اقچه —

٢٥٠

(٢٠٢) نومرویه مشابهدر .	« «
	سربرنیجه
	سنه ٩٢٦
وزنی ٢ ط .	قطری ١١

بلغراد

— اقچه —

٢٥١

« «	« «
.	بلغراد
وزنی ٢ ٣/٤ ط.	قطری ١١

بروسه

— التون —

٢٥٢

ضارب النضر الخ	سلطان سليمان بن سليم خان عز نصره ضرب بروسه فى سنه ٩٢٦
وزنى ١ م ١ ١/٤ ١ ط .	قطرى ١٩

باقر

— مانغر —

٢٥٣

ضرب برسه سنه ٩٢٦	(نقش تركى)
	قطرى ١٥

اماسيه

— التون —

٢٥٤

ضارب النضر الخ	سلطان سليمان بن سليم خان عز نصره ضرب اماسيه فى سنه ٩٢٦
وزنى ١ م ١ ١/٤ ١ ط .	قطرى ٢٠

کموش

— اقچه —

۲۵۵

(۲۱۲) نومرونك مشابهیدر .

» »
اماسیه
۹۲٦

وزنی ½ ۲ ط .
قطری ۱۰

آمد

— التون —

۲٥٦

ضارب النضر
الخ

سلطان شاه سلیمان
بن شــاه نصره
سلطان سلیم عز
ب فی
ضر آمد سـنه
۹۲٦

وزنی ۱ م ¼ ۱ ط .
قطری ۱۸

۲۵۷

« «
« کشیده‌لیدر »

« «
« رسم خطی جزئی فرقلیدر »

قطری ۱۹

۲۵۸

« «

« «

« نقوش عربیه ایله مزین »

قطری ۱۹

کموش

۲۵۹

سلطان
سلیمان شاه
بن سلیم
شاه
وزنی ٦ ط .

عز نصره
ب * ب
آمد ضر
سنه ۹۲٦
قطری ۱٥

۲٦۰

» »

عز نصره
< امد >
سنه . . .
قطری ۱٥

۲٦۱

سلطان العادل
< شاه سلیمان >
. . . .
وزنی ½ ۳ ط .

[illegible]
(امد)
۹ . . . .
(دنیکلی) قطر ۱٤

باقر

۲٦۲

سلیمان
بن شاه
سلیم

. . .
امد
ضرب
سنه ۹۲٦
قطری ۱٤

٢٦٣

امد (مرکزنده) (نقش)

عز نصره ضرب ٩٢٦ (دوره‌سنده)

قطری ١٨

رها

— التون —

٢٦٤

ضارب النضر
الخ

سلطان شاه سليمان
بن * عز
شاه نصره
سليم ضرب
رها سنه
٩٢٦

وزنی ١ م ١ ط. قطری ١٨

حلب

— التون —

٢٦٥

ضارب النضر
الخ
«کشیده‌لیدر. نقوش عربیه ایله مزین»

شاه
سلطان سليمان
بن سلطان سليم شاه
عز نصره ضرب
فی حلب سنه ٩٢٦

وزنی ١ م $\frac{3}{4}$ ط. قطری ٢٠

٢٦٦

« « « «

«رسم خطی فرقلیدر»

وزنی ١ م ١ ١/٤ ط . (دلیکلی) قطری ٢٠

٢٦٧

« « « «

«بن سلیم (شاه) یرینه خان یازلمشدر»

(دلیکلی) قطری ٢٠

کموش

٢٦٨

سلطان
سلیمان
شاه بن سلیم
شاه

نصره
عز ضر
ب
حلب
سنه ٩٢٦

وزنی ٥ ١/٢ ط . قطری ١٥

٢٦٩

« « « «

«رسم خطی ونقشی فرقلیدر»

وزنی ٦ ١/٤ ط . قطری ١٣

٢٧٠

« « « «

«شاه یرینه خان یازیلی»

قطری ١٦

— اقچه —

٢٧١

« « « «

«رسمی فرقلیدر»

وزنی ٢ ١/٢ ط . قطری ١٠

دمشق

— التون —

٢٧٢

سلطان سليمان شاه
بن سلطان سليم خان
عز نصره ضرب
فى دمشق
سنه
٩٢٦

ضارب النضر
الخ

قطرى ٢٠

وزنى ١ م ١ ½ ١ ط .

٢٧٣

» «

«بن سليم (خان) يرينه شاه يازيلى»

» «

«كشيده ليدر»

قطرى ٢٠

٢٧٤

» «

» «

« يازيلرى فرقليدر »

قطرى ١٨

كموش

٢٧٥

عز نصره
ب فى
ضر سنه
دمشق
٩٢٦

سلطان
سليمان شاه بن
سليم
خان

(دليكلى) قطرى ١٥

وزنى ¼ ٦ ط .

٢٧٦

سلطان [سلیمان] بن سلیم خان [عز نصره] ضرب دمشق سنه ٩٢٦

« ایکی طرفنده دخی مرکزلرنده چیچك اولوب یازیلری دوره‌سنده‌در »

قطری ١٣

بغداد

— التون —

٢٧٧

ضارب النضر	سلطان سلیمان
الخ	بن سلیم شاه خان
	عز نصره ضرب
	بغداد فی
	سنه ٩٢٦
وزنی ١ م ١ $\frac{1}{4}$ ط .	قطری ٢١

٢٧٨

» »	سلطان سلیمان
« کشیده‌لیدر »	عز نصره
	بن بغداد ب
	سلیم ضر فی
	٩٥٨
	سنه
	قطری ٢٠

کموش

— درهم —

٢٧٩

سلطان البر	بغداد (مركزنده)
سليمان شاه	ضرب
بن سليم شاه	[خلد الله] ملكه وسلطانه فی سنه ٩٢٦ (دوره‌سنده)
والبحر	

وزنی ١ م ٢ $\frac{3}{4}$ ط . قطری ٢١

٢٨٠

« «	« «

« براز سيليكدر »

ایکنجی لوحه . قطری ١٩

٢٨١ (*)

رب	سليمان
ضا النضر	سلطان شاه
حب و فی	بن سلطان سليم شاه
صا العز النصر	عز نصره ضرب
البر والبحر	بغداد . . .

وزنی ١ م ٦ ط . قطری ٢٠

(*) کموش سکه‌لرده اشبو (ضارب النضر الخ) عباره‌سی بوندن بشقه کورلدیکی کبی (نضر) کلمه‌سی التون معناسنه اولدیغنه کوره بونك سهواً التونه مخصوص سکه ایله ضرب اولنمش اولمسی محتملدر .

حله

— التون —

٢٨٢

سلطان البرين والبحرين
ضرب
حله
خادم الحرمين الشريفين

العادل الكامل
سـلطان
ابو اللطف سليمان شاه بن
سـلطان
ن عز نصره
خا سـليم
سـنه

وزنی ١ م ١/٢ ١ ط . ایکنجی لوحه . قطری ١٩

زبيد (*)

— التون —

٢٨٣

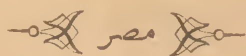
ضارب النضر
الخ
«كشيده ليدر.»

سلطان شاه سليمان
بن سلطان سليم شاه
عز نصره ضرب فی
زبيد سنه
٩٢

وزنی ١ م ١/٤ ١ ط . قطری ٢٠

(*) مسكوكاتك محل ضربلريـه دائر اولان جدول مخصوصه ويرده بو عصرك ذیلنده‌کی مطالعاته مراجعت اوله‌نه .

مصر

— التون —

٢٨٤

ضارب النضر الغ «كشيده ليدر»	سلطان شاه سليمان بن سلطان سليم شاه عز نصره ضر فى ب مصر سـنه ٩٢٦
وزنى ١ م ١ ½ ط .	قطرى ٢١

٢٨٥

« «	سليمان سلطان شـاه بن سليم خان عز نصره ضرب فى مصر سنه ٩٢٦
	قطرى ١٩

٢٨٦

« « « نقشليدر »	« « ضرب بمصر سنه ٩٢٩
وزنى ١ م ¾ ط .	قطرى ٢٠

٢٨٧

« «	« « سـنه ٩٣=
وزنى ١ م ١ ½ ط .	قطرى ٢٠

« عباره ونقشى (٢٨٤) كبيدر »

٢٨٨

« « « «

« كذلك » سنه ٩٤٧

قطرى ١٩

٢٨٩

صاحب النضر
والنصر فى البر
والبحر

« «
« تاريخى كسيكدر »

قطرى ١٨

طرابلس غرب

— كموش —

٢٩٠

سلطان [سليمان]
بن سلطان سليم
. . . .

س
طرابلو « مركزنده »
ضرب
خلد الله . . . . . « دوره‌سنده »

وزنى ١ م . قطرى ٢٠

جزاير

— التون —

٢٩١

ضارب النضر
الخ

سلطان سليمان
بن سليم خان
عز نصره ضرب فى
جزاير سنه
٩٢٦

وزنى ١ م ١ ط . (دليكلى) ايكنجى لوحه . قطرى ١٢

۲۹۲

« «	» »
« رسم خطجه فرقلیدر »	فی جزایر
	سـنه
	۹۲٦
وزنی ۱ م ½ ۱ ط .	قطری ۱۹

۲۹۳

« «	» »
« بو دخی فرقلیجه‌در »	جزایر فی
	۹۲٦
	(دلیکلی) قطری ۱۸

۲۹٤

	سلطان سلیمان شاه
« «	بن شاه نصره
	سلیم خان عز
	جـــزایر
	ضرب فی
	۹۳٦
	قطری ۲۱

(محل ضربلری مشکوك)

کموش

— اقچه —

۲۹٥

سلطان	نصره
سلیمان بن	عز ضرب
سـلیم	سـنه
شـاه	لاندمنه ؟
	قطری ۱۱

۲۹٦

سلطان	عز نصره
سلیمان	ضرب
بن سلیم	انحا * ؟
خان	

قطری ۱۱

باقر

— مانغر —

۲۹۷

. طان	ضرب
سلیمان بن	د م ؟
سلیم شاه	۹۲٦

قطری ۱۵

۲۹۸

ن ه	ضرب
سلیما شا	؛ مر ؟
بن سلیم	۹۲۸

قطری ۱۸

مشار الیه سلطان سلیمان خان قانونی حضرتلرینك مسکوکاتی بالاده صره‌سیله کورلدیکی اوزره پك متنوع رسم ونقشده‌در . روم ایلی واناطولی شهرلرنده کسیلانلر اورالره وعربستان ایله مصر وغرب بلادنده باصیلانلر کذلك او محلره مخصوص اولان نقوش وخطوط ایله محرر ومزیندر .

سكه‌لرك انتظامنجه الك زياده التونلرده اعتنا ايديلوب كموشلر التونلردن وباقرلر دخی كموشلردن دها اشاغی برحالده‌دركه اكثر عصرلر مسكوكاتنده بوصورت جاريدر .

مسكوكات عثمانيه‌نك سالف الذكر بعض قطعه‌لره مخصوص اولان طرز واصولی خيلی مدت محافظه ايله دوام ايتديرلمشدر . بونلردن بر سكه‌نك محل ضربی سيلك اولسه بيله رسم خط واصول نقشندن نه‌جهتك اولديغی براز دقت ايله اكلاشيله‌بيلور . مشاراليه حضرتلرينك فتوحات عظيمه‌لری نسبتنده اوله‌رق ممالك محروسه‌نك يكرمی بشه قريب واحتمالكه دها زياده شهر وقصباتنده ضربخانه‌لر تأسيس اولنوب مختلف نوع وجنسده سكه‌لر قطع وضرب ايدلمشدر .

جدول مخصوصنده كوستر لديكی اوزره مشار اليهك مسكوكاتنده يكيدن يكی يه القاب مخصوصه مندرج ولاسيما (خادم الحرمين الشريفين) عباره‌سی دخی (حله) ده كسيلان (٢٨٢) نومرولی سكه‌ده محرر اولوب سلاطين عظام عثمانيه‌نك اشبو عنوان نشان ديانت ايله دخی تذكير نام عاليلری اولزماندن باشلامش عادات مستحسنه‌دندر .

مشار اليهك مسكوكاتی ايچنده بعضاً قنغی سنه‌ده باصلمش ايسه اوتاريخ وضع ايدلمش سكه‌لر وار ايسه‌ده اكثريت اوزره جلوس همايونلری تاريخی استعمال ايدلمشدر .

التونلرك وزنی نادراً تخالف ايدوب ثقلت اساسيه همان محافظه ايدلمشدر . مشاراليه حضرتلرينك يارم عصر دوام ايدن مدت سلطنتلرنده التونلرك رايجی التمش اقچه اولوب ظاهر حالدن اكلاشلديغی اوزره بو قيمت درسعادت ايله روم ايلی واناطولی وعربستانك اكثر جهتلرنجه اصلا تبدل وتغير ايتمامشدر . بوكيفيت بعض مورخلرك اقواليله دخی

مثبتدر. مثلا پچوی ابراهیم افندی سلیمانیه جامع شریفنك (٩٦٤) تاریخنده اكمال واتمامندن بحث ایلدیكی صره‌ده «مصارف انشائیه‌سی سكز كره یوز بیك وطقسان التی بیك اوچیوز سكسان اوچ (٨٩٦,٣٨٣) فیلوری اول عصرك حسابجه بشیوز یوك واوتوز یدی یوك وسكسان ایكی بیك طقوز یوز سكسان (٥٣,٧٨٢,٩٨٠) اقچه اولمش» (*) دیو ضبط وتحریر ایلمش ایدوكنه ومذكور المقدار (فیلوری) یعنی التون ایله اقچه یكدیكرینه تقسیم اولندیغی حالده بهر التونه التمش اقچه اصابت ایده‌جكنه نظراً او تاریخلره قدر التونك التمش اقچه رایجی اولدیغی اكلاشیلور .

بوندن بشقه مورخ (هامر) دخی بعض عرب وایتالیان مؤلفلرك روایتلرینه استناداً بو زمانده التونك كذلك التمش اقچه رایجی اولدیغی بیان ایلمش وحتی مورخین عربدن وسلطان سلیمان معاصرلرندن قطب الدین المكینك «بوكونكی كونده بر درهم وایكی قیراط وزننده اولوب استانبولده التمش عثمانی قیمتی اولان دینار سلطانی مصرده سكسان عثمانی‌یه رایج ایدی .» دیو (برق الیمانی فی فتح عثمانی) نام تاریخنده محرر اولان معلوماتی دخی عیناً نقل ایتمشدر . (1)

مومی الیه هامر عصر مذكورده اجنبی التونلرینك یعنی عثمانلی التونلریله هم وزن وعیار اولان وندیك دوقه‌سندن بشقه مجار دوقه‌سی ونمچه فیلوریسی واكو واسكوتو والتی لیور اكو تعبیر اولنان مسكوكات اجنبیه‌نك اقچه ایله رایجلرینی ویكدیكریله اولان نسبتلرینی مختلف روایتلره كوره آیرو آیرو كوسترمش ایسه‌ده بونلر كتابمزك صددی خارجنده اولمغله نقل وتحریرینه لزوم كورلمامشدر .

∴

ممالكك جهات عدیده‌سنده التونلرك رایجی بروجه محرر مطرد

(*) پچوی تاریخی جلد ١ صحیفه ٤٢٤

(1) Hammer. t. 6. p, 520. t.7, p. 418, 415.

رادەده طوتلمش ایکن مصر ایله حجاز ویمن قطعه‌لرنده تخلفاته اوغرا-
مشدر. قطب الدینك سالف الذکر روایتندن اکلاشلدیغی اوزره مصرده
التونلر او زمان سکسان اقچه‌یه کچر ایدی. خطهٔ یمانیه‌ده ایسه فوق‌العاده‌بر
صورتده ترقی ایلمشیدی. بونلرك توضیح اسبابنی بوعصرك کموش مسکو-
کاتنه دائر همان اشاغیده مندرج معلومات صره‌سنه ترك ایله بوراجقده
یمن قطعه‌سنده‌کی التونلر حقنده بعض معلومات خصوصیه‌نك بیانی مناسب
کورلدی .

(٩٦٨) سنه‌سنده یمن والیسی بولنان محمود پاشانك سیئاتندن بحث
صره‌سنده منجم باشی تاریخنده شویله‌برفقره کورلمشدر: ضربخانه امینی بولنان
یمن رجالندن واصحاب ثروتدن عبد الملك نام ذاتی ادنا بر جرم ایله تلف
ومالنی ضبط ایتدیردکدن صکره عسکرك مواجبنده تصرف مطالعه‌سیله
اولدیارده (ذهب) دیو معروف بر نوع التون وار ایدی‌که وزنی بر درهم
برقیراط اولوب رومده التمش اقچه‌یه ومصرده سکسان اقچه‌یه رایج ایدی.
اوچیوز اقچه‌یه چیقاروب کیدرك بیك اقچه‌یه کچر اولدی . . . علوفه‌لر
آیده اوچیبك اقچه‌یه بالغ اولیجق هر برینه برر بچق (دینار) ویریلور
ایدی‌که دینارك هر بریسی ایکی ذهبه وذهب بروجه مشروح بیك اقچه‌یه
کچوب پس بوقدر اقچه انلرك قهوه پاره‌سنه کفایت ایتمز اولدی» . (*)

روایتلرك یکدیکرینه توافقی جهتیله منجم باشینك مأخذی دخی
قطب الدینك آنف البیان تاریخی اولمق کرکدر .

(ذهب) تعبیر اولنان بردرهم وبرقیراط وزننده‌کی مذکور التونلرك
عثمانلی التونی اوله‌جغنده شبهه اولمیوب فقط قطب الدین وقعهٔ مذکوره‌یی
حکایه‌سنده بونلره (ذهب) دیمه‌رك (دینار سلطانی) اطلاق ایلمش
وثقلتلرینك دخی بر درهم ایکی قیراط اولدیغنی سویلمشدر .

(*) ترجمهٔ صحایف‌الاخبار لمنجم باشی جلد ٣ صحیفه ٢٤٣

خطهٔ يمانيه‌ده الك اول فتح اولنان شهرلردن بريسى (زبيد) قصبه‌سى اولوب (۹۲۷) سنه‌سنده سلطان سليمان حضرتلرينك نامنه اوراده خطبه قرائت وسكه دخى ضرب ايدلديكى تاريخجه مضبوطدر . (*)

بالاده كورلمش اوله‌جغى وجهله بزم المزه كچن (۲۸۳) نومرولى التون سكه مذكور (زبيد) قصبه‌سنده كسلمش وبردرهم برقيراط وبرحبه وزننده بولنمشـدر . بوقصبه‌دن بشـقه يمنك اووقت ضبط اولنان سـائر مشهور قصبه‌لرنده دخى مشاراليه نامنه سكه كسيلوب كسلمديكى مجهولدر.

(۹۲۹) تاريخنـده مصرده والى بولنان خائن احمد پاشـانك كندى اسمنه خطبه اوقوتديغى وسـكه باصـديرديغى منقول اولوب حتى حاجى خليفه‌نك افاده‌سـندن استنباط اولنديغنـه كوره (**) بونلرك بر يوزنده «الملك المنصور سـلطان احمد» عباره‌سى محرر اولمق كركدر. عرب مورخلرينك دخى مذكور سكه‌لرى درهم ودينارناملريله ياد ايلدكلرينى موسـيو (صووه‌ر) (1) سويليور. فقط بوسـكه‌لرك نه طرزده اولديغنى كوره‌مدك.

ج

مشاراليه سلطان سـليمان حضرتلرينك كموش مسـكوكاتنه نقل كلام اولننجه اقچه‌لر صره‌سيله كورلديكى اوزره پك متنوع رسم خط ونقشده‌در. چوغنك اوزرنده سـلطان عنوانيله برابر شاه عنوانى دخى يازلمشـدر . بونلرك يازيلرنده وخصوصيله كنارلرينك كسلمسنده بيك طقسان طقوز تاريخنه قدر اولان امثالى مثللو اكثريتله انتظامسزلق واعمال وضربنده اهتمامسزلق مشهوددر .

(*) منجم باشى تاريخى جلد ۳ صحيفه ۲۱۸ ،۲۳۹. تاريخ نشانجى صحيفه ۲۱۷

(**) كلشن معارف جلد ۱ صحيفه ۵۵۱ وتقويم التواريخ لكاتب چلبى صحيفه ۲۱۹

(1) Sauvaire . p. 548 .

وزنلری بدایةً پدرلری سلطان سلیم خانك اقچەلرینه قیاساً اوچ بچق قیراطدن باشلایوب کیتدکجه بالتدریج تنزیل ایدلمش وخصوصیله روم ایلی واناطولیده قطع اولنانلر ایچنده بعضاً زیادەجه ناقص وزنده اقچەلر بولنمشدر. مع هذا مرور زمان مناسبتیله کسیك وسیلکلری اولوب حال اصلیلریله حال حاضرلرینی نظردن دور ایتمامك لازمدر.

(حامر) بوعصرده التمش اقچەنك اون ایکی درهم کموش وزننه مقابل وبناءً علیه التونك اون ایکی درهم کموش قیمتنده اولدیغنی واشبو صورتك اسکی عرب اصولنه یعنی دینارك درهمه اولان نسبتنه موافق وفرقی پك از بولندیغنی روایت ایتمشدر. [1]

دینار ایله درهملر بیننده‌کی نسبتلر محتاج تدقیق بر مسئله اولوب ذاتاً صددمز خارجنده بولندیغندن بو بابده بیان مطالعەدن صرف نظرله یالکز دیکر جهتك یعنی عثمانلی التونلرینك او عصرده اون ایکی درهم کموش قیمتنده اولدیغی روایتنك پادشاه مشارالیهك بتون مدت سلطنتنه حصری طوغری اولمدیغنی بیان ایدرز. واقعا التونلر اوعصرده متمادیاً التمش اقچه رایجنده ایدیسەده التمش اقچه مطرداً اون ایکی درهم وزننده دکل ایدی. چونکه آنفا کوستردیکی اوزره اقچەلرك وزنلری تدریجاً تنزیل اولنمغله التمش عدد اقچه بدایةً اون اوچ بچق درهمدن باشلایوب متناسباً اون درهم ثقلته قدر تنزل ایتمشدر. بناءً لهذا التونك اون ایکی درهم کموش رادەسنده‌کی قیمتی اوعصر ایچون لایتغیر حکمنده طوتیلەمز.

اقچەلرك بروجه محرر موازین ومقادیری تدریجاً تنقیص اولندیغی حالده التون رایجنك سنەلرجه بردرجەده طوتلمسی حصول منافع خزینه بولنده‌کی تدابیر مالیه جملەسندن اولمق لازم کلەجکی بدیهیدر.

مصرده وخصوصیله حجاز ویمن قطعەلرنده التونك رایجی ممالك

[1] Hammer. t. 7, p. 415.

سائره‌یه نسبتله یوکسك بر درجه‌ده بولندیغی بالاده خامه گذار بیان اولمشیدی. بوکا سبب ایسه گموش مسکوکاتك اغتشاشاته اوغرادلمش اولمسیدر.
خطهٔ یمانیه‌ده اقچه‌لرك اولزمانکی حالی تاریخجه تمامیله معلوم دکل ایسه‌ده (۹٦۸) تاریخنده‌کی سالف الذکر وقوعاته کوره اورالرده مغشوش اقچه‌لر دخی کسدیرلمش اولدیغنده شبهه یوقدر. فقط مصرده باشلیجه جلب منفعت مقصدیله مغشوش گموش سکه‌لر چیقارلدیغی تاریخجه مضبوط اولدیغی کبی بو وقعه مصرجه اغتشاش مسکوکاتك مبدئی وبالاخره اصلاح احوالی ایچون پای تخت سلطنتجه نتیجه‌لی نتیجه‌سز بر چوق تدبیرلر اتخاذینه بادی اولمسیله فن مسکوکات اربابی عندنده اولدقجه نظر دقتی جلب ایدن وقایعدن بولنمشدر.
هر نقدر عثمانلی تاریخلریمزده بو بابده بر معلوماته تصادف اولنه‌مامش ایسه‌ده تواریخ عربدن نقلاً بعض مورخین اجنبیه [1] فقرهٔ آتیه‌یی همان متحد المآل اوله‌رق کتابلرنده درج وتحریر ایتمشلردر: «۹۷۱ دن ۹۷۳ سنه‌سنه قدر مصرده والیلك ایتمش اولان وعربلر طرفندن (کیلون) وترکلرجه (صوفی) تلقیب اولنان علی پاشانك تحصیل اموال دولت وظیفه‌سیله حلبدن مصره کتورمش اولدیغی آدملر مجرد جلب منفعت مقصدیله ناقص الوزن وکم عیار گموش مسکوکات قطع وضربنه تشبث ایدرك میدان تداوله قیمت حقیقیه‌لری قیمت موضوعه‌لرندن یوزده اوتوز درجه‌ده نقصان گموش سکه‌لر چیقارمشلردر. وایشته اوقتدنبری مصرده مسکوکاتك تدنیء وزن وعیاری علی الدوام ایلروله‌مشدر.»
مصرك اشبو گموش سکه‌لرندن المزه کچه‌مامش اولمسیله بو بابده مادةً اعطای معلومات ممکن اوله‌مامشدر.

ع

[1] Marcel, Egypte moderne, 199. et Hammer. t. 6, p. 215, et Sauvaire. p. 548

پادشاه مشار اليه عصرنده عراق طرفلرنده دخی مسكوكات عثمانيه ايچنـده برنجی دفعـه اولەرق بيوك حجم وقطرده سكەلر قطع اولنوب ظاهر حاله كوره بونلره (درهم) اسمی ويرلديكی كبی وزناً دخی بر مثقال اعتباريله كسديرلمشدركه بربچق درهم يعنی يكرمی درت قيراط ديمكدر. بالاده محللرنده نوع وصورتلری صرەسيله كوسترلديكی اوزره اشبو بغدادده كسيلان درهملر مرور زمان ايله سيلنمش وكسلمش اولديغندن اك ايو حالده بولنانی وزن اصليسنی ايكی قيراط وديكرلری ايسه درت قيراط قدر غيب ايتمشدر .

بو درهملر سلطان اورخان عصرنده نكاشتهٔ صحيفهٔ بيان اولديغی وجهله ربع وزنی اقچهٔ عثمانيلر ايچون اساس اتخاذ اولنان وبعض خلفای سالفه درهملرنده مستعمل اولان (مثقال) ثقلتنده اولديغی كبی ديار بكر (آمد) وحلب وشامده ضرب اولنوب او زمانلر نه نام ايله ياد اولندقلری معلوم اولميان وبالاده صرەسيله كوستريلان كموش سكەلر دخی وزناً مذكور درهملرك ربعنه واقچهٔ عثمانيلرك ثقلت اصليەسنه مساوی بولنمشلردر . بو كيفيت يعنی بونلر قديم اقچهٔ عثمانيلرك وزنلريله توافقی جالب نظر اهميت واقچهٔ عثمانی حقندەكی ملاحظات سابقەمزی مؤيد احوالدندر .

اشبو درهملر ايله ربع درهملرك كرك محللرنده وكرك اناطولی وروم ايلی شهرلرنده رايجلری نه اولديغی معلوم ومضبوط دكل ايسەده اووقتك اقچه‌لريله بالموازنه بر درجەيه قدر تعيين ايتمك والتون ايله نسبتنی بولمق قابلدر .

⁂

مشار اليه حضرتلرينك (مانغر) لری يعنی باقر مسكوكاتی پك مختلف وزن وحجمـده ومتنوع طرز ورسمدەدر . اقچـه ايله اولان رايجـاری بالاده عهد خداوندكار غازيده اولدقچه ايضاح ايدلمسيله تكرارينه لزوم كورلمامشدر .

١١ سلطان سليم خان ثانی

٩٧٤ — ٩٨٢

قسطنطنيه

— التون —

٢٩٩

ضارب النضر الخ	سلطان سليم بن سليمان خان عز نصره ضرب فی قسطنطنيه سـنه ٩٧٤
وزنی ١ م ½ ١ ط .	قطری ١٩

٣٠٠

« «	« « . سنه ٩٧٤
	قطری ١٩

« رسم خطی جزئی فرقلیدر »

كموش

— اقچه —

٣٠١

سـلطان سـليم بن سليمان خان	عز نصره ضرب قسطنطنيه سنه ٩٧٤
وزنی ٣ ط .	قطری ١٠

باقر

— مانغر —

٣٠٢

عز نصره	(نقش عربی)
* ضر ب *	
٩٧٧	
قسطنطنیه فی	
	قطری ١٦

ادرنه

کموش

— اقچه —

٣٠٣

(٣٠١) نومرویه مشابهدر .	» »
	ادرنه
وزنی ٣ $\frac{1}{4}$ ط .	قطری ١٠

سیروز

— التون —

٣٠٤

	سلطان شاه
ضارب النضر	سلیم بن
الخ	سلیمان خان عز نصره
«کشیده لیدر»	ضرب سروز
	سنه ٩٧٤
وزنی ١ م ١ $\frac{3}{4}$ ط .	(دلیکلی) قطری ٢٠

كموش

— اقچه —

٣٠٥

(٣٠١) ك عينيدر . « »

سروز

سنه

وزنى ¼ ٣ ط. (دليكلى) قطرى ١٢

سدره قيسى

— آلتون —

٣٠٦

ضارب النضر
الخ

سلطان سليم بن
سليمان خان عز نصره
ضرب فى
سدره‌قيسى
سنه ٩٧٤

زنى ١ م ¼ ١ ط . قطرى ٢٠

كموش

— اقچه —

٣٠٧

(٣٠١) ك مشابهيدر . « »

سدره‌قيسى

وزنى ¼ ٣ ط . ايكنجى لوحه . قطرى ١١

٣٠٨

« « « «

سنه ٩٧٤

وزنی ¼ ٢ ط . قطری ١٠

٣٠٩

« « « «

« جزؤی قرقلیدر » ٩٧٤

قطری ١٠

قره طوه

— التون —

٣١٠

ضارب النضر سلطان شاه
الخ سليم بن
سليمان خان عز نصره
ضرب قرطوه فی
سـنه ٩٧٤

وزنی ١ م ½ ١ ط . ایکنجی لوحه . قطری ١٩

کموش

— اقچه —

٣١١

(٣٠١) ه مشابهدر . « «

قرطوه

وزنی ¼ ٣ ط . قطری ١٠

اسكوب

— اقچه —

٣١٢

« «   « «

اسكوب

قطرى ١٢

نوابرده

— اقچه —

٣١٣

« «   « «

نوابرده

قطرى ١١

چانيجه

— آلتون —

٣١٤

ضارب النضر
الخ

سلطان سليم بن
سليمان خان عز
ضرب نصره
چانيجه
سنه ٩٧٤

وزنى ١ م ١ ط . $\frac{1}{4}$ قطرى ١٧

كموش

— اقچه —

٣١٥

(٣٠١) نومرونك عينيدر .

« «

چانيجه
سنه ٩٧٤

وزنى $\frac{1}{4}$ ٣ ط .   قطرى ١١

سربرنیجه

— اقچه —

۳۱۶

(۳۰۱) ك عینیدر . « «
سربرنیجه

وزنی ۲ $\frac{3}{4}$ ط. قطری ۱۲

بلغراد

— اقچه —

۳۱۷

« « « «
بلغراد

ایکنجی لوحه. قطری ۱۱

ساقز

— التون —

۳۱۸

ضارب النضر
الخ
« کشیده‌لیدر »
.

سلطان شاه
سـليم بن
سلیمان خان عز نصره
ضرب ساقز فی
سـنه ۹۷٤

وزنی ۱ م ۱ $\frac{1}{4}$ ط. قطری ۲۰

اماسيه

— التون —

٣١٩

« » « »

ضرب اماسيه فى
سنه ٩٧٤
قطرى ٢١

كموش

— اقچه —

٣٢٠

(٣٠١) نومرويه مشابهدر. « »
اماسيه

وزنى ¼ ٢ ط . قطرى ١١

خانجا (*)

— التون —

٣٢١

ضارب النضر — سلطان سليم بن
الخ — سليمان خان عز
«كشيده ليدر» — ضرب نصره
خانجا فى
سنه ٩٧٤

وزنى ١ م ١ ط . ايكنجى لوحه . قطرى ١١

(*) مسكوكاتك محل ضربلرينه مخصوص اولان جدوله مراجعت اولنه .

آمد

— التون —

٣٢٢

ضارب النضر	سلطان سليم خان
الخ	بن سلطان سليمان شاه
	عز نصره آمد ضرب فى
	سنه ٩٧٤
	قطرى ١٩

٣٢٣

» »	سلطان سليم شاه
« كشيده‌ليدر »	بن سلطان سليمان شاه
	عز نصره آمد فى
	ضرب سنه ٩٧٤
وزنى ١ م ¼ ط .	قطرى ٢٠

كموش

— درهم —

٣٢٤

سلطان سليم خان	آمد
بن سلطان سليمان شاه	ب (مركزنده)
فى البر والبحر	ضر
	خلد الله ملكه وسلطانه سنه ٩٧٤ (دوره‌سنده)
وزنى ١ م ٣½ ط .	قطرى ٢١

— اقچه —

۳۲۵

سلطان
سليم
بن ..
وزنی ۲ ۳/۴ ط .

ضرب
آمد
۹۰۰

قطرى ۱۱

حلب

— التون —

۳۲٦

ضارب النضر
الخ
«كاملاً نقوش عربيه ايله مزين»
وزنی ۱ م ۱ ط .

سلطان سليم شاه
بن سلطان سليمان خان
عز نصره ضرب
فى حلب
سنه ۹۷٤
ايكنجى لوحه . قطرى ۲۰

كموش

۳۲۷

سلطان سليم
شـاه
بن سليمان خان
وزنی ۳/۴ ۵ ط .

عز نصر
ضر * ب
حلب سنه
۹
قطرى ۱۵

دمشق

— التون -

٣٢٨

ضارب النضر	سلطان سليم شاه
الخ	بن سلطان سليما . .
	عز نصره . . . .
« نقشلرله مزين اولوب براز سيلكدر »	فى دمشق سنه
	٩٧٤
وزنى ١ م ١ ¼ ١ ط .	قطرى ٢١

كموش

— درهم —

٣٢٩

. . .	ب	
سليم . .	دمشق	(مركزنده)
سليمان . .	ضر	
. . نصره	. . . خلد الله	(دوره‌سنده)
وزنى ١ م ٢ ½ ٢ ط .		قطرى ٢٠

باقر

— مانغر —

٣٣٠

نصره	
ضر * ب	(نقش)
دمشق سنه	
٩٧[٤]	
	قطرى ١٢

بغداد

— التون —

٣٣١

ضارب النضر
صاحب العز
والنصر

سلطان سليم
بن سليمان شاه
عز نصره د
ضرب بغدا

« تاريخ وضع اولنمامشدر »

وزنى ١ م ١ ¼ ١ ط . قطرى ١٩

كموش

— درهم —

٣٣٢

سلطان [شاه] سليم
بن عز نصره
سلطان سليمان شاه
فى البر والبحر

بغداد
ضرب
خلد [الله ملكه] وسلطانه فى سنه ٩٧٤ (دورەسنده)
(مركزنده)

وزنى ١ م ¼ ٣ ط . قطرى ٢٠

٣٣٣ — ٣٣٤

» «
« عز نصره يوقدر »

ضرب
*
بغداد
(مركزنده)
خلد الله ملكه * وسلطانه سنه ٩٧٤ (دورەسنده)

(بريسى دليكلى) قطرى { ٢١ ٢٠

مصر

— التون —

٣٣٥

	سلطان سليم شاه
ضارب النضر	بن سليمان خان
الخ	عز نصره ضرب فى
« كشيده‌ليدر »	مصر سنه
	٩٧٤

وزنى ١ م ١ $\frac{1}{4}$ ط . قطرى ٢١

كموش

— مديني — (*)

٣٣٦

سلطان سليم	عز نصره
بن سليمان	ب
شاه	ضر مصر
	...

وزنى $\frac{1}{4}$ ٥ ط . قطرى ١٥

طرابلس غرب

كموش

٣٣٧

— مربع الشكل — (**)

سلطان	عز نصره
سليم	ضرب فى
بن ن ن	طرا[بلس]
سلـ...	٠٠٧٦

وزنى $\frac{1}{2}$ ٤ ط . ايكنجى لوحه . قطرى ١٠ × ١٢

(*) (**) بو سكه‌لره دائر معلومات لازمه اشبو عصرك ذيلنده مندرجدر .

جزاير

— التون —

٣٣٨

ضارب النضر
الخ

سلطان سليم بن
سليمان خان عز نصره
ضرب جزاير
ب في
سنه ٩٧٤

وزنى ١ م ½ ١ ط. قطرى ١٧

٣٣٩

« « « «

« رسم خطبه براز فرقليدر »

وزنى ١ م ½ ط. قطرى ١٨

مشار اليه سلطان سليم خان ثانى حضرتلرى جالس اورنك سلطنت اولملريله برابر اجداد عظاملرينك عادتلرينه اتباعاً مسكوكات نام همايونلرينه تحويل اولنمشدر . حتى « سكه وخطبه منقلب اولدى ٩٧٤ » مصرعنك جلوسلرينه تاريخ دوشديكنى سلانيكلى مصطفى افندى تاريخنده بالمناسبه يازمشدر.

مشار اليه حضرتلرينك عصرنده التون مسكوكاتك طرزنجه بركونه تبدلات اجرا ايدلميوب رسم خط ونقشلرى وحجم وقطرلرى اولكيلرك عينى اولديغى كبى وزن اساسى دخى تماميله محافظه ايديلوب ايچلرنده نادراً ايكى اوچ حبه نقصان وزنليلر ظهور ايتمكده‌در .

التونلرك رايجى پدرلرى سلطان سليمان عهدنده اولديغى مثللو ينه التمش اقچه اولوب بتون مدت سلطنتلرنده بومقدار اوزره دوام ايتمشدر.

مع هذا بزم عثمانلى تاريخلرنده بوبابده بر معلوماته تصادف اولنه‌میوب انجق مورخ (حامر) بعض مؤلفين قديمهٔ اجنبيه‌نك روايتلرينه استناداً بويله‌جه ضبط وبيان ايلمش [١] وواقعا بو دورده اقچه‌لرك بلا تحول عصر سابق اقچه‌لرى وزن وثقلتنده بولنمسيله التون رايجنك دخى تبدل ايتميه‌رك برراده‌ده قالمش اولمسى احوال طبيعيه‌دن بولنمشدر .

غ

كموشلره كلنجه: اقچه‌لر مختلف رسم ونقشده اولميوب على العموم برطرزده بولنمقده‌دركه بو اصول سلطان بايزيد ثانى زماننده صكره اشبو عصرده ايكنجى دفعه اولمق اوزره تجديد واتخاذ قلنمشدر. بوندن بويله هر عصر ايچون بررسم وطرزده اقچه كسمك همان عادت حكمنه كيرمشدر .

عربستان بلده‌لرنده قطع اولنان درهملر ايله بونلرك ربعلرى دور سابقده كسيلانلره مشابه ايسه‌ده وزنلرى براز ناقصدر .

∴

عهد سلطان سليمان خانيده ذكرى سبقت ايدن والىٔ مصر صوفى على پاشانك خلفى مقتول محمود پاشاكه يمن واليلكى هنكامنده اوراده مسكوكاتك احوالنى تشويش ايتمشيدى . مصره مأموريتنده يعنى ٩٧٤ — ٩٧٥ تاريخنده سلفنك ياپديغى كبى كندوسى مصرده دخى كذلك اغتشاش مسكوكاته سببيت ويرديكنى (حامر) بيان ايلمش [٢] وفقط بو اغتشاشك كموش مسكوكات حقنده وقوعبولديغى دركار ايسه‌ده نوع ودرجه‌سى حقنده معلومات لازمه اعطا ايتمامشدر .

مورخ (حامر) مصرده برده (ميدينى) اسمنده برسكه‌دن بحث ايدرك (١٥٦٨ م) ٩٧٦ تاريخلرنده (سلطانى) التون ايله ونديك دوقه‌سنك

[1] Hammer t. 7, p. 412.
[2] id. t. 6, p. 364.

قرق برمدنی رايجی اولديغی (پيغافتتا)نام مؤلفدن رواية بيان و(مدنی) ايله (عثمانی) كلمه‌لری برمعنايه مستعمل اولوب عينی اقچـه ديمك ايدوكنی درميان ايده‌يور . [1] بو بابده نظر مطالعه‌مزه تصـادف ايدن معلوماته كوره اشبو (ميدنی) لفظی (مؤيدی) كلمه‌سندن محرفدر . علامهٔ مقريز-ينك نقود اسلاميه‌يه دائر اولان رسـاله‌سنده محرر اولديغی اوزره ملك مؤيد مصرده تسهيل معاملات ناس ايچـون درهملرك كسـوراتنی ضرب ايتديروب (٨١٨) تاريخنده ميدان تداوله چيقارمشدركه بونلره (دراهيم مؤيديه) ياخود (مؤيدی) نامی ويرلمشدر. مرور زمانله كوچك قطعه‌ده‌كی كموش سكه‌لره لسـان عوامده ارتق غلط اوله‌رق (ميدی) دينيلوب بعده سـلاطين عثمانيه طرفندن مصرده كسـيلان كموشـلره دخی (مدنی) ويا ساده‌جه (مدين) تعبير ايتمشلردر .

ايشته (مدنی) ياخود (مدين) نامنك مأخذی بو وجهله اولوب فقط حامرك ديديكی اشبو سكه‌يی اقچه عد ايتمك طوغری اوله‌مز. چونكه او عصرك اقچه‌سيله التونك مصرده سكسـان اقچـه رايجی اولديغی مؤلف مومی اليهك دخی جملهٔ رواياتندن اولمسنه وديكر طرفدن بر التونك ينه مصرده قرق بر(ميدنی)يه كچديكی كوسترلمسنه باقيلور ايسه (مدنی) دينيلان سكه‌نك اقچه‌دن دها اغير وزنده بولنمسی ايجاب ايدر. واقعا المزده بولنان (٣٣٦) نومرولی سـكه دخی بو ادعامزی تأييـد ايده‌يور . بونك وزنی اولوقت درسعادت وسـائر محللرده ضرب اولنان اقچه‌لرك همان ايكی مثلنه قريب اولوب بناءً عليه (مدنی) دنيلان سكه‌نك بواولديغی واتياً كوريله-جكی وجهله مصرده (١٠٤٥) تاريخلرينه طوغری اك اول بونلره (پاره) تعبير اولنوب والحاصل اقچه‌نك غيری بر سكه ايدوكی شبهه‌سزدر .

(مدين) لفظی سلطان مصطفی خان ثالث عصرندن اعتباراً سـلطان سـليم ثالث ودها صكره‌كی زمانلرده يعنی پاره‌نك ظهورندن خيلی وقتلر

[1] Hammer t. 6, p. 512. et t. 7, p. 413.

مرورنده دخی خطهٔ مصریه‌ده (پاره) معناسنه استعمال اولنمقده ایدی . حتی موسیو (مارسل) [1] مغرب مسکوکاتی جدولنده بوندن بحث ایله املاسنی دخی (میدین) یازمشدر . موسیو (صوویر) دخی (مدین) ایله (دیوان) لفظلری برمعنایه وپاره مقامنه استعمال اولندیغنی سویلمشدر. [2] (دیوان) ویاخود (دیوانی) کلمه‌لری ایسه الیوم حجازده بعضاً پاره یرینه زبانزد اولدیغی معلومدر . نتکم مصرده پاره‌یه الیوم (فضه) دخی تعبیر ایدرلر .

طرابلس غربده ضرب ایدلمش اولان (۳۳۷) نومرولی مربع الشکل کموش سکه‌نك مأخذ اصلیسی حقنده دخی بوراده بر نبذه‌جك معلومات اعطاسی مناسب کورلمشدر .

۵۱٤ سنهٔ هجریه‌سنده دولت موحدین نامیله مغربده ظهور ایدن حکومتك مؤسسی مهدی محمد ابن تومرت زماننده کموش مسکوکات مربع شکلده کسدیریلوب بونك اخلافی دخی بو اصوله رعایةً کموشلری کذلك مربع اوله‌رق قطع ایتدیرمشلردر . فقط التون مسکوکاتی مدور اولمق اوزره ایکی وجهنده جفته چیزکیلی شکل مربع رسم اولنوب عباراتی بونلرك دروننه وتاریخ ایله محل ضربلرینی خارجنده‌کی قوسلر ایچنه یازدیرمشلردر. مذکور کموش سکه‌لره (الدرهم المربع) تسمیه اولندیغی ابن خلدونده مسطور اولوب بالاخره اندلس ملوکنك بعضیلری طرفندن دخی او شکلده سکه‌لر ضرب ایتدیرلدیکی کورلمشدر . دولت ابد مدت عثمانیه‌ده دخی اشبو سکه‌لره تقلیداً اولا سلطان سلیم خان ثانی دورنده طرابلس غربده واندن صکره اشاغیده کوریله‌جکی وجهله اکثریتله سلطان احمد اول ومراد رابع زمانلرنده تونسده مربع اقچه‌لر ضرب اولنمشدرکه بونلرك بعضیلرندن فقیرك طاقمنده موجوددر .

[1] Marcel. p. 20 et 25.

[2] Sauvaire. p. 322.

۱۲ سلطان مراد خان ثالث

۹۸۲ — ۱۰۰۳

قسطنطنیه

— آلتون —

۳٤۰

ضارب النضر	سلطان مراد
الخ	بن سليم خان
	عز نصره ضرب فی
	قسطنطنیه
	سنه ۹۸۲
وزنی ۱ م ۱ ط .	قطری ۲۱

۳٤۱

« «		« «
	« رسم خطجه فرقلیدر »	قسطنطنیه
		۹۸۲ سنه
وزنی ۱ م ۱ $\frac{1}{4}$ ۱ ط .		قطری ۱۹

۳٤۲

« «		« «
	« فرقلیدر. »	قسطنطنیه فی
		سنه ۹۸۲
		قطری ۱۹

کموش

— اقچه —

٣٤٣

سلطان	عز نصره
مراد بن	ضرب
سلیم	قسطنطنیه
خان	٩٨٢
وزنی ٢ ½ ط .	قطری ١١

٣٤٤

» »	» »
	سنه
وزنی ٣ ط .	قطری ١٣

باقر

— مانغر —

٣٤٥

نصره	
عز ضرب	(نقش ترکی)
قسطنطنیه	
٩٧٣ سنه	
	قطری ١٨

٣٤٦

» »	(نقش)
سنه ٩٨٦	قطری ١٤

ادرنه

— اقچه —

٣٤٧

سلطان	[عز نصره]
مراد بن	ضرب
سليم	ادرنه
خان	٩٨٢ سنه
وزنی ¼ ٣ ط .	قطری ١٠

سيروز

— التون —

٣٤٨

ضارب النضر	سلطان مراد بن
الخ	سليم خان عز نصره
	ضرب سروز فی
	سنه ٩٧٢
وزنی ١ م ١ ط .	(دليكلی) قطری ٢١

سدره‌قيسی

— التون —

٣٤٩

« «	« «
	سدره قيسی
	سنه ٩٧٢
وزنی ١ م ½ ط .	قطری ٢١

٣٥٠

ضارب النضر	سلطان مراد
الخ	بن سليم خان
«كشيده ليدر .»	عز نصره ضرب فى
	سدره قيسى
	٩٨٢

قطرى ٢٠

كموش

— اقچه —

٣٥١ – ٣٥٢

سلطان	عز نصره
مراد بن	ضرب سدره
سليم	قيسـ‍ـ‍ـى
خان	٩٨٢

وزنى ٢ ½ ط . «هر برينك برر يوزى بوزق» قطرلرى ١٠

اسكوب

— اقچه —

٣٥٣

« «	» «
	اسكوب

قطرى ١١

نوابرده

— اقچه —

۳۵٤

« « « «

نوابرده

وزنی ۳ ط . ایکنجی لوحه . قطری ۱۱

۳۵۵

« « « «

« جزئی فرقلیدر »

وزنی ۲ ½ ط . قطری ۱۱

چانیجه

— اقچه —

۳۵٦

« « « «

چانیجه

ایکنجی لوحه . قطری ۱۱

سربرنیجه

— اقچه —

۳۵۷

« « « «

سربرنیجه

وزنی ۳ ط . قطری ۱۲

ساقز

— التون —

٣٥٨

ضارب النضر	سلطان مراد
الخ	بن سلیم خان
	عز نصره ضرب فی
	ساقز ٩٧٢ سنه
وزنی ١ م ١ ط .	قطری ١٩

کموش

— اقچه —

[سلطان]	عز نصره
مراد بن	ضرب ساقز
سلیم خان	٩٨[٢]
وزنی ½ ٢ ط .	قطری ١٠

اماسیه

— التون —

٣٦٠

ضارب النضر	سلطان مراد
الخ	بن سلیم خان عز نصره
	ضرب اماسیه
	سنه ٩٨٢
وزنی ١ م ¾ ط .	ایکنجی لوحه . قطری ١٩

ارضروم

كموش

— درهم —

٣٦١

سلطان مراد / ضرب ارض روم / « مركزنده »
بن سلطان سليم خان
فى البر والبحر / خلد [الله ملكه وسلطا]نه سنه ٩٨٢ / « دوره‌سنده »
وزنى ١ م ٦ ط . / قطرى ٢١

وان

كموش

— درهم —

٣٦٢ (*)

وان
سلطان مراد / ضرب / (مركزنده)
بن سليم خان / خلد الله ملكه ٩٨٢
وزنى ١ م ½ ١ ط . / ايكنجى لوحه . قطرى ٢٢

مكس

— اقچه —

٣٦٣

سلطان مراد / عز نصره
* / ضرب
بن سليم خان
«كلمه‌لر دورا يازلمشدر» / مكس سنه ٠٠٥ ؟
وزنى ٣ ط . / قطرى ١٢

(*) اشبو سكه بوزبجه اولوب فقط زيرده (٣٧٥) نومرولى سكه بونك عينى اولمغله انك تعريفاتنه مراجعت اولنه.

خانجه

— التون —

٣٦٤

ضارب النضر	سلطان مراد
الخ	بن سليم خان
	عز نصر[ه] ضرب فى
	خانجه
	سنه ٩٨٢
وزنى ١ م ½ ط .	قطرى ٢١

كموش

— درهم —

٣٦٥ — ٣٦٦

سلطان مراد	ضرب	(مركزنده)
بن سلطان سليم خان	خانجه	
فى البر والبحر	خلد [الله] ملكه و[سلطانه] ٩٨٢ سنه	(دوره‌سنده)
وزنى ١ م ¾ ١ ط .	(بريسى دليكلى كنارلرى سيليكدر)	قطرى ٢٢

٣٦٧

. . ن البحرين و . . .	ضرب	(مركزنده)
. ادبن سليم . . ن	خانجه	
« مركزنده بر مهر سليمان يازيلرى اطرافنده‌در »	خلدالله ملكه	(دوره‌سنده)
	(يك سيلكدر)	قطرى ٢١

٣٦٨

« «	خانجه
	ضرب
	« «

« بودخی سیلکدر » قطری ١٩

٣٦٩

سلطان البرين	سلطان مراد
خـــــا	شـــــاه
وقان البحرين	بن سليم خان
دم الحرمين	عز نصره ضرب
خـــــا	فی ـــــــ
. . . . .	[خا] نجه سنه

« بودخی سیلکبه‌در » قطری ١٩

— اقچه —

٣٧٠

سلطان	عز نصره
مراد بن	ضرب
سليم	خانجه
خان	. . .

وزنی ٢ ط . قطری ١٢

آمد

— التون —

٣٧١

ضارب النضر
الخ

سلطان مراد
بن آمد خان
سلطان سليم
عز نصره ضرب فى
٩٨٢ سنه

وزنى ١ م ¾ ط . قطرى ٢٠

كموش

— درهم —

٣٧٢

سلطان مراد
بن سلطان سليم شاه
فى البر والبحر

آمد (مركزنده)
ضرب
خلد [الله] ملكه و[سلطا]نه سنه ٩٨٤ (دوره‌سنده)

وزنى ١ م ٣ ط . قطرى ٢١

حلب

— التون —

٣٧٣

ضارب النضر
الخ

« نقشلرله مزين »

سلطان مراد
بن سلطان سليم شاه
عز نصره ضرب
فى حلب
سـنه ٩٨٢

وزنى ١ م ¼ ١ ط . (دليكلى) . قطرى ٢١

٣٧٤

سلطان البرين
وخاقان البحرين
السلطان بن
السلطان

سلطان مراد بن
سلطان سليم عز
نصره ضرب فى
حلب سنه
٩٨٢

قطرى ١٩

كموش

— درهم —

٣٧٥

حلب (مركزنده)
ضرب

سلطان مراد بن
سلطان سليم خان

خلد ملكه وسلطانه وايد
خلافته ومدته فى سنه ٩٨٢

«كلمه‌لر دورا يازيلوب بهر الف ولاملرك» «كلمه‌لر ايله رقملر بر مهر سليماندن حاصل اولان التى»
«كشيده‌لرندن التى خانه رسم ايدلمشدر» «مثلث وزاويه‌نك درونته آيرو آيرو وضع اولنمشدر»

وزنى ١ م $3\frac{1}{4}$ ط . ايكنجى لوحه . قطرى ٢١

٣٧٦

« « « «

« بالاده‌كينك عينى اولوب يازيلرى جزئى قالبندر »

قطرى ٢٢

٣٧٧

سلطان مراد
بن سلطان . . .
عز نصر . .

ب
حلب (مركزنده)
ضر
خلد الله [ملكه وسلطا]نه سنه ٩٨٣ (دوره‌سنده)

قطرى ٢٢

٣٧٨

» »	ب	
(شاه)	حلب	(مركزنده)
« رسم خطی پك ظریفدر »	ضرب	
»	» »	(براز سیلکدر)

وزنی ١٣ ½ ط . قطری ١٨

٣٧٩

سلطان مراد	خلد ملكه
بن سليم خان	ضرب
(طغرا)	حلب

وزنی ١٥ ط . ایکنجی لوحه . قطری ١٩

— اقچه —

٣٨٠

سلطان	عز نصره
مراد بن	ضرب
. . .	حلب
	سنه
	٩٨٢

وزنی ١ ¾ ط (ایکی دلیکلی) قطری ١٢

دمشق

— التون —

٣٨١

ضارب النضر	سلطان مراد شاه
الخ	بن سلطان سليم خان
	عز نصره ضرب
« نقشلرله مزین »	فی دمشق
	٩٨٢
	سنه

وزنی ١ م ١ ¼ ط . قطری ١٩

کموش

— درهم —

٣٨٢

سلطان مراد	ب	
بن شاه سليم خان	دمشق	(مركزنده)
عز نصره	ضر	
	خلد . . . . سلطانه سنه ٩٨٢	(دوره‌سنده)

وزنی ١٥ ط .　　　　قطری ١٧

٣٨٣

« « « «

« خط ونقشی فرقليدر »

وزنی ١ م ٣ ط .　　(تاريخی سيلكدر)　　قطری ١٩

بغداد

— آلتون —

٣٨٤

	سلطان مراد
ضارب النضر	خان عز نصرته
الخ	بن سليم خان
	ضرب بغداد
	٩٨× سنه

وزنی ١ م ١ ط .　　　　قطری ٢١

۳۸٥

ضارب النضر
الخ

سلطان مراد
خان بن شه عز
سلیم خان نصره
ضرب بغداد
۹۸۲ سـنه

وزنی ا م $\frac{1}{2}$ ۱ ط . قطری ۱۹

کموش

— درهم —

۳۸٦

سلطان مراد
عز خان نصره
بن سلطان سلیم
. . . .

بغداد
ب (مرکزنده)
ضر
خلد الله . . . . نه ۸۲. سنه (دوره‌سنده)

وزنی ۱ م $\frac{3}{4}$ ۲ ط . قطری ۱۸

۳۸۷

« طغرا »

عز نصره
بغداد
ضرب
سنه ۹۸۲

وزنی ۱٥ ط. قطری ۲۰

مصر

— التون —

٣٨٨

ضارب النضر	سلطان مراد بن
الخ	سليم خان عز
« كشيده ليدر »	نصره ضرب فى
	مصر سنه
	٩٨٢

وزنى ١ م ١ ½ ١ ط . قطرى ٢٠

٣٨٩

سلطان البرين	» «
الخ	

(دليكلى) قطرى ٢١

طرابلس غرب

— التون —

٣٩٠

ضارب النضر	مراد شاه
الخ	بن سليم خان
	عز نصره ضرب
	طره بلوس
	سنه ٩٨٢

وزنى ١ م ١ ط . ايكنجى لوحه. قطرى ١٩

تونس

— التون —

٣٩١

ضارب النضر		سلطان مراد
الخ		بن سليم خان
« کشیده‌لیدر »		عز نصره ضرب
	« یازیلری فنادر »	تونس فی
		سنه × ٩٨
(دلیکلی)		ایکنجی لوحه. قطری ٢٠

جزایر

— التون —

٣٩٢

« «		« «
«کشیده‌سزدر »		جزایر سنه فی
« غربه مخصوص طرزده غایت ظریف یازیلیدر. »		٩٨٢
وزنی ١ م $\frac{٣}{٤}$ ط .		قطری ١٩

کموش

— اقچه —

٣٩٣

سلطان	عز نصره
مراد بن	ضرب جزایر
سلم خان	[٩]٨٢
وزنی ٢ ط .	قطری ١٠

عهد سلطان مراد خان ثالثده ضرب اولنان التونلرك خط ونقشلری پدر عالیلرینك سكه‌لری طرزنده‌در . انجق (شاه) عنوانی اكثریتله استعمال اولنمیوب عربستان وغرب ضربخانه‌لرنده قطع اولنان بعض التونلرده مسكوك اولدیغی كبی (سلطان البرین) الخ عنوانی سلطان بایزید ثانی عصرندن صكره ترك اولنمش ایكن بودورده حلب ومصرده كسیلان التونلرك برطاقمنده ینه درج ایدلمشدر .

التون مسكوكاتك وزن وعیارجه مقادیری اسكی حالنده اولوب فقط سابقده ظهور ایتدیكی كبی بعضاً ایكی اوچ حبه نقصانلری كورلمكده‌در .

التونلرك اقچه ایله رایجی زیرده تفصیل اولنه‌جغی وجهله بدایةً قدیمی مثللو التمش اقچه اولوب بعده یتمش ودها صكره‌لری یوز یكرمی اقچه‌یه قدر ترقی ایتمشدر .

*
* *

اقچه‌لرك وزنلری بدایت جلوسده دور سابق درجه‌سنده یعنی بش عددی بر درهم اولمق اوزره كسیلمش ایسه‌ده طاقمزده موجود سكه‌لرك ثقلتلرندن اكلاشیله‌جغی وجهله صكره‌لری اوچ حبه نقصان طوتیلوب عیارلری دخی كذلك ناقص بولنمشدر. والحاصل كموش مسكوكاتك صحت موازین ومقادیری بو عصرده خللپذیر اولمغه باشلامشدر .

مشارالیهك بدایت سلطنتلرندن اعتباراً التی یدی سنه مدت قدر التونلر بر منوال سابق التمش اقچه‌یه رایج ایكن مؤخراً اقچه‌لرك وزنلری اوچ قیراطدن ایكی بچق قیراطه قدر تنقیص ایدلمش اولدیغندن التونلرك رایجی دخی اونسبتده تزاید ایتمكه باشلامسیله (٩٨٩) تاریخنده یتمش اقچه‌یه چیقمش اولان التونك رایج اصلیسی وجهله التمش وغروشك (*)

(*) غروشه دائر تفصیلات سلطان سلیمان ثانی عصرنده اولمغله اورایه مراجعت اولنه

دخی الیدن کافی السابق قرق اقچه‌یه تنزیللری حکومتجه رسماً اعلان قلنمشدر . (*)

(٩٩٢) سنه‌سنه قدر رائجلر بو حال ایله دوام ایده بیلمش ایسه‌ده (١٠٠) درهم کموشدن (٥٠٠) عدد اقچه کسلمك یعنی بر درهم کموش بش اقچه ایتمك وتعبیر آخرله براقچه اوچ قیراط وبر حبه‌یه یقین وزنده بولنمق سلطان سلیمان زماننده قانون اتخاذ اولنمش ومشار الیه سلطان مراد ثالثك اوائل سلطنتنده دخی بر درجه‌یه قدر بو اصوله اعتبار ایدلمش اولدیغی حالده بالاخره (١٠٠) درهم کموشدن (٨٠٠) اقچه کسلمکه وبو صورتده بر اقچه ایکی ایکی بچق قیراطه قدر تنزل ایدرك بر درهم کموش سکز اون اقچه‌یه صاتلمغه باشلامسیله التون یوز یکرمی وغروش سکسان اقچه‌یه فرلامش ودیکر طرفدن اکثر خلق وخصوصیله برطاقم محتکرلر اسلافدن قالوب (شاهی) (**) تعبیر اولنان اقچه‌لری قیر یوب دردر بشر پارچه ایتمکی اعتیاد ایلملریله یوز درهم کموش همان ایکی بیك عدد خرده اقچه‌یه واروب کموشك فیأتی دخی کرکی کبی ترقی ایتمش اولدیغندن (٩٩٦) سنه‌سنده تصحیح سکه‌یه قرار و یریله‌رك بو ایشه بکلر بکی محمد پاشا مأمور ایدلمش ایسه‌ده اجرا آتنه وقت قالمیه‌رق کرك کندوسنك وکرك دفتردار وقت اولوب «سکز اقچه اوزرینه معدندن اقچه کسدیران» دیو عتاب ایدیلان محمود افندینك برسنه صکره اتهام اولندقلری وسالف الذکر خرده اقچه‌لر «بکلر بکی اقچه‌سی» نامیله یاد اولندیغی مسطور صحائف تواریخدر . (***)

بعض مورخلر بو وقعه حقنده بسط ایلدکلری مطالعاتده پاشای مومی الیهك رقیبلری چوق اولوب اشبو وقعه انلرك اغواسیله ظهوره

(*) تقویم التواریخ صحیفه ١٢٦

(**) نخبة التواریخ جلد ٢ صحیفه ١٦٤

(***) تاریخ سلانیکی صحیفه ٢٥٢ تاریخ پچوی جلد ٢ صحیفه ٢٢ تقویم التواریخ صحیفه ١٢٧

کلدیکنی وتصحیح سکه امرنده مومی الیه مالی و بدنی بذل مقدور ایدوب ضربخانه لرده جید وجدید اقچه قطع وایدیء ناسده متداول اولان زیوف ومغشوش اقچه نك وجودینی ازاله ودفع ایتمك خصوصنده اهتمام تام اوزره ایکن هر نصلسه خلافیله اتهام اولندیغی سویلمشلردر. (*)

مسکوکاته جهت تعلقندن طولایی بالطبع درجنه مجبور اولدیغمز اشبو تفصیلاتك موازین ومقادیر نقوده دائر اولان فقره لرینی مورخین عثمانیه نك اساساً متحد وفقط وزن ومقدار جهتلرنجه بعضاً یکدیکرینه متباین اوله رق اعطا ایلدکلری معلومات وایضاحاتدن اخذ وتنقیح وموازین مبحوثهٔ متباینه یی طاقمزده بولنان مختلف الوزن اقچه لر ایله مقایسه وتطبیق ایدرك یازمش، اولدیغمزدن فقرات مندرجه نك صحته قریب وحل اختلافه کافی بولندیغنی تأمین ایده بیلورز.

*
* *

۹۹۸ — ۱۰۰۰ تاریخلری ایچنده ایرانده بولنان ممالك شاهانه نك بعض شهرلرنده دخی مورخلر اقچه وقوعاتندن بحث ایده یورلر: تبریز ایالتی بکلر بکیسی جعفر پاشانك بر ارالق مضایقهٔ حاله بناءً «نصفیه دن شاهی» کسدیردیکنی وهرکسك النده کی سرمایه نك نصفی برهوا اولمسیله «شاهینك بوعیارینه» رضا کوسترمدکلرینی پچوی ابراهیم افندی تاریخنده (**) ذکر وبیان ایلمشدر.

مؤلف مومی الیه «شاهی» تعبیر ایلدیکی سکه نك نه نوع سکه لردن اولدیغنی تصریح ایلمامش ایسه ده هر حالده عجم مسکوکاتندن اولمدیغی درکاردر. چونکه دولت علیه نك بر والیسی اجنبی بر دولت سکه سنی ضرب ایتدیرمیه جکی کبی بالاده سلطان سلیم اول عصرنده برنبذه جك

(*) روضة الابرار لقره چلبی زاده صحیفه ٤٦۹

(**) پچوی تاریخی جلد ۲ صحیفه ۱۱٥

بحث اولندیغی وجهله اوزرلرنده (شاه) عنوانی بولنان اقچه‌لر (شاهی) نامیله دخی یاد اولندیغی نخبة‌التواریخ صاحبیله سلانیکلی مصطفی افندینك صورت تعبیر و افاده‌لرندن اکلاشلمقده (*) بولندیغندن والیٔ مومی‌الیهك قطع ایتدیردیکی سکه‌لر اسکی اقچه‌لرك نصف وزن وعیارنده اقچه‌لر اولمق لازم کلدیکی ظاهردر . انجق بونلر میدانده قالمش شیلر اولمیوب بناءً علیه بو بابده مادةً اخذ معلومات ایدلمك ممکن دکلدر .

ع

اسلافده اولدیغی کبی بو دورده دخی بالاده صره‌سیله کوستردیکی اوزره عربستانك وحتی برنجی دفعه اوله‌رق اناطولینك بعض بیوك شهرلرنده (درهملر) قطع اولنمش وبونلرك رسم ونقشلری بعضاً اسکیلرینه مشابه وبر طاقیده بو زمانه مخصوص یکی بر طرزده بولنمشدر . انجق وزنلری یکدیکرینه مباین اولوب قدیم درهملره نسبةً اچلرنده خیلیدن خیلی نقصان طوتلمشلری واردر .

مذکور درهملر میاننده حلب وبغدادده ضرب ایدلمش (طغرالی) سکه‌لر دخی موجوددرکه بونلر برنجی دفعه اوله‌رق طشره ضربخانه‌لرنده کسلمش ورسم وشکلری اوزمانه کوره اولدقجه منتظم بولنمشدر .

تاریخ جودتده مسکوکات اسلامیه‌یه دائر مندرج اولان استطرادك عثمانلی سکه‌لرینه عائد جمله‌سنده «سلطان محمد ثالث زماننده کموش سکه‌لرده نام پادشاهی طغرا ایچنه النمشدر . واکرچه مهر همایونلرده طغرا اسکیدن عادت اولمش ایسه‌ده سکه‌لرده نقش اولنمزدی انك زماننده کموش سکه‌لرك بریوزینه طغرا نقش اولنمشدر . فقط شکلی عصرمزده‌کی طغرالر کبی مطبوع و منتظم دکل ایدی» (**) دیو بر فقره محرر ایسه‌ده محاننده

(*) نخبة‌التواریخ جلد ٢ صحیفه ١٦٤ سلانیکی تاریخی صحیفه ٢٧٦
(**) تاریخ جودت جلد ٥ صحیفه ٣٠٢

خامه كذار ايضاح اولديغى اوزره مسكوكات عثمانيه‌ده (طغرا) شكلى قديم اولديغى كبى (*) بونلرك اولدقچه شمديكى طغرا رسمنى اكديرر بر صورتده نقش ايدلمسنه دخى سلطان محمد ثالث زماننده دكل اندن اول يعنى مسكوكاتنى ذكر ايتمكده اولديغمز سلطان مراد ثالث دورنده باشلانلمش اولديغى طاقمزده بولنان سكه‌لردن اكلاشلمقده‌در .

ع

مغربده واقع اولوب اليوم جزايره تابع بولنان (تلمسان) شهريكه سلطان سليم خان اول عصرنده قپودان خيرالدين پاشا هنوز بك ايكن انك وسلطان سليمان خان قانونى وقتنده دخى ايكنجى دفعه اوله‌رق پياله پاشا طرفندن فتح و ضبط اولنمشيدى . (**) بالآخره شهر مذكور فاس حكومتى اداره‌سنه كچديكى حالده سلطان مراد ثالث حضرتلرينك ابتداى سلطنتلرنده فاس اميرى مولا محمد دولت عليه‌دن استمداد ايتمسيله مسئولى اسعاف اولنوب بوصورتله اورالرى بردرجه‌يه قدر حمايهٔ سلطنت سنيه‌ده بولنمقده ايدى (***) بناءً عليه او ارالق مذكور (تلمسان) شهرنده دخى نام مراد خانى‌يه سكه ضرب اولنمشدر .

انجق بو سكه‌لردن بزم المزه كچه‌ميوب بونلردن انكلتره موزه‌سنده بولنان برالتونك رسم وتعريفاتى مذكور موزه‌نك مسكوكات عثمانيه دفترنده (٢٥٦) نومروسيله مندرج اولمغله ارباب مطالعه‌يه بوبابده معلومات اولمق اوزره سكهٔ مذكوره‌نك قرائت اولنه بيلان عباراتى بروجه آتى كوسترلمشدر .

(*) بالاده امير سليمانك مسكوكاتنه مراجعت اولنه

(**) تحفة الكبار فى اسفار البحار لحاجى خليفه صحيفه ١٥ و٣٣

(***) تقويم التواريخ صحيفه ١٢٥

سنه ثما . .

مالك البرين
والبحرين وابشام
والعراقين خلد
الله ملكه

د . .

صاحب
العادل المستقيم
السلطان مراد ابن
السلطان سليم

. . .

[1] قطری ٣٢

اشبو التونك رسم وشكلی بالاده سلطان سليم ثانی عصرنده بالمناسبه تعريف وبيان اولنان دولت موحدينك التون مسكوكاتنك عينی اولديغی اخطار قلنور .

[1] Gtalogue of oriental coins in the British museum. Vol. VIII p. 97, pl. IV.

١٣ سلطان محمد خان ثالث

١٠٠٣ — ١٠١٢

قسطنطنيه

— التون —

٣٩٤

ضارب النضر	سلطان محمد
الخ	بن مراد خان
	عز نصره ضرب فى
	قسطنطنيه
	١٠٠٣
وزنى ١ م ١ ½ ط .	قطرى ١٩

٣٩٥

« «	« «
	قسطنطنيه
	ضرب ١٠٠٣ فى
وزنى ١ م ١ ط .	قطرى ١٩

کموش

— اقچه —

۳۹٦

محمد	(مرکزنده)	عز نصره
سلطان بن مراد خان	(دوره‌سنده)	ضرب
		قسطنطنیه
		۱۰۰۳
وزنی ۱ ½ ط .		اوچنجی لوحه. قطری ۱۰

۳۹۷

» »		» »
	« جزؤی فرقلیدر »	قطری ۱۲

۳۹۸

سلطان	عز نصره
محمد بن مراد	ضرب فی
[خان]	قسطنطنیه
	۱۰۰۳
وزنی ۱ ¾ ط .	(دلیکلی) قطری ۱۲

ادرنه

— اقچه —

۳۹۹

محمد	(مرکزنده)	عز نصره
سلطان بن مراد خان	(دوره‌سنده)	ضرب
		ادرنه
		[۱۰]۰۳
		قطری ۱۲

سدره قیسی

— اقچه —

٤۰۰

» » » »

سدره قیسی
۱۰۰۳

قطری ۱۲

٤۰۱

» » » »

« یازیلری جزئی قرقلیدر »

قطری ۱۱

قره طوه

— اقچه —

٤۰۲

« « « «

قرطوه
۹۸۲ (*)

وزنی ¾ ط . قطری ۱۱

نوابرده

— اقچه —

٤۰۳

« « « «

« بویوزی بوزقدر » نوابرده
۱۰۰۳

وزنی ½ ۱ ط. قطری ۱۲

(*) بو اقچه‌نك سلطان محمد ثالثك اولدیغی دیکر یوزنده صریحاً مسکوك بولندیغی حالده بو طرفنده پدرلرینك تاریخ جلوسی اولان ۹۸۲ سنه‌سی یازلمسی سهوه مبنی اولدیغنده شبهه یوقدر .

٤٠٤

«   «

بوده (٣٩٩)ك مشابهيدر .   نوابرده

قطرى ١٢

اوخرى

— اقچه —

٤٠٥

«   «   «   «

اوخرى

قطرى ١٠

يكيشهر

— اقچه —

٤٠٦

«   «   «   «

يكيشه[ر]

قطرى ١٢

ساقز

— التون —

٤٠٧

ضارب النضر   سلطان محمد

الخ   بن مراد خان

عز نصر[ه] ضرب

في ساقز

١٠٠٣

زنى ١ م ١ ¼ ١ ط .   قطرى ٢٠

بروسه

كموش

— اقچه —

٤٠٨

محمد	(مركزنده)	[عز] نصره
سلطان بن مراد خان	(دورەسنده)	ضرب
		بروسه
		١٠٠٣

وزنی ١ ½ ١ ط . قطری ١٢

قونیه

— اقچه —

٤٠٩

« « « «

قونیه

قطری ١١

انقره

— اقچه —

٤١٠

« « « «

انقره

قطری ١١

توقات

— التون —

٤١١

سلطان البرين
الخ

سلطان محمد
بن مراد خان
عز نصره ضرب فى
توقات سنه
١٠٠٣

وزنى ١ م ١ ط . ايكنجى لوحه . قطرى ٢١

كموش

— اقچه —

٣١٢

(٤٠٨) نومرويه مشابهدر .

» »
توقات

وزنى ½ ١ ط . قطرى ١١

خانجه

— اقچه —

٤١٣

» »

؟
» »
خانجه
١٠٠٣

قطرى ١٣

آمد

— التون —

٤١٤

ضارب النضر
الخ
«كشيده‌ليدر»

سلطان محمد
بن سلطان مراد خان
عز نصره ضرب فى
آمد سنه
١٠٠٣

وزنى ١ م ١/٢ ١ ط . اوچنجى لوحه . قطرى ٢٠

كموش

٤١٥

سلطان محمد
بن مراد خان
«طغرا»

ضرب
آمد
١٠٠٣
سنه

وزنى ١/٢ ٧ ط. (دليكلى) قطرى ١٩

٤١٦

« «

عز نصره
آمد
سنه
. . .

(دليكلى) . قطرى ٢٤

٤١٧

» » » »

« رسمی بشقه‌در »

(دلیکلی) قطری ٢٠

حلب

— التون —

٤١٨

سلطان البرین	سلطان محمد
الخ	بن مراد خان عز
	نصره ضرب فی
	حلب سنه
	١٠٠٣
وزنی ١ م ١ ط .	قطری ٢١

کموش

— درهم —

٤١٩

	خلد ملکه
(طغرا)	ضرب
	حلب فی
	١٠٠٣
وزنی ¼ ١٢ ط .	اوچنجی لوحه . قطری ٢٢

٤٢٠

» »	عز نصره
	ضرب
	حلب سنه
وزنی ¾ ١٠ ط .	قطری ٢٠

— اقچه —

٤٢١ — ٤٢٢

(طغرا) « «

وزنی ٢ ط . قطرلری ١٣

٤٢٣

(٤٠٨)ك عینیدر . « «

حلب سـنه

١٠٠٣

وزنی ½ ١ ط . قطری ١١

دمشق

— التون —

٤٢٤

ضارب النضر سلطان محمد بن

الخ مراد خان عز

نصره ضرب فی

دمشق سـنه

١٠٠٣

وزنی ١ م ¼ ٠ ط . قطری ٢٠

بغداد

— التون —

٤٢٥

ضارب النضر سلطان بن مراد

الخ محمـــد

خان عز نصره

ضرب بغداد

١٠٠٣ فی

وزنی ١ م ½ ١ ط . قطری ٢٠

٤٢٦

« « « «

«كشيده‌ليدر» « خان يرينه شاه يازيليدر »

اوچنجى لوحه. قطرى ٢٠

٤٢٧

سلطان البرين « «

الخ « ترتيبى فرقلى وخان يازيليدر »

قطرى ٢١

كموش

— درهم —

٤٢٨

(طغرا) ضرب

« اطرافى سيلكدر » بغداد

وزنى ١٤ ط. (دليكلى) قطرى ١٨

مصر

— التون —

٤٢٩

سلطان البرين سلطان محمد بن

الخ مراد خان عز

نصره ضرب فى

مصر سنه ١٠٠٣

وزنى ١ م ¾ ط. قطرى ٢٢

تونس

— اقچه —

٤٣٠

(٤٠٨)ك مشابهيدر .

« »
تونس
٣[١٠٠]

وزنى ١ ¼ ١ ط . — قطرى ١١

جزاير

— التون —

٤٣١

ضارب النضر
الخ

سلطان محمد
بن مراد خان عز
نصر[ه] ضرب
جزاير فى سنه
١٠٠٣

وزنى ١ م ١ ط . — قطرى ١٩

(محل ضربى مشكوك)

— اقچه —

٤٣٢

(٤٠٨)ك عينيدر .

ضرب
*
فلسمه
١٠٠٣

قطرى ١١

مشار اليه سلطان محمد خان ثالث حضرتلرينك التون مسكوكاتنده وزن وعيار اساسى تماميله محافظه ايدلمش اولديغى كبى رسم خط ونقشلرنجه دخى همان بركونه تغيرات وقوعه كتورلمامشدر .

اقچه‌لرجه بدايةً نفع خزينه مقصديله زمان سابق اقچه‌لرندن وزناً برقيراطدن زياده تنزيلات اجرا ايدلمش وبوندن فائده يرينه مضرت كورلمشدركه موخين متفقاً سكه احوالنك مختل اولديغى روايت ايتمشلردر. (١٠٠٦) سنه‌سنده سكه‌نك اصلاحى كيفيتى بالمذاكره بعدما بر درهم كموشدن يالكز سكز اقچه كسلمسى قرارلشديرلديغى حالده امر اجراسى قابل اوله‌ميوب بالعكس اقچه‌لر دها زياده بوزلديغندن التونك ١٨٠ اقچه‌يه چيقديغى سلانيكلى مصطفى افندى تاريخنده حكايه ايدوب (حامر) دخى بوروايتى نقل ايلمشدر . (1)

مع هذا التونك رايجى اشبو بيان اولنان راده‌ده دخى قالمامشدر . چونكه بالاده محللرنده صره‌سيله كوسترلديكى اوزره اقچه‌لر بربچق قيراط وزننده قطع اولنه‌رق همان اون بر اون ايكى دانه‌سى بردرهم كموشه مساوى كلمسيله التونلر ٢٢٠ اقچه‌يه قدر فيرلامشدر . بونك اوزرينه (١٠٠٩) تاريخنده صدارت قائممقامى بولنان يمشجى حسن پاشا سكه‌نك تجديد وتصحيحندن بشقه چاره بوله‌ميه‌رق جديد اقچه‌لر كسديروب سنهٔ مرقومه ربيع‌الاولنك بشنجى كونى ميدان تداوله چيقارمسيله التون ٢٢٠ دن ١٢٠ اقچه‌يه واجنبى غروشى سكسانه تنزيل قلنديغى نكاشتهٔ صحيفهٔ تواريخدر . (*)

مذكور يكى اقچه‌لردن يالكز درسعادت ضربخانه‌سنده قطع وضرب ايتديريلوب ولايتده كسديرلمامش اولديغى المزده‌كى اقچه‌لردن اكلاشيلور. بالاده (٣٩٨) نومرولى سكه بونلردن اولوب دقت اولنديغى حالده كرك

(1) Hammer t. 7, p. 414.

(*) فذلكه لكاتب چلبى جلد ١ صحيفه ١٤٢. نعيما جلد ١ صحيفه ٢٤١

وزننك وكرك رسم ونقشنك اولكی كسيلان اقچه‌لردن فرقلی اولديغی كوريلور. بونلرك وزنی اسكيلردن يالكز برحبه اغير اولمسيله اويله جزئی برفرقدن طولايی التون رايجنك همان نصفه يقين تنزيلی ينه امر اعتباری برشی اوله‌رق قيمتنه مقابل اولمديغی جهتله بروجه محرر تجديد مسكوكاتدن يالكز نفع خزينه ارانلمش ايدوكی دركاردر .

مسكوكات عتيقه رايجلرندن بالمناسبه بحث اولنديغی صره‌ده جودت تاريخنده «سلطان محمد ثالث زماننه قدر مقداری تنزل ايدرك برالتون يوز يكرمی اقچه‌يه قدر چيقمشدی يعنی يوز يكرمی اقچه يكرمی درهم كموش وزننده اولور ايدی» ديو كوسترلمش ايسه‌ده (*) بو حسابده برسهو اولمق لازم كلور. چونكه يكرمی درهم كموشدن يوز يكرمی اقچه حاصل اولمش اولسه بهر اقچه‌نك ايكی قيراط واوچ حبه قدر اولمسی واوصورتده التونك دخی ازمنهٔ سابقه رايجی مقياس طوتيله‌رق يوز يكرمی اقچه دكل يتمش بش سكسان اقچه ايتمسی اقتضا ايدر ايدی. حالبوكه اقچه‌لر پادشاه مشار اليه عصرنده بروجه مشروح برقيراط ايكی ويا اوچ حبه وزننده اولوب بناءً عليه يوز يكرمی اقچه انجق اون بر وكسور درهم ثقلتنده بولنمقده ايدی .

ديكر طرفدن خيرالله افندی دخی دولت عليه تاريخنده (**) جلوس سلطان محمد خانيده اعطا اولنان بعض معاش واحسانلر مقدارينی اقچه‌دن درهمه تحويل ايدرك كوسترمك ايستيوب مثلا مورخ مشهور عالی افندی‌يه ويريلان انعامده سكز اقچه‌نك وبر دارالسعادة الشريفه اغاسی معاشنده يالكز بش اقچه‌نك بردرهم سيم خالص ايتديكنی بيان ايلمشدركه

(*) جودت تاريخی جلد ٥ صحيفه ٢٢٥

(**) خيرالله افندی تاريخی جلد ١٣ صحيفه ٤٩ وجلد ١٤ صحيفه ٤٧ .

ایکی صورت یکدیکرینه مباین اولدیغی کبی حقیقت حاله دخی تمامیله موافق دکلدر .

ع

بو دورده عربستانده کسیلان درهملر ثقلت اصلیه‌سنه نسبتله کرکی کبی نقصان اولوب خصوصیله بونلردن آمدده ضرب اولنانلر وزناً نصفدن زیاده تنزیلاته اوغرادلمشدر .

مذکور درهملرك بر یوزلرنده عموماً (طغرا) مسکوك اولوب دیکر وجهلری ایسه هپ بشقه بشقه نقوش ورسم خط ایله مضروبدر .

مشار الیه حضرتلری وقتنده کسلمش اولان (مانغر) ه اصلا تصادف اولنه‌مدیغی کبی هیچ ضرب ایتدیرلمامش اولمسی دخی احتمالاتدندر.

١٤ سلطان احمد خان اول

١٠١٢ — ١٠٢٦

قسطنطنيه

— التون —

٤٣٣

ضارب النضر	سلطان احمد
الخ	بن محمد خان
	عز نصره ضرب فى
	قسطنطنيه
	١٠١٢ سنه
وزنى ١ م ١ ط .	قطرى ٢٠

٤٣٤

« »	« »

« ترتيبى فرقليدر »

اوچنجى لوحه . قطرى ٢١

٤٣٥

سلطان البرين	« »
الخ	

(دليكلى) قطرى ٢٢

کموش

— اقچه —

٤٣٦

سلطان	عز نصره
احمد محمد	ضرب
بن خان	قسطنطنیه
	١٠١٢
وزنی ١ ½ ط.	قطری ١٢

﴿ ادرنه ﴾

— اقچه —

٤٣٧

» »	» »
	ادرنه
	قطری ١٢

٤٣٨

سلطان	» »
احمد بن	ادرنه
محمد خان	
	قطری ١٠

﴿ نوابرده ﴾

٤٣٩

(٤٣٦) نك عینیدر.	» »
	نوابرده
	قطری ١١

بلغراد

— اقچه —

٤٤٠

« » « »

بلغراد

قطری ١٢

٤٤١

(٤٣٨)ك مشابهيدر . « »

قطری ١٠

بروسه

— اقچه —

٤٤٢

« » « »

بروسه

قطری ١٢

توقات

— التون —

٤٤٣

ضارب النضر | سلطان احمد
الخ | ابن محمد خان
«كشيده‌ليدر وعجمكارى نقشله مزيندر . » | عز نصره ضرب فى
توقات
٠٠٢

وزنى ١ م ١ ط . قطری ٢١

طربزون

— التون —

٤٤٤

سلطان البرين
الخ

» »
طربزون
سنه
١٠١٢

وزنی ١ م ١ ¾ ط . قطری ١٩

ارضروم

— التون —

٤٤٥

ضارب النضر
الخ

سلطان احمد
بن محمد خان
ضرب فی ارض روم
١٠١٢
سنه

وزنی ١ م ١ ط . اوچنجی لوحه . قطری ٢٠

خانجه

— التون —

٤٤٦

سلطان البرين
الخ

سلطان احمد
بن محمد خان
عز نصره ضرب فی
خانجه

« یازیسی فنا تاریخی یوق »

وزنی ١ م ¾ ط . قطری ١٩

کموش

٤٤٧

سلطان احمد | خلد ملکه
بن خان محمد | ضرب ١٠١٢
(طغرا) | خانجه

وزنی ٣/٤ ٦ ط . قطری ٢٠

٤٤٨

« « « «

اوچنجی لوحه . قطری ١٩

٤٤٩

« « « «

« رسم خطی بشقه‌در »

(دلیکلی) قطری ١٨

آمد

— التون —

٤٥٠

ضارب النضر | سلطان احمد
الخ | بن محمد خان
« نقوش عربیه ایله مزین » | عز نصره ضرب
آمد فی سنه
١٠١٢

وزنی ١ م ١/٢ ١ ط. قطری ٢٠

کموش

٤٥١

(طغرا) | خلد ملکه
(امد)
ضرب فی ٢

وزنی ¼ ٥ ط . (دليكلى) قطرى ١٩

٤٥٢

» » آمد (مركزنده)
خلد . . . ضرب ١٠١٢ (دوره‌سنده)
(دليكلى) قطرى ١٨

حلب

— التون —

٤٥٣

سلطان البرين | سلطان احمد
الغ | بن محمد خان عز
نصره ضرب
فی حلب
١٠١٢

وزنی ١ م ¼ ١ ط. قطرى ٢٠

کموش

٤٥٤ (*)

احمد (مركزنده)
(طغرا) [سلـ]ـطان خلد ملکه حلب ١٢ (دوره‌سنده)
وزنی ½ ٦ ط . قطرى ١٨

(*) سکه‌لرك ايكی وجهنده اسم سلطانی وضعی بو زمانه قدر هيچ كورلمامشدر . اشبو سکه‌نك بريوزنده پدرلری اسميله برابر طغرا ايچنده وديكر يوزنده دخی يالكرجه

دمشق

— التون —

٤٥٥

ضارب النضر	سلطان احمد
الخ	بن محمد خان
	عز نصره ضرب فی
« نقوش عربیه ایله مزین »	دمشق سنه
	١٠١٢
وزنی ١ م ½ ط .	قطری ٢١

کموش

٤٥٦

	نصره [عز]
(طغرا)	ضر . . ب
	دمشق
	سنه ١٠١٢
وزنی ١١ ط .	اوچنجی لوحه . قطری ٢١

مصر

— التون —

٤٥٧

سلطان البرین	سلطان احمد بن
الخ	محمد خان عز
	نصره ضرب فی
	مصر سنه ١٠١٢
وزنی ١ م ١ ¼ ط .	قطری ٢١

کندو ناملری درج اولنمشدر . بعدما برقاچ پادشاه عهدنده دخی بوطرزه یقین سکه ضرب ایدلمشدر .

٤٥٨

» »	» »
	[م]صر سنه
	١٠١٥
وزنی ١ م.	(عیاری دخی نقصاندر) قطری ٢٥

كموش

— مدینی —

٤٥٩

سلطا[ن]	عز نص[ره]
احمد [بن]	ضرب مصر
محمد [خان]	سنه
وزنی $\frac{1}{4}$ ٣ ط.	قطری ١٦

— اقچه —

٤٦٠

(٤٣٨) نومرونك عینیدر.	» »
وزنی ٢ ط. (دلیكلی)	اوچنجی لوحه. قطری ١٣

تونس

كموش

— مربع الشكل —

٤٦١

تاریخی ١٠٢٤

یا قاضی الحاجات	سلطان خان
یا كافی المهمات	احمد بن محمد
٢٤	عز نصره ضرب
«كرفت وكوزل برطرزده یازلمشدر»	[بتونس]
وزنی $\frac{1}{2}$ ٢ ط.	(دلیكلی) ١٢×١٢

٤٦٢

تاریخی ١٠٢٥

« « « «

بتونس ٢٥

وزنی ½ ١ ط . اوچنجی لوحه . ١٢ × ١٠

٤٦٣

— تاریخسز —

(بووجهی مضروب دکلدر) « «

وزنی ٢ ط. (دلیکلی) ١٣ × ١١

جزایر

— التون —

٤٦٤

ضارب النضر سلطان احمد

الخ بن محمد خان

نصره ضرب عز

« یازیلری غایت فنادر » جزایر سنه فی ١٠١٢

وزنی ١ م ١ ط . (دلیکلی) قطری ٢١

٤٦٥

« « « «

« بودخی فنادر » سنه ١[٥]١٧

وزنی ¼ ١٥ ط. قطری ١٩

مشارالیه سلطان احمد خان اول حضرتلری عصرنده آلتون سکه‌لر روم ایلی قطعه‌سندن زیاده اناطولیده وخصوصیله مقدملری هیچ آلتون کسلمامش اولان بلده‌لرده مجدداً ضربخانه‌لر تأسیسیله آلتون مسکوکات ضرب اولنمشدر . انجق هر نه سببه مبنی ایسه بو زمانده آلتونلرك ازهر جهت حال سابقلرینی محافظه‌ده بر تقیدسزلك ظهوره کلمش و آنی ایچون خیلی مدت سوء تأثیری کورلمشدر .

اوللری الك زیاده آلتون سکه‌لرك اولدقجه حسن خطنه وبر درجه‌یه قدر انتظامنه دقت اولندیغی حالده شمدی بالعکس عدم انتظام اثری موجود اولوب بالخاصه غرب ضربخانه‌لرنده کسیلانلر پك فنا حالده بولنمقده‌در. بوندن بشقه وزناً دخی ایکی حبه‌دن بعض بر قیراط قدر ناقص آلتونلر کسلمش اولدیغی کورلمکده‌در. حتی مصرده بر قیراطدن دها زیاده نقصان وعیارجه دخی خیلی ناقص بر نوع آلتون ضرب ایدلمشدرکه مصرك کموش مسکوکاتنده مقدما اولدیغی مثللو بوده بالآخره محال سائره‌یه سرایتله آلتون مسکوکاتك دخی اره صره وزن وعیارجه عدم اطراد واغتشاشنه وبونك تصحیح واصلاحی ایچون مرکز سلطنتی اولدقجه اشغاله سببیت ویران حالاتك مبدئی عد اولنه‌بیلور . مصرك بو بابده‌کی تأثیر نفوذی از چوق شایان اعتراض اولدیغنده شبهه یوقدر .

ع

بو دورده ایکی طرزده اقچه قطع ایتدیریلوب بونلرك ترتیب کلماتجه یکدیکرندن جزؤی فرقی واردر . وزنلری زمان سابق اقچه‌لرینك بر طاقمی کبی علی‌الاکثر بربچق قیراطدن عبارتدر .

مورخلردن هیچ بریسی بوعصرده آلتونك اقچه ایله اولان نسبتندن بحث ایتمیورلر ایسه‌ده وزنلرینه نظراً کافی‌السابق برآلتونك ١٢٠ اقچه رایجی اولمسی محتمل ومورخلرك بو بابده‌کی سکوتلری بو ظنی مؤیددر.

سلطان سليم ثانى مسكوكاتى فصلنده بحث وايضاح اولنديغى وجهله بو زمان دخى تونسده مربع الشكل اقچه‌لر كسلمشدر. وزنلرى برچقدن ايكى بچق قيراط قدر مختلف راده‌ده‌در. بونلرك رسم خط وشكللرى پك كوزلدر. برر وجهلرينه «يا قاضى الحاجات يا كافى المهمات» عباره‌سى كرفت اوله‌رق طرز مطبوعده يازلمشدر. مؤلف مشهور (مارسل) مغرب مسكوكاتنه دائر اولان دفترنده [1] اشبو سكه‌لردن بحث ايدوب فقط عبارهٔ مذكوره‌نك غير قابل قرائت اولديغنى بيان ايتمشدر. برده مورخ مومى اليه بونلرى اسكى (پاره) ديو ياد ايتمش ايسه‌ده اولزمانلرده هنوز نقودده پاره نامى اولمديغندن بونلره سائر ممالك شاهانه‌ده اولديغى كبى اورالرده دخى (عثمانى) اطلاق ايدلديكى وارد خاطردر .

عربستانده ضرب اولنان درهملره كلنجه بونلرك طرزى اولدقجه سلطان محمد ثالث زماننده‌كيلره مشابه ايسه‌ده دها زياده انتظامسزلق مشاهده اولنديغى كبى وزنلرى دخى پك نقصاندر .

كرك مذكور درهملرك وكرك سالف الذكر مصر وتونس كموشلرينك رايجلرينه دائر هيچ بر معلوماته تصادف اولنه‌ميوب فقط هر حالده وزن وحجملرى نظره النديقده رايجلرى دخى غير مطرد ودون بر حالده اولمق لازم كلور .

دور سابق مثللو بو عصرك دخى مانغرلرى كورلمامشدر .

[1] Marcel. t. g. des mon. p. 30.

١٥ سلطان مصطفى خان اول

— دفعهٔ اولى —

١٠٢٦ — ١٠٢٧

مصر

— آلتون —

٤٦٦

سلطان مصطفى بن
محمد خان عز
نصره ضرب فى
مصر سنه ١٠٢٦

سلطان البرين
الخ

وزنى ١ م ١ ¼ ١ ط . اوچنجى لوحه. قطرى ٢١

سلطان مشار اليهك دفعهٔ اوليده كى سلطنتلرى جزؤى بر مدتدن عبارت اولمغله بر وجهه بالا مصرده ضرب اولنان آلتون سكه‌دن بشقه نه‌ درسعادتده ونه‌ده سائر ممالكده كسلمش آلتون وكموش وباقر مسكوكاتى كورلمامشدر. مذكور مصر آلتونى ايسه اعمال وضربنده‌كى دقتسزلك سببيله ايو بر حالده دكلدر . مورخ حامر پادشاه مشار اليهك جلوس عطيه‌سى اوله‌رق اعطا ايتمش اولدقلرى مبالغ اوچيوز مليون آقچه وياخود اوچ مليون آلتون اولديغنى بيان ايلمش ايدوكندن [1] موسيو (به‌لن) بوندن استدلال ايله هر آلتونك اوچيوز آقچه اولديغنى افاده ايتمش ايسه‌ده [2] مشار اليهك اشبو سلطنتلرنده كسلمش آقچه‌سى اولميوب سلف عاليلرينك مسكوكاتى جارى اولمق واكا كوره آلتونلر رايج سابقنده قالمق اقتضا ايده‌جكندن مومى اليهك حساب وتخمينى طوغرى اولمديغنى بيان ايده بيلورز .

[1] Hammer t. 8, p. 239. [2] Belin. p. 126.

١٦ سلطان عثمان خان ثانی

١٠٢٧ — ١٠٣١

قسطنطنیه

— التون —

٤٦٧

سلطان البرین	سلطان عثمان
الخ	بن احمد خان
	عز نصر[ه] ضرب
	قسطنطنیه
	١٠٢٧

وزنی ١ م ١ ¼ ١ ط . قطری ٢٠

کموش

— اونلق عثمانی —

٤٦٨

سلطان البرین عثمان (مرکزنده)

الخ ن بن ن ب ١٠٢٧

سلطا احمد خا عز نصره ضر قسطنطنیه (دوره‌سنده)

وزنی ١ م قطری ١٥

٤٦٩

» » » »

« نقشی فرقلیدر »

قطری ١٦

٤٧٠

» » » »

« یازیسی بشقه و برطرفی کسیکدر »

وزنی ١٤ ط . قطری ١٥

٤٧١

» » » »

« مرکزلری نقطه‌لرله تفریق اولنمشدر »

وزنی ½ ١٥ ط . اوچنجی لوحه . قطری ١٧

— اقچه —

٤٧٢

سلطان عز نصره

عثمان بن ضرب

احمد خان قسطنطنیه

١٠٢٧

وزنی ½ ١ ط. قطری ١١

باقر

— مانغر —

٤٧٣

عثمان بن ..نصره ضر..

احمد خان ..سطنط..

(کناری کسلمشدر) قطری ١٤

ادرنه

— اقچه —

٤٧٤

عثمان (مركزنده) عز نصره

سلطان بن احمد خان (دوره‌سنده) ضرب ادرنه

وزنی ½ ١ ط. قطری ١١

٤٧٥

سلطان « «

عثمان بن

احمد خان

قطری ١١

صوفیه

— اقچه —

٣٧٦

« « « «

صوفیه

١٠٢٧

اوچنجی لوحه. قطری ١٢

یکیشهر

— اقچه —

٤٧٧

(٤٧٤) نومرونك عینیدر. « «

یکیشه[ر]

٠٢٧

قطری ٢١

بروسه

— اقچه —

٤٧٨

(٤٧٤)ده مشابهدر .

« »
بروسه
قطری ١١

خانجه

كموش

٤٧٩

سلطان عثمان
بن احمد خان
(طغرا)
وزنی ٥ ط .

خلد . . .
<ضرب ١٠٢٧>
خانجه
(دلیكلی) قطری ١٦

آمد

كموش

٤٨٠

عثمان — مركزنده — امد

سلطان بن احـ . . . — دوره‌سنده — . . نصر ضرب . . .

وزنی ½ ٤ ط. (زیاده سیلمكدر.) قطری ١٧

— اقچه —

٤٨١

« »

« بهر كله چین كیله آیرلمشدر »

« »
خلد ملكه

وزنی ¼ ١ ط. قطری ١٢

۴۸۲

» » » »

« رسم خطی براز فرقلیدر »

(سیلمکدر) قطری ۱۰

رها

کموش

— اونلق عثمانی —

۴۸۳

» »

(۴٦۸) ك عینیدر . سـنه ۱۰۲۷

ضرب رها

وزنی ½ ۱۳ ط . قطری ۱۹

۴۸۴

» » » »

« یازیلری براز فرقلیدر »

قطری ۱۷

حلب

— آلتون —

۴۸۵

سلطان البرین سلطان عثمان

الخ بن احمد * خان

عز نصره ضرب

فی حلب

سـنه

۱۰۲۷

وزنی ۱ م ½ ۲ ط . (ثقلتی فضله‌لی) قطری ۲۰

کموش

— اونلق عثمانی —

٤٨٦

(٤٦٨) ك مشابهیدر. « «

حلب سنه ١٠٢٧

وزنی ½ ١٤ ط. قطری ٢٠

— اقچه —

٤٨٧

عثمان بن (مركزنده) حلب

. . . احمد خان . . (دورەسنده) ضرب سنه

وزنی ½ ١ ط. قطری ١٣

دمشق

— آلتون —

٤٨٨

ضارب النضر سلطان عثمان

الخ ابن احمد خان عز

« کشیده‌لیدر » نصره ضرب فی

دمشق سنه

١٠٢٧

زنی ١ م ¼ ١ ط. اوچنجی لوحه. قطری ٢٣

٤٨٩

سلطان البرین « «

الخ « تاریخی کسیك »

قطری ٢٠

مصر

— التون —

۴۹۰

« » « »

مصر سـنه ۱۰۲۷

(دلیکلی) قطری ۲۲

کموش

— مدینی —

۴۹۱

[سلطان] . . نصر .

عثمان [بن] ضر . . .

عثمان [خان] مصر

سـنه

وزنی $\frac{3}{4}$ ۳ ط . (سیلکدر) قطری ۱۱

مشار الیه سلطان عثمان خان ثانی حضرتلرینک آوان سـلطنتلرنده درسعادت ایله عربستانک بعض شهرلرندن ومصردن بشقه اناطولی وروم ایلی ضربخانه‌لرنده التون سکه ضرب اولنمامشـدر . التونلرده پك حسن خطه دقت اولنمـدیغی کبی برازده بوزوقجه قطع ایدلمشـدر . بوعصرده « ضارب‌النضر الخ » عنوانی بسبتون ترك اولنوب جمله سـنده « سـلطان البرین الخ » القابی استعمال قلنمشدر .

وزنلرینه کلنجه درسعادتده کسیلانلر اساسه موافق اولوب طشره‌ده حلب التونلرندن بشقه‌لری جزؤی نقصان طوتلمشدر .

مشار الیه حضرتلری جالس سریر سلطنت اولملریله برابر برمعتاد اقچه‌لر دخی ضرب اولنوب بونلرك طرز ونقشی بالاده (٤٧٢) نومرولی سکه‌دن اکلاشیله‌جغی وجهله پدر عالیلرینك اقچه‌لرینه مشابه ووزنلری دخی اوقدر یعنی بربچق قیراط ایدی .

جلوس همایونلرندن یدی سکز آی صکره یعنی (۱۰۲۸) سنه‌سی محرمی غره‌سنده جدید اقچه ایله اون اقچه‌لك سکه‌لر قطعنه فرمان عالی صادر وشق‌ثانی دفترداری بکر افندی نام ذات ضربخانه‌یه ناظر اولمشدر. بناءً لهذا سرمایه اوله‌رق ناظر مومی الیهه اون کیسه التون وعصر سابقده برمدتجك تعطیل اولنان ممالك محروسه ضربخانه‌لرینك کشادی ایچون اوامر اعطا قلنمشدر . وبراز مدت مرورندن صکره جدید سکه‌لر میدان تداوله چیقارلمشدر .

یکی سکه‌لردن اون اقچه‌لکلره نام همایون شاهانه‌یه اضافةً و یاخود بانیٔ دولت ابد مدته حرمةً (عثمانی) کلمه‌سی علاوه اولنه‌رق حاجی خلیفه‌نك افاده‌سنجه «اونرلق عثمانی» وقره‌چلبی زاده‌نك تحریرینه کوره ساده‌جه «اونلق عثمانی» اطلاق ایدلمشدر (*) اشبو عثمانیلر یکی برطرز واصولده اولوب بریوزنده «سلطان‌البرین» عنوانی ودیکر وجهنده دخی مرکزی نام شاهانه و دوره‌سی پدرلری اسمیله تاریخ ومحل ضرب اولمق اوزره عبارهٔ معلومه درج وتحریر قلنمشدر .

اونلق عثمانیلر بدایةً بردرهم و بعضاً اون بش قیراط وزننده یعنی بهری بربچق قیراط ثقلتده بولنان اووقتك اقچه‌لرینك تمام اون عددینه مساوی اولمق اوزره قطع ایدلمش، واونلق تعبیری دخی بوندن ایلرو کلمشدر .

جدید اقچه‌لرك دخی بریوزی اونلقلره اکدیروب فقط دیکر وجهنده عنوان یرینه محل ضرب وتاریخ یازلمشدر . بونلرك وزنلری اسکیلر

(*) فذلکه لکاتب چلبی جلد ۱ صحیفه ۳۹۷ روضة‌الابرار صحیفه ۵۳۹ نعیما تاریخی جلد ۲ صحیفه ۱۷۰

کبی بر بچق قیراط اولوب عیارجه براز دها یوکسکدر . لکن حجملری غایت اینجه و یازیلریله کسیلشلری پك فنادر .

مورخلرك روایتلرینه کوره جدید اقچه‌لر چیقدیغی وقت اولکیلر کچمسون دیو چارشولرده ندا ایتدیرلمش ایسه‌ده یکی اقچه‌لرك مقدار کفایه‌ده اولمامسنه مبنی اخذ واعطاده اثار مضایقه حس اولنمسیله اسکی اقچه‌لرك صحیح‌العیاری یورومکه طرف حکومتدن بتکرار اذن ورخصت ویرلمشدر .

سالف‌الذکر جدید اقچه‌لر بین‌العوام «بکر افندی اقچه‌سی» دینمکله معروف اولدیغی وصحتنه دلالت ایتمك اوزره بعضاً «جیدالعیار بکر افندی اقچه‌سی» نامیله دخی ذکر وتحریر ایدلدیکی نعیما تاریخنده مسطوردر .

مومی الیه بکر افندی شق ثانی دفترداری اولدیغی حالده آنف‌البیان تجدید مسکوکاتده ضربخانه‌یه ناظر تعیین اولنمش ومؤخراً دور سلطان مراد رابعده وزارتله باش دفتردار اولمشدر . (*)

التونك اقچه ایله رایجندن بوعصرده دخی برروایته تصادف اولنمامش ایسه‌ده کالاول یوز یکرمی اقچه‌یه اولمسی طبیعیدر .

بودورده ارتق عربستان بلده‌لرنده اسکی درهملر مثللو سکه کسلمیوب بالاده محللرنده صره‌سیله کورلدیکی وجهله عثمانی اونلقلرك وجدید اقچه‌لرك همان عینی طرز واصولده سکه‌لر قطع وضرب ایدلمشدر . وزنلری دخی اولدقچه درسعادت سکه‌لرینه توفیق وتقریب قلنمشدر .

(*) نعیما جلد ۳ صحیفه ۸

١٥ سلطان مصطفی خان اول

— دفعهٔ ثانیه —

١٠٣١ — ١٠٣٢

قسطنطنیه

کموش

— اونلق —

٤٩٢

سلطان البرین بن
الخ مصطفی (مرکزنده)
١٠٣١
ن بن ن ه ب
سلطا محمد خا عز نصر ضر قسطنطنیه (دوره‌سنده)

وزنی ١٤ ط. اوچنجی لوحه. قطری ١٧

٤٩٣

» « « «

« خط ونقشجه فرقلیدر »

قطری ١٦

٤٩٤

« « « «

« بوده فرقلیدر »

قطری ١٤

ادرنه

— اقچه —

٤٩٥

سلطان [عز] نصره

مصطفى [ضر]ب

. . . . [اد]رنه

وزنی ¼ ١ ط . قطری ١١

آمد

— اقچه —

٤٩٦

مصطفى امد (مركزنده)

محمد خان خلد [ملكه ضرب] ١٠٣١ (دوره‌سنده)

قطری ١٢

مصر

— آلتون —

٤٩٧

سلطان البرين سلطان مصطفى بن

الخ محمد خان عز

نصره ضرب فی

مصر سنه ١٠٣١

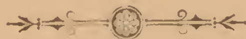
وزنی ١ م ¼ ١ ط . قطری ٢١

مشار الیه سلطان مصطفی خان اولك اشبو دفعهٔ ثانیه سلطنتلرنده دخی ینه مصردن بشقه محلده ضرب اولنمش التون سکه‌لری کوریله‌مامکده‌در.

مشارالیه نامنه کسیلان کموش مسکوکات پادشاه سابق سلطان عثمان خانك اونلق واقچهٔ عثمانیلری طرزنده‌در . طشره ضربخانه‌لرندن یالکز ایکی محلده ضرب ایدلمش اقچه‌لری المزه کچه بیلوب هر حالده پك چوق شهرلرده سکه ضرب ایتدیرلمامش اولمسی دخی طبیعیدر .

کرك اونلقلرك وکرك اقچه‌لرك وزنلری سابقنه نسبتله براز نقصاندر.

بوزمانده التون رایجنك ۱۵۰ اقچه‌یه ترقی ایلدیکنی وحتی فقدان نقوددن طولایی پك چوق اوانئ سیم کولجه حالنه ارجاع ایله انلردن اقچه کسلدیکنی وضربخانهٔ عامره‌نك سرای همایون داخلنه نقل اولندیغنی (حامر) بیان ایدییور [1] انجق عثمانلی تاریخلرنده بو بابده برکونه معلوماته تصادف اولنمدیغی کبی مومی الیهك افاده‌سی دخی پك صریح اولمدیغندن اولجه ضربخانه‌نك نرده ایدوکی وبودفعه سرای همایون داخلنده قنغی محله نقل اولندیغی مبهم قالمشدر .

[1] Hammer t. 8, p. 349, 350.

١٧ سلطان مراد خان رابع

١٠٣٢ — ١٠٤٩

قسطنطنيه

— التون —

٤٩٨

سلطان مراد
بن احمد خان
عز نصره ضرب
فى قسطنطنيه
١٠٣٢

سلطان البرين
الخ

قطرى ٢٢ — وزنى ١ م ¼ ط .

كموش

— پاره —

٤٩٩

خلد ملكه
ضر * ب
قسطنطنيه
[١]٠٣٢

سلطان مراد
بن احمد خان
(طغرا)

دردنجى لوحه . قطرى ١٩ — وزنى ¼ ٥ ط . (دليكلى)

٥٠٠

خلد ملکه

(طغرا) ضرب

قسطنطنیه

قطری ١٥

٥٠١

(مراد) خلد ملکه

سلطان بن احمد خان . . (دوره‌سنده) ضرب [قسطنـ]طنیه

. . . .

(برخلقه‌یه مربوط وپك سیلکدر) قطری ٢٠

— اقچه —

٥٠٢

سلطان عز نصره

مراد بن ضرب

احمد خان قسطنطنیه

. . . .

وزنی ١ ¼ ط . قطری ١١

ادرنه

— اقچه —

٥٠٣

« « « «

ادرنه

١٠٣٢

قطری ١١

خانجه

كموش

٥٠٤

(طغرا) خلد . . .

ضرب

خانجه

۱۰۳۲

وزنی ۷ ط . (دايكلی) قطری ۱۸

آمد

كموش

٥٠٥

(طغرا) امد (مركزنده)

. . . . ضرب ۰۳۲ (دوره‌سنده)

وزنی ۳ ط ۰ (دايكلی وزياده كسيكدر) قطری ۱۷

مصر

— التون —

٥٠٦

سلطان البرين . سلطان مراد بن
احمد خان عز
نصره ضرب فی
مصر سنه
۱۰۳۲

وزنی ۱ م $1\frac{1}{4}$ ط . قطری ۲۲

۵۰۷

« « « «

فی ——— « یازیسی فنا وتاریخی یوقدر »
.. مصر ..

(عیاری نقصان ودلیکلی) قطری ۲۲

کموش

— پاره —

۵۰۸

سلطان [عز] نصر
مراد بن ب
احمد خان ضر مصر
سـنه
۱۰۳×

وزنی ۳ ¼ ط . (دلیکلی) قطری ۱٦

۵۰۹

« « « «

« رسمی فرقلیجه‌در »

قطری ۱۷

— اقچه —

۵۱۰

بن (مرکزنده) خلد ملکه
مراد

سلطان احمد خان عز نصره (دوره‌سنده) ضرب مصر

وزنی ¾ ۱ ط . دردنجی لوحه . قطری ۱۲

باقر

— فلوس —

۵۱۱

مصر
محروسة
ضرب سنه
۱۰٤×

(نقش عربی)

قطری ۱٦

جزایر

التون

— سلطانی —

۵۱۲

سلطان البرین
الخ

سلطان
مراد بن احمد خان
عز نصره ضرب فی
جزایر سنه
۲۰۰۰

وزنی ۱ م ۱ $\frac{1}{4}$ ۱ ط .

قطری ۲۱

(محل ضربلری مجهول)

کموش

۵۱۳

. . .
مراد بن
احمد خان

عز نصره
ضرب
. . . .

(کنارلری درت کوشه‌قیریلمشدر)

(دلیکلی) قطری ۱۷

٥١٤

سلطان البرین	{مراد بن}
الخ	سلطان احمد . . . ١٠٣٢
(اطرافی غایت کسیکدر)	قطری ١٣

مشار الیه سلطان مراد رابع حضرتلری جالس اورنك سلطنت اولدقلری وقت خزینه‌نك مضایقهٔ فوق‌العاده‌سنی کورملریله وحتی‌قره چلبی زاده‌نك افاده‌سنجه درهم ودینار اسم بی مسماحکمنده بولنمسیله زوائد آوانیء سیم وزردن سکه ضرب اولنمق اوزره فرمان عالی صادر اولمشدر . (*)

بو زمانده درسعادت ایله مصر وغربدن بشقه محللرده التون سکه کسلمامشدر . بونلرك خط ونقشلری ایسه ایو بر حالده دکلدر . درسعادتده ضرب اولنان التونلرك وزنلری دخی بر قیراط قدر نقصاندر .

١٠٤١ (١٦٣١ م) تاریخلرنده درسعادتده بر قاچ سنه اقامت ایتمش اولان فرانسه‌لی (تاورنیه) نام ذات سیاحتنامه‌سنده « بو زمانده ممالك عثمانیه‌نك مصردن بشقه شهرلرنده التون ضرب اولنمزدی . عثمانلی التونلرینه (شریفی) وتعبیر آخرله (سه‌کین) ویاخود (سلطانین) تسمیه ایدرلر ایدی . وشریفیلر مصردن کلور ایدی» دیمشدر . [1]

بناءً علیه مصرده ارتق بالعموم عثمانلی التونلرینه (شریفی) اطلاق اولندیغی آشکار اولوب (سلطانین) ایسه (سلطانی) دن مأخوذ وایتالیانلرجه زبانزد اولمش بر تعبیردر . (سلطانی) بالاده دخی بحث اولندیغی اوزره طرابلس وتونس وجزایر ضربخانه‌لرنده قطع اولنان عثمانلی التونلرینه علم اولمشدر .

(*) روضة الابرار صحیفه ٥٥٦, فذلکه جلد ٢ صحیفه ٣٨

[1] Les six voyages de M. G. D. Tavernier t. VI. p. 41.

اشبو دورده آلتونلرك اقچه ايله اولان رايجنه دائر معلومات صريحه يوق ايسه‌ده مشاراليهك آوائل سلطنتنده دور سابق مثللو ١٥٠ اقچه اولمق لازم كلوب اواخر سلطنتنده ايسه ٢٥٠ اقچه‌يه قدر ترقی ايلديكی آتيده سلطان ابراهيم خان عصرنده‌كی تشبثاتدن اكلاشيله‌جنی كبی پچوی ابراهيم افنديك سليمانيه جامعنك مصارف انشائيه‌سنه دائر اعطا ايدوب عهد سليمان خانيده نقل وبيان ايلديكمز حساب صره‌سنده «٨٩٦,٣٨٣ آلتونك بو زمان حسابجه ايكی بيك ايكيوز قرق يوك اقچه‌يه قريب اولور» ديمش اولمسنه وكندوسنك بو زماندن مقصدی تاريخنك خاتمه‌سی اولان عصر مراد رابع بولنمسنه كور بو روايتدن آلتونلرك ٢٥٠ اقچه قدر ترقی ايتمش اولديغی كذلك نمايان اولور (*)

⁂

بو عصرك كموش سكه‌لرينه كلنجه : اقچه‌لر وزن وعيارجه نقصان اولديغی كبی زيوف ومغشوش دخی بولنديغندن چارشولرده مشتريلردن خالص العيار اقچه طلب ايلديكی تاريخلرده محرردر .

١٠٣٥ سنه‌سنده كورجی محمد پاشانك تجديد سكۀ همايونه بذل همت ايلديكنی (نعيما) سويليور ايسه‌ده بو بابده ايضاحات لازمه ويرمامشدر. (**)

انجق بو عصرده يكی بر جنس سكه كسلديكی المزه كچن مسكوكاتدن اكلاشيليور . بو سكه‌لرك وزنلری (اوناق عثمانی) لردن چوق خفيف واقچه‌لردن دها اغير اولوب بهری بش قيراطدن براز زياده يعنی بوزمان اقچه‌لرينك درت عددينه مساوی ثقلتده‌در .

موسيو (تاورنيه) آنف الذكر سياحتنامه‌سنده ممالك عثمانيه‌ده بو وقتلر تداول ايدن واك كوچك سكه‌لردن اولان اقچه‌دن بشقه برده پاره اولديغی

(*) پچوی جلد ١ صحيفه ٤٢٤

(**) نعيما تاريخی جلد ٢ صحيفه ٣٩٤

ومصرده دخی بر دانه‌سی درت اقچه ایدر و (پاره) دینیلور بر نوع سکه ضرب اولندیغنی روایت ایلمسنه کوره المزده بولنان مذکور یکی سکه‌لرك پاره اولدیغنده شبهه یوقدر . حتی نعیمانك الك اول عصر مراد رابعده و ۱۰٤٥ سنه‌سنده «ارضروم اردوسنده ویریلا عطیه‌لر کسیك (پاره) اولمغله ایکی اقچه‌یه صرف اولندی .» دیمسی (*) وآنی متعاقب سنه‌لرده پك چوق دفعه‌لر بالمناسبه ینه (پاره) دن بحث اولنمسی استانبولده (پاره) دینیلان سکه‌نك بو عصردن اعتباراً ضرب و اخراج اولندیغنه دلالت ایدر احوالدندر .

واقعا (پاره) دینیلان سکه‌نك برنجی دفعه اوله‌رق قنغی تاریخده اخراج اولندیغنه دائر مورخینك اقوالنده صراحت کافیه اولمدیغی کبی جودت پاشا حضرتلرینك تاریخلرنده (**) بو بابده مندرج اولان روایت دخی پاره‌نك تاریخ ظهورینی لایقیله تعیین ایدمامکددر .

موسیو (بەلن) دخی بو مسئله‌یی تدقیق ایدوب پاره‌نك اولسه اولسه ۱۰٦٦ سنه‌سنده ویاخود هیچ دکل ایسه ۱۰۹۱ تاریخنده ظهور ایتدیکنی ظن وقیاس ایتمکده‌در . [1] بزه قالور ایسه سالف‌الذکر المزده‌کی سکه‌لر ایله سرد ایلدیکمز دلائل پاره‌نك ظهوری حقنده‌کی اختلافی حله کافی عد اولنه‌بیلور .

معلوم اولدیغی اوزره (پاره) لسان فارسیده پارچه معناسنه کاوب بزده ایسه (پاره) کلمه‌سی سکهٔ مخصوصه‌یه علم اولمشدر . شویله‌که التونك کسرینی تشکیل ایچون مستعمل اولان اقچه‌نك مقدار معینی علی‌الدوام تخلف وتزاید ایلمسندن ناشی یکی بر کسرك اخراجنه احتیاج مس ایتمسیله اقچه‌دن دها بیوك قطعه‌ده قطع اولنان واشاغیده کوریله‌جکی وجهله

(*) نعیما جلد ۳ صحیفه ۲۳۹

(**) جودت تاریخی جلد ٥ صحیفه ۲۲٥

[1] Belin. p. 35.

عثمانلی غروشلری ينك ظهوريله برابر انلرك دخی اصل كسری اعتبار ايديلان سكه‌يه پاره دينلمشدر .

(پاره) لفظی اقچه كلمه‌سنده اولديغی كبی نقد معناسنده وانی افاده ايدر صورتده دخی استعمال اولنمقده بولنمشدر .

ع

مورخ مارسلك روايتنه كوره ۱۰٤۳ تاريخنده ايران سفری ايچون اولوقت مصر واليسی بولنان ميراخور احمد پاشادن عسكر ومهمات حربيه طلب اولنمسی وموی اليه طرفندن دخی مصر خزينه‌سنك مضايقه‌ده بولنديغی بيلديرلمسی اوزرينه پای تخت سلطنتدن (فلوس) ضرب اولنمق اوزره ۱۲,۰۰۰ قنطار باقر ارسال وفقط بوكا قارشو درسعادته ۳۰۰,۰۰۰ التون كوندرلمسی امر واشعار قلنمشدر .

مصر ضربخانه‌سی مذكور باقرلردن سكه كسمكه باشلايوب انجق موسمك فوق‌العاده حرارتيله عملياتك مشكلات تحمل فرساسی عمله‌جه وفيات كثيره‌يی موجب اولمسيله متعاقباً ترك اشغال اولنمشدر . بونك اوزرينه موجود باقرلرك اوفق كلچه‌لره پارچه‌لنه‌رق اهالينك بونلری اشترايه مجبوريتلری قرارلشديرلمشدر . [1]

موسيو (صووه‌ر) [2] عرب تاريخلرندن نقلاً : مذكور اون ايكی بيك قنطار باقر ايچون درسعادتجه طلب وتقدير اولنان بدل اوچ يوز بيك التون اولوب بوصورتده هر قنطاری يكرمی بش التونه يعنی اووقتك حسابيله ٤٥ غروشه كلديكی حالده مصر واليسی هر قنطارينی اهاليه ۸۰ غروشه صاتمش اولديغنی سويليور . واولجه كسيلان فلوسلرك دخی

[1] J. Marcel. Egypte moderne, p. 213.

[2] Sauvaire. p. 320.

قيمت حقيقيه‌سندن بر قات فضله‌سنه رایج ایدلدیکنی بیان ایلیور . (*)

مصرده کسیلان مسکوکات عثمانیه میاننده باقر سکه برنجی دفعه اوله‌رق بو عصرده قطع اولندیغندن وصورت اخراجی دخی بروجه محرر وقوعبولمش ایدوکندن معلومات اولمق اوزره اشبو وقعهٔ تاریخیه‌یی نقله مجبور اولدق .

باقر سکه‌لره (فلوس) تعبیر اولنمسی هجرتك ٨٠٦ تاریخلرندن وبرقوق زماننـدن قالمش بر شیٔ اولوب ایلك اول مصرده باقر سکه او وقتلر ضرب اولنمش ایدی . (**) بالاخره عربلر میاننده فلوس نامنك مسکوکات نحاسیه ده استعمالی باقی قالمش اولدیغی کبی بو تعبیر ایله نقدی دخی افاده ایدرلر .

(*) موسیو صوومرك ویردیکی شو حسابه کوره یعنی بر قنطار باقرك یکرمی بش آلتون اولمسنه نظراً زمانمزده‌کی غروش حسابیله بر اوقه باقرك یکرمی یدی بچق غروش قدر ایتدیکی وشمدیکی باقر فیئاتندن ایکی قات وبلکه دها زیاده اولدیغی اکلاشیلور .

(**) کتاب النقود الاسلامیه لعلامهٔ مقریزی صحیفه ١٧

١٨ سلطان ابراهيم خان

١٠٤٩ — ١٠٥٨

قسطنطنیه

کموش

— اون اقچه‌لك —

٥١٥

سلطان البرین
الخ

سلطان
ابراهیم بن
احمد خان ضرب
قسطنطنیه
١٠٤٩

وزنی ½ ١٥ ط. دردنجی لوحه. قطری ١٩

— بش اقچه‌لك —

٥١٦

سلطان ابراهیم
بن احمد خان
(طغر)

خلد ملکه
ضرب
قسطنطنیه
١٠٤٩

وزنی ٨ ط. قطری ١٧

٥١٧

«　«　　　«　«

« رسمی فرقليدر »

دردنجی لوحه .　قطری ١٦

٥١٨

«　«　　　«　«

« طغراسی دها منتظمدر »

قطری ١٥

٥١٩

«　«　　　«　«

« يازيلری بشقه‌در »

(ايكی دليكلی)　　　قطری ١٨

— پاره —

٥٢٠

سلطان　　　عز نصره

ابراهيم بن　　　ضرب

احمد خان　　　ق[سطنط]نيه

وزنی ٣ ط .　　　(دليكلی)　قطری ١٣

— اقچه —

٥٢١

«　«　　　«　«

١٠٤٩

وزنی $\frac{1}{2}$ ١ ط.　　　دردنجی لوحه .　قطری ١١

٥٢٢

«　«　　　«　«

وزنی $\frac{1}{4}$ ١ ط .　　　« تاريخی كسيك »　قطری ١١

باقر

— مانغر —

٥٢٣

(طغرا)

خلد ملكه
<ضرب>
قسطنطنيه

قطری ١٥

آمد

کموش

٥٢٤

(طغرا)

خلد ملكه
<ضرب>
[آ]مد ١٠٤٦
١٩٤٩

(دلیکلی) قطری ١٩

٥٢٥

« «

« «

« رسم خطی فرقلیه‌در »

(دلیکلی) قطری ١٨

دمشق

کموش

٥٢٦

سلطان
ابراهیم بن
احمد خان

عز نصره ضرب دمشق
١٠٤٩
« دوراً یازلمشدر »

قطری ١٨

بغداد

كموش

— درهم —

٥٢٧

(طغرا)

خلد ملكه
وسلطنته
ضرب بغداد
٩٠٠

وزنی ¾ ١٤ ط. قطری ١٨

٥٢٨ (*)

المظفر (صح) دائما
(طغرا)

ابراهيم بن احمد
[خان] عز نصره ضرب
بغداد
× ٠٤ ٠٠

وزنی ٩ ط. دردنجی لوحه. قطری ١٧

(*) اشبو سكه‌نك بريوزنده‌كی طغراده ديكرلری كبی اسم اولميوب يالكز «المظفر دائما» عباره‌سی يازلمش وديكر يوزنده اسم ومحل وتاريخ ضرب وضع اولنمشدر. آتيده بعض سلاطين مسكوكاتنده دخی بوطرزده طغرالر كوريله‌جكدر. «دائما» كلمه‌سنك رسم خطی اكثريتله شو (صح) يولنده يازلمقده‌در.

مصر

التون

— شريفى —

۵۲۹

سلطان البرين	سلطان ابراهيم بن
الخ	احمد خان عز
	نصره ضرب فى
	مصر سنه
	۱۰۴۹
وزنى ۱ م ۱ ط .	قطرى ۲۴

كموش

— پاره —

۵۳۰

سلطان	عز نصره
ابراهيم بن	ضرب مصر
احمد خان	سنه ۱۰۴۹
وزنى ½ ۳ ط.	قطرى ۱۵

— اقچه —

۵۳۱

بن	[عز نصره]
ابراهيم (مركزنده)	
سلطان . . . . ان (دوره‌سنده)	ضرب مصر
	سـه ۱۰۴۹
وزنى ¾ ۱ ط .	قطرى ۱۳

طرابلس غرب

التون

— سلطانی —

٥٣٢

ضارب النضر
النع
«کشیده‌لیدر»

سلطان
ابرا * بن
هـــــيم
خان * ضرب
احمد عز نصره فی
.·. طرابلس .·.
ســنه ١٠٥٣

وزنی ١ م. (دلیکلی) قطری ٢٩

تونس

التون

— سلطانی —

٥٣٣

سلطان البرین
النع

« »
* تونس *
ســنه
١٠٤٩

وزنی ½ ١٥ ط. (دلیکلی) قطری ٢٢

جزایر

التون

— سلطانی —

٥٣٤

سلطان البرین
الخ

سلطان
ابراهیم خان
عز بن احمد نصره
فی

جزایر ضرب
٠٠٠٩

« یازیسی فنادر »

وزنی ١ م ١/٤ ١ ط. قطری ٢٣

٥٣٥

تاریخسز

صاحب
البرین وا
لبحرین عز
نصره

سلطان
ابراهیم بن
احمد خان ضرب فی
الجزایر

وزنی ١٥ ط. دردنجی لوحه. قطری ١٩

(محل ضرب وتاریخی یوقدر)

کموش

٥٣٦ (*)

[illegible]
[illegible]
ابراهیم بن
احمد خان

خلد ملکه
ضرب
[illegible]
[illegible]

« چفته وکرفت طغرا »

وزنی ١/٤ ٤ ط. (دلیکلی) قطری ١٩

(*) تخمین اولندیغنه کوره خصوصی برسکه اولوب پك نادر بولنور.

مشار الیه سلطان ابراهیم خان دورنده مصر وغرب ضربخانه‌لرندن غیری کرك درسعادتده وکرك سائر شهرلرده ضرب اولنمش التون سکه‌لر المزه کچه‌مدیکی کبی نه مسکوکات اربابندن بر ذاتده ونه بعض مسکوکات عثمانیه دفترلرنده بونلردن کوره مدك . مع مافیه مشار الیه حضرتلرینك طقوز سنه سکز آی مدت سلطنتلرنده پای تختده نام شاهانه‌لرینه التون کسلمامش اولمسی تصور اولنه‌مز . انجق اوزمانلرده تجدد سلطنتله برابر اکثری سالفك مسکوکاتی اذابه ایله خلفك نامنه تحویل اولنمق عادت اولدیغندن بو حال بویله بر طاقم سکه‌لرك ندرتنه وبلکه غیبوبتنه سبب اولدیغنی ینه تکرار ایدرز .

بو عصرده روم ایلی واناطولی وعربستانك اکثر شهرلرنده ضربخانه‌لر تعطیل ایدیلوب یالکز بغداد کبی بر قاچ شهرده کموش سکه کسدیرلمشدر .

مصر التونلریله طرابلس وتونس وجزایرده کسیلان سلطانی التونلرك عیارلری ایو ایسه‌ده وزنلری بر بر بچق بعضاً ایکی قیراط قدر نقصاندر ایچلرنده تام الوزن پك نادر ظهور ایدر .

طرابلس وتونس التونلرینك رسم خط ونقشلری بو دورده غربه مخصوص بر طرز مطبوعه تحویل اولنوب اوطرفلر التونلرینك بو رسم وشکلی بعدما یوز سنه قدر دوام ایتمشدر .

ﮓ

بالاده محلرده خامه کذار بیان اولدیغی اوزره بیك تاریخندن صکره‌لری تبدل سلطنت وقوعبولدقچه کموش مسکوکاتك اصلاح احوالنه تشبثله بدایتده اولدقچه خالص العیار اقچه‌لر قطع واخراج اولنه‌ییلدیکی حالده کیدرك ینه اودورك اواخرنده سکه‌لری اغتشاشه اوغراتمق عادت حکمنه کیرمش وحتی مورخ نعیما بو حالی امین ضربخانه اولنلرك عدم تقیدینه

اسناد ایلمکده بولنمش اولوب بناءً علیه لهذا آتیده وقوعبوله جنی کبی دور سابقك نهایتنده دخی کموشلر زیوف ومغشوش ایله مخلوط بر حاله کلمسیله التون (٢٥٠) اقچه‌یه واجنبی غروشلری (١٥٢) اقچه‌یه قدر ترقی ایتمشیدی . مشارالیه سلطان ابراهیم خان حضرتلرینك تخت سلطنته جلوسلرندن بر قاچ آی صکره یعنی (١٠٥٠) سنه‌سنده اکثر مورخین طرفندن ضبط وتحریر اولندیغی وجهله (*) صدر وقت اولان قره مصطفی پاشا سکه احوالنی تنظیم واصلاح ضمننده متداول اولان نقودی الغا وپادشاه جدیدك نام عالیسنه سکه‌لر ضرب واخراج ایلمشدر .

صدر مشار الیه عسکرك ایلك بیرام مواجبی جدید اقچه اولمق اوزره ویردیروب (٢٥٠) اقچه رایجنده اولان التونی (١٦٠) واجنبی بیوك غروشلرینی (٨٠) و «واکو دلیئون» دینیلان ارسلانی (**) یاخود اسدی غروشلری (٦٠) اقچه‌یه تنزیل ایلمشدر . مقدما درت اقچه‌یه کیدن مصر پاره‌لری ایکی اقچه‌یه تنزل ایدوب اسکی اقچه‌لر دخی رواجدن قالدی . شو اجراآته کوره التون واجنبی غروشلرینك جدید اقچه‌لر ایله نسبت صحیحه‌سی بولنوب رایجلری اکا کوره تعیین واوچ بش سنه بویله‌جه دوامنه اهتمام قلندی .

(نعیما) اشبو تجدید سکه‌دن طولایی براز معترضانه ادارهٔ لسان ایله «بعض اسعار بر مقدار تنزل ایلدی ایسه‌ده بعضیلری بالعکس ترقی واموال وبضایع ناسه نقصان ترتب ایلدی» دییور .

∴

سالف الذکر مسکوکات جدیده‌نك نوع وطرزینه کلنجه : طاقمزده

(*) فذلکه جلد ٢ صحیفه ٢٢٣ ونعیما جلد ٣ صحیفه ٤٣٤ ومنجم باشی جلد ٣ صحیفه ٦٧٩ . Hammer t. 10, p. 15.

(**) اشاغیده ١٠٩٩ سنه‌سنده سلیمان ثانی عصرینه مراجعت اولنه .

بولنان سکه‌لر صره‌سیله کوزدن کچورلدکده اکلاشیلورکه بونلر خط ونقشلری ووزن وحجملری بشقه اوله‌رق درت نوعدن عبارتدر .

برنجیسی — ۱۰۲۷ تاریخنده ضرب اولنمش اولان (اونلق عثمانیلر) مثللو اون اقچه وزننه مساوی اولمق اوزره بر درهم ثقلتنده کسلمش وبر وجهنه «سلطان البرین الخ» عنوانی ودیکر وجهنه دخی تاریخ ومحل ضربیله اسم سلطانی یازلمشدر .

ایکنجیسی — مذکور اونلقلرك نصفی یعنی بش اقچه‌لك اولمق اوزره سکز قیراط وزننده ضرب اولنوب بونلرك بر یوزنده اسم پادشاهی (طغرا) ایچنه آلنمش واوته‌کی یوزنده تاریخ ومحل ضرب تحریر ایدلمشدر .

اوچنجیسی — (پاره) اولوب رسم وطرزی صورت عادیه‌ده واقچه‌لره مشابه وثقلتلری اقچه‌نك ایکی مثلنه مساوی بولنمشدر . اوللری درت اقچه‌یه رایج اولان مصر پاره‌سی بو وزنده اولدیغی حالده شمدی ایکی اقچه‌یه تنزیل ایدلمش اولمسیله اشبو جدید پاره‌لر دخی اوراجده اولمق طبیعیدر .

پاره‌نك اقچه وغروشله نسبتلری آتیده تقرر وتعین ایدوب محلنده کوریله‌جکدر .

دردنجیسی — (اقچه) درکه بهری بربچق قیراط وزننده واون عددی بر درهم اعتبارنده قطع اولنمشدر . اشبو تعداد اولنان درت نوع مسکوکاتك کرك یازیلرینه وکرك صورت اعماللرینه دقت اولنمامغله علی العموم پك ایو بر حالده دکللردر .

بو دورده استانبولده (مانغر) دخی کسیلوب فقط اقچه ایله اولان رایجنه دائر بر کونه معلوماته تصادف اولنه‌مامشدر .

۱۹ سلطان محمد خان رابع

۱۰۵۸ — ۱۰۹۹

قسطنطنیه

— التون —

۵۳۷

سلطان البرین
الخ

سلطان محمد
بن ابراهیم خان
عز نصره ضرب فی
قسطنطنیه
۱۰۵۸

وزنی ۱ م ¾ ط . (دلیکلی) قطری ۲۵

۵۳۸

« « « «

« رسم خطی جزئی فرقلیدر »

(دلیکلی) قطری ۲۱

قسطنطینیه (*)

— التون —

۵۳۹

« « « «

قسطنطینیه

(دلیکلی) دردنجی لوحه . قطری ۲۱

(*) اشبو التون سکه پك کوزل وطرز جدید اوزره ضرب ایدلمش وایکی یا

كموش

— اقچه —

٥٤٠

[سلطان] | | عز نصره
محمد بن | | ضرب
ابراهيم [خان] | « تاريخى كسيكدر » | قسطنطنيه
وزنى ٣/٤ ١ ط. | | قطرى ١١

٥٤١

« « | | « «
| « براز قرقليدر » |
وزنى ١/٤ ١ ط. | | قطرى ١٠

بلغراد

— اقچه —

٥٤٢ — ٥٤٣

« « | | « «
| « هربرينك برر يوزى زياده بوزق » | بلغراد
وزنى ١ ط. | | قطرلرى ١١

حلب

كموش

— درهم —

٥٤٤

سلطان | . | ...
محمد بن ابرا | . | ضرب
هيم خان | | حلب
| | ١٠٥٨
وزنى ٣/٤ ١٠ ط. | (دليكلى) | قطرى ٢١

ايله (قسطنطنيه) يازلمشدر. بوعصرك ذيلنه ومسكوكاتك محل ضربلرينه مخصوص اولان جدوله مراجعت اولنه.

٥٤٥

(طغرا) | خلد ملكه ضرب حلب ۱۰۵۸

وزنی ¾ ٤ ط. (دلیکلی) قطری ۱۷

دمشق

کموش

٥٤٦

(طغرا) | عز نصره [ضرب] دمشق ۱۰۵۸ «دائراً یازلمشدر»

وزنی ¼ ٦ ط. قطری ۱۲

٥٤٧

» » | عز نصره ضر*ب دمشق

(ایکی دلیکلی). قطری ۱۷

بغداد

— التون —

٥٤٨

سلطان البرین الخ | سلطان محمد بن ابراهیم خان عز نصره ضرب فی بغداد ۱۰۵۸

«تعلیق قیرمه‌سی وعجمکاری نقشلی» سـنه

وزنی ½ ١٥ ط. (اوچ دلیکلی) قطری

کموش

— درهم —

٥٤٩

ضرب

سلطان المظفر دائما | بغداد (مرکزنده)

١٠٥٨

« طغرا شکلی » | سلطان محمد [بن ابراه]یم خان عز نصره

وزنی ١٤ ط . | قطری ١٧

٥٥٠

» » | سلطان
محمد بن ابراهیم
[خان]عز نصره
ضرب بغداد

قطری ١٩

٥٥١ (*)

» » | » »

« یازیلری وترتیبی فرقلیدر »

قطری ١٩

مصر

التون

— شریفی —

٥٥٢

سلطان البرین | سلطان محمد
الخ | بن ابراهیم خان
عز نصره ضرب فی
« رسم وخطی فنادر » مصر سنه ١٠٥٨

وزنی ١ م ١ $\frac{1}{4}$ ط . | (دلیکلی) قطری ٢٤

(*) اشبو اوچ کموش سکه‌نك طغرالری سلطان ابراهیمك (٥٢٨) نومرولی سکه‌سنه شبیه ایسه‌ده فضله اوله‌رق (المظفر دائما) عباره‌سنه بر (سلطان) کلمه‌سی علاوه قلنمشدر.

٥٥٣

» » » »

« برار فرقلی وایوجه‌در »

وزنی ١ م ¼ ط . (دلیکلی) قطری ٢٤

کموش

— اون اقچه‌لك —

٥٥٤

سلطان البرین
الخ

سلطان محمد
بن ابراهیم خان
عز نصره فی
مصر سنه
١٠٥٨

وزنی ١٤ ط . (ایکی دلیکلی) قطری ٢٢

— پاره —

٥٥٥

سلطان
محمد بن
ابراهیم خان

عز نصره
ب
ضر مصر
سـنه

وزنی ٣ ¾ ط . قطری ٥١

طرابلس غرب

التون

— سلطانی —

٥٥٦

ضارب النضر
الخ
« کشیده‌لیدر »

سلطان محمد
ابراهيم
بن
خان * نصره
ضرب عز غرب
فی
طرابلوس
سنه ١٠٧٨

وزنی ١ م ¾ ط . دردنجی لوحه . قطری ٢٣

٥٥٧

« « « «

« نقشی بشقه وداخلاً قطری اوفقدر »

(دلیکلی) قطری ٢١

— نصف سلطانی — (*)

٥٥٨

« «

سلطان محمد خان
ضرب عز نصره فی
طرابلوس غرب سنه
١٠٧

وزنی ٨ ط . (دلیکلی) قطری ١٧

(*) مسکوکات عثمانیه ایچنده ایلك دفعه ضرب اولنان نصفیه التون اشبو سکه‌در.

كموش

٥٥٩

سلطان
محمد خان
بن ابراهيم
خان

وزنی ٥ ¾ ط.

ضرب ابلس
طـــــر
ب
غـــــر
سنه
١[٠]٨٣
(ایکی دلیکلی) قطری ١٩

باقر

— فلوس —

٥٦٠

سلطان
محمد بن
[ابراهیم خان]

طرابلوس
فی ضرب
[١٠]٧٨
قطری ١٤

تونس

التون

— سلطانی —

٥٦١

ضارب النضر
الخ
«کشیده‌لیدر»

وزنی ١٥ ط.

سلطان
محمد بن ابراهیم
خان * ضرب
عز نصره فی
تونس سنه
١٠٩١
(ایکی دلیکلی) قطری ٢٢

جزایر

التون

— سلطانی —

٥٦٢

سلطان البرین
الخ

سلطان
محمد ابن ابراهیم
خان عز نصر[ه] ضرب
فی سنه ١٠٧٨
جزائر غرب

« یازیلری پك فنادر »

وزنی ١ م ½ ط . (دلیکلی) قطری ٢٢

مشار الیه سلطان محمد رابع حضرتلرینك ابتدای جلوسلرنده درسعادتده کسیلان التونلر مصر التونلری کبی خط ونقشلرینك فنالغی وانتظامسزلغی جهتیجه اسکی التونلره باقەرق حقیقةً تعجب ایدەجك برحاله کلدیکی حالده اواخر سلطنتلرنده ارتق بوفنالغه نهایت و یرلمك ایستنیلوب طرز وهیئتلریله رسم خطلرینك حسن انتظامه ارجاعی ایچون ضربخانهٔ عامره دستکاهلری یکی براصوله افراغ قلنمش واولا التون سکەلردن باشلانلمشدرکه (٥٣٩) نومرولی سکەیه باقلدیغی صورتده اسکی التونلره نسبت قبول ایتمز برطرزده مطبوع ومنتظم ضرب واعماله موفق اولندیغی وآتیسی ایچون براصول جدیده اتخاذ قلندیغی اکلاشلمقدەدر انحق تخمین اولندیغنه کوره اصلاحاته دور مذکورك پك نهایتنده تشبث اولندیغی جهتله یکی اصولده پك از التون کسیلوب کموش مسکوکات ایسه بو یولده هیچ ضرب ایدیلەمەرك بوکا اشاغیده کوریلەجکی اوزره عهد سلطان سلیمان ثانیده ابتدار قلنمشدر . بوبیان ایلدیکمز احوال

تاریخلرجه مضبوط اولمیوب فن مسکوکاتك ارائه ایلدیکی خصوصاتدندر .

بوعصرك اسکی و یکی اصول التونلری عیارجه تمام اولوب فقط وزنلری اکثریتله دور سابق مثللو ایکیدن بش حبه یه قدر نقصان طوتلمشدر .

بوزمانده طرابلس غربده سلطانی التونلرك برده (نصفیه)سی ضرب ایدلمشدرکه مسکوکات عثمانیه ایچنده نصف التونك برنجی دفعه اولمق اوزره کسلمش اولمسنه کوره حائز اهمیت مخصوصه‌در . بوندن بشقه غرب مسکوکاتنده قدیمده بعض اولدیغی کبی قطع وضرب اولندقلری سنه‌نك تاریخلری وضع اولنوب بو اصول بعدما اورالرجه اکثریتله خیلی وقت دوام ایلمشدر .

عصر سلطان محمد رابعك عشر ثانیسی نهایتلرینه قدر دوام ایدن مضایقهٔ مالیه فقدان نقوددن ایلرو کلدیکی درکار اولوب اولبابده اجرا قلنان تدابیر کموش مسکوکاته مضر برصورتده تأثیر ایلمشدر .

مورخلرك بو یولده اعطا ایلدکاری ایضاحات ومعلوماتدن مستفاد اولدیغی اوزره (۱۰٦۱) سنه‌سنده مسند صدارتده بولنان ملك احمد پاشا طرفندن و ریلان امر موجبنجه دفتردار وقت امیر پاشا مضایقهٔ مالیه‌یه چاره‌ساز اولمق ایچون بلغرادده و بوسنه اطرافیله ارنودلقده یوز یکرمی یوك زیوف و خرده اقچه کسدیروب درسعادته جلب ومیخانه‌جیلردن دخی یکرمی بر یوك قدر قزل قرپق پاره واقچه‌لر جمع ایتمش وبواقچه‌لرك (۱۱۸) عددی برالتونه تبدیل اولنمق اوزره یوز یکرمی بیك التون تحصیلی خصوصنی اصناف کتخدالرینه حواله ایدرك مذکور التونلر الده ایدلدکجه صرافلره ایکیشر ریاله تحویل ایتدیروب بوصورتله حاصل اوله‌جق ایکی یوز قرق بیك ریال غروشك مواجبه

اعطاسنی تصور ایلمش ایسه‌ده اجرا آتنه تشبث اولندقده (١١٨) زیوف اقچه‌یه برالتون ویرلسنده‌کی ضرری هرکس اکلایوب بناء علیه اصناف دخی بو تکلیفی رد ایلمشلردر . (*)

(١٠٦٥) سنه‌سنده دخی ابشیر پاشا صدارته تعیین اولنوب درسعادته 1654
عزیمتی اثناسنده «اون عددی بردرهم چیل اقچه اوله‌رق التونی ١٢٠ وغروشی ٨٠ اقچه‌یه اولمق اوزره» علوفه‌لرینی ویره‌جکنی قونیه‌ده‌کی قوللره بالواسطه وعد واستانبوله کلدکده دخی رائجلری بویله‌جه تنبیه وندا وتصحیح مسکوکاتی اشاعه ایتدیردی ایسه‌ده نه سکه‌یی اصلاح ونه وعدینی انجاز ایدوب نقود اسکی حالنده مختل قالمش وبو یولده‌کی اعلاناتی دوچار تقبیح وتعییب اولمشدر . (**)

(١٠٦٦) سنه‌سی ایچنده ایسه ینه مسکوکات مغشوشه یوزندن معاملاتجه 1655
مشکلات ظهور ایتمشدر. تاریخ مذکورده هرنقدر ریال غروشلر ٨٠ واسدیلر ٧٠ اقچه‌یه رائج ایدیسه‌ده غروشلر اکثری مقصوص وپاره واقچه‌لر دخی بر وجه محرر کم‌عیار وزیوف اولمقله محتکر صرافلر واصناف بیننده نقود مذکوره عیار ومقادیرینه‌کوره سکه وغیر مسکوکه کبی درهم وترازو ایله النوب ویرلمکه باشلادیغندن سکهٔ خالصه همان مفقود حکمنه کتورلمشیدی. دیکر طرفدن دفتردارلرك منفعت خزینه یولنده کویا بر تدبیر اولمق اوزره الده ایدیلان نقود خالصه‌یی ینه صرافلر النه دوشوروب مقصوص ومغشوش اقچه‌لره تبدیل وچورك وصاغ نصف نصفه مواجبه اعطا ایتدیرملری وصاغ اولنلرك دخی اوسته‌لری طرفندن ینه زیوفه تحویل اولنه‌رق ناقص وکاسد توزیع قلنمسی واخذ واعطاده بو اقچه‌لری اصنافك عدم قبول ومشتریلرك چیل اقچه‌یی نرده بولملی دیو اصراری والحاصل

(*) فذلکه کاتب چلبی جلد ٢ صحیفه ٣٧٤ ونعیما جلد ٥ صحیفه ٩٧

(**) نعیما جلد ٥ صحیفه ٤٠٤ وجلد ٦ صحیفه ٧ و٣٠ و٥٣ Hammer t. 10, p. 365

استانبولده رایج اولەمیەجق اقچەلرك طشرەلردن اهل خدمت نامنه طوپلاتدیریلوب کتوریلەرك اورتەدەکی نقودك بونلره منحصر قالمسی انواع شکایاتی استلزام ایلمشدر . (*)

اشبو بالادەکی تفصیلاتی درج ایتمکدن مقصدمز اوتاریخلردە کموش سکەلرك وزن وعیارلری نه درجەلره قدر بوزلمش اولدیغنه کسب وقوف ایچون اولوب بوده کتابمزك صددینه موافقدر .

سالف الذکر مغشوش اقچەلرك ترکیباتنده بر ثلث کموش وایکی ثلث قلای اولدیغنی موسیو (بەلن) [1] بیان ایتمشدر . مورخ (حامر) دخی یاری یاری‌یه کموش ایله باقردن مرکب اولدیغنی وهر نقدر بوروایتی اولا غروش ایچون سویلمش ایسەده اولزمان دها عثمانلی غروشلری هنوز کسلمیوب وکندوسی دخی بالاخره روایتی نقص ایدوب ترکیبات مذکورەیی اقچەلره اسناد ایدر صورتده ادارۀ لسان ایلمشدر . [2]

وقعه نویس وقت اولان نعیما ایسه مقادیردن بحث ایتمیەرك سادەجه (زیوف) و (کمعیار) اولدقلرینی سویلدیکی کبی برارالق مبالغه طریقیله (صافی باقر اقچه) دیو مغشوشیتلرینك درجەسنی ایما ایلمشدر . (**)

عثمانلی مورخلری مذکور مغشوش اقچەلری مختلفناملر ایله ذکر ایدییورلر . مثلا خاجی خلیفه (خرده زیوف بلغرادی اقچه) ونعیما دخی (قلب اقچه) (قزل اقچه) (قرپق اقچه) دیدکلری کبی برطاقم حیله‌کار صرافلر ایله میخانەجی وسمیدجی مقولەسنك بالاعتیاد قرپوب میدانه چیقارمغه جسارت ایلدکلری اقچەلرك دخی بین الناس مشهور اولەرق (میخانەجی) و (سمیدجی) اقچەسی مثللو مختلف ناملر وقیمتسزلکنه دلالت ایدر تعبیرلر ایله یاد اولندیغنی سویلیورلر .

(*) نعیما جلد ٦ صحیفه ۱۳۳ و ۱۳۹

[1] Ricaut cité par Belin, p. 149.

[2] Hammer, t. 10, p. 365 et 378

(**) نعیما جلد ٦ صحیفه ۱٤٦

وقعه نويس (راشد)ك افادەسنه كوره (١٠٩١) سنەسنده حكومت كسر نقودى منع ايچون ضابطه تعيين ايتمشدر : «چونكه طشرەدن كلان اقچەلر كسيك وقرپق اولوب خزينەيه كلى ضرر ترتب ايتمكده ايدى وشو حالده نقوده فيأت مخصوصه وضعى دخى ايجاب ايدوب بعداليوم ريال كلمك معتاد اولان محللردن اسدى كلدكده (١٠٠) اقچەيه واسدى كلمك رسم اولان يرلردن پاره كلدكده هر (١٢٠) اقچه براسدى اولمق اوزره اخذنه سمى خزينه كوسترلمسى لازم كلانلره امر اولنمشدر.» (*)

موضوع بحث اولان زيوف سكەلر بالاخره كاملا ميداندن قالديرلمش اولديغى جهتله بونلردن هيچ المزه كچەميوب انجق پادشاه مشار اليهك اواسط سلطنتلرنده ضرب واخراج اولنوب اولدقچه عيارلرى دوزكون ووزنلرى امثال سابقەسنه موافق اقچەلردن طاقممزده موجوددر. بو اقچەلرك اون عددى واقعا بردرهم كاور ايسەده تركيبندەكى كموش اولقدره وارەمديغندن التونك رايجى حكومتجه دور سابق رادسنده طوتلمق استنلمش ايسەده طبيعى موفق اولنەميوب (٢٠٠) وبلكه (٢٤٠) اقچەيه قدر ترقى ايتمشدر . بوكيفيت بالاده كورلديكى اوزره اجنبى غروشلرينه وضع ايديلان فيأتلردن استدلال اولنور .

عربستان ضربخانەلرنده كسيلان كموش سكەلرك پك قاريشق وزن وثقلتده اولدقلرندن نەحساب اوزرينه ونەنام ايله تداول ايلديكى لايقيله بيانەمز . نتكم خداوندكار سابق سلطان ابراهيم زماننده دخى اويله ايدى . انجق بغدادده ضرب اولنان كموشلره باقيلنجه اسكى درهملر اصولنه ياخود اونلقلره تقرب ايدلمك استنلديكى اكلاشيليور .

⁂

١٠٩٤ سنەسنده عساكر عثمانيەنك استريا قطعەسنده بولنديغى

(*) راشد تاريخى جلد ١ صحيفه ٣٦٠

اثناده غنانك كثرتندن بحثله وقعه نويس راشد افندی (*) بهر صغرك اوتوز اقچه و بهر قيونك بر (ثمن) بدل ايله فروخت اولنديغنی حكايه ايتمسندن طولايی موسيو (بهلن) غروشك كسوراتندن اولهرق (ثمن) نامنده دخی بر كموش سكه بولنديغنی استدلال وبونك مورخين طرفندن يالكز بركره ذكر وتصريح اولنديغنی اتيان ايلمش واشبو (ثمن) دينيلان سكه غروشك سكزده بری اولوب بناء عليه بش پاره قيمتی اولهجغی واحتمالكه (بشلك پاره)لره ابتدالری (ثمن) تسميه اولنوب انجق بونك براسم اولهرق استعمالی چوق وقت دوام ايلمديكنی و بونكله برابر عثمانلی غروشلرينك سكزده بر كسری الی يومنا هذا باقی ايدوكنی سويلمشدر . [1]

تتبعات عاجزانهمه كوره (ثمن) كلمه‌سی مسكوكات عثمانيه‌دن هيچ برسكه‌يه هيچ بروقتده علم اولمامشدر . انجق بيك قرق تاريخلرنده ممالك شاهانه‌ده كليتله منتشر اولان اجنبی غروشی اقسامندن برنوع سكه‌يه عثمانليلر (ثمن) نامنی ويرمشلردر . بالاده ذكری سبق ايدن موسيو (تاورنيه) شرق سياحتنامه‌سنده ديركه : «لهستانده ضرب اولنوب ممالك شاهانه‌يه نقل اولنان كم عيار ربع ريالارك عثمانليلر طرفندن مظهر رغبت اولديغی وسببی ايسه قطعه‌لرينك اوفق اولمسی ايدوكی اكلاشلمسی اوزرينه مارسليا تجارلری (بش سو) قيمتنده كی فرانسز سكه‌لرندن كليتله نقل وادخال ايتمكه باشلامشلردر . عثمانليلر اشبو كوچك وشكل وقطعه‌لری ظريف اولان سكه‌لره دها زياده رغبت ايدوب وحتی بونلری ريالك سكزده بری قيمتنده ظنيله سكز عددينی بر (اكو) يعنی برريال مقابلی اولهرق اخذ وقبول ايدرلر ايدی . وبونلرك اسمنه هرطرفده (ثمن) تسميه ايتمشلر ايدی . بو سكه‌لر ممالك عثمانيه‌ده زياده‌سيله انتشار ايدوب

(*) راشد تاريخی جلد ۱ صحيفه ٤١٤

[1] Belin. p. 37.

اهالینك اوچده بر راده‌سنده ضرر وزیانی (*) وتجارك احتکاری اکلاشلمسیله حکومتجه بو حالك منعنه تشبث اولنمشدر . » [1]

ایشته شو تفصیلاتدن اکلاشیلدیغی اوزره (ثمن) اطلاق اولنان سکه ذکر اولنان (بش سو) لق فرانسز سکه‌لری انواعندن اولوب بروجه مشروح مورخ راشد طرفندن ذکر و بیان اولنان (ثمن)لر دخی بشقه برشی اولمیه‌رق مذکور سکه‌لردن اولدیغی جای تردد دکلدر .

جزایرده متداول مسکوکات عثمانیه‌دن برده (ثمن بوجو) [2] برسکه متداول اولدیغی (مارسل)دن نقلاً ینه موسیو (بەلن) افاده ایلمش ایسه‌ده بوسکه اون اوچنجی عصر هجری مسکوکاتندن اولوب قدیم اولمدیغی واسم مرکب اوله‌رق زبانزد ایدوکی جهتله اشاغیده صره‌سی کلدیکی زمان کوریله‌جکدر .

(*) (اکو) اسکی اجنبی کوش سکه‌سی اولوب بزده ریال دیرلر ایدی . بر (اکو) اوچ (لیور) یعنی فرانق‌ایدی . هر فرانق یکرمی (صول)سو ایدر . بو صورتده بش (سو)لق سکه‌لر فرانغك ربعی دیمك اولور . بوسکه‌لردن اون ایکی عددی برریال اولمق لازم کلور ایکن اجنبی تجارلری سکز عددینه مقابل اهالیدن برریال المرله هرکسی بهر ریالده برفرانق متضرر ایتمشلر دیمکدر .

[1] Tavernier, t. VI, p. 44, 45.

[2] Marcel, tab. géné. des mon. p. 8.

٢٠ سلطان سليمان خان ثانى

١٠٩٩ — ١١٠٢

قسطنطينيه

التون

— شريفى —

٥٦٣

سلطان البرين	السلطان سليمان
الخ	بن ابراهيم خان
	عز نصره ضرب فى
	قسطنطينيه
	٩[١٠٩]
وزنى ١ م ١ ط .	(دليكلى) قطرى ٢٧

غروش

— غروش —

٥٦٤

سلطان البرين	السلطان سليمان
الخ	بن ابراهيم خان
	دام ملكه ضرب فى
	قسطنطينيه
	١٠٩٩
وزنى ٦ م	دردنجى لوحه . قطرى ٤٠

٥٦٥

» » « «

« رسم خطی جزئی فرقلیدر »

وزنی ٥ م ١٢ ط . قطری ٣٩

باقر

— مانغر —

٥٦٦

(طغرا) (*) ب
ضرب فی
قسطنطنیه
١٠٩٩

(دلیكلی) دردنجی لوحه . قطری ١٩

٥٦٧

» » « «

« یازیلری براز فرقلیدر »

قطری ١٩

بوسنه

— مانغر —

٥٦٨

(طغرا) ضرب فی
بوسنه
١٠٩٩
سنه

قطری ١٩

(*) اشبو طغراده « سلیمان بن ابراهیم المظفر دائما » عباره‌سی محرردر.

سرای

— مانغر —

٥٦٩

(طغرا)

ضرب فی
سرای
۱۱۰۰
قطری ۱۸

مصر

التون

— شریفی —

٥٧٠

سلطان البرین
الخ

سلطان سلیمان
بن ابراهیم خان
عز نصر[ه] ضرب فی
مصر سنه
۱۰۹۹

« یازیسی فنادر »

وزنی ۱ م. (دلیکلی وعیاری نقصان) قطری ۲۳

طرابلس غرب

التون

٥٧١

ضارب النضر
الخ

سلطان سلیمان
بن ابراهیم
خان * نصره
ضرب عز غرب
فی طرابلوس
سنه ۱۰۹۹

(دلیکلی) قطری ۲٤

باقر

— فلوس —

٥٧٢

فلوس
طرابلوس
١٠٩٩[١]

(نقش)
طولانی شکلده‌در. ١١×٨

تونس

التون

— سلطانی —

٥٧٣

ضارب النضر
الخ
« کشیده‌لیدر »

سلطان
سلیمان ابراهیم
بن * ضرب
خان عز نصره فی
تو سنه نس
١١٠٠

وزنی ١ م. (دلیکلی) قطری ٢٣

عصر سابق اواخرنده مسکوت عثمانیه‌نك تجدید واصلاح شکل وهیئتنه تشبث اولندیغی ذکر وبیان ایدلمشیدی . اوتشبثك نتیجه‌سی اوله‌رق ایشته سلطان سلیمان خان ثانی دورنده اصلاحات مذکوره‌نك لزومی درجه‌ده اکمالنه همت اولنمش وصره‌سیله تعریف وایضاح اولنه‌جغی اوزره التون کموش باقر هر جنس مسکوکاتك صورت ضرب واعماللری تحت انتظامه الندیغی کبی بالخاصه کموش سکه‌لر اساساً اصول جدیده‌یه تحویل وافراغ قلنمشدر . بناءً علیه بو عصر مسکوکات عثمانیه‌جه بر دور تجدد عد واعتبار اولنمق لازمدر .

مشار الیه سلطان سلیمان ثانی حضرتلرینك درسعادتده کسیلان التونلرینك عیارلری تمام اولوب ثقلتلری ایسه وزن قدیم اساسی یه یك یقیندر . بونلرده انتظام رسم وخطدن بشقه قطعاً دخی اسکی التونلردن فرق اولنه‌جق صورتده تبدلات اجرا قلنمشدر . یعنی اسکیلر اکثری یکرمیدن یکرمی ایکی میلیمترو قطرنده قطع اولنور ایکن بونلر انلردن بش التی میلیمترو دها کنیش طوتلمشدر .

مصر ایله مغرب التونلری اسکی حالده اولوب مصرککیلر هم عیار وهم وزنجه دیکرلری ایسه یالکز وزنجه نقصاندرلر . بو عصرده روم ایلی واناطولی وعربستان بلده‌لرینك هیچ برنده نه التون ونه‌ده کموش سکه کسلمامشدر .

وقعه نویس راشدك صورت افاده‌سندن اکلاشلدیغنه کوره (*) بو زمانلرده مصر ودرسعادت التونلرینه علی‌العموم مصرده (شریفی) دینلدیکی کبی درسعادتده دخی کرك لسان رسمیده وکرك لسان عوامده کذلك (شریفی) التون اطلاق اولنمقده ایدی . بوندن بشقه وندیك ومجار دوقه‌لریله تام‌العیار اولان قدیم عثمانلی التونلرینه (یالدیز التونی) نامی ویرلمسی دخی — مورخ مومی الیهك بو اسمی برنجی دفعه اوله‌رق استعمال ایتمش اولمسنه باقیلور ایسه — بو تاریخدن قالمه بر تعبیر اولمق اقتضا ایدر . (**)

ج

بو دورك کموش مسکوکاتنه کلنجه : ایلك دفعه اوله‌رق اوروپانك کنیش قطرده‌کی سکه‌لرینه تقلیداً بیوك کموش سکه‌لر قطع وضربنه

(*) راشد تاریخی جلد ٢ صحیفه ١٤٧ و١٤٨ و٣٩٤

(**) الیوم رسمی مسکوکات تعرفه‌لرنده وبین‌الناس مبایعاتده (یالدیز التونی) تعبیری مستعملدر .

باشلانلمشدرکه بالاده (٥٦٤) و (٥٦٥) نومرولی سکه‌لره باقلدقده بونلرك طرز وهیئتلری اکلاشیلور .

بوسکه‌لر ۸۳۳ عیارنده و ٦ درهم وزننده و ٤٠ میلیمترو قطرنده اوله‌رق کسیلوب اجنبیدن مأخوذ اولان (غروش) نامیله تسمیه اولنمشدر .

واقعا مورخلرك هیچ بریسی قنغی تاریخده برنجی دفعه اولمق اوزره عثمانلی غروشی قطع اولندیغنه دائر معلومات ویرمیوب یالکز وقعه نویس راشد افندی ۱۱۰۸ سنه‌سنده اجنبی غروشلری الغا و برینه طغرالی غروشلر اخراج اولندیغنی ایلك دفعه اوله‌رق سویلمش ایسه‌ده الده بولنان سالف‌الذکر عثمانلی غروشلری تاریخ مذکوردن اول یعنی ۱۰۹۹ سنه‌سنده کسلمش وبوندن مقدم ایسه اصلا عثمانلی غروشی کورلمامشدر .

بناء علیه عثمانلی غروشنك ابتدا میدانه چیقیشی بودورده‌در .
جودت پاشا حضرتلری دخی تاریخلرنده « سلطان سلیمان ثانی عصرنده التی درهم وزننده غروش کسلدی .» (*) دیمشدرکه — مشار الیهك بو روایتی مؤلفین قدیمه‌نك اقوالنه مستند اولمسه‌یله — فن مسکوکات بو صورتی تأیید واثبات ایدییور .

⁂

موضوع بحث اولان جدید سکه‌لرك مأخذ اصلیسنی یعنی مسکوکات اجنبیه‌دن قنغی جنس سکه‌یه تطبیقاً کسلدیکنی تدقیق وتحریدن اول بو زمانه قدر ممالك محروسهٔ عثمانیه‌ده جاری ومتداول اولان اجنبی غروشلرینه دائر بعض معلومات اعطاسی مناسب کورلمشدر .

اجنبیدن مأخوذ اولدیغی اسمندن معلوم اولان (غروش) اوائل سلطنت سنیه‌ده بیاض وقزیل ناملریله ایکی نوع اوله‌رق استعمال اولنور ایدی . (قزیل غروش) آلتون سکه‌یه اطلاق اولنوب بو تعبیر اسلاو

(*) جودت تاریخی جلد ٥ صحیفه ۳۰۳

وسائر بعض اجنبی لسانلرنده مستعمل اولدیغی حالده عینیله عثمانلیلرجه دخی زبانزد اولمشدر : نتکم ۷۹۵ سنه‌سی ربیع‌الاولی تاریخیله سلطان بایزید اول طرفندن افلاق پرنسی (پترومیرجه) یه خطاباً صادر اولان برات عالیده «پرنس هرسنه خزینهٔ خاصه‌مزه مملکتی اقچه‌سیله ۳۰۰۰ (قزیل غروش) ادا ایتمسی مشروطدر .» دیو محرر اولمسنه کوره (*) غروش نامنك دها اوزمانلر اوروپادن شرقه کلمش اولدیغی وبو اسم ایله مسمی نقودك ممالکمده موجود ورسماً جاری ایدوکی ظاهر اولور .

غروش کلمه‌سی اوزمانلرده دخی یالکز اخذ اولندیغی وقت دائما کموش سکه معناسنی افاده ایدر ایدی . ترکجه‌ده بویله اولدیغی کبی السنهٔ اجنبیه‌ده دخی صورت استعمالی بونك عینی ایدی .

(غروش) لفظی فی‌الاصل اون اوچنجی عصر میلادینك اواخرندن برو قالمش وبالاخره تعمم ایتمش بر تعبیردر . فرانسه قراللرندن (سن لوئی) زماننده مسکوکاتك اصلاحیله یکی اصولده ویوکسك عیارده اخراج اولنان کموش سکه‌لره (غروتورنوا) *gros tournois* «تورنوس غروسوس *tournus grossus*» تسمیه اولندی . اشبو یکی سکه‌لر بتون اوروپاده انتشار ایدرك ارتق اون دردنجی عصر میلادیده پیدر پی (بوهمیا) (لهستان) و(مجارستان) ودها صکره انکلتره وممالك سائره غروشلری عالم تداولده کورلمکه باشلادی .

اشبو سکه‌یی قبول ایدن اقوام مختلفه «غروسوس *grossus*» کلمه‌سنی کندو لسانلرینه شکل اصلیسنی تمامیله محافظه ایدر اخذ ونقل ایتمکله برابر ازچوق تغیرات لفظیه‌یه اوغراتمشلردر . مثلا ایتالیانجه «غروشو *grosso*» اسلاوجه «غروچ *grosz*» مجارجه «غاراش *garache*» والمانجه «غروشن *groschen*» وترکجه‌ده «غروش» مصرده دخی تعریب ایدیله‌رك «قرش» وحتی جمعی «قروش» اولمشدر .

(*) جودت تاریخی جلد ۳ صحیفه ۲۸۳

«غروسوس» کلمه‌سنك عثمانلی لسانیله آلمان واسلاو لساننده‌کی شکل وتلفظلری پك مشابه اولمسنه باقیلور ایسه خداوندکار غازی سلطان مراد اولك بوسنه وصربستانده‌کی سفرلری هنکامنده اورالرده جاری اولان اسلاو وآلمان سکه‌لرینك ممالك شرقیه‌یه نقل وادخالیله برابر اسمنك دخی مذکور ملتلرك تلفظلری کبی قبول اولنمش اولدیغی احتمالات قویه‌دندر . وسلطان ییلدیرم بایزیدك سالف البیان برات عالیسنده (غروش) نامنك اوبلهجه ذکر ایدلمسی دخی بوکا دلیل کافیدر .

هرنقدر اهل صلیب طرفندن ارض فلسطینده کسدیرلمش اولان غروسوسلرك ممالك عثمانیه‌ده اك اول میدان تداولده انتشار ایتدیکی بعض مؤلفلر طرفندن بیان ایدلمش ایسه‌ده بو روایت پك ضعیف اولوب چونکه بدایت ظهور دولت علیه‌ده اوطرفلره هیچ کیدلمامش ومناسبت تجاریه دخی بولنمامش ایدی .

ج

قدیمده ممالك شاهانه‌ده تداول ایدن غروشلرك بر جنسدن عبارت اولمدیغی بعض مورخلرك افاده‌لرندن اکلاشیلیور . سلطان سلیم اول عصرنده برنجی دفعه اوله‌رق غروشك رایجی سویلیان صولاق زاده «اولتاریخده غروش ٤٠ وارسلانلی ٣٥ اقچه‌یه کچر ایدی .» (*) دیمسنه کوره بری یالکز (غروش) ودیکری (ارسلانلی) نامیله ایکی نوع غروش متداول اولدیغی وبرنجیسی ایکنجیسندن قیمتلی بولندیغی استدلال اولنیور .

یالکز غروش نامیله یاد اولنان سکه‌لر اکثریتله آلمانیا طالاریلری اولوب بونلر طقوز درهم وزننده ایدی . حتی ١٠٤٧ سنه‌سی وقوعاتی صره‌سنده مورخ (نعیما) بهر غروشك طقوز درهم سیم خالص اولدیغنی بالمناسبه سویلمشدر . (**)

(*) صولاق زاده تاریخی صحیفه ٣٤٦

(**) نعیما تاریخی جلد ٣ صحیفه ٣٠٧

اشبو غروشلره بعضاً سادەجه (ریال) وکاه (ریال غروش) (*) دخی اطلاق ایتمشلردر . بوندن بشقه وقتیله خالص العیار درهملره عربلر طرفندن «دراهیم سودا» دیندیکی کبی مذکور غروشلرك تام عیارده بولندیغنه دلالت ایتمك اوزره «قره غروش» نامیله دخی یاد اولندیغی واردر . حتی مجار قراللغنه نصب اولنان سابق قورص قرالی (توکلی ایمره) ایله ۱۰۹۳ تاریخنده یاپیلان عهدنامەده ویرکونك قرق بیك (قره غروش) اولەجغی تصریح قلنمشدر . (**)

سیاح موسیو (تاورنیه) دیرکه : «ممالك محروسەده (قره غروش) المانیا طالاریلرینه (*Richdale d' Allemange*) ویاالکز اسپانیەنك ریال یاخود اکولرینه و (ارسلانی) دخی (*Lion d' Hollande*) اوزرنده ارسلان رسمی بولنان فلمنك دولارلرینه اطلاق ایدیلور ایدی . ربع ونصف وچفته ریاللر دخی متداول ایدی .» [1]

ممالك دولت علیەده عادتا برصفت رسمیت قزانمش اولان سالف الذکر ارسلانلیلره (اسدی) و (ارسلانی) غروش دخی دیرلر ایدی . بالآخره اسکی شرفنی غائب ایتمش ایسەده استعمالده اسمی باقی قالوب اللی التمش سنه اوله قدر مصرده بوناملر زبانزد ایدی . بونك وزنی سکز بچق درهم اولوب ۱۱۳۸ سنەسی تعرفهٔ رسمیەسنه دخی بویلەجه داخل ایدلمشدر .

زمان اخیرده دها برطاقم سکەلر حساباتده معتبر اولەرق میدان تداولده کورلمکه باشلامشدر . فرانسه قراللرندن اون برنجی (لؤی)نك اوزرنده (کونش) رسمی بولنان ریاللری اسم اصلیسیله یعنی (سولیا ریال غروش) یاخود سادەجه (سولیا غروش) نامیله یاد واستعمال اولندیغی

(*) نعیما تاریخی جلد ۲ صحیفه ۳٤۱

(**) راشد تاریخی جلد ۱ صحیفه ۳۸٦

[1] Tavernier t. VI, p. 45.

كبي جنوبي ايتاليا ممالكندن اولوب مقدملري بالدفعات دولت عثمانيه طرفندن استيلا اولنان (پوليا) ريالاري دخي اسم مخصوصنه ينه غروش كلمه‌سي علاوه‌سيله (پوليا غروش) ديو تداول ايدر ايدي. وقس على البواقي. اشبو پوليا وسوليا رياللريله سائر بعض اجنبي سكه‌سي اساميسي دخي سالف الذكر ۱۱۳۸ تعرفه‌سنده ذكر ايدلمشدر. (*)

ايشته اجنبي غروشلرندن ممالك عثمانيه‌ده قديماً جاري اولانلرك باشليجه‌لري اشبو تعداد اولنان سكه‌لر اولوب غروشك اقچه ايله اولان رايجي ايسه التونه نسبتله بدايةً ثلث وصكره‌لري نصف درجه‌سنده نقصان ايدي. اسدي غروش دخي ريال غروشه نسبتاً سكزده بردون قيمتده ايدي. مثلا التون ٦۰ اقچه ايسه غروش ٤۰ واسدي ۳٥ اقچه وصكره‌لري التون ۱٦۰ اقچه‌يه اولديغي وقت غروش ۸۰ اسدي ۷۰ اقچه‌يه اولور ايدي.

ع

بالاده‌كي ايضاحات غروش حقنده بر معلومات مجمله استحصالنه كافي كورنديكندن شمدي عثمانلي غروشلرينك سبب ظهوريله مأخذينه نقل كلام ايده‌جكز: اجنبي غروشلرينك كسريني يعني يرلي نقوددن قيمت متقابله‌سني تشكيل ايتمك ايچون التونلرده اولديغي مثللو بدايةً اقچه استعمال اولنور ايدي. بر غروش ايچون اقتضا ايدن اقچه‌نك عددي پياسه‌يه وداها طوغريسي اقچه عيارينك احوال وكيفياتنه كوره تخلف ايتمكده ايدي. اوائلده اولدقجه ايو حالده كيدن اقچه‌لر پك از زمان مروريله عيارجه اولمسه بيله حجم وقطعه‌جه تدريجاً كوچلمكه باشلايوب بوصورتله قيمت حقيقيه‌سنه عارض اولان نقصان سببيله بعض تدابير اتخاذ يعني اونلق اقچه لر و پاره كبي سكه‌لر اخراج اولنمش

(*) راشد ذيلي كوچك چلبي زاده تاريخي صحيفه ۲۱۰

ایسه‌ده بونلر دخی دوچار اغتشاش اوله‌رق احتیاجات وقت وزمانه کفایت ایده‌مدیکندن داخل ممالکده جاری وتخلفاتدن عاری اوله‌رق خارجی وداخلی معاملات تجاریه‌یه اساس اتخاذ اولنمق وبووجهله نسبت نقود تعیین قلنمق اوزره اجنبی برسکه‌نك تحری وانتخابنه لزوم کورنمشدر.

وقتیله بوخدمتی ایفا ایدن الك زیاده المانیا طالریلریله اسدی غروشلر اولوب فقط ١٠١٥ تاریخلرنده دولت علیه ایله عقد مصالحه وکلیتلو تکالیف نقدیه تأدیه ایتمش اولان المانیا ایمپراطوری برنجی (ماتیاس) نامنه اخراج اولنان طالریلرك بالاخره ممالك عثمانیه‌ده تداولی دیکر مسکوکات اجنبیه‌یه غلبه ایدرك عصر سلطان سلیمان ثانیده ایسه پك زیاده تکثر ایتمش ایدی. بونلرك وزنلری المانیانك اسکی طالریلرندن وریال واسدی غروشلردن ایکی بچق واوچ درهم نقصان یعنی ٦ درهم و بعضاً ٦ درهم ٤ قیراط (١٩,٢٤ — ٢٠,٠٤ غرام) ثقلتنده اولوب عثمانلی غروشلری ایچون بدایة نمونه واساس اوله‌رق بونلرك قبول وانتخابی مناسب کورلمش وبوکا سبب ایسه وزن وحجملرنده‌کی اعتدال کیفیتی اولمق لازم کلوب واقعا موازین ومقادیری اودرجه تدنی وتناقص ایتمش اولان سکه‌لردن وهلهٔ الك بیوك واغیر مسکوکاته تحویل وتبدیل اصول ایتمك مشکل کورینه‌جکی جهتله بو بابده مقیاس معتدل تحریسی احوال طبیعیه‌دن بولنمشیدی.

مع هذا سکز اون سنه صکره التی درهملك اشبو یکی غروشلردن دها اغیرلرینك قطع واخراجی ایجاب وقت وحاله موافق کورنمش و غروش نامی انلره و یریلوب اسکی غروشلرك اسملری (زولته)یه تحویل اولنه‌رق پاره‌نك اضعافندن اولمق اوزره ابقا وغروشك دها سائر اقسام وکسوراتی ترتیب واخراج قلنمشدرکه بو بابده‌کی تفصیلات آتیاً محلنده کوریله‌جکدر.

پادشاه مشار اليهك نامنه اقچه‌لر دخی كسلمش اولديغی دركار اولوب حتی جلوسلری عقيبنده ضربخانهٔ عامره‌يه توديع اولنان كموش كولچه‌لردن ٥٥٤ كيسه اقچه ضرب ايدلديكی مورخ راشدك افاده‌سيله مثبت ايسه‌ده (*) بو اقچه‌لردن المزه كچورمكه موفق اوله‌مدق . مع مافيه بو دورده مسكوكانه رسماً وضع اولنان قيمتلردن اكلاشلديغنه كوره اقچه‌لرجه اصول قديمه‌دن انحراف اولنه‌ميوب وزنلری پك خفيف يعنی بهری اوچ حبه قدر اوله‌رق يكرمی عددی همان بر درهم كموشه مساوی اولمق لازم كاور .

١١٠٢ سنه‌سی ايچنده تدابير ماليه جمله‌سندن اولمق اوزره رايج اولان نقود ايچون جنسنه كوره حكومت سنيه‌جه فيأت وضع و تقديرينه لزوم كورينوب ايكی صورتله ترتيب ايدلمشدر : شويله‌كه خزينهٔ عامره‌يه ايراد اوله‌رق اخذ وتحصيل اولنان نقود اولدنبرو اولديغی كبی قيمت حقيقيه‌سيله وخزينه‌دن صرف واعطا اولنه‌جق و بين‌الناس تداول ايده‌جك انواع نقودك قيمت موضوعه ايله رواجی امر وتنبيه قلنمشدر . (**)

فيئات جدولی

جنس نقود	قيمت حقيقيه	قيمت موضوعه	
غروش	١٢٠	١٦٠	اقچه‌يه
شريفی التون	٢٧٠	٣٦٠	«
يالديز التونی	٣٠٠	٤٠٠	«
پاره	٠٠	٤	«
مانغر	٢	١	«

شو فيأت جدولنده محرر اولان يالديز التونلری وندیك دوقه سيله

(*) راشد تاريخی جلد ٢ صحيفه ٣٨

(**) راشد تاريخی جلد ٢ صحيفه ١٤٧

تمام اووزن وعیارده اولان اسکی عثمانلی وسائره آلتونلری اولوب شریفیلر ایسه نقصان اولمغله فیأتجه دخی یوزده اون نسبتنده دون بولنمشلردر .

ع

پادشاه مشار الیهك باقر مسکوکاتنه کلنجه : بو بابده دخی اجرای اصلاحات اولندیغی کوریلیور یعنی بهر باقرك مقدار وزنی تعیین اولندیغی کبی شکل وهیئتلری دخی تنظیم وباقر سکه ایچون برنجی دفعه اولمق اوزره طغرای همایون وضع ایدلمش وهرحالده قدیمده کورلدیکی وجهله عدم اطراد وانتظامدن قورتارلمشدر .

برقیه خالص باقردن ۸۰۰ عدد (مانغر) (*) قطعی قرارلشدیرلمشدرکه بهر مانغرك وزنی یارم درهم اولمش اولور فقط ایچنده ایکی اشاغی اوچ قیراط یوقارو ظهور ایدنلری واردر .

اشبو مانغرلرك قطع وضربی ایچون استانبولده طوشان طاشی نام محلده مخصوصاً بر ضربخانه بنا ایدلدیکنی (**) وتسهیل وتسریع اعمالات ایچون بعض استادلرك ایجاد ایلدکلری چرخلر ایله قطعنه مباشرت اولنوب بروجه قرار یومی کلیتلو مانغر کسلدیکنی مورخ راشد نقل ایتمکده‌در .

برسنه صکره یعنی ۱۱۰۰ تاریخنده کوریلان لزوم اوزر ینه نفس سرای بوسنه‌ده دخی بردارالضرب تأسیسیله مانغر قطع وضربنه امر عالی صادر اولمشدر . اوراده کسیلانلردن بعضیلرینك اوزرنده (سرای) وبرطاقمنده (بوسنه) نامی یازلمشدر .

اهمیت مخصوصه تحتنده اوله‌رق اشبو باقر سکه‌لرك ضربندن

(*) مورخ راشد مانغرك املاسنی (منقر) یازمشدر .

(**) طوشان طاشنده ضربخانه اتخاذ اولنان محل زمانزده مخروقی زاده‌لر تصرفنده بولنان عرصه‌درکه زیر زمینده الیوم کمرلر وفرون وسائره آثاری موجوددر . بوراسی فتحدن اول روملر زماننده ضربخانه محلی اولدیغی حالده ترك ایدلمشیدی .

وخصوصيله كليتلوجه اخراجندن مقصد تمادئ اسفار سببيله خزينه‌نك تخفيف مضايقهٔ حالنه خدمت ایچون اولوب بناءً عليه ابتدای ظهورنده بهر ایکی مانغر براقچه وبرسنه صكره دها زياده منفعت حصولی ایچون فيأتی تزييد اولنه‌رق برمانغر براقچه قيمتنده رايج اولمق اوزره اعلان قلندی . (*)

مانغرلرك درسعادتده وخصوصيله بوسنه قطعه‌سنده كثرتله كسيلوب بتون مملكته منتشر اولمسی واقچه ايله مساوی فيأت وضع اولنمسی حسبيله بين‌الناس اخذ واعطاده صاغ وچورك يعنی باقر وكموش مقاوله‌سی عقدينه ومال صندوقلرنجه دخی ويركولری برثلثی التون وديكر ايكی ثلثی كموش و باقر اولمق اوزره قبولنه مجبوريت حاصل اولمشيدی . [1]

(*) راشد تاريخی جلد ٢ صحيفه ٢د و٦١و٨٠

[1] Hammer. t. XII. p. 311

۲۱ سلطان احمد خان ثانی

۱۱۰۲ — ۱۱۰۶

قسطنطینیه

التون

— شریفی —

۵۷٤

سلطان البرین
الخ

السلطان احمد
بن ابراهیم خان
عز نصره ضرب فی
قسطنطینیه
۱۱۰۲

وزنی ۱ م ۱ ط . (دلیکلی) دردنجی لوحه . قطری ۲۹

۵۷۵

» » « «

« یازیلری اینجه ونقشی فرقلیدر »

وزنی ۱۵ ط . (ایکی دلیکلی وکسیك) قطری ۲۹

کموش

— غروش —

۵۷٦

سلطان البرین
الخ

سلطان احمد
بن ابراهیم خان
دام ملکه ضرب فی
قسطنطینیه
۱۱۰۲

وزنی ٦ م ۲ ط . قطری ۲۹

— اقچه —

٥٧٧

سلطان
احمد [خان]
بن ابرا [هيم]
وزنى ¾ ١ ط .

عز نصره
[ضر] ب
قسطن [طنيه]
قطرى ١٢

باقر

— مانغر —

٥٧٨

(طغرا) (*)

ضرب فى
قسطنطينيه
١١٠٢
قطر ١٩

مصر

التون

— شريفى —

٥٧٩

سلطان البرين
الخ

سلطان احمد
بن ابراهيم خان
عز نصره ضرب فى
مصر سنه
١١٠٢

« يازيسى غايت فنادر »

وزنى ١ م ١ ط . (دليكلى)

قطرى ٢٥

(*) اشبو طغراده « احمد بن ابراهيم المظفر دائما » ياز يلدر

مشارالیه سلطان احمد ثانینك مدت قلیلهٔ سلطنتلری آوانده درسعادتده ایکی نوع التون سکه ضرب اولنوب بونلرك یکدیکرندن ایکی قیراط فرقلری واردر . غروشلر سلطان سلیمان خان ثانی غروشلرینك رسم ووزننده کسلمشدر .

مانغرلر دخی عینیله شهریار سابق مانغرلری شکل و اصولنده ضرب اولنمشدر .

پادشاه مشارالیهك درسعادت و مصردن غیری هیچ بر طرفدن قطع وضرب اولنمش سکه‌لرینه تصادف ایدیله مامشدر .

۲۲ سلطان مصطفی خان ثانی

۱۱۰۶ — ۱۱۱۵

قسطنطینیه

التون

— شریفی —

۵۸۰

سلطان البرین
الخ

السلطان
مصطفی بن محمدخان
عز نصره ضرب فی
قسطنطینیه
۱۱۰۶

وزنی ۱ م ¾ ط . (دلیکلی) قطری ۳

جدید اشرفی التونی

۵۸۱

— چفته —

سلطان البرین
الخ

(طغرا) (*)
عز نصره ضرب فی
قسطنطینیه
۱۱۰۶

وزنی ۲ م ½ ط . (دلیکلی) قطری ۲۸

(*) اشبو طغرای شریفك درونده «مصطفی بن محمد خان المظفر دائما»

٥٨٢

— تك —

« « « «

« كنيش قطعه‌ده »

وزنی ١ م ¾ ط. (دليكلى) قطرى ٣٠

٥٨٣

« « « «

« اوفق قطعه‌ده »

وزنی ١ م ١¼ ط. بشنجى لوحه قطرى ٢٠

كموش

— غروش —

٥٨٤

سلطان البرين
الخ

السلطان
مصطفى بن محمد خان
دام ملكه ضرب فى
قسطنطينيه
١١٠٦

وزنی ٦ م ٤ ط. قطرى ٤١

٥٨٥

« « « «

« نقشى فرقليدر »

وزنی ٦ م ط. قطرى ٣٨

عباره‌سى محرردر . اشبو عصرك ذيلنده طغرالى التونلره دائر اولان ايضاحاته مراجعت اولنه .

— نصف غروش —

٥٨٦

(٥٨٤) نومرونك عینیدر .   «   «

وزنی ٣ م ½ ١ ط.   قطری ٢٨

٥٨٧

«   «   «   «

« نقشی بشقه‌در »

قطری ٢٦

٥٨٨

«   «   «   «

« نقشی فرقلیدر »

زنی ٢ م ½ ١٤ ط .   (دلیكلی) قطری ٣٠

— ربع غروش —

٥٨٩

سلطان البرین   (طغرا)

الخ   « درونی نقوشله مزین »   دام ملكه ضرب فی
قسطنطینیه
١١٠٦

وزنی ١ م ½ ١٤ ط .   (دلیكلی) قطری ٣٠

كبیر باقر

٥٩٠

سلطان البرین   السلطان
الخ   مصطفی بن محمد خان
دام ملكه ضرب فی
قسطنطینیه
١١٠٦

وزنی ٥ م ١٢ ط .   قطری ٣٦

— پرنج —

٥٩١

«	«	«	«

قطری ٣٨

اردوی همایون

التون

— جدید اشرفی —

٥٩٢ (*)

سلطان البرین | (طغرا)
الخ | ضرب فی
 | اوردوی همایون
 | سـنه ١١٠٦

وزنی ١ م ١ ¼ ١ ط. (دلیکلی) بشنجی لوحه. قطری ٢٠

ادرنه

التون

— جدید اشریفی —

٥٩٣

«	«	(طغرا)

عز نصره ضرب فی ادرنه

سـنه ١١٠٦

قطری ٢١

کموش

٥٩٤

(٥٨٤) نومرونك مشابهیدر .	«	«

ادرنه

سنه ١١٠٦

وزنی ٦ م	قطری ٢٨

(*) بو التون نادر بولنور سکه‌لردندر . مسکوکاتك محل ضربنه مخصوص جدوله مراجعت اولنه.

٥٩٥

« « « «

«نقشى فرقليدر»

وزنى ٥ م ٢ ١ ط . قطرى ٣٨

— نصف غروش —

٥٩٦

« « « «

وزنى ٣ م ١ ½ ١ ط . بشنجى لوحه . قطرى ٢٨

ازمير

التون

— جديد اشرفى —

٥٩٧

سلطان البرين (طغرا)

الخ عز نصره ضرب فى

سنه

ازمير ١١٠٦

وزنى ١ م ¼ ١ ط. قطرى ٢١

٥٩٨

« « « «

« شكل ونقشى بشقه‌در »

وزنى ¼ ١٤ ط . (دليكلى) بشنجى لوحه. قطرى ٢٥

كموش

— غروش —

٥٩٩

« «

(٥٨٤)ك عينيدر . ازمير

وزنى ٦ م ٤ ط. قطرى ٣٨

— نصف غروش —

٦٠٠

» » » »

وزنی ٢ م ١٥ ط . قطری ٢٨

ارضروم

کموش

— غروش —

(٥٨٤)ك عینیدر .

» »

٦٠١ ارض روم

وزنی ٦ م ٥ ط. قطری ٣٩

— نصف غروش —

٦٠٢

» » » »

وزنی ٢ م ١٤ ط. قطری ٣١

مصر

التون

— شریفی —

٦٠٣

سلطان البرین	[سلطان]
الخ	مصطفی بن
	محمد خان
	عز نصره ضرب فی
	مصر سنه
	١١٠٦

« یازیلری غایت فنادر »

وزنی ١ م ١ ط . (دلیکلی) بشنجی لوحه . قطری ٢٥

— جدید اشرفی —

٦٠٤

سلطان البرین (طغرا)

الخ عز نصره ضرب فی

مصر سنه ١١٠٦

(دلیکلی) قطری ٢٢

کموش

— پاره —

٦٠٥

سلطان [عز نصره]

مصطفی بن ب ٥٥ ب

محمد [خان] ضر مصر

سنه ٦[١١٠]

وزنی ½ ٣ ط. قطری ١٦

مشارالیه سلطان مصطفی خان ثانی سریر آرای سلطنت عثمانی اولدقدن صکره ایکی سنه قدر مدت ضرب اولنان التون مسکوکاتی (٥٨٠) نومروده کوسترلمش اولدیغی اوزره (شریفی) تعبیر اولنان دور سابق التونلرینك عینی اوله‌رق کسلمشدر . اندن صکره یعنی ١١٠٨ سنه‌سنده حکومت سنیه‌جه کوریلان لزوم اوزرینه ذکر اولنان التون سکه‌لر تجدید قلنمشدر .

وقعه نویس راشدك بوبابده ویردیکی ایضاحاته کوره : استانبولده قطع اولنان شریفی التونلر ایله مصرده کسیلان التونلر بیننده درهم وعیارجه تفاوت کلی اولدیغی حالده رایجی مساوی طوتلدیغندن اهل تجارت استانبول التونی دوشوروب مصر وسائر محللره کوتوردکاری جهتله دست تعامل وتداولده کی خالص التونلر کسب ندرتله ناقص‌الوزن

ومغشوش‌العيار اولان مصر التونلرى تكثر ايتمسنه مبنى حكومت سنيه بوحالك اوكنى المق اوزره بعدما ضربخانهٔ عامره‌ده ينه اولكى وزن وعيار ايله مسبوك وفقط طغراى غراى همايون ايله مسكوك اوله‌رق اوچر يوز اقچه‌يه رايج وخزينه‌جه دخى كذلك بوحسابله قبولى جائز اولمق اوزره جديد التونلر اخراجنه قرار ويرمش وبناءً عليه اشبو جديد التونلرك مقدارى تكثر ايدنجيه قدر مصر واسكى استانبول اشرفيلريله تونس وجزاير التونلرندن واهل خدمتك طشره‌لردن درسعادته كتوره‌جكلرى وتجار بيننده تداول ايدن مخلوط ويوز عددى يوز اون درهم التون اعتباريله رايج اولان مسكوكاتك طوغريجه ضربخانهٔ عامره‌يه كتوريلوب قال اولندقدن صكره طغراى شريف ايله قطع وضربى وادرنه وازميرده دخى مخصوص ضربخانه‌لر احداثيله درسعادتده كسيلانلرك عينى اوله‌رق طغرالى التونلر اعمالى خصوصلرينه ارادهٔ سنيه شرفصدور ايتمشدر. (*)

مصرده دخى اشبو جديد طغرالى التونلردن ٢٢ عيارنده ويوز عددى يوز اون بش درهم وزننه مساوى اوله‌رق سكه كسلمسى ضمننده سنهٔ مذكوره‌ده مصر واليسى بولنان ذاته اوامر لازمه اعطا بيورلمشدر. [1]

مورخ راشد بروجه مشروح تجديد مسكوكاتدن طولايى خزينهٔ جليله‌جه نفع كلى حاصل اولديغنى وخصوصيله ارساليه اوله‌رق مصردن سنهٔ مذكوره ايچنده كلان شريفى التونلرك وزن وعيارينى تطبيق ايچون ضربخانهٔ عامره‌ده سكهٔ جديده‌يه تحويلنده ايكيوز كيسه‌ده يتمش سكز كيسه نقصان تبين ايدرك مصر ضربخانه امينى تجريم وشوصورتله آتيسى ايچون واردات دولت ضرردن وقايه وتأمين ايدلديكنى بيان و (حامر) دخى مذكور مصر اشرفيلرينك بهرى قيمت اصليه‌دن يوزده درت قدر نقصان اولديغنى حساب ايتمشدر.

ع

(*) راشد تاريخى جلد ٢ صحيفه ٣٨٣ و ٣٩٤

[1] Hammer, t. XII. p. 409. A 434.

سالف الذكر يكى التونلر برقاچ نوع اولەرق چيقارلمشدر. برطاقمى اسكى شريفيلر كبى كنيش و بر طاقميده كوچك وطار قطرده اعمال و بونلردن بشقه التون مسكوكاتده ايلك دفعه اولمق اوزره چفته التون يعنى ايكى قات وزنده سكەلر دخى اخراج قلنمشدر. انجق بونلرك هيچ بريسنده وزناً مطلوب اولان اطراد كوريله ميوب جزؤى اولسون نقصان ظهور ايديور. بوكيفيت هرنصلسه برعادت حكمنه كيرمش وياخود اصول اعماللرى لايقيله اصلاح ايديله مامش اولمسندن طولايى سنين اخيرەده دخى دوام ايتمش برحال اولمغله بونك تدقيقندن صرف نظرله اشبو جديد التونلرك حائز اولدقلرى علامت اساسيه جهتيله مسكوكات قديمهٔ عثمانيه ميانندە حقيقةً برمحل مخصوص تعيين ايتمش و آتيسى ايچون دخى نمونهٔ امثال اولمش اولديغنى بيان ايدرز.

بوزمانه كلنجه‌يه قدر طغراى همايون يالكز كموش مسكوكات اوزرينه نقش اولنور ايكن اشبو تاريخده التون سكەلره دخى ضرب اولنمسى فن مسكوكات عثمانيه‌جه باشلوجه بروقعه‌دركه صفوت اصليه‌سنى محافظه مقصد ظاهرينسنه استناداً التونلره اونوع يعنى طغرالى سكهٔ شاهانه ضربيله برعلامت فارقهٔ منتظمه اتخاذ قلنمشدر.

اشبو يكى طغرالى التونلره (جديد اشرفى) نام رسميسى ويرلديكى كبى بين الناس سادەجه (اشرفى) وياخود (طغرالى التون) دخى دينديكى مورخ راشدك روش افادەسندن اكلاشيليور.

اولجه دخى خامه‌كذار بيان اولديغى وجهله درسعادتده التون مسكوكاتك اساميسى على الاكثر مصردن سرايت ايدرك تسميه قلنور وغريبەدن اولەرق استانبولده يكيدن يكى‌يه اخراج وبر اسم مخصوص ايله ياد اولنان التونلر مصره كيدر كتمز تبديل نام ايلر ايدى. مثلا: سلطان سليمان واحمد خان ثانيلرك التونلرينه بوراده (شريفى) دينديكى حالده مصرده (اشرفى) دينمش وسالف الذكر يكى طغرالى التونلره استانبولده

مصردن اخذ ايله بو دفعه (جديد اشرفى) تعبير اولنديغى حالده مصره ادخال واوراده ده عينى ضرب واعمال اولنور اولنمز اشرفى اسمنى غيب ايدرك (زر محبوب) تسميه اولنمشدر .

شبهه‌سز مذكور التونلرك شكل وقطعه‌لرى مطبوع ومحبوبه مخصوص بالجمله اوصافى جامع بولنمسنه يعنى برطرفنده عنوان شهريارى وديكر وجهنده محل ضربيله تاريخ جلوس سلطانى غايت كوزل رسم خط ايله ترتيب وتحرير وبونك بالاسى برصورت منتظمه‌ده كشيده اولنان طغراى پادشاهى ايله تزيين ومناسب محلاره كوزل كوزل نقشلر دخى ترسيم قلنمش وعيارلرى دخى مطلوبه موافق بولنمش اولمسنه مبنى بونلره زرمحبوب نامى ويرلمسى واقعا پك بجادر . بواسم پاى تخت سلطنت سنيه‌ده ايسه آتياً كوره‌جكمز وجهله سلطان احمد ثالث زماننده كسيلان التونلرك بر نوعيله اندن صكره‌كى وقتلرده او وزن وطرزده قطع اولنان التونلر ايچون قبول اولنمشدر .

كذلك ١١٢٨ تاريخنده اخراج اولنان (جديد زر استانبول) نامنده‌كى التونلر دخى مصره نقل اولندقده اولا (زنجيرلى) وصكره‌لرى (فندق) وياخود (فندقى) نامنه تبديل قلنمش وبالاخره بونام مركز سلطنتده مذكور زنجيرلى التونلر ايله سنين اخيره‌ده ينه اوشكلده كسديرلمش اولان التونلره على‌العموم علم اولمشدر .

ج

بوعصرك كموش سكه‌لرندن طاقمزده بولنان غروشلر عينى عهد سلطان سليمان ثانيده اتخاذ اولنان وزن واصولده اولوب بالاده صره‌سيله كوستردليكى اوزره بونلرك نصفيه وحتى ربعيه‌لرى دخى ضرب اولنمشدر .

ادرنه وازميرده التون كسلمك اوزره كشاد اولنان ضربخانه‌لرده كموشلر دخى قطع ايتديرلديكى كبى ارضروم شهرنده كذلك برضربخانه

اچیلوب اوراده‌ده غروش واقسامی کسدیرلمشدر . مذکور شهرلرده قدیمدن دار الضربلر وار ایدیسه‌ده خیلی وقتدر ترك ایدلمش واسکی اصولده بولنمش اولدیغندن بودفعه اصلاح واصول جدیده اوزره دستگاهلر وضع اولنمشدر .

بو دورده ممالك محروسه‌ده خصوصیله پای تخت سلطنتده متداول اولان مسکوکات اجنبیه اکثریتله (اسدی) یعنی ارسلانلی ریاللر ایله عثمانلی غروشلرینك مأخذی اولان وبالاده تفصیلاً ذکری سبقت ایدن (ماتیاس) طالریلرینه منحصر اولمسیله واسدیلر طالریلردن دها اغیر وزنده بولنمسیله بوایکی جنس سکه‌نك یکدیگرندن تفریقی ضمننده برنجیسنه سابقده اولدیغی کبی (اسدی غروش) وایکنجیسنه دخی (زولته) تعبیر اولنمشیدی . بناءً علیه طالریلر وزننده بولنان اسکی عثمانلی غروشلرینه دخی (زولته) نامی ویریلوب دها اغیر یعنی ریاللر وزننده اوله‌رق اخیراً ضرب اولنان کموشلره غروش اطلاق اولنمشدر .

۱۱۰۸ سنه‌سنده حکومت سنیه هم اجنبی کموش مسکوکاتی اورته‌لقدن قالدیرمق وهمده خزینهٔ دولته منفعت بخش برتدبیر اولمق اوزره قرار آتی‌یی اتخاذ واجرا ایتمشدر . شویله‌که : مورخ راشدك افاده‌سنه کوره « اجنبی زولته واسدیلری دردر پاره باش ایله رایج اولمق جهتیله بین‌الناس رغبت واعتبار بولوب سکهٔ شاهانه ایله مسکوك اولان (زولته) تداولدن قالقه‌جق مرتبه‌یه واردیغی اجلدن فیما بعد اومقوله باش ایله رایج اولان اجنبینك اسکی‌زولته واسکی غروشلری‌طوپلاتدیریلوب استانبول ادرنه ازمیر وارضروم ضربخانه‌لرنده بونلرك سکه‌لری محو ایدیله‌رك اوزرلرینه سکهٔ طغرای همایون اورلمق و بوجهتله جدید زولته وغروش اخراج اولنمق ایچون فرمان عالی صادر اولمشدر . » (*)

راشدك ویرمش اولدیغی شومعلوماتده فن مسکوکات عثمانیه‌جه جالب

(*) راشد تاریخی جلد ۲ صحیفه ۲۹۳

نظر اهمیت ایکی کیفیت واردرکه بریسی (زولتـه) نامنك ترکجه‌یه قبولی ودیکری مسکوکات اجنبیه‌نك بولندیغی حال ایله اوزرلرینه سـکهٔ همایون اورلمسی ماده‌لریدر . اجنبی غروش وزولته‌لرندن عثمانلی سکه‌سنه تحویل اولنمش مسکوکات المزه کچه‌مامش ایسه‌ده بونلردن انکلتره موزه‌سـنك مسکوکات عثمانیه دفترنده ٤١٨ و ٤١٩ نومرولریله کوسـترلمش [1] ایکی عدد سکه موجود اولوب برنجیسی ایمپراطور (ماتیاس) طالریسندن متحول و ٦ درهم ٣ قیراط (١٩,٨٢ غرام) وزنـنده زولته وایکنجیسی دخی ارسـلانلی ریاللردن (*) منقلب و ٨ درهم ٧ قیراط (٢٧,١٤ غرام) ثقلتنده غروشدر . بونلرك دفتر مذکورده منـدرج رسم وعیـارلرینه نظراً غروشلرك بر یوزنده (طغرا) ایله محل ضرب وتاریخ ودیکر یوزنده (سـلطان‌البرین الخ) عنوانی مضروب اولوب ایکی طرفنك کنارلرنده برطاقم لاتین حروفاتی تك توك کورنمکده‌درکه ایشته اجنبی سـکه‌سندن تحویل اولندیغنه اصل علامت بودر . دیکرنده یعنی زولته‌ده ایسه طغرا ضرب اولنمیوب اسم پادشاهی دوز عباره ایله مسکوکدر. بونك کنارلرنده دخی لاتین حرفلری بعض بعض کورنمکده‌در. شو حاله کوره مسکوکات اجنبیه‌دن تحویل اولنان سـکه‌لرك جمله‌سـنه مورخ راشـدك دیدیکی کبی طغرای شریف اورلمیه‌رق یالکز غروشلره ضرب ایدلمش وزولته‌لرك ایسه اسکی عثمانلی غروشلری طرزنده سکه‌لنمش اولدیغی اکلاشلمقده در .

[1] Catalogue of oriental coins in the British museum. Vol. VIII. p. 152.

(*) انکلتره موزه‌سـنك ذکر اولنان قتالوغنده اشـبو ریاللر ایچـون برنجی (ویلیام اورانژ)ك یعنی هولانده قراللرندن برنجی کیوٌملك طـالریلرندن اولدیغی اشارت قلنمش ایسه‌ده قرال مشار الیهك حکومتی بوندن انجق یتمش سکسان سـنه اول اولوب حالبوکه سلطان مصطفای ثانی زماندن شمدی‌یه قدر ایکیوز سنه مرور ایتمش اولدیغندن روایت مذکورده برسهو اولمق اقتضا ایدر .

زولته کلمه‌سنك مأخذ اصلیسنه کلنجه بو لفظ (*) اسلاو لساننده غروش معناسنه استعمال اولنوب حتی قدیمده لهستان قطعه‌سنده اکثریتله وخصوصیله ایکی صورتده زبانزد ایدی . مثلا : (چرمن زلوتی) یعنی (قزیل غروش) دیندیکی زمان التونی ویالکزجه (زلوتی) دینلدکده کموش (غروشی) افاده ایلر ایدی . (زولته) اك زیاده ممالك عثمانیه‌یه قطعهٔ مذکوره‌دن انتقال ایتمش برکله اولدیغنده شبهه یوقدر . انجق ترکجه‌ده مسماسی‌ اصل غروش اولمیوب انك اوچ ربعنه مساوی اولمق اوزره اقسامندن و پاره‌نك اضعافندن اعتبار اولنان باشلیجه برسکه‌در . بوسکه ممالك عثمانیه‌ده کسب اهمیت واعتبار ایتمش اولوب هر نقدر قیمتلری مرور زمان ایله دائما تبدل ایتمش ایسه‌ده کندوسی پك چوق زمان یعنی سلطان عبدالحمید خان اول عصرینه قدر دوام ایدوب اندن صکره ترك ایله براز مدت چفته زولته‌لر قطع اولنمش وفقط رواجی ینه باقی قاله‌رق حتی ۱۲٦۳ سنه‌سی سالنامه‌سنده بیله زولته‌نك بهر درهمنك فیأتی محرر بولنمشدر .

زولته‌لرك موازین و مقادیری حکومت سنیه طرفندن اك اول وصورت رسمیه‌ده اوله‌رق ۱۱۳۱ سنه‌سنده تعیین ایدلمش اولمغله اکا دائر معلومات آتی‌یه براغیله‌رق شمدیلك اساسه تعلق ایدن اشبو ایضاحات مجمله ایله اکتفا قلندی . (**)

* * *

(*) اسلاوجه «زولوطا Zolota» له لساننده «زلوتی Zloty» کوش غروشلره علم اولوب روسجه ایسه «زولوطو Zoloto» التون معناسنده‌در . ترانسیلوانیا (اردل)ده (زالاتنا Zalatna) نام شهر حوالیسنده بولنان التون معدنلرینه بناءً بو اسم ایله تسمیه اولنمش اولمسی محتملدر. (زولته)نك ترکجه املاسنی مورخلر برقاچ درلو یعنی (زولته) (ذولته) (ظولته) و(زولوطه) (زولطه) یازمشلردر.

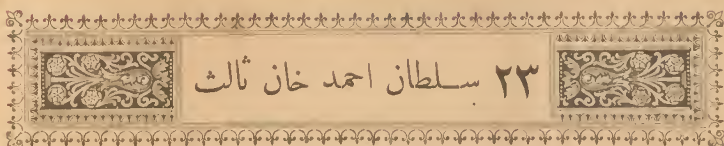
(**) سلطان احمد خان ثالث مسکوکاتنك ذیلنه مراجعت اولنه .

پادشاه مشار الیه زماننده کسلمش اقچه‌لره تصادف اولنه‌مامشدر . انجق راشدك ضبط وتحريرينه کوره پاره درت اقچه‌یه صرف ایدلدیکندن اقچه‌لرك وزنلری تبدیل قالمامش دیمکدر .

التونلرك رایجی آنف البیان ٣٠٠ اقچه‌یه اولمسیله مسکوکات سائره دخی اونسبتده اوله‌رق رایج اولمق لازم کلور .

بو عصرده بیوك حجم وقطرده باقردن و پرنجدن سکه‌لر دخی کسلمشدر . بو بابده مورخلر هیچ برشی سویلمامش ایسه‌لرده بوسکه‌لر سلطان سلیمان ثانی مانغرلرینك اون ایکی مثلنه مساوی یعنی التی درهمه قریب اولدیغندن رایجلرینك اونسبتده یوکسك اولمسی اقتضا ایدر .

۱۱۱۵ - ۱۱۴۳

قسطنطینیه

التون

— بشلك كبير اشرفی —

٦٠٦

سلطان البرين
الخ (ی)
ب

(طغرا) (*)
عز نصره ضرب فی
قسطنطینیه
۱۱۱۵

وزنی ٥ م ٥ ط . (ایکی دلیکلی) قطری ٤٢

٦٠٧

» »
له

« «
« نقشلری فرقلیدر »

وزنی ٤ م ١٥ ط . (ایکی دلیکلی) قطری ٣٩

(*) مشار الیهك طغرای همایونلری درونده یالکز « احمد بن محمد خان المظفر دائما » عبارەسی محرردر . سکەلرك کرك « سلطان البرين الخ » عنوانلی طرفلرنده وکرك اشاغی یه طوغری کوریلەجکی وجهله دیکر یوزلرنده وضع ایدیلان بعض حروفات حقنده بوعصرك ذیلنه مراجعت اولنه.

— چفته اشرفی —

۶۰۸

(۶۰۶) نومرویه مشابهدر . « »

ء

وزنی ۲ م ۱ ط . (دلیکلی) قطری ۳۰

— تك اشرفی —

۶۰۹

« » « »

ه « بیوك قطعه‌ده »

وزنی ۱ م ۱ ط . (دلیکلی) قطری ۳۲

۶۱۰

« » « »

(س) «کوچك قطعه‌ده »

وزنی ۱ م ¼ ط. (دلیکلی) قطری ۲۵

۶۱۱

« » « »

ء « نقشی فرقلیدر »

وزنی ۱ م ¼ ۱ ط . قطری ۲۱

۶۱۲

« » « »

(حـ) مـ

وزنی ۱ م ½ ط . (دلیکلی) قطری ۲۲

— نصف ربعيه —

٦١٣

سلطان	عز نصره
احمد بن	ضرب فی
محمد خان	قسطنطنيه
	١١١٥
وزنی ٢ ¼ ٢ ط.	(دليكلی) قطری ١٢

كموش

— غروش —

٦١٤

سلطان البرين	(طغرا)
الخ (مد)	ضرب فی
	قسطنطينيه
	١١١٥
وزنی ٨ م.	بشنجی لوحه. قطری ٣٨

— يكرميلك —

٦١٥

« «	« «
(مر) ح	
وزنی ٤ م ٢ ط.	قطری ٣١

٦١٦

« «	« «
(مد)	
وزنی ٣ م ١٥ ط.	قطری ٣٠

— اونلق —

٦١٧

« «	« «
(ح) مر	
وزنی ١ م ١٤ ط .	قطری ٢٣

٦١٨

« «	« «
(ق) ر	
وزنی ١ م $\frac{1}{2}$ ١١ ط .	(دلیکلی) قطری ٢٥

— بشلك —

٦١٩

« «	« «
ح	
وزنی ١٤ ط.	(دلیکلی) قطری ٢٠

— زولته —

٦٢٠

سلطان البرین	السلطان
الخ مـ	احمد بن محمد خان
	دام ملکه ضرب فی
	قسطنطینیه
	١١١٥
وزنی ٦ م $\frac{1}{2}$ ٢ ط.	قطری ٣٦

٦٢١

« «	« «
هـ	« فرفلیه‌در »
وزنی ٦ م ١ ط .	قطری ٣٧

— يارم زولته —

٦٢٢

(٦٢١) نومرونك عينيدر . « »

هـ

وزنی ٣ م ٤ ط قطری ٢٧

— جديد طغرالی زولته —

٦٢٣

(طغرا) « هيچ برنقشی يوقدر » « كنارلری زنجيرليدر » (ع) ضرب فی قسطنطينيه ١١١٥

وزنی ٥ م ٣ ½ ط. قطری ٣١

— طغرالی پاره —

٦٢٤

(طغرا) « نقشلرله مزين » ضرب فی قسطنطينيه ١١١٥

وزنی ½ ٣ ط. بشنجی لوحه. قطری ١٥

٦٢٥

« » « » ١١١٥ ح

قطری ١٤

٦٢٦

« » « » ١١١٥ مر

وزنی ٢ ط. قطری ٦

— اقچه —

٦٢٧

(٦٢٤) نومرونك عينيدر . « «

١١١٥ ح

وزنی ¾ ط. قطری ٥

٦٢٨

« « « «

١١١٥ د

قطری ٦

— طغراسز پاره —

٦٢٩

سلطان عز نصره

احمد بن ضرب فی

محمد خان قسطنطنیه

١١١٥

وزنی ½ ٢ ط. (دلیکلی) قطری ١٢

٦٣٠

« « « «

وزنی ¼ ١ ط. (دلیکلی) بشنجی لوحه. قطری ١١

٦٣١

« « « «

١١١٥ س

قطری ١١

— اقچه —

٦٣٢

سلطان عز نصره

احمد بن ضرب

محمد خان قسطنطنیه

١١١٥

وزنی ¾ ط. قطری ٩

اسلامبول

التون

— زر استانبول —

٦٣٣

(طغرا)	﴿ی﴾ ضرب فی اسلامبول ١١١٥
وزنی ١ م ١ ¼ ط.	بشجی لوحه. قطری ١٨

— تصفیه‌سی —

٦٣٤

« «	﴿مر﴾ « «
وزنی ٨ ½ ط.	قطری ١٤

— زر محبوب —

٦٣٥

سلطان البرین الخ ﴿مد﴾	(طغرا) عز نصره ضرب فی اسلامبول ١١١٥
وزنی ١٢ ط. (دلیکلی)	بشجی لوحه. قطری ١٧

— تصفیه‌سی —

٦٣٦

« « ﴿س﴾	« «
وزنی ٦ ط.	(دلیکلی) قطری ١٥

کموش

— پاره —

٦٣٧

(طغرا)	فی ل
	اسلامبو
	١١١٥ س
وزنی ٢ ط .	بشنجی لوحه . قطری ١٢

٦٣٨

« «	« «
	١١١٥ م
	قطری ١٢

تبریز

التون

— جدید زنجیرلی —

٦٣٩

(طغرا)	ای
	ضرب فی
	تبریز
	١١١٥
وزنی ١ م ١ ط .	(دلیکلی) قطری ١٩

کموش

— اونلق —

٦٤٠

سلطان البرین	(طغرا)
الخ ای	ضرب فی
	تبریز ١١١٥
وزنی ١ م ½ ١٠ ط .	قطری ٢٦

٦٤١

﴿ی﴾
ضرب فی
تبریز
۱۱۱٥
قطری ۲۷

(طغرا)

«کنارلری زنجیرلی»

— بشلك —

٦٤۲

« « « «

وزنی ۱ م ۱ ¾ ۱ ط. بشنجی لوحه. قطری ۲۱

— نصف بشلك —

٦٤۳

« « « «

وزنی ½ ۱۰ ط. قطری ۱۸

تفلیس

التون

— اشرفی —

٦٤٤

— چفته —

سلطان البرین
الخ (ح)

(طغرا)
ضرب فی
تفلیس
۱۱۱٥

وزنی ۲ م ½ ۱ ط. (دلیکلی) بشنجی لوحه. قطری ۳۱

— جديد زنجيرلى التون —

٦٤٥

(طغرا) | ﴿ح﴾ ضرب فى تفليس ١١١٥

وزنى ١ م ١ ط . | (دليكلى) قطرى ١٨

كموش

— اونلق —

٦٤٦

سلطان البرين الخ ﴿ح﴾ | (طغرا) ضرب فى تفليس ١١١٥

وزنى ١ م ½ ١٠ ط . | قطرى ٢٣

— نصف بشلك —

٦٤٧

» » | » »

وزنى ٦ ط . | (دليكلى) قطرى ١٦

روان

كموش

— اونلق —

٦٤٨

سلطان البرين الخ (*) | (طغرا) ضرب فى روان ١١١٥

وزنى ١ م ¼ ١١ ط . | بشنجى لوحه . قطرى ٢٣

٦٤٩

« « « «

« یازیلری جزئی فرقلیدر »

(سیلمکدر) قطری ٢٣

مصر

آلتون

— مصر طغراليسی — [اشرفی]

٦٥٠

— جفته —

سلطان البرین (طغرا)

الخ و عز نصره ضرب فی

مصر سنه

١١١٥

وزنی ١ م ¼ ١٤ ط . «کنارلری فضله‌لی ودائرا مادار دلیکلی» قطری ٣٥

٦٥١

— تك —

« « « «

د ١١١٥

وزنی ¼ ١٥ ط . (دلیکلی) قطری ٢٨

٦٥٢

« « « «

« نقشی بشقه قطعه‌سی اوفقدر »

وزنی ١ م ¼ ١ ط . (دلیکلی) قطری ٢٣

— جدید مصر زنجیرلیسی —

٦٥٣

(طغرا)	ح ح ح ضرب فی مصر سنه ۱۱۱٥
وزنی ۱ م ¼ ۱ ط .	قطری ۱۹

— نصفیه —

٦٥٤

« «	« «
وزنی ½ ۸ ط .	(دلیکلی) قطری ۱٤

کموش

— پاره —

٦٥٥

سلطان احمد [بن] محمد [خان]	عز نصره ضرب مصر سنه ۱۱۱۸
وزنی ¾ ۱ ط .	(دلیکلی) قطری ۱٤

— اقچه —

٦٥٦

« «	عز نصره ضر ب مصر ۱۱۱٥
وزنی ¾ ط .	(دلیکلی) قطری ۹

طرابلس غرب

التون

— سلطانی —

٦٥٧

ضارب النضر		سلطان احمد
الغ		بن
« آشیده‌لیدر »		محمد خان ضرب
		فی
	« یازیلری فنادر »	طرابلس غرب
		سنه
		١١٤٢

وزنی ١ م ¾ ط. (دلیکلی) قطری ٢٣

تونس

التون

— سلطانی —

٦٥٨ (*)

	سلطان
ضارب النضر	احمد بن محمد خان
صاحب العز والظفر	خان ضرب
فی	عز نصره فی
البر والبحر ١١٣٧	تونس ١١٣٧

وزنی ½ ١٥ ط. (دلیکلی) قطری ٢٢

(*) عنوان یرنده (النصر) یرینه (الظفر) یازیلیدر. آتیده بونك عینی سکه‌لر ده کوریله‌جکدر. انجق ایکی وجهنده تاریخ وضع اولنمش بوندن بشقه سکه کورلمشدر.

— نصفیه —

٦٥٩

سلطان	و دام
احمد بن محمد	ملکه ضرب
عز نصره	تونس ١١٤١
وزنی ¾ ٧ ط.	(ایکی دلیکلی) قطری ١٧

حزایر

التون

— سلطانی —

٦٦٠

	سلطان
سلطان البرین	احمد بن محمد
الخ	خان عز نصره
	ضرب غرب الجزایر
	١١٣٣
وزنی ١ م ¼ ١ ط.	قطری ٢٢

٦٦١

« «	« «
	١١٣٦
وزنی ١ م ¾ ط.	(ایکی دلیکلی) قطری ٢٤

٦٦٢

« «	« «
«کشیده لیدر»	الجزایر غرب
	١١٤١
«اشبو اوچ عدد جزایر التونلرینك یازیلری غایت فنادر»	(دلیکلی) قطری ٢٤

مشار اليه سلطان احمد ثالث حضرتلرينك زمان سلطنتلرنده التون وكموش مسكوكات شاهانه‌جه يكيدن يكي‌يه اجرا قلنان تبديلات واصلاحات اكثر عصرده وقوعبولانلردن پك زياده اولمسه بيله جمله‌سنك منتظم ومكمليدر دينيله بيلور .

مشار اليهك ابتداى جلوسلرندن ١١٢٨ سنه‌سنه قدر درسعادتده ومصرده كسيلان التونلر عيني دور سابقك طغرالى جديد اشرفيلرى رسم وشكلنده ايدى . انجق بونلرك اضعافندن اووقت يالكز ايكى التونلق كسديرلمش ايكن بودفعه بيوك قطعه‌ده ٣ و ٤ و ٥ و ٧ و ١٠ التونلقلر دخى اخراج ايدلمشدر . بونلردن طاقمزده يالكز بشلك التونه قدرى موجود اولوب ديكرلرندن المزه كچمامش ايسه‌ده نادر اوله‌رق بعضاً كورلمكده اولديغى ايشيدلمش وجودت تاريخى دخى بر فقره‌سنده بونى تأييد ايلمشدر . (*)

برده التونك ثمنى نسبتنده اوفق اقشامى چيقارلمشدركه بونلر مشار اليهك اولا كسيلان اقچه‌لرينه مشابه اوله‌رق اسم همايون طغراسز وبر طرفنده (ضرب فى قسطنطنيه) يازلمشدر . بو التون (٦١٣) نومروده نصف ربعيه ديو كوسترلمشدر .

سالف الذكر طغرالى التونلرك تكارينه اولسون اضعافنه اولسون اولكى كبى استانبولده (اشرفى) و مصرده (زر محبوب) ديمكده اولديغى مثللو بونلردن مصر ضربخانه‌سنده كسيلانلره دخى درسعادتده (مصر طغراليسى) دينور ايدى . بونلرك اسملرى بالاده هر بر سكه‌نك اوزرنده كوسترلمش اولمغله مراجعت اولندقده كافه‌سى اكلاشيلور .

١١٢٨ سنه‌سنده التون مسكوكاتده بر درجه‌يه قدر ظهور ايدن مغشوشيت سببيله حكومتجه بونك اصلاحى ايچون شهريار سابق زماننده

(*) جودت تاريخى جلد ٥ صحيفه ٣٠٣

یعنی ١١٠٨ تاریخنده اولدیغی کبی تدابیر لازمه اتخاذینه لزوم کورلمشدر که بونك اصل سبب موجبی هر نقدن تاریخجه بحث اولنمیور ایسه‌ده ینه مصر مسکوکاتی اولدیغی طاقمزده بولنسان ناقص العیار مصر التونلرندن اکلاشلمقده در .

حکومت سنیه‌جه سنهٔ مذکوره‌ده موقع اجرایه قونیلان تدبیر وزن وعیارلری بدایتده عثمانلی التونلرینه اساس اتخاذ قلنان وندیك دوقه‌لرینه فائق ورسم وشکللری ساده وظریف اولمق اوزره یکیدن التونلر اخراجی خصوصندن عبارت اولوب واقعا مسکوکات عثمانیه میاننده شمدی‌یه قدر بودرجه‌ده جید وخالص التون قطع وضرب ایدلمامش وشکلاً دخی بورتبه ساده‌لك التزام اولنمامشدر .

یالدیز التونی تعبیر اولنان قدیم والك معتبر التونلر یکرمی اوچ بچق عیارنده ایکن بو یکی التونلر دها یوکسك یعنی یکرمی درت ووزنلری دخی بردرهم وبرقیراط وایکی حبه وبرحبه‌نك یوزده قرقی مقداری اعتبار ایدلمشدر .

اشبو یکی التونلری وقعه‌نویس راشد شویله تعریف وتوصیف ایلمشدر : «تمامیت وزن وعیارینه بناء بین‌الناس معتبر ومقبول اولان وندیك التونندن تام‌الوزن وخالص‌العیار اوله‌رق یوز عددی یوز اون درهم کلمك وکناری زنجیرلی ودائره‌سنك اطرافی رومی نقشلی واورته‌سی آینه کبی مصیقل ومجلا وبرطرفنك وسطنده (طغرا) وطرف آخرینك وسطنده دخی (ضرب فی اسلامبول) عباره‌سی اولمق اوزره سکه ضرب اوله‌رق اوچر غروش رایجیله و (زر اسلامبول) نامیله التون قطعنه فرمان بیورلمشدر» . (*)

مسکوکات عثمانیه ایچنده (قسطنطینیه)دن بشقه (اسلامبول) اسمنك

(*) راشد تاریخی جلد ٤ صحیفه ١٩٢

دخی یازلمسی اك اول اشبو یکی التونلردن باشلامش برعادتدرکه بوندن صکره دور سلطان محمود خان ثانی‌یه قدر کاه (قسطنطینیه) وکاه (اسلامبول) اسملری استعمال اولنمشدر .

سالف الذکر جدید (زر استانبول) لسان عوامده (استانبول التونی) ویاخود کنارلری زنجیرلی یعنی تیرتیللی اولمق حسبیله (زنجیرلی) دیو یاد اولنور ایدی . مصرده دخی بو سکه‌لرك طبقی اوله‌رق یالکز تاریخلرینك اوزرینه بر (سنه) علاوه‌سیله التونلر قطع اولنوب (فندقی) ویا (فندق) تسمیه اولنمش وسبب تسمیه‌سی دخی اطراف کنارلرنده دائراً وضع اولنان نقطه وتعبیر آخرله حبه‌لرك فندقه تشبیه ایدلمش اولمسیدر. انجق بونلره دها اولوقتلر پای تختده (مصر زنجیرلیسی) اطلاق اولنور ایدی .

⁂

پادشاه مشار الیهك زماننده کسیلان وبالاده تعریف اولنان ایکی نوع التوندن بشقه پای تختده دیکر برجنس التون سکه دخی چیقارلمشدرکه مصردن منتقل (زر محبوب) نامنی استانبولده اك اول احراز ایتمش اولان سکه بودر .

وقعه نویسلر بوکا دائر برکونه معلومات ویرمیوب انجق سلطان محمود اول عصرنده ضرب اولنان زر محبو بلردن واندن صکره‌کیلردن بحث ایتمشلردر . بعض اجنبی مؤلفلری دخی استانبولده اك اول زر محبوب دینیلان سکه‌لر ١١٤٥ تاریخنده وحکیم اوغلی علی پاشانك صدارتی اثناسنده چیقارلمش اولدیغنی بیان ایدییور ایسه‌لرده [1] بو روایتك یاکلش اولدیغی المزده‌کی مسکوکاتله ثابتدر .

اشبو زر محبوب اسمنده کسیلان سکه‌لرك دیکر مسکوکاتدن فرق وتمیزی ایچون باشلیجه براصول وضع وتعیین اولنمشدر . شویله‌که شمدی‌یه

[1] Belin p. 19, 223 .

قدر عثمانلی آلتونلرنده متعامل اولان ثقلت اساسیهٔ معلومه‌نك تركیله خلفای قدیمه دینارلرنده مستعمل اولان مثقالك نصفی — یعنی اوچ ربع درهمكه ١٢ قیراط ایدر — زر محبوبلره مخصوص اولمق اوزره واحد قیاسی اوله‌رق اتخاذ و قبول اولنمش وفقط عیارجه استانبول جدید آلتونلرینك عیاری محافظه قلنمشدر .

زر محبوبلرك هر ایكی وجهی عینیله طغرالی اشرفی آلتونلر طرزنده اولوب یالكز محل ضربی قسطنطینیه یرینه (اسلامبول) یازلمشدر. قطعه‌لری كوچك اولوب نقشلری دخی مطبوعدر بونلرك ربع مثقال ثقلتنده نصفیه‌لری دخی كسدیرلمشدر .

*

گچن عهد سلطان مصطفی خان ثانیده ادرنه وازمیر وارضرومده كشاد ایدیلان ضربخانه‌لر بوعصرده هرنه‌سببه مبنی ایسه تعطیل اشغال ایتمشلردر . فقط بونلرك یرینه بودفعه بلاد ایرانیه‌دن بتكرار ضمیمهٔ ممالك شاهانه ایدیلان (تبریز) و (تفلیس) و (روان)ده برر دارالضرب تأسیسیله نام همایون سلطان احمد خانی‌یه منسوب اوله‌رق اورالرده دخی سیم وزر مسكوكات ضرب ایتدیرلمشدر .

راشد تاریخنك ذیلی یازمش اولان كوچك چلبی زاده عاصم افندینك بلاد مذكوره‌ده اچیلان ضربخانه وكسیلان آلتونلر حقنده و یردیكی معلوماته كوره (*) ١١٣٨ سنه‌سی اوائلنده تبریز سرعسكری عبداله پاشا طرفندن دربار شوكت قراره وقوعبولان عرض وانها اوزرینه شهر مذكورده بر ضربخانه كشاد وسلطانی آلتون قطع اولنمق اوزره صاحب عیار وعمله‌سی ترتیب وسكهٔ همایونلر احضار اولنه‌رق ضربخانه امینی تعین اولنان ذاته تودیعاً ارسال قلنمشدر .

(*) ذیل راشد جلد ٦ صحیفه ٣٠٦ و ٣٣٠

وينه سنهٔ مذكوره اواسطنده ذكر اولنان بلده‌لرده قطع وضرب ايدلمش اولان (جديد زنجيركاو) (١) التونلردن درسعادته كلمش اولان برقاجى منظور عالى اولدقده «واقعا بونلرك هر بريسى يكرمى درت عيارنده خالص التون اولوب هر يوز عددى اون درهم كلك و بهرى دردر يوز اقچه‌يه رايج اولمق اوزره كسلمش ودرسعادت التونلريله مساوى بولنمش ايسه‌ده دوره‌لرى موزون وزنجيركارى هموار اولمامغله زينتدن عارى و بوحال ايسه صحت عيارلرنده اشتباهى داعى بولنديغندن بعدما حسن انتظامنه ودرسعادت التونلرينه مطابقتنه اهتمام اولنمسى ايچون ضربخانهٔ عامره‌ده نمونه‌لك برر التون قطع ايتديريله‌رك تبريز سرعسكريله روان وتفليس محافظلرينه ارسال ووصاياى لازمه ايفا اولنمشدر .»

اشبو تعريف اولنان التونلردن تبريز وتفليسده كسيلانلرى طاقممزده موجود اولديغى كبى درسعادت اشرفيلرينه مشابه ينه تفليسده قطع اولنمش ديكر بر جنس چفته التون دخى واردر . انجق روانده ضرب ايدلمش التون سكه المزه كچمامشدر .

بوعصرده غرب ضربخانه‌لرنده يعنى طرابلس غرب وتونس وجزايرده دخى قديم طرز واوصولده ينه (سلطانى) التونلر وبعضاً نصفيه لرى ضرب واخراج اولنمشدر .

كموش مسكوكاته كلنجه : بالاده صره‌سيله كورلديكى وجهله مشاراليه سلطان احمد ثالث حضرتلرينك زمان سلطنتنده كموشلرك اضعاف واقسام وكسوراتجه براصول سكه اتخاذ ومختلف طرز وصورتده مسكوكات

(١) كاف تركجه‌ده ادات تصغير اولديغى معلوم اولوب بو صورتده (زنجيركاو) كوچك زنجير ديمك اولور . مورخ بويله يازمش اولديغندن عينيله نقل اولنمشدر . شمدى التونلرده اولان (تيرتيل) معامله‌ده اول وقت زنجير لفظى قوللانيلور ايدى .

اخراج اولنوب طغرالی وطغراسز غروش وزولته و بونلرك اقسامی اولەرق یکرمی واون وبش پارەلکلر ایله غروشك فرقده بری واصل کسری اعتبار ایدیلان (پاره) وانك اوچده بری اولان (اقچه) لر قطع وضرب اولنمشدر .

شمدی‌یه قدر غیر مقرر بر حالده بولنان (پاره) نك وزن وعیاری تنظیم واقچەلر دخی اکا کوره تنسیق ایدلدیکی کبی انواع نقود ارەسنده اك زیاده کسب اهمیت ایتمش اولان (زولته)لرك دخی قیمت ونسبتی تعیین ایدلمشدر .

مع هذا یکرمی سکز سنه دوام ایدن بودورده برقاچ دفعەلر وبرقاچ نوع ضرب واخراج اولنان کموش مسکوکاتك وزن وعیارلرنده یکدیکرینه نسبتله از چوق فرق وتفاوت وعدم اطراد موجود اولوب والحاصل جنتمکان فردوس آشیان سلطان عبد المجید خان حضرتلری زماننده‌کی تصحیح مسکوکاته کلنجەیه قدر بوحال دوام ایتمشدر .

مشارالیه سلطان احمد خان عصرینك اوائلنده ضربخانهٔ عامرەده کسیلان پاره ۷۰ ومصرده ضرب اولنانلر ۶۰ عیارنده اولمغله اکثر محتکرلر بوندن استفاده ایچون مصر پارەسنی استانبول پارەسیله تبدیل وشوصورتله مغشوش پارەلر تکثر ایتمکه باشلادیغندن ۱۱۱۶ سنەسنده اتخاذ اولنان قرار موجبنجه بونلر اصحابی رضالریله ضربخانهٔ عامرەیه نقل ایله ۷۰ عیارنده وزن وتعدیل و اون بچق درهم زیوف اون درهم جید وجدید پارەیه تحویل اولندقدن صکره طوپلانمش اولان مذکور زیوف وسائر مقصوص پارەلردن ۶۸ عیارنده یکی پارەلر قطعنه مباشرت اولنمشدر . وروم ایلیده بولنان پارەلر دخی کذلك هپ زیوف ومقصوص اولدیغندن انلرك دخی طوپلاتدیریلوب ۱۱۰ درهمی جدید پارەلرك ۱۰۰ درهمیله بالتبدیل ضربخانهٔ عامرەیه تسلیمی تنسیب اولنەرق تعیین اولنان

مخصوص وزنه‌دارلر معرفتیله هر محله اقتضاسی قدر جدید پاره‌لر ارسال قلنمشدر . اشبو اجرا آتی مورخ راشد « نظام اصول سکه » عنوانی آلتنده نقل وروایت ایدییور . (*)

١١٣٠ سنه‌سنده جانب خزینه‌دن ایکی دفعه‌ده ضربخانه‌یه تودیع اولنان طقوز یوز قیه قدر خرده اوانیٔ سیمدن عینی جدید زنجیرلی استانبول التونلری رسم وشکلنده پاره واقچه‌لر ضرب اولنمشدر . (**) بو تاریخدن اول کسیلان پاره واقچه‌لرك بر طاقمنك برر یوزی طغرالی و دیگر طاقمنك طغراسز اولوب هر ایکیسنك وجه دیگرلرنده دخی (ضرب قسطنطینیه) یازیلی ایدی بونلر صره‌سیله تدقیق اولندیغی حالده معلوم اوله‌جغندن بالاده مسکوکات محللرینه مراجعت اولنمق اقتضا ایدر .

⁂

١١٣١ تاریخنده قیم نقوده عارض اولان تخلفاته مبنی طرف حکومتدن بر ارالق سیم خالصك بهر درهمنه یکرمی بر وبعده یکرمی اقچه فیأت وضع اولنمش ایکن بین‌الناس یکرمی ایکی اقچه‌یه النوب ویرلدیکندن میری فیأتیله ضربخانه‌یه کموش کتوروب کسدیرمك کیمسه‌نك ایشنه الویرمامسیله خیلی زمانلر زولته و پاره وچیل اقچه کسلمامکله باشلایوب ومقدما قطع اولنان جدید زولته‌لر دخی عجم تاجرلری طرفندن ایرانه نقل وعباسی اقچه‌یه تحویل اولنوب بو جهتله کموش مسکوکات کسب ندرت ایلمش وزولته‌لرك الده بولنانلری دخی برر اقچه باش ایله کچوب معاملات ناس مختل اولدیغی کبی حتی سواحلده اخذ واعطا بتون زولته‌یه منحصر اوله‌رق ذخایر وسائره اثمانی ایچون بشقه نقود قبول ایلمدکلرندن مراکب بحریه اصحابی درسعادتده زولته تدارکنده کلی مشکلاته تصادف ومعاملات تجاریه دخی سکته‌دار اولمشدر .

(*) راشد تاریخی جلد ٣ صحیفه ١٣٦
(**) راشد تاریخی جلد ٤ صحیفه ٢٨١

بناءً عليه بوحالى ايجاب ايدن سببلر نه ايسه انلرك رفعى ونقودك اجانبه اخراجنك منعى مقصديله حكومت سنيه جه تدابير مقتضيه اتخاذى لازم كلوب سنهٔ مرقومه‌ده ارباب معلوماتدن مركب عقد اولنان مجلسده كيفيت بالمذاكره ٨٨ اقچه‌يه رايج اولان عتيق اجنبى زولته‌لرينك اون التى عددى تمام يوز درهم كلمك ايجاب ايكن بالوزن ايكى درهم نقصانى ظهور ايدوب جديد عثمانلى زولته‌لرينك ايسه اون التى عددى تمام يوز درهم كلمش ومذكور اجنبى زولته‌لرينه كندو جنسندن ايكى درهم كموش اضافه‌سيله هر ايكيسى قال ايتديرلدكده بهر اون التيشر عددندن التمشر درهم سيم خالص حاصل اولوب بونلرك ايكى نوعيده عيارجه مساوى بولنديغى تبين ايلمش اولديغندن اجنبى زولته‌لرينك زياده‌يه رايج اولمسى محضا عيارينك دها خالص بولنمسنده‌كى بر فكر باطلدن نشأت ايلديكى ظاهر اوله‌رق بوحاله بر نهايت ويرلمك وجديد زولته‌لرك اوته‌دنبرو قطع اولنديغى كبى ٦٠ عيارنده وطقسانر اقچه‌يه رايج اولمق اوزره تكرار ضرب واخراجنه دوام اولنمسى وكموشك سهولتله كتورلمسنه وسيله اولمق اوزره بعدما صراف وقالجيانك بروجه معتاد شهرى ضربخانه‌يه كتوره‌جكلرى ٥٥,٠٠٠ درهم كموشدن ماعدا سائرلردن مبايعه اولنه‌جق سيم خالصك بهر درهمنك خارجده‌كى يكرمى اقچه فيأتيله النمسى خصوصلرينه قرار ويرلمشدر .

وقعه نويس راشد افندى تفصيلات محرره‌يى ويردكدن صكره ديركه « شوقرار موجبنجه ضربخانه‌يه چوق كموش كله‌رك اجناس نقودك تكثر ايده‌جكى دركار اولوب زولته‌نك قيمت ورايجنه ضم اولنان ايكى اقچه بروجه محرر كموش فيأتنه ضم ايديلان ايكى اقچه‌دن ايلروكلمكله هر بردانه‌سى سكز درهم بردنك اعتباريله فيما بعد جديد زولته‌لر بين الناس طقسانر اقچه‌يه رايج اولمق اوزره نظام ويرلمشدر » (*)

(*) راشد تاريخى جلد ٥ صحيفه ١٧٢ و١٧٣ و١٧٤

شو ایضاحاتدن استنباط اولندیغی اوزره زولته‌لرك اون آلتی عددی تمام یوز درهم کلمك ایجاب ایدوب بوحسابجه برزولته ٦ درهم ٤ قیراط وزننده یعنی غروشك اوچ ربعنه مساوی ثقلتده اولورکه الیمزده‌کی زولته‌لر دخی بونی کوسترمکده‌در . بو صورتده مورخ مومی الیهك الك نهایتده سویلمش اولدیغی «زولته‌نك هر بر دانه‌سی سکز درهم بردنك اعتباریله» سوزی بر سهوه مبنی اولوب زیرا اشبو وزنده‌کی سکه‌لرك زولته دکل (غروش) اولدیغنی بوراده تکرار ایضاحه حاجت یوقدر .

سیم مسکوکاتك یعنی غروش وزولته ایله اقسامنك اسامیسی ویکدیکرینه اولان نسبتلری ووزن وعیارلری بو عصره مخصوص اولان شو زیرده‌کی جدولدن اکلاشیله بیلور .

اسامیٔ نقود	وزن اصلی درهم	وزن اصلی قیراط	یوزده عیارلری	پاره ایله قیمتلری
غروش	٨	١٢	٦٠	٤٠ .
یکرملك	٤	٢	»	٢٠ .
اونلق	١	١٤	»	١٠ .
بشلك	.	١٤	»	٥ .
زولته	٦	٤	»	٣٠ .
یارم زولته . . .	٣	٢	»	١٥ .
پاره	.	٣ ١/٢ — ٢	٧٠ — ٦٨	٣ (اقچه)
اقچه		١ ٣/٤ — ٣/٤	» »	. .

١١٣٨ سنه‌سی ایچنده مسکوکات متنوعهٔ عثمانیه واجنبیه‌نك قیمت ورواجلرینه حکومتجه بر نظام ویرلمك اقتضا ایدوب اهل وقوف وخبره‌نك اتفاقلریله ومعرفت شرعله زوجه آتی برتعرفه ترتیب وتنظیم وبونك هر طرفده دواملیه انواع درهم ودینار ونقودك تقدیر اولنان مرتبه‌دن زیاده ونقصانه رواجی منع ومحافظه اولنمق ومن بعد مقصوص

پاره رائج اولماق اوزره روم ايلى واناطولى‌يه دخى اوامر واحكام تسطير قلنمشدر .

ترتيب اولنان فيئات تعرفهٔ رسميه‌سى (*)

عثمانلى مسكوكاتى	التون	تام سكه همايون ايله مسكوك اولان جديد استانبول التونى	٤٠٠	اقچه
		مصر زنجرليسى	٣٣٠	«
		مصر طغراليسى	٣١٩	«
	كموش	جديد غروش	١٢٠	«
		نصفى (ايكرميلك)	٦٠	«
		ربعى (اونلق)	٣٠	«
		جديد زولته (**)	٩٠	«
		صاغ پاره‌نك ٤٠ عددى ١ غروش (***)		
		جديد اقچه‌نك ١٢٠ عددى ١ غروش		
اجنبى مسكوكاتى	التون	اجنبى سكه‌سيله مضروب اولان يالديز التونى	٣٧٥	«
		» » » مجار التونى	٣٦٠	«
	كموش	سكز بچق درهم كلان عتيق اسدى غروش	١٤٤	«
		» » بردنك كلان سوليه ريال غروش	١٨٦	«
		طقوز درهم كلان قره غروش	١٨١	«
		عتيق زولته	٨٨	«
		سكز بچق درهم بردنك بويه غروش	١٧٣	«
		ايكى درهم كلان بيوك ليور	٢٤	«
		بر » » كوچك »	١٠	«

اشبو تعرفه كچن ١١٠٢ تاريخنده تنظيم واعلان قلنان تعرفه‌ده اولديغى كبى ايكى فيأت يعنى حكومتك قبول ايده‌جكى نقود ايچون قيمت حقيقيه وصرف ايده‌جكى نقود ايچون دخى قيمت موضوعه وضع اولنميه‌رق بلافرق برفيأت تعيين اولنمش وبوفيأت ايسه التونلرده اوزمانه نسبتله قيمت حقيقيه‌سندن براز فضله‌لى طوتلمشدر .

(*) چلبى زاده تاريخنده مندرج تعرفه عينيله نقل اولنمشدر . ذيل راشد جلد ٦ صحيفه ٣١٠

(**) غروشك درتده اوچى نسبتده اولديغندن قيمت دخى اويله وضع اولنمشدر .

(***) پاره ايله غروشك نسبتى ايشته بوراده ايلك دفعه اوله‌رق تعيين اولنمشدر .

تبريز وتفليس وروانده قطع وضرب اولنان كموش سكه‌لره كانجه مورخلك ويرديكي معلوماته كوره بلاد مذكوره‌ده جاري اولان دراهيم ودنانير نام همايون پادشاهي ايله رونق پذير اولمق مقرر اولديغندن عجم سكه‌سيله مسكوك اولان (عباسي) لرك تام الوزن اولانلرينك ازالهٔ نقوشي ايچون اوزرلرينه سكهٔ همايون ضرب اولنوب وزني تمام يدي دنك اولان ١٦ وانك نصفي ٨ وربعي ٤ پاره‌يه رايج اولمق اوزره قرار ويرلمش وناقص الوزن اولانلر دخي بالاذابه اولوجهله سلطاني سكه‌لر قطع واعمال ايتديرلمشدر . (*)

بوندن اكلاشيلوركه عباسي سكه‌لرك تام الوزن اعتبار اولنانلري حقنده عيني سلطان مصطفى خان ثاني زماننده اجنبي غروشلري ايچون اجرا اولنديغي كبي معامله ايدلمشدر . يعني هيئت اصليه‌سيله اوزرلرينه سكهٔ عثماني اورديرلمشدر .

تام يدي دنك ديئيلان بر درهم اون ايكي قيراط اولوركه استانبولك تمام اونلقلرينه وانك نصفي بشلكلره مساوي اولوب ربعي ايسه پاره‌لرك ايكي قات وزننده اوله‌رق استانبولده كسلميان برسكه‌در . بونلرك اورالرجه وضع وتعيين اولنان فيئاتلري استانبول رايجنه نسبتله نصفدن زياده فضله‌لي كورنمكده‌در . (**)

بوكموشلرك رسم وطرزلري عينيله درسعادت اقچه‌لري كبيدر .

ﭺ

شايان دقت اوله‌رق سلطان مشار اليهك التون وكموش مسكوكاتنده حروف مقطعه ايله بعض اشارات مخصوصه واردركه بونلر شمدي‌يه قدر مسكوكات عثمانيه‌نك هيچ برنده كورلمامش وبوندن صكره دخي يالكز

(*) ذيل راشد جلد ٦ صحيفه ٣٣٠

(**) عباسي تعبير اولنان ايران كموش سكه‌لرينك ١١١٨ تاريخلرنده ممالك عثمانيه‌نك عراق قطعه‌سنده هر دانه‌سي ٤٠ اقچه‌يه اولمق اوزره ويركولره قبول اولنديغني راشد بيان ايلشدر جلد ٣ صحيفه ١٩٦

آتیده کوریله‌جکی وجهله ایکی پادشاه یعنی سلطان محمود اول ایله سلطان عثمان ثالث سکه‌لرینه وضع اولنه‌رق بعده بواصول ترک ایدلمشدر .

حروفات مذکوره کاه سکه‌نك (سلطان البرین) عباره‌لی وجهنده (ابن) کلمه‌سنك اوزرنده وبرچیچك ایچنده یالکز ویاخود ینه بونکله‌برابر برده عباره‌نك زیرنده وکاه سکه‌نك (ضرب فی) محرر وجهنك بالاسنده کذلك برچیچك ایچنده ویا زیرنده‌کی تاریخك صول ویا صاغ طرفنده وضع اولنمقده‌در . طاقممزده بولنان مسکوکاتده مندرج حرفلر محل مخصوصلرنده عیناً وضع وتحریر اولنمش ایدوکندن هر سکه‌یه مراجعت اولندقده اکلاشیلور .

بونلر بعضاً مختلف صورتده مقطع و بعضاً دخی (عت) و(مد) کبی مرکب اوله‌رق یازلمشدر .

حروفات مذکوره‌نك نه شیئه علامت اولدیغنه دائر هیچ برکونه معلومات تاریخیه اولمیوب وهلهٔ بو حرفلر سکه‌لرك جلوسك قاچنجی سنه‌سی ضرب اولندیغنه ابجد حسابیله بر اشارت اولمسی خاطره کلور ایسه‌ده مثلا بونلرك ایچنده (م) ویاخود (ع) کبی ٤٠ و ٧٠ رقملرینی ودها زیاده عددلری افاده ایدر حرفلر اولوب حالبوکه پادشاه مشار الیهك مدت سلطنتی یکرمی سکز سنه قدراولمسیله بو ظنه وجود ویریله‌مز .

فن مسکوکات اسلامیه اربابندن بعض ذوات بو بابده تردد ایتمش ایسه‌لرده تاریخلرمزده ذکر اولنان مدتلر ظرفنده اره صره عزل ونصبلری کوستریلان ضربخانه امینلرینك اسملرینك ایلك حرفلریله مسکوکات مذکوره‌نك اوزرلرنده بولنان حروفاتك بعضاً یکدیکرینه مطابق ظهور ایتمسنه باقیلور یسه بونلرك کاه ضربخانه امناسنك وکاه سکه‌کنلرك اسملرینه اشارت اولمق اوزره وضع وتحریر ایدلمش اولدیغی برجه بی اشتباهدر .

٢٤ سلطان محمود خان اول

١١٤٣ - ١١٦٨

اسلامبول

آلتون

— بش آلتونلق جدید استانبول —

٦٦٣

(طغرا) (*)	﴿م﴾ ضرب فی اسلامبول ١١٤٣

« کنارلری سکز میلیمترو عرضنده »
« چیچکلی صورتله مزیندر »

وزنی ٥ م ٤ ط . ادلکلی قطری ٨ :

— اوچ آلتونلق —

٦٦٤

« اطرافلری دیکر نوع چیچکله مزین »

« «	﴿ عب ﴾ « «

وزنی ٣ م ٤ ط . ادلیکلی انجی نو حد . قطری ٣٦

٦٦٥

« «	عب

« اطرافنده یالکز دائرا چفته چیز کیلر » « «

وزنی ٣ م ½ ط . ادلیکلی قطری ٣٧

(*) پادشاه مشار الیهك طغرای همایونلری درونندە « خان محمود بن مصطفى المظفر دائما » یازیلیدر .

— چفته آلتونلق —

٦٦٦

﴿ م ﴾

(٦٦٣) نومرویه مشابهدر. « «

« اطرافنده آره‌سی یپراقلی چفته چیزکی »

وزنی ۲ م ۲ ½ ط. (دلیکلی) قطری ۲۹

— بر بچق آلتونلق —

٦٦٧

« «

﴿ عب ﴾

« اطرافی اینجه رومی نقشلی » « «

وزنی ۱ م ۱۰ ط. (دلیکلی) قطری ۲۹

٦٦٨

« «

﴿ ع ﴾

« کنارلری کنیش ایچکای صو » « «

وزنی ۱ م ۹ ½ ط. (ایکی دلیکلی) قطری ۲۱

———ooooooooo———

﴿ طرز آخرده جدید استانبول ﴾ (*)

— بر بچق آلتونلق —

٦٦٩

(طغرا) (ص)

ضرب فی

اسلامبول

۱۱٤۳

« طغرا ویازیلرك آره‌سنده نقش ترکی »

وزنی ۱ م ۸ ط. (دلیکلی) قطری ۲٦

— یك —

٦٧٠

« (ص)

« «

وزنی ۱ م ۱ ¼ ط. (دلیکلی) اتنجی لوحه. قطری ۱۹

(*) اشبو نوع جدید استانبول آلتونلرینه الیوم (عتیق سلطان محمود آلتونی) تعبیر اولنور.

— نصفیه‌سی —

٦٧١

(٦٦٩)ك عینیدر .

« « (ملا)

وزنی ½ ٨ ط . (دلیکلی) قطری ١٥

(زر محبوب)

٦٧٢

ساطان البرین (طغرا)

الخ (ص) عز نصره ضرب فی

اسلامبول

١١٤٣

« یازیلرك آره‌لری نقشلی »

وزنی ¾ ١٢ ط . (دلیکلی) قطری ١٨

٦٧٣

« « « «

<م> « بشقه رسمده »

وزنی ١٣ ط . انتجی لوحه . قطری ٢٠

— نصفیه‌سی —

٦٧٤

« « « «

(ح)

وزنی ½ ٦ ط . قطری ١٧

قسطنطینیه

کموش

— غروش —

٦٧٥

سلطان البرین (طغرا)

الخ (ص) ضرب فی

قسطنطینیه

١١٤٣

« نقشلی »

وزنی ٨ م ٢ ط . (دلیکلی) قطری ٤٠

٦٧٦

(٦٧٥) نومرو كبيدر .   «   »

(عا)

وزنی ۷ م ½ ۱۰ ط.   قطری ۳۸

٦٧٧

«   »   «   »

عا (*)   ۱۱٤۳

قطری ۳۸

٦٧٨

«   »   «   »

ں   « نقشمز وطرزی بشقه‌در »

وزنی ۷ م ¼ ۳ ط.   قطری ۳۸

— يكرميلك —

٦٧٩

سلطان البرين   (طغرا)

الخ (ص)   « نقشلی »   ضرب فی

قسطنطينيه

۱۱٤۳

وزنی ٤ م ½ ۱ ط .   قطری ۳۳

٦٨٠

«   »   «   »

(..)

وزنی ٤ م .   قطری ۳۰

٦٨١

«   »   «   »

(ع)

وزنی ۳ م ¼ ط .   قطری ۳۳

(*) اشبو حروفات مقطعه ومركبه ايله اولان اشارتلرك قوس ايچنه النانلری (ابن) كلمه‌سنك اوستنده وقوسسزلری (سلطان البرين) عباره‌سنك اك التنده‌در .

٦٨٢

(٦٧٩) ك مشابهيدر . « »

(ق)

١١٤٣

قطرى ٢٩

٦٨٣

« » « »

(عا)

وزنى ٣ م ١٠ ط . قطرى ٣٠

٦٨٤

« » « »

(عب) « نقشسز وطرزى بشقه‌در »

(دليكلى) قطرى ٣٠

— اونلق —

٦٨٥

سلطان البرين ضرب فى

الخ (•) « قشلى » قسطنطينيه

١١٤٣

وزنى ٢ د (دليكلى) قطرى ٢٤

٦٨٦

« » « »

(عا)

١١٤٣

وزنى ١ م ١١ ط . قطرى ٢٥

٦٨٧

« « «

(عب) « نقشسز وطرزى بشقه‌در »

وزنى ١ م ½ ١٢ ط . (دليكلى) اتنجى وجه . قطرى ٢٥

٦٨٨

« » (ق)		« »
		قطری ٢٥

— بشلك —

٦٨٩

سلطان البرين		(طغرا)
الخ (ص)	« نقشليدر »	ضرب فی
		قسطنطنيه
		١١٤٢
وزنی $\frac{١}{٢}$ ١٣		قطری ١٩

٦٩٠

» (عا) «		« »
وزنی $\frac{١}{٤}$ ١٢ ط.		(دليكلی) قطری ١٩

— پاره —

٦٩١

(طغرا)		ضرب فی
		قسطنطينيه
	« نقشليدر »	١١٤٣ ع
وزنی $\frac{٣}{٤}$ ٢ ط.		(دليكلی) قطری ١٦

٦٩٢

« »		» طا «
(دليكلی)		قطری ١٦

٦٩٣

« »		» ص «
وزنی ٣ ط.		(دليكلی) قطری ١٧

٦٩٤

« « » ق »

وزنی ¼۲ ط . (ایکی دلیکلی) قطری ۱۵

٦٩٥

« « » ن »

(دلیکلی) قطری ۱٦

٦٩٦

« « « طرزی بشقه‌در » » عا »

وزنی ½۲ ط . قطری ۱۵

٦٩٧

« « » عب »

وزنی ۳ ط. قطری ۱۵

٦٩٨

« « « نقشسز » » ق »

وزنی ½۲ ط. قطری ۱۵

— اقچه —

٦٩٩

(طغرا) ضرب فی
قسطنطنیه
۱۱٤۳ عا

وزنی ¾ ط. قطری ۱۱

۷۰۰

« « » عب »

وزنی ۱ ط . قطری ۱۱

۷۰۱

« « » ن »

قطری ۱۲

كمشخانه

كموش

— يكرميلك —

٧٠٢

سلطان البرين

الخ (١)

(طغرا)

ضرب فى

كمشخانه

١١٤٣

وزنى ٣ م ١/٤ ١٥ ط. قطرى ٢٩

قارص

كموش

— اونلق —

٧٠٣

(طغرا)

ضرب فى

قارص

١١٤٣

وزنى ١ م ٣/٤ ١٢ ط. التنجى لوحه. قطرى ٢١

كنجه

كموش

— اونلق —

٧٠٤

« «

« «

كنجه

١١٤٣

التنجى لوحه. قطرى ٢١

تفلیس

کموش

— اونلق —

۷۰۵

(طغرا)

ضرب فی
تفلیس
۱۱۴۳
قطری ۲۱

بغداد

کموش

— بشلك —

۷۰۶

» «

» «
بغداد
۱۱۴۳
وزنی ½ ۱۱ ط.
قطری ۱۷

مصر

— طغرالی آلتون —

۷۰۷

— بر بچقلق —

سلطان البرین
الخ %

(طغرا)
ب فی
عز نصره ضر
مصر سنه
۱۱۴۳

«کنارلری کنیش چیچکلی صو ایله مزین»

وزنی ۱ م ۹ ط.
(خلقه‌یه مربوطدر) قطری ۲۷

(زنجیرلی التون)

۷۰۸

— تك —

(طغرا)		٪
		ضرب فی
(ح)		مصر سنه
		۱۱٤۳ ن
وزنی ۱ م ¾ ط.		(دلیکلی) قطری ۲٦

۷۰۹

		٪
(طغرا)		ضرب فی
(ح)	« طرز جدیده »	مصر سنه
		۱۱٤۳
وزنی ۱ م ¼ ۱ ط.		قطری ۲۰

— نصفیه‌سی —

۷۱۰

		٪
« »		« »
		۱۱٤۳ ن
وزنی ½ ۸ ط.		قطری ۱۵

(زر محبوب)

۷۱۱

		(طغرا)
سلطان البرین		عز نصره ضرب فی
الخ (ع)		مصر سنه
		۱۱٤۳
وزنی ¼ ۱۲ ط.		(دلیکلی. ناقص العیار) قطری ۲۱

٧١٢

» » « «

« نقشی فرقلیدر »

وزنی ½ ١١ ط. (ناقص العیار) قطری ١٩

— نصفیه‌سی —

٧١٣ (*)

» » نصفیه یا فی

 » »

وزنی ٦ ط. (ایکی دلیکلی) قطری ١٠

٧١٤ (*)

» » نصفیه م

» »

(دلیکلی) قطری ١٥

کموش

— پاره —

٧١٥

(طغرا) ضرب فی

مصر سنه

١١٤٣

وزنی ¾ ٢ ط. قطری ١٧

٧١٦

» » « «

« یازیسی براز فرقلیدر »

قطری ١٤

(*) اشبو التونلرده طغرانك زیری خذاسنده (نصفیه) یازلمشدرکه دیکر هیچ بر سکه‌ده کورلمامشدر .

۷۱۷

(عبد)

« « « «

(دلیکلی) قطری ۱۵

۷۱۸

(م)

« « « «

وزنی ۲ ط. (دلیکلی) قطری ۱۵

طرابلس غرب

التون

— سلطانی —

۷۱۹

ضارب النضر
الخ (الظفر)

سلطان محمود
بن مصطفی
خان عز نصره
ضرب غرب فی
طرابلس
۱۱۴۳

وزنی ۱ م ½ ط. (ایکی دلیکلی) قطری ۲۲

۷۲۰

« « « «

« نقشلری ورقلیدر »

(دلیکلی) قطری ۲۳

تونس

التون

— سلطانی —

٧٢١

سلطان البرین	محمود بن
الخ	مصطفی خان
	عز ب نصره
« یازیلری غایت فنادر »	ضر ١١٥١ فی
	تونس
وزنی ١ م ¾ ط.	(دلیکلی) قطری ٢٤

— نصفیه —

٧٢٢

سلطان	ب
محمود	ضر فی
خـان	تونس
عز نصره	سـنه ١١٦٦
وزنی ½ ٨ ط.	(ایکی دلیکلی) قطری ١٥

کموش

— پاره —

٧٢٣

سلطان	١١٦٤
محمود	ضرب فی
	تونس
وزنی ¾ ٤ ط.	التنجی لوحه. قطری ١٤

٧٢٤

(٧٢٣) لـ عينيدر . ١١٦٥

« «

قطری ١٥

٧٢٥

١١٦٦

« « « «

(مخلوطدر) قطری ١٤

جزاير

التون

— سلطانی —

٧٢٦

		السلطان
سلطان البرين		محمود * خان
الخ		عز نصره ضرب
	« يازيلری فقادر »	جزاير فی
		١١٦٨
وزنی ١ م ١ ط.		قطری ٢٥

— تصفيه —

٧٢٧

سلطان	وايده
محمود خان	ضرب * فی
عز نصره	جزاير
	١١٥٦
وزنی $\frac{1}{2}$ ٨ ط.	(ايكی دليكلی) قطری ١٧

٧٢٨

(٧٢٧) يه مشابهدر . » »

١١٦١

وزنی ½ ٧ ط. دليكلی (التونی يباضدر) قطری ١٦

— ربعيه —

٧٢٩

سلطان ضرب

محمود جزاير

١١٤٧

وزنی ¾ ٣ ط. (دليكلی) قطری ١٢

٧٣٠

» » » »

« فرقليدر » ١١٤-

(بركناری كسيكدر) قطری ١٤

سلطان محمود خان اول حضرتلرينك مدت سلطنتلرنده ضرب اولنمش اولان التون وكموش بالجمله مسكوكات ـ خطوط ونقوش واشكالجه طبيعی بعض تغيرات وتبدلات اجرا قلنمش ايسه‌ده ـ موازين وانواع واقسام جهتلرنجه عم بزركوارلری سلطان احمد خان ثالث سكه‌لرنده متخذ اولان طرز واصوله توفيق ايدلمشدر .

التونلر بودورده دخی اساساً ايكی جنس اوله‌رق چيقارلمشدر . بونلرك برجنسی (جديد استانبول) ناميله وديكر نوعی (زر محبوب) اسميله ضرب اولنان التونلردر .

زر محبوبلر دور سابقده تعريف اولنديغی اوزره يارم مثقال يعنی اوچ ربع درهم ثقلتده اولوب اوائل جلوسلرنده كسيلان اسكيلرك عينی واخيراً ضرب اولنانلر دخی نقشدن عاری وساده كوزلدر. صكره كيلره

(جدید زر محبوب) دیرلر ایدی . بونلرك كماف السابق تصفیه‌لری دخی قطع اولنمشدر .

مشار الیه سلطان محمود اول عصرنده زر محبوبلر اك مقبول ومعتبر التونلردن اولدیغی مورخلرك انواع نقود صره‌سنده اك زیاده بونلردن بحث ایله «زر محبوب خالص العیار» كبی اوصاف وتركیبات استعمال ایتملرندن اكلاشلمقده‌در .

(جدید استانبول) التونلرینه كلنجه بونلر خاقان سابقك (زر استانبول) یاخود (زنجیرلی) التونلرندن وزن وعیارجه جزؤی فرقلی یعنی ۲۳ عیارنده وبر درهم برقیراط وبر حبه ویوزده اون ایكی كسر وزننده اوله‌رق ضرب واخراج اولنمشدر .

بالاده محلنده صره‌سیله كوستردیكی اوزره (جدید استانبول) التونلرینك بر یوزنده زر محبوبلر كبی «سلطان البرین الخ» عنوانی یازلیوب ساده طغرای همایون ودیكر یوزنده یالكز (ضرب فی اسلامبول) وتاریخ جلوس درج اولنمشدر .

جدید استانبوللرك تصفیه‌لری اولدیغی كبی اضعافندن اوله‌رق بر بچق ایكی اوچ و بش التونلق كبیر سكه‌لر دخی قطع وضرب ایدلمشدر . بوسكه‌لرك رسم ونقشجه انواع مختلفه‌سی اولوب اكثری طغرا ویازی اولان مستدیر محللری دوز براقیلوب اطراف كنارلری متنوع و پك ظریف طرزده چیچكلی صولر ایله تزیین قلنمشدر .

اشبو كبیر التونلرك اودورلرده بر اسم مخصوصی اولوب اولمدیغی معلوم دكل ایسه‌ده زمانمزده علی الاكثر سلطان احمد ثالث ایله بوندن صكره كسیلان التونلره (فندق) تسمیه اولنوب سالف الذكر بیوك قطعه‌ده‌كی سكه‌لر دخی قاچ عددلك ایسه اكا كوره بش فندق و چفته فندق كبی اسملر ایله یاد اولنمقده بولنمشدر . (*)

(*) التونلرك قدیم اسملریله الیوم جاری اولان تعرفهٔ رسمیه‌ده مندرج اسامیسی

کرك مشار الیه سلطان محمود اول وکرك سلطان احمد ثالث زمانیله سنین آتیه‌ده کسیلان کبیر التونلر الحالة هذه ممالك محروسه‌ده وافریقا وهندستانك بعض شهرلرنده حلیات وتزییناتده مستعمل و پك مقبول وقیمتدار اولوب ایو حالده محافظه ایدلمش اولانلرینك هر درهمی بر عثمانلی التونه قدر غالی فیأتلر ایله صاتلمقده‌در . حتی بونلرك بر زمان اوروپاده عیارجه نقصان بعض تقلیدلری چیقارلمش اولدیغی کولمشدر .

دور سلطان محمود خان اول وقعه نویسلرندن سامی افندی تاریخنده[1] و ۱۱٤۸ سنه‌سی وقوعاتی میاننده (تعیین رواج زر محبوب واستانبول جدید) عنوانیله درج ایلدیکی معلوماته کوره (*) «اجناس نقودك بعضیلرینه بوندن مقدم قیمت حقیقیه‌لرندن دون فیأت وضع اولندیغندن بحثله حکومته عرض شکوا اولنمسی اوزرینه زر محبوب تعبیر اولنان التونلرك قیمت ذهبیه‌سنه مصارف اعمالیه‌سی ضم وعلاوه ایله تمام یوز اون پاره‌یه رواجی حد اعتدالده اوله‌جغی اهل خبره طرفلرندن درمیان اولنمسنه ومذکور زر محبوبلر ایله جدید استانبول التونلرینك دخی قیمت مقومه‌لرینك تحمللری مرتبه‌سنه ابلاغی کرك میری وکرك خلق ایچون نافع اوله‌جغنه بناء زر محبوبك بین‌الناس اومقدار ایله رایج وخزینهٔ عامره‌جه‌ده اولوجهله ایراد ومصرف اولمق وکما فی الاول مصر زنجیرلیسی [التونی] دخی یوز اون ومصر طغرالیسی یوز بش پاره‌یه وغروش قرق پاره‌یه «و پاره‌نك هر قرق عددی برغروشه» اخذ واعطا اولنمق وبوندن براقچه زیاده ونقصانه التوب و یرلمامك اوزره خط همایون صادر اولمش وموجبنجه هرطرفه اوامر شریفه کوندرلمشدر .»

مورخ مومی الیه خلاصة نقل ایلدیکمز اشبو فقره‌سنده زر محبوبلرك

---

[1] مسکوکاتك عموماً وزن وعیار وقیمتلرینه مخصوص اولان مربوط جدولده کوسترلمکله اکا مراجعت اولنه .

(*) سامی تاریخی جلد ۱ صحیفه ۷۰

تعیین اولنان رایجنی بیان ایلمش ایسه‌ده (جدید استانبول) التونلری ایچون یالکز قیمتنك تحملی مرتبه‌سنه ابلاغندن بحثله فیأت معینه‌سنی ایضاح ایتمامشدر . انجق آنفاً کوسترلدیکی اوزره (جدید استانبول) التونی بردرهم وبرقیراط وبرحبه ویوزده اون ایکی ثقلتنده اولمسنه وزر محبوب ایسه اوچ ربع درهم اوله‌رق وزناً اندن بش قیراط و برحبه قدر نقصان بولنمسنه نظراً جدید استانبول التونی فیأتنك زر محبوب فیأتندن اونسبتده یعنی برثلثدن زیاده فضله‌لی اولمسی و بناء علیه ۱۵۰ پاره [٤٥٠ اقچه] ایتمسی اقتضا ایتمکله و آتیده ۱۱۸٤ تاریخلرنده مورخلرك افاده‌لرندن دخی او یله اکلاشلمغله بوعصره مخصوص اوله‌رق تنظیم ایلدیکمز فیأت جدوللرنده جدید استانبول رایجی اکا کوره کوسترلمشدر .

جودت پاشا حضرتلرینك تاریخلرنده « زر محبوبك جرماً وسعتی فندق التوننك قالنلغنه معادل اوله‌رق وزنلری متساوی اولدیغی کبی عیارلری دخی بر اولدیغندن ایکیسی دخی برقیمتده ایدی . انجق صکره‌لری قیمتجه دها دون زر محبوبلر کسلمشدر . بناء علیه ۱۱٤٦ تاریخنده زر محبوب اوچ غروش اوتوز پاره‌یه رایج اولمشدر . » (*) دیو برفقره محرر ایسه‌ده تدقیقات عاجزانه‌مجه بوحسابك بردرجه‌یه قدر یاکلشلغی واردر . اولا زر محبوب ایله فندق دینیلان التونلر هر نقدر برعیارده ایسه‌ده آنفاً ایضاح وبیان اولندیغی وجهله وزنلری متساوی دکل ایدی . ثانیاً زر محبوبلرك اوزمانلر یوز اون پاره قیمتی اولدیغی بروجه مشروح مورخ وقتك ضبط وروایتیله مستدل اولمغله اوچ غروش اوتوز پاره [یعنی ۱۵۰ پاره] زر محبوبك دکل دها اغیر اولان فندق التوننك رایجی اولمق لازم کلور .

فریق جواد پاشا حضرتلرینك تاریخ عسکریٔ عثمانیسنده مسکوکاته

(*) جودت تاریخی جلد ٥ صحیفه ۳۰٤

دائر درج ایلدکاری معلومات صره‌سنده کذلك زر محبو بلرك فندق التونیله هم وزن اولدیغی بیان اولنمش وموسیو (بەلن) دخی تاریخ مالیسنده ینه اولوجهله کوسترمش ایسه‌ده بو روایتلرك مأخذلری بشقه اولمیوب جودت پاشا حضرتلرینك تاریخلرندن نقل ایدلمش اولدیغی ملحوظدر . (*)

بوندن بشقه کرك تاریخ عسکری وکرك تاریخ مالیٔ عثمانیه‌ده سلطان محمود خان اول التونلرینك اسامیٔ مخصوصه‌سنه ووزن وعیار ورایجلرینه دائر مندرج اولان معلومات دخی از چوق دوچار اعتراضدر .

بوعصره مخصوص فیأت مسکوکات

اسامی	پاره	اقچه
جدید استانبول . .	١٥٠	٤٥٠
زر محبوب	١١٠	٣٣٠
مصر زنجیرلی التونی	١١٠	٣٣٠
مصر طغرالی التونی	١٠٥	٣١٥
غروش	٤٠	١٢٠
پاره	٠٠	٣

پادشاه مشار الیه دورنده روم ایلی واناطولی وعربستان بلده‌لرنده التون کسیلمیوب یالکز مصرده زر محبوب ایله طغرالی وزنجیرلی التونلر چیقارلمش وغرب ضربخانه‌لرنده دخی اسکی طرزده سلطانیلر ایله بونلرك نصفیه وبعضاً ربعیه‌لری قطع ایدلمشدر .

(*) تاریخ عسکریٔ عثمانی جلد ١ صحیفه ٦٠

(**) غروشك اقسامی ایله زولته فیأتلری غروشك رایجی نسبتنده حساب اولنور .

مشار اليه حضرتلرینك كموش مسكوكاتی ینه اولكی اصول وتقسيمات تماميله محافظه ايديله‌رك وطرز ونقشلری همان تغییر اولنميه‌رق ضرب واخراج قلنمشدر . یعنی غروشلر ايله نصفيه سی اولان يكرميلك واونلقلر وبشلكلر وپاره واقچه‌لر كسلمش ووزن وقطرلری تماميله دور سابق مسكوكاتی راده‌سنده بولنمشدر .

زولته ويارم زولته المزه كچه‌مامش ايسه‌ده هرحالده بونلردن دخی كسلمش اولمسی محتملدر .

وقعه نويس سامی افندی آتی الذكر اجرا آتی « تصحيح سكه » عنوانی آلتنده نقل وحكايه ايتمكده ايسه‌ده اساساً سكه تصحيح اولنميوب يالكز كسيك وبوزوق پاره‌لر اورته‌دن قالديريلوب اسكی وزن وعيارده يكيدن پاره ضرب ايتديرلمكدن عبارت برتدبير اولديغی اكلاشيليور . شويله كه: «اواخر سلطنت احمد خان ثالثده بعض مقصوص وزيوف پاره‌لر ظهور ايتمسيله چوروكی صاغ يرينه سورمكه مألوف اولان برطاقم محتكرلر بونلرك الليسنی برغروشه طوپلايوب طشره‌دن كلان ذخيره تجارلرينه اويله‌جه صرف واعطا وبوصورتله برچوق خلقی اضرار ايتملری اوزرينه ١١٤٥ سنه‌سی اثنانده نظام سكۀ همايون حقنده فرمان عالی صادر اولمشدر . اشبو فرمان موجبنجه زيوف ومكسور پاره‌لرك عدم رواجی مناديلر واسطه‌سيله طرف طرف تنبيه وندا واستانبول وايوب غلطه قاسم پاشا اسكدار وطوپخانه‌ده اوتوز ايكی محلده بولنان صراف دكانلرنده فيما بعد نقود مقصوصه بولنديريلوب صرف وخرج اولنمسی قطعياً منع ايديله‌رك اسكی پاره‌لرك هر درهمی اون اوچ بچق اقچه‌يه تبديل اولنمق اوزره تعيين اولنان كدكلو زعيملر معرفتيله تام الوزن وكامل العيار جديد غروش ونصفيه وربعيه‌لرندن وطغرالی مدور ومجلا پاره‌لردن مذكور صراف دكانلرينه وسائر اقتضا ايدن محللره ارسال

وزمان قلیلده نقود مغشوشه میدان تداولدن الغا ایدلمشدر . شو اجرا آتدن طولایی استحصال اولنان مغشوش ومکسور پاره‌لر طوتیلان نمونه‌لری وجهله سکهٔ جدیدهیه تحویل اولنمق اوزره ضربخانهٔ عامره‌یه تسلیم قلنمشدر . » (*)

.:.

بودورده یالکز اناطولینك بعض شهرلرنده کموش یکرمیلك واونلق و بشلك سکه‌لر ضرب اولنمشدر . و برده کمشخانه وقارص قصبه‌لرنده شمدی‌یه قدر سکه کسلمامش ایکن برنجی دفعه اوله‌رق اورالرده وتکرار (کنجه) ده (**) دخی کموش سکه چیقارلمشدر .

پادشاه مشار الیهك باقر سکه‌لری المزه کچه‌مامشدر . یکرمی بش سنه مدت سلطنتلرنده هیچ باقر ضرب اولنمامش اولمسی پکده تصور اولنه‌مز ایسه‌ده هرنصلسه اورته‌ده یوقدر .

(*) سامی تاریخی جلد ۱ صحیفه ٥٤

(**) مسکوکاتك محل ضربلرینه مخصوص جدوله مراجعت اولنه .

٢٥ سلطان عثمان خان ثالث

١١٦٨ - ١١٧١

اسلامبول

التون

— اوچ فندق —

٧٣١

(طغرا) (*)		(ح)
		ضرب فی
	«كنارلرى كنيش چيچكلى»	اسلامبول
	«صو ايله مزين»	١١٦٨
وزنى ٣ م ٣/٤ ١ ط .		(دليكلى) قطرى ٣٨

٧٣٢

		(ح)
(طغرا)		« »
	«كنارلرى كنيش چفته چيزكيلى وآيينه‌لى»	
وزنى ٣ م .		(دليكلى) قطرى ٣٧

— برچق فندق —

٧٣٣

		(ح)
« »		« »
	«كنارلرى كنيش چيچكلى صو ايله مزين»	
وزنى ١ م ٨ ط .		(سيلكدر) قطرى ٣٠

(*) پادشاه مشار اليهك طغرالرنده «عثمان خان بن مصطفى المظفر دائما» عباره‌سى محرردر.

٧٣٤

(ح)

(٧٣١) نومرویه مشابهدر . » «

« اطرافنده آره‌سی ییراقلی چفته چیزکی »

وزنی ١ م ١٠ ط . (دلیکلی) قطری ٢٩

٧٣٥

(ح)

« ترکی نقشلر ایله مزین »

» « » «

وزنی ١ م $\frac{1}{4}$ ٩ ط . قطری ٣٨

(زر محبوب)

٧٣٦

سلطان البرین (طغرا)

الخ (ب) عز نصره ضرب

فی اسلامبول

١١٦٨

وزنی ١٣ ط . (دلیکلی) قطری ٢١

— نصفیه —

٧٣٧

» « » «

(ح)

وزنی $\frac{1}{2}$ ٦ ط . قطری ١٧

قسطنطينيه

كموش

— اونلق —

٧٣٨

سلطان البرين	(طغرا)
الخ (ح)	ضرب فى
	قسطنطينيه
	١١٦٨
وزنى ١ م ½ ٩ ط.	قطرى ٢٥

٧٣٩

» »		» »
(ص)	« نقشى فرقليدر »	
		(دليكلى) قطرى ٢٥

— بشلك —

٧٤٠

» »	» »
ح	
وزنى ½ ١١ ط.	التنجى لوحه. قطرى ١٩

— پاره —

٧٤١

(طغرا)	ضرب فى
	قسطنطنيه
	١١٦٨ ح
وزنى ¼ ٢ ط.	(دليكلى) قطرى ١٦

٧٤٢

(٧٤١) نومرو کبیدر . » »

١١٦٨ ص

وزنی ٣ ط . قطری ١٦

— اقچه —

٧٤٣

(طغرا) ضرب فی

قسطنطنیه

١١٦٨ ح

وزنی ¾ ط. قطری ١١

٧٤٤

» » » »

١١٦٨ با

وزنی ١ ط. قطری ١١

مصر

التون

— زر محبوب —

٧٤٥

سلطان البرین (طغرا)

الخ ص عز نصره ضرب فی

مصر سنه

١١٦٨

وزنی ½ ١٢ ط . (دلیکلی) قطری ٢١

٧٤٦

» » « طرز اخرده‌در » » »

وزنی ١١ ط . (دلیکلی) قطری ٢٥

كموش

— پاره —

٧٤٧

(طغرا)	س ضرب فى مصر سنه ١١٦٨
وزنى ٢ ط .	قطرى ١٥

طرابلس غرب

التون

— سلطانى —

٧٤٨

ضارب النضر حـ——— صا العز والظفر فى البر والبحر	سلطان [عثمان] بن ن مصطفى خا عز نصره ضرب غرب فى طرابلس ١١٦٨
وزنى ١ م ¾ ط .	(دليكلى) قطرى ٢٣

جزاير

التون

— سلطانى —

٧٤٩

سلطان البرين الخ « يازيلرى فنادر »	السلطان عثمان خان عز نصره ضرب فى--------- جزاير ١١٦٨
وزنى ١ م ١ ط .	(دليكلى) قطرى ٢٤

— نصفيه —

٧٥٠

سلطان	وايده
عثمان خان	ضرب *
عز نصره	جزاير فى
	١١٦٩

وزنى ٨ ½ ط . (دليكلى) انتجى لوحه . قطرى ١٧

— ربعيه —

٧٥١

ن	ضرب
سلطا	جزاير
عثمان	١١٦٨

وزنى ٤ ط . (دليكلى) قطرى ١٢

٧٥٢

« «	« «
	١١٧١

(ايكى دليكلى) قطرى ١٣

سلطان عثمان خان ثالث حضرتلرينك بالاده صره‌سيله كوستريلان التون مسكوكاتى دخى برادر اكبرلرى سلطان محمود خان اولك سكه‌لرنده اتخاذ اولنان طرز و اصولده اوله‌رق ضرب اولنمش و هيچ بر كونه تغيرات وقوعه كلامشدر .

بو عصرده كبير بش التونلقلر دخى چيقارلمش اولديغى مروى ايسه‌ده بزم المزه كچه‌مديكنى مع التأسف بيان ايدرز .

اوج سنه دوام ایدن مدت سلطنتلرنده آلتونلرك رایجنه دائر هیچ
بر معلومات تاریخیه اولمیوب فقط قیمت سابقه‌نك تغیر ایتمدیکی ظاهر
حالدن اكلاشلمقده‌در .

مشار الیهك كموش سكه‌لری پك از كسلمش وغروش وزولته‌لری
اولمق لازم كلور ایسه‌ده المزه كچه‌میوب طاقمزده یالكز غروشك اقسا-
مندن بعضیلریله پاره واقچه‌لرندن موجود بولنمشدر . بونلرك وزنلری
جزؤی نقصان طوتلمش وهیچ برنده (اسلامبول) یازلمیوب علی العموم
(ضرب فی قسطنطینیه) یازلمشدر .

مصر ایله طرابلس غرب وجزایردن بشقه طشره‌لرده سكه ضرب
اولنمامشدر .

٢٦ سلطان مصطفى خان ثالث

١١٧١ - ١١٨٧

اسلامبول

التون

— اوچ فندق —

٧٥٣

(طغرا) | «كنارلرى اينيش چفته» «چيز كيلى وآيينه‌لى» | ٩ ضرب فى اسلامبول ١١٧١

وزنى ٣ م | دليكلى قطرى ٣٦

— چفته فندق —

٧٥٤

(طغرا) خان (*) | ٢ « «

وزنى ٢ م $\frac{3}{4}$ ٢ ط . | دليكلى قطرى ٣١

(*) شهريار مشار اليهك برنجى وايكنجى واوچنجى سنهٔ جلوسلرنده ضرب اولنان سكه‌لرنده طغرالرك عباره‌سى «مصطفى خان بن احمد المظفر دائما» اولوب مذكور سنه‌لردن صكره چيقاريلان على العموم مسكوكاتك طغرالرنده ايسه «خان» القابى درج اونمامشدر .

— برنجق فندق —

٧٥٥

(طغرا)

٨٠

« «

وزنى ١ م ١/٤ ٨ ط . (دليكلى) قطرى ٣٠

— فندق —

٧٥٦ (*)

٨

« « « «

« نقشلرى روقوقو اصولندەدر »

وزنى ١ م ٣/٤ ٢ ط . (دليكلى) يدنجى لوحه . قطرى ٢٠

٧٥٧

٨٠

« « « «

« اطرافلرنده دفنه يپراقلى ظريف صو »

وزنى ١ م ١/٤ ١ ط . (دليكلى) قطرى ٢١

٧٥٨

(خان)

٣

« « « كنارلرنده دائراً نقطه واردر » « «

قطرى ١٨

٧٥٩

٦

« « « «

« اطرافى فندقلى »

قطرى ١٩

٧٦٠

٩

« « « «

« فرقليدر »

وزنى ١ م ٣/٤ ط. (دليكلى) قطرى ٢٠

(*) اشبو ٧٥٦ و ٧٥٧ نومرولى سكەلر غايت نادر بولنور . بو عصرك ذيلنه مراجعت اولنه .

— تصفيه —

٧٦١

(طغرا)

ضربْ في
اسلامبول
١١٧١

وزنی ¾ ٨ ط .   قطری ١٢

٧٦٢

٨١
« «   « «
(دليكلی) قطری ١٤

《 زر محبوب 》

٧٦٣

سلطان البرين   (طغرا) خان
الخ (١)   عز نصره ضرب في
اسلامبول
١١٧١

وزنی ١٢ ط .   قطری ١٨

٧٦٤

« «   « «
(٨٥)
وزنی ½ ١٢ ط .   (دليكلی) قطری ٢١

— تصفيه —

٧٦٥

« «   (خان)
(١)   « «
وزنی ½ ٦ ط .   قطری ١٤

٧٦٦

« «   « «
(٨٤)
(دليكلی) قطری ١٩

کموش

— اتمشلق — [چفته زولته]

۷٦۷

سلطان البرين	السلطان
الخ (۹)	مصطفى بن احمد خان
	دام ملكه ضرب فى
	اسلامبول
	۱۱۷۱
وزنى ۹ م	قطرى ٤۳

۷٦۸

« «	« «
(۹)	« رسم خطى فرقليدر »
وزنى ۸ م ½ ۱۱ ط .	قطرى ٤۳

۷٦۹

« «	« «
(۸۱)	
وزنى ۸ م ۱۵ ط.	قطرى ٤٤

— زولته — [اوتوزلق]

۷۷۰

« «	« «
(۸۵)	
. وزنى ٤ د ٦ ط.	قطرى ۳۷

۷۷۱

« «	« «
(۸۵)	« رسم خطى بشقه‌در »
	(دليكلى) قطرى ۳٥

— نصف زولته —

٧٧٢

(٧٦٧)ك مشابهیدر . « «

(٣)

وزنی ٢ م قطری ٢٨

— غروش —

٧٧٣

(طغرا) ٦
ضرب فی
اسلامبول
١١٧١

وزنی ٦ م ٣ ط . یدنجی لوحه . قطری ٣٩

٧٧٤

« « ٨٣
« «

قطری ٣٨

٧٧٥

« « ٨٦
« «

وزنی ٦ م ¾ ٦ ط . قطری ٣٩

— یکرمیلك —

٧٧٦

(خان) ٣
« « « «

وزنی ٢ م ¾ ١٣ ط . (دلیکلی) قطری ٣١

٨٧٧

« « ٨٥
« «

قطری ٢٣

— اونلق —

٧٧٨

٩

(٧٧٣) نومرویه مشابهدر . « «

وزنی ١ م ٣ ٣/٤ ط . قطری ٢٤

٧٧٩

٨٢

« « « «

قطری ٢٥

٧٨٠

٨٣

« « « «

(دلیکلی) قطری ٢٤

٧٨١

٨٥

« « « «

(دلیکلی) قطری ٢٤

— بشلك —

٧٨٢

٧

(٧٧٣) کبیدر . « «

وزنی ٩ ١/٢ ط . (دلیکلی) قطری ١٩

٧٨٣

٩

« « « «

وزنی ١٠ ط . قطری ٢٠

٧٨٤

٨٢

« « « «

قطری ٢٠

۷۸۵

۸٤

(۷۸۲) لك مشابهیدر . « «

وزنی ½ ۱۰ ط . قطری ۲۰

— پاره —

۷۸٦

۹

(طغرا) ضرب فی

اسلامبول

۱۱۷۱

وزنی ¼ ۲ ط . قطری ۱۵

۷۸۷

۸۳

« « « «

قطری ۱۵

۷۸۸

۸٦

« « « «

قطری ۱۵

— اقچه —

۷۸۹

۱

ب

(طغرا) خان ضر فی

اسلامبول

۱۱۷۱

وزنی ¼ ۱ ط . (دلیکلی) قطری ۱۳

— طرز آخر اقچه —

٧٩٠

سلطان	عز نصره
مصطفى بن	ضرب فى
احمد خان ٧	اسلامبول
	١١٧١
وزنى ١ $\frac{1}{4}$ ط .	قطرى ١٣

— ديكر طرزده اقچه —

٧٩١

	٩
(طغرا)	فى
	اسلامبول
	١١٧١
وزنى ١ ط .	قطرى ١١

٧٩٢

	٨١
« «	« «
	قطرى ١١

٧٩٣

	٨٢
« «	« «
	قطرى ١١

٧٩٤

	٨٣
« «	« «
	قطرى ١١

٧٩٥

	٨٤
« «	« «
	قطرى ١١

٧٩٦

(٧٩١) نومرو كبيدر . « ٨٦ »
يدنجی لوحه . قطری ١١

قسطنطينيه

كموش

— اونلق —

٧٩٧

سلطان البرين	(طغرا) خان
الخ (ص)	ضرب في
	قسطنطينيه
	١١٧١
وزنی ١ م ٣/٤ ٨ ط .	(ادليكلی) قطری ٢٥

— پاره —

٧٩٨

	ب
(طغرا)	ضر في
خان	قسطنطنيه
	١١٧١ ص
وزنی ٣/٤ ٢ ط .	(دليكلی) قطری ١٦

حلب

باقر

— مانغر —

٧٩٩

(طغرا)		ضرب في
خان	« استانبول كاری »	حلب
		قطری ١٩

مصر

التون

— فندق —

۸۰۰

(طغرا)

۸۱
ضرب فی
مصر سنه
۱۱۷۱

وزنی ۱ م ¼ ۱ ط . (دلیکلی) قطری ۱۹

﴿ زر محبوب ﴾

— چفته —

۸۰۱

سلطان البرین
الغ (مص)

(طغرا) [خان]
عز نصره ضرب فی
مصر سنه
۱۱۷۱

« کنارلری بوشدر »

وزنی ۱ م ½ ۸ ط . عیاری نقصان (دلیکلی) قطری ۳۲

— تك —

۸۰۲

« «
(س)
وزنی ¾ ۱۲ ط .

« «
(دلیکلی) قطری ۲۱

۸۰۳

« «
(۳)
(عیاری نقصان)

« «
(دلیکلی) قطری ۲۰

(طرز آخرده زر محبوب)

— چفته —

٨٠٤

ضارب النضر — سلطان مصطفى

(٩) — احمد بن عز نصره

« كشيده‌ليدر » — بن خا ضرب فى

« كنارلرى بوشدر » — مصر سنه

١١٧١

وزنى ١ م ١٠ ط . — (دليكلى) قطرى ٣٥

— تك —

٨٠٥

« « — « «

(٩)

وزنى ١٣ — قطرى ٢١

٨٠٦ (*)

على

« « — « «

(٨٣) — « يازيلرى فنادر »

(دليكلى) قطرى ٢٠

— نصفيه —

٨٠٧

على

« « — « «

(٨٣)

وزنى ١/٤ ٦ ط . — (دليكلى) قطرى ١٧

(*) اشبو « على » اشارتلى سكه ايله بوندن صكره كوريله‌جك بويله التون وكموشلر مصرده على بكك ١١٨٢ دن ١١٨٦ يه قدر اولان زمان اداره سنده ضرب اولنمشدر .

كموش

— بشلك —

٨٠٨

(طغرا)

وزنی ١٠ $\frac{3}{4}$ ط.

ب علی
ضرب فی
مصر سنه
١١٨٣

قطری ١٩

— پاره —

٨٠٩

« »
(خان)

وزنی ٣ ط.

مص
ضرب فی
مصر سنه
١١٧١

قطری ١٥

— اقچه —

٨١٠

« »
(خان)

وزنی ١ $\frac{3}{4}$ ط.

مصا
« »

(دیکلی) قطری ١٤

٨١١

« »

وزنی ٢ ط.

ا
« »

قطری ١٥

٨١٢

« »

وزنی ١ $\frac{1}{2}$ ط.

علی
« »

قطری ١٣

طرابلس غرب

التون

— سلطانی —

٨١٣

ضارب النضر
الخ (الظافر)

سلطان
بن مصطفی احمد
خان عز نصره
ضرب غرب فی
طرابلس
١١٧١

وزنی ١ م $\frac{1}{4}$ ط. (دلیکلی) قطری ٢٥

تونس

التون

— زرمحبوب —

٨١٤

سلطان
البرین وخاقان
البحرین السلطان
مصطفی خان
عز نصره

ب
ضر فی
تونس
١١٧١

وزنی $\frac{3}{4}$ ١٢ ط. (دلیکلی) قطری ٢٠

٨١٥

« «
« كه‌لرك وضعیتی فرقلیدر »

« «
١١٨٦
قطری ١٨

— نصفيه —

٨١٦

سلطان	ب
البرين والبحرين	ضرب فى
السلطان مصطفى	تونس
خان عز نصره	١١٨٧
وزنى ٦ ط.	(ايكى دلّيكلى) قطرى ١٤

كموش

— غروش —

٨١٧

سلطان البرين	ب
وخاقان البحرين	ضرب فى
السلطان مصطفى	تونس
خان عز نصره	١١٨٢
	سنه
وزنى ٤ م ١٠ ط.	قطرى ٣٣

— پاره —

٨١٨

سلطان	ضرب فى
مصطفى	تونس
	١١٧٥
وزنى ٤ ط.	(مخلوطدر) قطرى ١٣

٨١٩

« «	« «
	١١٧٧
وزنى $\frac{3}{4}$ ٤ ط.	(مخلوطدر) قطرى ١٤

— باقر —

٨٢٠

سلطان مصطفى خا * ن

ب ضرب فی تونس ١١٧٣

قطری ٢١

٨٢١

« « « «

« یازیلری فرقلیدر »

قطری ٢٠

٨٢٢

« « « «

١١٧٥

قطری ٢٠

جزایر

التون

— سلطانی —

٨٢٣

سلطان البرين الخ

سلطان مصطفى خان عز نصره ضرب فی جزایر ١١٨٣

وزنی ١ د ١ ط.

قطری ٢٣

— نصفیه —

٨٢٤

سلطان مصطفى خان عز نصره

* ب ضرب فی جزایر ١١٧٥

وزنی ½ ٨ ط.

(ادیکلی) قطری ١٧

٨٢٥

« « « «

١١٨٣

قطرى ١٧

— ربعيه —

٨٢٦

سلطان
❊
مصطفى
❊

❊
ضرب
جزاير
١١٧٧

وزنى ٤ ط .
(دليكلى) قطرى ١٣

٨٢٧

سلطان
مصطفى
﴿ ٥ ﴾

﴿ ٥ ﴾
ضرب فى
جزاير
١١٨٦

(ايكى دليكلى)
قطرى ١٤

مشار اليه سلطان مصطفى خان ثالث حضرتلرينك التونلرى نوعاً ووزناً سلطان محمود اول وسلطان عثمان ثالث زمانلرنده متخذ اولان طرز واصولك عينى اولەرق قطع وضرب ايدلمشدر .

مع هذا يكيدن يكى‌يه برقاچ جنس التون چيقارلمشدركه بونلرك رسم ونقشلرى بتون بتون بشقه وغايت ظريفدر . اشبو التونلرك برنوعى (روقوقو) (*) تعبير اولنان اصولده وديكر نوعى دخى بشقه بر طرز

(*) فرانسه قرالرندن اون بشنجى (لوئى) زماننده اصول معمارى وانواع بنيه وسائره تزييناتنده اتخاذ قلنمش اولان طرز نقوشه (روقوقو) Rococo تعبير ايتدكلرى معلومدر. اصول مذكوره پاى تخت سلطنت سنيه‌ده دخى او زمانلر قبول اولنەرق برمدت جوامع شريفه وتربه وچشمه كبى تأسيسات عاليه او اصولده ياپلمش واعمالات وتزيينات سائره‌ده دخى تطبيق قلنمشدر .

مطبوعده ترسيم وتزيين قلنمشدر . بونلر محرميه وسائر عطايای سنيه‌يه مخصـوص ووقعه نويس واصفك (زر قرتاب) تركيبيله توصيف ايلديكی سكه‌لردن اولمق لازم كله‌جكی شبهه‌سزدر .

التونلرك (زر محبوب) جنسـندن بشـقه‌لرينی برنجی دفعه اوله‌رق وقعه نويس مومی اليه (فندق) ناميله ياد ايتمشدر . بالاده بالمناسبه خامه‌ـ كذار بيـان اولديغی اوزره (فندق) اسمی دخی ابتدا مصرده تام العيار اولان زنجيرلی التونلره علم اولمشـيدی . بوتاريخه قدر نام مذكور پای تختده هنوز پك زياده استعمال اولنمديغی حالده پادشاه مشار اليه زماننده درسعادتده دخی زبا نزد اولمشدر .

يالديز التونلرندن صكره وزن وعيارلری تام اولان قـديم التونلره زمانمزده علی العموم فندق تسميه اولنمقده وضربخانهٔ عامره تعرفه‌سـنده دخی اويله تصريح ايدلمكده‌در .

بوعصرده كسـيلان بعض بيوك قطعه‌ده‌كی التونلره لسـان عوامده (آينه‌لی) تسـميه ايدرلر . بونام آلتونلرك جنسـنی دكل شـكلنی تعريف ايچون وضع اولنمش براسمدر . مذكور التونلر محللرنده كوسـترلديكی اوزره كنارلری منقش اولميوب طغرا ايله يازيلرك اطرافنده سـاده ويا نقطـه‌لی ايكيشر واوچر مسـتدير چيزكيلر اولديغنـدن آينه‌يه تشـبيه اولنمشدر. كرك بوندن اول وبوندن صكره تعريف اولنان رسم وشكلده ضرب قلنمش اولان اكثر اوچ وايكی فنـدقلره كذلك (آينه‌لی) تعبير اولنور .

پادشاه مشاراليهك التونلرينك عيارلری ١١٢٨ تاريخنده واندن صكره چيقاريلان التونلر قدر يوكسك دكل ايسه‌ده ينه يكرمی ايكی عيارينه يقين اولديغی كبی تماميت وزنلری حكومت سـنيه‌جه تحت اعتناده بولنديرلديغی مورخ واصـفك ويرديكی معلوماتدن اسـتدلال اولنيور . شـويله‌كه : ضربخانهٔ عامره‌ده قطع وضرب اولنان تام الوزن التونلرك كنارلری بعض

صرافان ومنافع جویان طرفلرندن قیرپیلوب سورلمکده اولدیغی حکومتجه خبر آلنمسیله ١١٧٧ سنه‌سنده بونلرك کرك استانبول وکرك طشره‌لرده رایجی منع ایدیله‌رك فیما بعد اصحابی ضربخانه‌یه کتوروب بالوزن قیمت معادله‌سنی آلمق وطشره‌ده دخی بو ایشه مأمور ایدیلان صرافلره مراجعتله ینه اولوجهله معامله اولنمق اوزره هرطرفه اوامر علیه اصدار قلنمشدر . (*)

١١٨٤ تاریخنه قدر عتیق و جدید زر محبوبلر کمافی السابق ١١٠ پاره‌یه (**) وفندق‌التونلرینك قدیم فیأتنه بر آره‌لق یالکز بش پاره ضمیله ١٥٥ پاره‌یه اوله‌رق اخذ واعطا ایدلمکده اولدیغی حالده التون سکه‌لر یواش یواش ایادیٔ تداولده کورلمامکه باشلامش ومعاملات ناس همان بیاض اقچه‌یه منحصر قاله‌رق هر شیئك فیأتی یوکسلمش اولدیغندن سنهٔ مذکوره‌ده بعض ارباب تدبیر التونك اجناسنه تحملی قدر ترقی وضع اولنسه (***) طمعکارانك حفظ واخفا ایلدکاری التونلرك میدان تداوله چیقاریله‌جغی یولنده ادارهٔ رأی وافکار ایتملریله ١١٠ پاره‌یه تداول ایدن زر محبوب بعد ازین اون پاره ضم ایله ١٢٠ پاره‌یه و ١٥٥ پاره‌یه جاری اولان فندق التونی دخی ١٦٠ پاره‌یه تعاطی اولنمق اوزره ارادهٔ سنیه تعلق ایتمشدر . (****)

(*) تاریخ واصف جلد ١ صحیفه ١٤٦

(**) جودت پاشا حضرتلری ١١٧٨ سنه‌سی محرمنده ضربخانه امینی اسماعیل رائف بکك کندو خطیله سلطان مصطفی خان حضرتلرینه تقدیم ایدوب منظورلری اولان پوصله‌ده «جدید زر محبوب عدد ٥٠٠٠٠ غروش ١٣٧٥٠٠ کیسه ٢٧٥» دیو محرر اولسنه نظراً زر محبوبك بهری ١١٠ پاره‌یه حساب اولنمشدر دیورلر . تاریخ جودت جلد ٥ صحیفه ٣٠٤

(***) ١١٤٨ تاریخنده التونلرك تزیید فیئاتی اثناسنده دخی درمیان اولنان اسباب موجبه کذلك بونك عینی ایدی .

(****) تاریخ واصف جلد ٢ صحیفه ٨٥

واقعا عصر مذکورده متداول اولان مسکوکاتك على الاكثر كموش سكه‌لر اولدیغی وخزینه‌جه حسابات وصرفیات دخی همان عمومیتله غروش اوزرینه جریان ایلدیکی جهتله التون مسکوکات شبهه‌سز بر طاقم ادملرك محفوظ دولاب احتکارلری اولمق لازم کلور. انجق بوبابده مورخلرك هر نصلسه ایضاح ایتمامش اولدقلری باشلیجه بر سبب واردرکه التونلرك ایدیء تداولدن چکلمه‌سی اصل آندن نشأت ایتمشدر . اوده همان اشاغیده کوریله‌جکی وجهله هر نوع کموش مسکوکاتك وزنلرنجه اجرا قلنان تنزیلاتدر .

مورخ (موراچه دوسون) دولت علیه‌نك اصول ونظامات عتیقه‌سی حقنده یازمش اولدیغی مشهور تاریخنده [1] مسکوکات عثمانیه‌دن بر نبذه‌جك بحث ایلدیکی صره‌ده مشار الیه مصطفی خان ثالثك زمان سلطنتلرنده مسکوکاتك عیاری یوزده یکرمی ایکی‌یه قریب بر درجه‌ده تنقیص اولندیغنی وسیما التون مسکوکاتك میدان تداولده پکده مبذول اولمدیغنی بیان ایدیور.

***

مصر التونلرینك بعض نقصان عیارلولری کسلمش ایسه‌ده اکثریسنده ینه تمامیتنه دقت اولنمشدر . زر محبوبلرك بر طاقمی قدیم التونلر طرزنده اخراج اولنوب (سلطان البرین) یرینه (ضارب النضر) عنوانی و (طغرا) یرینه دخی اسم سلطانی دوز عباره ایله یازلمشدر .

ایلك دفعه اوله‌رق تونسده دخی (زر محبوب) قطع وضرب ایدیلوب فقط بونلرکده نقشلری طرز آخرده‌در . طرابلس غرب وجزایرده کسیلان التونلر ایسه قدیم سلطانیلرك همان عینیدر . نصفیه وربعیه‌لری دخی اولوب بونلره بر بشقه رسم وصورت ویرلمشدر .

[1] Mouradgea d'Ohsson, Tableau général de l'empire Ottoman, t. VII, p. 251, 259.

پادشاه مشار الیهك طاقمزده بولنان کموش مسکوکاتنه عطف نظر اولندقده بونلرك نقش ورسملرنجه وانواع واقسامنجه اسکیلردن هیچ بر فرقی یوق ایسه‌ده اصل اولان وزنلرنجه خیلی تبدلات وتغیرات وقوعه کلدیکی اکلاشیلور .

کرك غروشلر ایله اقسامندن وکرك زولته‌لردن وزناً ربع درجه‌ده بر تنزیلات اجرا قلنمشدر. اولاری سکز بچق طقوز درهم اعتبار اولنان غروشلر زولته رادە‌سنده یعنی التی درهم بر دنکه وزولته‌لر درت درهم اوچ ویا التی قیراطه تنزیل قلنمش وزولته‌نك نصفیله غروشك اقسامندن اولان یکرمیلك اوناق وبشلکلر دخی کذلك اونسبتده وزناً تدنی ایتدیرلمشدر .

یتمش سنه‌دن برو اولدقجه مطرد برحالده دوام ایتمش اولان اوعثمانلی غروش وزولته‌لرینك تحویل وتنزیل موازنی باشلیجه بر وقعه اولدیغی حالده نه وقعه نویس وقت اولان ذات ونه‌ده سائر مورخلرمز برکونه معلومات ویرمامشلردر .

یالکز (حامر) [1] عصر مذکورده یکی زولته‌لر کسیلوب قیمتلرینك اسکیلردن یکرمی پاره قدر اشاغی بولندیغنی مختصراً ذکر ایلمشدر. بو وقعه آتیده کرك وزن وکرك عیار جهتلریله کموش مسکوکات حقنده بالدفعات اجرا قلنوب وقعه نویسان طرفلرندن بیان وایضاح اولنان تدابیرك برنجیسی وبلکه ایلك برمثالی اولدیغی حالده بونده سکوت ایتمش اولملرینه تعجب اولنور . هرنه حال ایسه مسکوکات موجوده معلومات مقتضیه اخذینه کافیدر .

بودورده برده ایلك دفعه اولەرق التمش پاره قیمتنده (التمشلق) نامیله چفته زولته‌لر ضرب واخراج قلنمشدرکه تاریخلرمز بوندن دخی بحث ایتمزلر .

[1] Hammer, t. XVI, p. 26.

غروش وزولته‌لرك وزنلری تدنی ایدنجه دها قیمتلی برسکه‌یه لزوم کورینوب بناء علیه اسکی غروشلر وزننده وعصر مذکور زولته‌لرینك ایکی مثلی ثقلتنده مذکور آلتمشلقلر چیقارلمشدر .

آلتمشلقلرك وزن وقطعه‌لری بالاخره تغیر ایلدیکی حالده نامل‌ری زمانمزه قدر باقی قالمشدر . بونلر بروجه محرر اولوقت غروشك اضعافندن ایکن محلنده کوریله‌جکی وجهله فردوس آشیان سلطان محمود خان عدلی زماننده ثقلتلری تخفیف ایدیله‌رك یکیدن چیقاریلان والیوم متداول اولان (آلتیلق) و (اوچلك) غروشلرك اقسامندن اعتبار ایدلمشدر .

سلطان احمد ثالث زماننده سلطان عثمان خان ثالث دورینه قدر سکه‌لره حروف مقطعه ایله وضع اولنان اشارات بو عصرده — پك آز مستثنیاتی اولمق اوزره — ترك اولنوب آلتون وکموش بالجمله سکه‌لرده یکی براصول اتخاذ قلنمشدر .

شویله‌که : هرسکه‌ده برمعتاد تاریخ جلوس وضع اولنمقله برابر سکه‌نك ضرب اولندیغی سنه دخی آیروجه رقمله کوسترلمشدر . بوده ایکی صورتده اولوب بریسی مثلا ۱۱۸۰ ویاخود ۱۱۸٦ وکذا هرقنغی تاریخده کسلمش ایسه اوتاریخی یالکز عشرات خانه‌سنده یعنی (۸۰) ویا (۸٦) رقملریله ارائه ایتمك ودیکر نوعی دخی جلوسك قاچنجی سنه‌سی ضرب ایدلمش ایسه ساده‌جه (۱) (۳) (٦) الی آخره بر رقمله کوسترمکدرکه اشبو ایکنجی صورت اوزماندن بوکونه کلنجه‌یه قدر مسکوکات شاهانه‌ده ارتق ابقا اولنمشدر .

تونس وجزایرده ضرب اولنان مسکوکات بو اصولدن مستثنا اولوب انلرده قدیمی وجهله ضرب اولندیغی سنه‌نك تاریخی وضع وتحریر قلنمشدر .

٢٧ سلطان عبدالحميد خان اول

١٢٠٣ - ١١٨٧

اسلامبول

التون

— ايكى بچق فندق —

٨٢٨

{٩}

(طغرا) (*) ضرب فى

« كنارلرى كنيش چيچكلى » اسلامبول

« صو ايله مزين » ١١٨٧

وزنى ٢ م ½ ١١ ط . (دايكلى) قطرى ٣٧

— بر بچق فندق —

٨٢٩

١

« « « آيينه‌لى » « «

وزنى ١ م ٩ ط . (دليكلى) قطرى ٣٠

٨٣٠

<١٠>

« « « كنارلرى چيچكلى صو » « «

وزنى ١ م ½ ٦ ط . (دليكلى) قطرى ٣٠

(*) پادشاه مشار اليهك طغرالرى درونده « خان عبدالحميد بن احمد المظفر دائماً » عباره‌سى محرردر .

٨٣١

(٨٢٨) نومرونك عینیدر . » «١٦» «

(دلیکلی) قطری ٢٩

— تك فندق —

٨٣٢

« » «كنارلری زنجیرلی» » ٣ «

وزنی ١ م ½ ١ ط . (دلیکلی) قطری ٢٠

٨٣٣

« » «اطرافی نقطه‌لی» » ١٥ «

وزنی ١ م ١ ط. قطری ١٩

— نصفیه —

٨٣٤

« » » ٣ «

وزنی ¾ ٨ ط . قطری ١٦

٨٣٥

« » » ١٥ «

وزنی ½ ٨ ط. قطری ١٥

— ربعیه —

٨٣٦

« » » ٤ «

وزنی ¼ ٤ ط . قطری ١٤

(زر محبوب)

٨٣٧

(طغرا)

سلطان البرین فی

الخ (٦) عز نصره ضرب

اسلامبول

١١٨٧

وزنی ١٣ ط . قطری ٢٢

— نصفيه —

٨٣٨

« «	« «
وزنی ٢/١ ٦ ط .	قطری ١٩

قسطنطينيه

كموش

— ايكيلك — [چفته غروش]

٨٣٩

(طغرا)	﴿١٦﴾ ضرب فی قسطنطينيه ﴿١١٨٧﴾
وزنی ٩ م ٤/١ ٣ ط.	قطری ٤٥

— التمشاق — [چفته رونند]

٨٤٠

سلطان البرين الخ (٣)	السلطان عبدالحميد بن احمد خان دام ملكه ضرب فی قسطنطنيه ١١٨٧
وزنی ٨ م ١٥ ط .	قطری ٤٤

٨٤١

« ٤ «	« «
وزنی ٨ م ٤/١ ١٢ ط .	قطری ٤٤

٨٤٢

« ٦ «	« «
وزنی ٨ م ١٥ ط .	دايكلی قطری ٤١

— زولته — [اوتوزلق]

٨٤٣

(٨٤٠) نومرونك عینیدر .

سنه‌سی (٢) » »

وزنی ٤ م ½ ٦ ط . (دلیکلی) قطری ٣٦

٨٤٤

» (٧) » » »

وزنی ٤ م ½ ٤ ط . (دلیکلی) قطری ٣٥

٨٤٥

» (١٤) » » »

وزنی ٤ م ½ ٢ ط . قطری ٣٦

— غروش —

٨٤٦

سلطان البرین (طغرا) (*)
الخ (١) ضرب فی
قسطنطینیه
١١٨٧

وزنی ٥ م ¼ ١٣ ط . قطری ٣٨

٨٤٧

» (١٣) » » »

وزنی ٥ م ¼ ٦ ط . قطری ٣٩

— یکرمیلك —

٨٤٨

» (١) » » »

وزنی ٢ م ١٣ ط. (دلیکلی) قطری ٣١

٨٤٩

» (٢) » » »

وزنی ٢ م ١٥ ط . قطری ٣٠

(*) اشبو طغرانك کلملری بشقه وضعیتده‌در . یعنی « عبد الحمید خان بن احمد المظفر دائما » ترتیبنده اولوب فقط بوندن صکره‌کیلر ینه التونرده‌کیلرك عینیدر .

٨٥٠

« (١٣) » « «

وزنی ٢ م ١/٤ ١٣ ط . قطری ٣٠

— اونلق —

٨٥١

« (١) » « «

وزنی ١ م ٣/٤ ٤ ط. قطری ٢٥

٨٥٢

« (١٥) » « «

قطری ٢٤

— بشلك —

٨٥٣

(٨٤٦) نومرونك عينيدر . « «

سنه‌سی (٣)

وزنی ١/٤ ٨ ط. (دليكلی وسيلمكدر.) قطری ٢٠

٨٥٤

« (٧) » « «

وزنی ١٠ ط. قطری ١٩

٨٥٥

« (١٤) » « «

وزنی ١/٢ ٩ ط . قطری ٢٠

٨٥٦

« (١٥) » « «

وزنی ١/٢ ١١ ط . قطری ٢٠

— طرز آخرده بشلك —

٨٥٧

(طغرا) ١ ضرب فی

«كلمه‌لرك وضعيتی (٨٤٦) كبيدر» قسطنطينيه

١١٨٧

وزنی ٣/٤ ١٠ ط . (دليكلی) قطری ٢٠

— پاره —

٨٥٨

(طغرا) — ٢ ضرب فی قسطنطینیه ١١٨٧

وزنی ٢ ½ ط . — قطری ١٥

٨٥٩

« « — « ٥ «

وزنی ٢ ¼ ط . — (دلیکلی) قطری ١٥

٨٦٠

« « — « ١٣ «

قطری ١٥

٨٦١

« « — « ١٦ «

وزنی ٣ ط . — قطری ١٥

— اقچه —

٨٦٢

(٨٥٨) نومرویه مشابهدر . — « ٢ «

وزنی ¾ ط . — (دلیکلی) قطری ١١

٨٦٣

« « — « ٤ «

(دلیکلی) قطری ١١

٨٦٤

« « — « ١٤ «

قطری ١١

٨٦٥

« « — « ١٥ «

قطری ١١

— باقر —

— بيوك قطعه ده —

٨٦٦

سلطان البرين (طغرا)
الخ (٧) ضرب فى
قسطنطينيه
١١٨٧
(براز سيلكدر) قطرى ٣٦

بغداد

كموش

— اونلق —

٨٦٧

السلطان ضرب فى
عـــــبد بغداد
الحمـــيد سـنه
خان ١١٨٧
وزنى ١ م ٢ ط . (درت دليكلى وبوزقدر) قطرى ٢٥

— بشلك —

٨٦٨

« « « ٩ «
وزنى ½ ٧ ط . (ايكى دليكلى وسيلكدر .) قطرى ٢٠

مصر

التون

زر محبوب

— چفته —

٨٦٩

سلطان البرين		(طغرا)
الخ (٢)		عز نصره ضرب فی
		مصر سنه
	«اطرافی بوشدر»	١١٨٧
وزنی ١ م ¾ ٨ ط.		(دليكلی) قطری ٣٥

— تك —

٨٧٠

« «		« «
(عبد / ١٥)		
وزنی ١١ ط.		قطری ٢٣

(طرز جديد محبوب)

— چفته —

٨٧١

		السلطان
سلطان البرين		عبدالحميد بن احمد خان
الخ (٢)		عز نصره ضرب فی
	«اطرافی بوشدر»	مصر سنه
		١١٨٧
وزنی ١ م ¾ ٨ ط.		(بش دليكلی) قطری ٣٩

— نصفيه —

٨٧٢

(٨٧١)ك عينيدر . « «

وزنی ¼ ٥ ط . قطری ١٧

(فندق)

٨٧٣

(طغرا) (٩)
ضرب فی
مصر سنه
١١٨٧

وزنی ١ م ¼ ١ ط. قطری ١٩

— ربعيه —

٨٧٤

« « « ٢ «

وزنی ¼ ٤ ط. (دلیکلی) قطری ١٤

كموش

— پاره —

٨٧٥

(طغرا) ضرب فی
مصر سنه
١١٨٧

وزنی ٢ ط . قطری ١٥

٨٧٦

« « « ١ «

(دلیکلی) قطری ١٦

٨٧٧

« « « ٢ «

وزنی ½ ١ ط . قطری ١٤

طرابلس غرب

التون

— زر محبوب —

٨٧٨

سلطان البرین (طغرا) (*)

(٧) الخ فی ب

ضر بلس

طرا غرب

١١٨٧

وزنی ½ ١٢ ط. (دلیکلی عیاری نقصان) قطری ٢٠

کموش

— غروش —

٨٧٩

(طغرا)

سلطان البرین ضرب فی

الخ طرابلس

غرب

١١٨٧

وزنی ٥ م ١١ ط. قطری ٣٨

— اونلق —

٨٨٠

» « » «

وزنی ١ م ¾ ٥ ط یدنجی اوحه. (دلیکلی) قطری ٢٥

(*) طرابلسده ضرب اولنان التون وکوشلرده‌کی طغرالرده یالکز «خان عبدالحمید المظفر دائما» یازیلی اولوب پدرلرینك اسمی وضع اولنمامشدر.

— بشلك —

٨٨١

سلطان
عبدالحميد
بن احمد خان
عز نصره

ضرب فى
طرابلس
غرب
١١٨٨

وزنى ¾ ١٥ ط .

(دلیکلی) قطری ٢٢

تونس

التون

زرمحبوب

— نصفيه —

٨٨٢

سلطان
البرين والبحرين
السلطان عبدالحميد
خان عز نصره

*
ضرب
فى
تونس
١١٨٨

وزنى ¼ ٦ ط .

(دلیکلی) قطری ١٤

— باقر —

٨٨٣

عبدالحميد
خان

ضرب فى
تونس

قطری ٢١

جزایر

التون

— سلطانی —

٨٨٤

سلطان البرین

غ

سلطان

عبدالحمید خان

عز نصره ضرب فی

جزایر ١١٩٦

وزنی ١ م ٣/٤ ط .

(دلیکلی) قطری ٢٤

— ربعیه —

٨٨٥

سلطان

الحمید

عبد

*

ب

ضر فی

جزایر

١١٩٥

وزنی ١/٤ ٤ ط .

(ایکی دلیکلی) قطری ١٤

مشارالیه سلطان عبدالحمید خان اولك زمان سلطنتلرنده ضرب ایدلمش اولان التون مسکوکات نوعاً کالاول فندق وزر محبوبلره منحصر اولەرق انجق طرز ونقشلری براز تبدیل وتحویل قلنمش اولدیغی کبی فندقلرك ایلك دفعه اولمق اوزره ربعیەلری کسلمش وایکی بچق التونلقدن زیاده اضعافی چیقارلمامشدر .

التونلرك عیارلری دور سابق درجەسندن اشاغی اولمامق ووزنلری دخی تمام اولمق خصوصلرینه دقت اولنمشدر.

التون مسکوکاتك رایجی بو عصرده خیلیدن خیلی ترقی ایتمشدر .

بر طرفدن كموشلرك عهد مصطفى خان ثالثده بيان اولنديغى اوزره تنقيص وزنلرى ويكيلرك دخى انلره تطبيقى وديكر طرفدن ايادئ ناسده كنارلرى مقطوع نقصان سكه‌لرك ظهورى احوال نقودك مختل اولمسنه سببيت ويره‌رك ١٢٠٠ تاريخنه قدر ياليز التونى ١٨٠ پاره ومجار ايله فندق التونلرى ١٦٠ پاره رايجنده اولديغى حالده يالديزلر بش بچق غروشه يعنى ٢٢٠ ومجار وفندقلر بش غروش اون پاره‌يه يعنى ٢١٠ وفرنكى ريالر دخى ١١٠ پاره‌يه فرلامش اولديغندن ١٢٠٢ سنه‌سى اوائلنده حكومت سنيه‌جه مسكوكاته اونر پاره قدر بر تنزيلات ايله فيئات آتيه وضع وتعيين اولنمش وبعدما قيريق وكسيك كيمك الندە ناقص الوزن التونلر بولنور ايسه تمامنه تداول ايتميوب نقصانى مقدار ايله حساب واولوجهله ضربخانهٔ عامره‌جه مبايعه اولنمسى قرارلشديرلمشدر . (*)

فيئات جدولى

اسامى	پاره	غروش	پاره حسابيله
يالديز التونى . . .	١٠	٥	٢١٠
فندق ومجار التونى (**)		٥	٢٠٠
استانبولى محبوب (***)	٢٠	٣	١٤٠
محبوب مصرى . . .		٣	١٢٠
فرنكى ريال . . .	٢٠	٢	١٠٠

بو دورده مصرده قديمى وجهله فندق وزر محبوب چيقارلديغى كبى

(*) جودت تاريخى جلد ٣ صحيفه ٣٣٦ .

(**) فندق ايله مجار التونلرينك وزن وعيارلرى بورادە مساوى اعتبار ايدلمش ايسه‌ده اليوم جارى اولان تعرفه‌ده بر از فرقلرى واردر .

(***) زر محبوب يرينه عصر مذكورده استانبولى محبوب ويا استانبول محبوبى ديو ياد ايديليور اوللرى ١٢٠ پاره ايكن بو دفعه ٢٠ پاره ضم اولنمشدر .

یکی طرزده یعنی طغرا یرینه دوز عباره ایله مسکوك اولەرق تك وجفته زر محبـوبلر ضرب اولنمش وطرابلس غربك دخی ایلك دفعـه اولەرق کذلك زر محبوبلری کورلمشدر .

ج

پادشـاه مشار الیهك کموش مسـکوکاتی اواخر سلطنتلرینه یعنی اون التنجی سنهٔ جلوسلرینه قدر دور سابق کموشلری وزن عیارنده اولەرق ترتیب قدیم وجهله چیقارلمشـدر. انجق احوال مالیـهجه حاصل اولان ضرورت وفقدان نقوده مبنی بعض تدابیر اتخاذینه لزوم کورینەرك کموش سـکەلرك تغییر وتغشـیش وآوانیٔ سیم وزرك استعمـالی منع ایله تعیین اولنەجق فیئات مقابلنده ضربخانهٔ عامرەجه مبایعەسی تحت قراره آلنمشدر.

بناءً لهذا التونك بهر مثقالنه التی غروش اوتوز پاره وسیم خالصك بهر درهمنه اون پاره فیئات وضع اولنەرق اولوجهله ادوات سـیم وزرك مبایعەسنه وضربخانهٔ عامرەجه سکسـان پارەیه مساوی (ایکیلك) نامیله بر نوع یکی کموش سکەلر ضربنه مباشرت اولنمشدر . اشبو جدید ایکیلکلر اسکی کموش سکەلره نسبتله بر خمس مقداری مخلوط ومغشـوش اولەرق یعنی تقریباً ٦٤ پاره قـدر قیمت حقیقیه و ١٦ پاره قیمت اعتبـاریه ایله ضرب واخراج قلنمش وغروشك ایکی مثلی دیمك اولدیغی حالده وزنلری بیله انلره نسبتله همان اوچ درهمه قریب نقصان طوتلمشدر. بونلرك شکل ونقشـلری بالاده مسکوکات صرەسـنده کوسترلمکله محلنه مراجعت اولندقده اکلاشیلور.

خزینەنك تخفیف ضرورتی مقصدینه مبتنی اولان تشبثات مشروحه واقعا خیلی واردات حصولنه خدمت ایتمش ایسەده التون وکموشك قیم حقیقیەلری واشیایه اولان نسبت طبیعیەلری سکەنك تغییریله تبدل ایتمیوب بالعکس هرشی ترقی ایتمشدر.

مثلا : اولجه بش غروشه رایج اولان فندق التونی بو یکی ایکیلکلر

ايله اوچ ايكيلك يعنى التى غروشه و بهاء اشيا دخى او نسبتده تزايد ايدوب مبايعات اميريه‌جه بر كونه منفعت حاصل اوله‌ميه‌رق يالكز وظائف ومعاشات كبى تأدياتده مال صندقلرى فائده‌مند وفقط اصحاب وظائف ضرر ديده اولمشلردر.

جودت پاشا حضرتلرى تاريخلرنده سالف‌الذكر جديد ايكيلكلرك اخراجيله مسكوكاتك تغييرى حقنده اتخاذ اولنان قرار واولجه اولبابده جريان ايدن مذاكرات اوزرينه بعض مطالعات نافعه دخى درج وبيان بيورمشلردر. (*)

**

كچن عصرده برنجى دفعه اوله‌رق تونسده چيقارلديغى كبى بو دفعه دخى طرابلس غربده كموش غروشلر ضرب ايدلمش ورسم وطرزلرى كذلك اولدقچه پاى تخت مسكوكاتنه تقريب اولنمشدر. بغدادده دخى‌اونلق وبشلك كموشلر كسيلوب فقط وزنلرى پك نقصاندر.

استانبولده ضرب اولنان باقر سكه‌لر سلطان مصطفى خان ثانى‌وقتنده عادت اولديغى اوزره بيوك حجمده وحتى انلردن دها اغير وبيوجك قطعه‌ده‌در.

(*) جودت تاريخى جلد ٤ صحيفه ١٢٢ وجلد ٥ صحيفه ٢٨٩.

٢٨ سلطان سليم خان ثالث

١٢٠٣ - ١٢٢٢

اسلامبول

التون

— فندق —

٨٨٦

(طغرا) (*)	﴿١﴾ ب ضرب فی اسلامبول <١٢٠٣>

«كنارلری اينجه نقشلی صو»

وزنی ١ م ١/٤ ١ ط .	قطری ٢٠

٨٨٧

« «	« (١٨) «

«كنارلرنده نقطه‌لی دائره»

وزنی ١ م ١ ط .	قطری ١٩

— ربعيه —

٨٨٨

« «	« (١٠) «
وزنی ١/٢ ٤ ط .	قطری ١٥

(*) اشبو طغرای همايون اوزرنده «سليم خان بن مصطفى المظفر دائما» محرردر .

— زر محبوب —

٨٨٩

سلطان البرين	(طغرا)
الخ (٨)	عز نصره ضرب فى
	اسلامبول
	١٢٠٣
وزنى ¼ ١١ ط .	(ايكى دليكلى) قطرى ٢٣

كموش

— يوزلك —

٨٩٠

سلطان البرين	(طغرا)
الخ (٣)	ضرب اسلامبول
	فى
	١٢٠٣
وزنى ٩ م ٧ ط .	(دليكلى) قطرى ٤٢

٨٩١

« (٤) «	« «
وزنى ٩ م ١٠ ط .	قطرى ٤٣

٨٩٢

« (٤) «	« «
وزنى ٨ م ٦ ط .	«زياده مغشوشدر» قطرى ٤٣

٨٩٣

« (٩) «	« «
وزنى ١٠ م ط .	قطرى ٤٤

٨٩٤

« (١٣) «	« «
وزنى ١٠ م ٢ ط .	قطرى ٤٣

— ايكيلك — [چفته غروش]

٨٩٥

(طغرا)

٣
ب
ضر فی
اسلامبول
١٢٠٣

وزنی ٨ م ١ ١/٤ ط . قطری ٤٣

٨٩٦

« » « ١٣ »

وزنی ٧ م ١٤ ط . قطری ٤٣

— التمشلق — [چفته زولته]

٨٩٧

سلطان البرین
الخ (٢)

السلطان
سلیم بن مصطفی خان
دام ملکه ضرب
فی
١٢٠٣

وزنی ٥ م ١٣ ١/٤ ط . قطری ٤٠

— الیلك —

٨٩٨

(طغرا)

٢
ب
ضر فی
اسلامبول
١٢٠٣

وزنی ٥ م ٩ ١/٢ ط . «زیاده مغشوشدر» قطری ٤١

— غروش —

۸۹۹

(طغرا) | ۱ ب ضرب فی اسلامبول ۱۲۰۳

وزنی ٤ م ط . قطری ۳۵

— يكرميلك —

۹۰۰

« « « ۱ «

وزنی ۲ م ½ ۲ ط . قطری ۳۰

۹۰۱

« « « ۷ «

وزنی ۲ م ¾ ۳ ط . قطری ۳۰

— اونلق —

۹۰۲

« « « ۱ «

وزنی ۱ م ¾ ۳ ط . (دليكلی) قطری ۲٤

۹۰۳

« « « ٦ «

وزنی ½ ۱۳ ط . (دليكلی) قطری ۲۳

۹۰٤

« « « ۹ «

قطری ۲٤

۹۰۵

« « « ۱٦ «

(دليكلی) قطری ۲۳

— بشلك —

۹۰٦

(طغرا) | ٥ ب ضرب فی اسلامبول ۱۲۰۳

وزنی ٦ ¼ ط . (دلیكلی) قطری ۱۹

۹۰۷

» » « ۷ »

وزنی ۷ ½ ط . قطری ۱۹

۹۰۸

» » « ۱۲ »

وزنی ۷ ط . قطری ۱۹

— پاره —

۹۰۹

(طغرا) | ب ضرب فی اسلامبول ۱۳۰۳

وزنی ۱ ½ ط . (دلیكلی) قطری ۱۵

۹۱۰

» (۱۸) » « «

وزنی ۲ ط . قطری ۱۵

— اقچه —

۹۱۱

» (۱) » « «

وزنی ¾ ط . قطری ۱۱

٩١٢

« » « (٨) »

وزنى ½ ط . قطرى ١١

٩١٣

« » « (٩) »

قطرى ١١

باقر

— بيوك قطعه‌ده —

٩١٤

سلطان البرين (طغرا)

الخ (٧) ضرب اسلامبول

فى

١٢٠٣

قطرى ٤٢

مصر

التون

زر محبوب

— چفته —

٩١٥

سلطان البرين (طغرا)

الخ (اس) عز نصره ضرب فى

مصر سنه

١٢ ٣ «كنارلرى بوشدر »

وزنى ١ م ٩ ط . (ايكى دايكلى) قطرى ٣٩

— نصفیه —

٩١٦

(٩١٥) نومرونك عینیدر .   «   »

(اس)

وزنی ¼ ٦ ط .   قطری ٢٠

فندق

— ربعیه —

٩١٧

(طغرا)   ٣ ضرب فی مصر سنه ١٢٠٣

وزنی ½ ٤ ط .   (دلیکلی) قطری ١٦

گموش

— غروش —

٩١٨

(طغرا)   ١٣ ضرب فی مصر سنه ١٢٠٣

وزنی ٢ م ١٣ ط .   قطری ٣٥

— یکرمیلك —

٩١٩

«   »   « (١٦) »

وزنی ١ م ١٢ ط .   (دلیکلی) قطری ٢٨

— پاره —

٩٢٠

«   »   « (١٤) »

وزنی ¼ ١ ط .   قطری ١٥

كبير مانغر

— پرنج —

٩٢١

(طغرا)

١٦
ضرب فى
مصر سنه
١٢٠٣
قطرى ٣٥

طرابلس غرب

التون

— سلطانى —

٩٢٢

سلطان البرين
الخ (١٧)

السلطان
سليم خان عز نصره
ضرب طرابلس فى
غرب ١٢٠٣

وزنى ١ م ١ ط.

قطرى ٢٦

كموش

— يوزلك —

٩٢٣

سلطان البرين
الخ

طغرا
ضرب طرابلس
غرب فى ١٢٠٣

وزنى ٩ م ½ ٥ ط.

قطرى ٤٣

— غروش —

٩٢٤

(طغرا)

٨
ضرب فی
طرابلس غرب
١٢٠٣

وزنی ٣ م ½ ١٣ ط. قطری ٣٦

— اونلق —

٩٢٥

سلطان
سلیم ابن
مصطفی خان
دام ملکه

ب
ضر فی
طرابلس غرب
١٢١٠

وزنی ١٤ ط. قطری ٢٧

تونس

کموش

— غروش —

٩٢٦

سلطان البرین
وخاقان البحرین
السلطان سلیم
خان عز نصره

*
ضرب فی
تونس
١٢١٢

وزنی ٤ م ½ ١ ط. قطری ٣٥

جزاير

التون

— سلطانى —

٩٢٧

سلطان البرين	السلطان
الخ	سليم خان
	عز نصره ضرب فى
	جزاير ٤ ١٢١٧
وزنى ١م ½ ط .	قطرى ٢٤

— نصفيه —

٩٢٨

سلطان	*
سليم خان	ضرب فى
عز نصره	جزاير
	١٢١٩
وزنى ½ ٧ ط .	(دليكلى) قطرى ١٨

— ربعيه —

٩٢٩

سلطان	
سليم خان	« »
	١٢٠٩
وزنى ¼ ٤ ط .	(دليكلى) قطرى ١٦

٩٣٠

« »	« ١٢٢١ »

«يازيلرى مهر سليمان ايچنده‌در»

(ايكى دليكلى) قطرى ١٥

— باقر —

۹۳۱

سلطان
سلیم خان

*
ضرب فی
جزایر
۱۲۱۳

یدنجی لوحه . قطری ۲۳

مشار الیه سلطان سلیم ثالث حضرتلرینك آوان سلطنتلرنده قطع وضرب اولنان مسکوکاتك نوع وجنسی بالاده کوستریلانلردن عبارت اولوب التونلرك بیوك قطعه‌لیلری ارتق چیقارلمیه‌رق یالکز اسکی رسم وشکلده تك فندق وانك اقسامیله زر محبوبلر کسلمشدر . بونلر وزناً قدیمی درجه‌ده وفقط فندقلر یکرمی ایکی عیارنده ایسه‌ده زر محبوبلرك عیارلری خیلی نقصاندر.

دور مذکور اوائلنده حس اولنان مضایقهٔ مالیه‌دن طولایی ایادیٔ ناسده بولنان حلیات وآوانیٔ سیم وزرك ـ عصر سابقده اولدیغی کبی ـ هر طرفدن جلب وجمعیله نقوده تبدیلی ومسکوکاتك تنقیص عیاری تدبیرینه مراجعتدن بشقه چاره بولنه‌میه‌رق ۱۲۰۴ تاریخنده اولوجهله اقتضاسنه تشبث اولنمشیدی. ایشته ذکر اولنان ناقص‌العیار زر محبوبلر بو تاریخدن صکره چیقاریلان سکه‌لردندرکه انجق اون سکز عیارینه وارر وارمز راده‌ده‌درلر.

التونلرك رایجنه دائر بر کونه معلوماته دسترس اولنه‌مامش ایسه‌ده اشاغیده کوریله‌جکی وجهله کموش سکه‌لرك کسب ایلدیکی حالدن طولایی عهد سلطان حمید خان ثانی‌یه نسبتله ربعی درجه‌ده ترقی ایتمش اولمسی لازم کلور .

مصر التونلريله طرابلس وجزاير سلطانيلری اسلوب قديم اوزره اولوب وطرز ونقشلريله وزنلری بالاده صره‌سيله كوستريلوب بونلرجه شايان قيد وايضاح بشقه بر شی يوقدر . تونسده ايسه بو دورده التون ضرب اولنمامشدر .

ج

مشار اليه حضرتلرينك كموش مسكوكاتنه نقل كلام اولننجه : طاقممزده بولنان سكه‌لردن بالتدقيق اكلاشلديغی اوزره كموشلر علی العموم تغيير ووزنلری تنزيل قلنمشدر . شويله كه اقچه‌لره پك آز طوقونيلوب پاره‌لردن برر قيراط وغروشلردن بر بچق درهم قدر وبونك يكرميلك واونلق وبشلك كبی اقساميله اضعافندن اولان التمشلقلردن دخی اونسبتده تنزيلات اجرا وعيارلری حال سابقنده ابقا قلندقدن صكره كچن عصرده چيقاريلان مغشوش ايكيلكلر جنسندن وفقط ينه بر درهم قدر نقصان اوله‌رق ايكيلك و١٢٠٥ سنه‌سنده يعنی جلوس سلطان سليم خانينك ايكنجی يلنده دخی كذلك مغشوش وايكی بچق غروشه مساوی اولمق اوزره (يوزلك) وبونك نصفی اوله‌رق (اللیلك) ناميله مجدداً ايكی نوع سكه دها اخراجنه مبادرت اولنمشدر.

مسكوكات مذكوره ـ جدول مخصوصنده ايروجه ارائه اولنديغی اوزره ـ بيكده ٤٦٥ عيارنده اولوب فقط سالف الذكر يكی يوزلك واللیلكلرك ايچنده بعضيلری درجه‌سندن زياده باقرله مخلوط وعادتا زيوف بر حالده‌در .

عصر مذكور وقعه نويسلری آنف البيان مسكوكاتك مقادير وموازيننده‌ن ونوعلرندن تماميله بحث ايتميوب انجق اسكی ايكيلكلرك ضربنه دوام وينه مغشوش اوله‌رق يكيدن يوزلكلر اخراج اولنديغنی سويلمشلردر. بو بابده اك زياده اعطای معلوماته جودت پاشا حضرتلری

صرف نقدینهٔ همت ایدوب سکه خصوصنه دائر اولوقتلر اتخاذ اولنان تدابیری وموورخینك اقوالنی برسابق محاکمه بیورمشلردر.

پاشای مشارالیهك تاریخلرنده و١٢٠٧ سنه‌سی وقایعی صره‌سنده (*) اولبابده مندرج اولان تفصیلاتدن بر قسمی آتیده خلاصةً نقل اولندی.

« جلوس سلطان سلیم خانیده تشبثات نافعهٔ سائره ایله برابر تصحیح سکه بحثی دخی میدانه چیقمش ایسه‌ده هنکام سفرده اجراسی قابل اوله‌مامغله ناچار بر مدت دها دور سابقك ایکیلکلری مثللو ایکیلك قطعنه مداومت اولنمشیدی. بعدالمصالحه خصوص مذکور بعض اصحاب عقول طرفلرندن تکرار موضوع بحث اوله‌رق ایکیلکلرك قالدیرلمسی وسکه‌نك غشی کلیاً ازاله‌ایله خالص‌العیار سکه کسلمسی درمیان وحتی تاتارجق عبدالله افندی نام ذات طرفندن ویریلان لایحه‌ده مسکوکاتك تزییف وتغییری صورت ظاهره‌ده منفعت عد اولنور ایسه‌ده حقیقتده عینی مضرت اولوب دراهم مضروبه‌یه نقدر نحاس اضافه اولنور ووزنی نقدر تنزیل قلنور ایسه واردات دولته اولقدر نقصان ترتب ایده‌جکی بدیهیاتدن اولمسیله کرك مقدما وکرك بو دفعه حسب‌الضرور سکه‌نك تنزیل اولنان وزن‌وعیارلری نظام قدیمنه ارجاع وکمشخانه ومعادن سائره‌نك کالاول اصلاحیله نقود مسکوکه‌نك غل وغشدن تصفیه‌سی ومقدار وزنلرینك هیچ اولمز ایسه سلطان محمود خان اول سکه‌لری درجه‌سنه ابلاغ قلنمسی کبی تدابیر ومطالعات معقوله عرض واتیان اولنمشدر. انجق سکهٔ سلطانیه تصحیح اولندیغی تقدیرجه ضربخانه معاملاتنه بعض مرتبه مضایقه عارض اولمق ظننه وبلکه مغشوش سکه معاملاتندن مستفید اولان بعض کیمسه‌لرك منفعتلری محواولمق ملاحظه‌سنه‌بناءً سالف‌الذکر اخطارات خیرخواهانه‌یه قارشو ضربخانه مأمورلری اعمال دسایسله مانع ونهایت ایکیلکلرك ابقاسنه ومجدداً یوزلك قطعنه قرار ویریله‌رك ممالك محروسه‌ده باقرله

(*) جودت تاریخی جلد ٥ صحیفه ٢٩١ .

قاريشق مغشوش سكه ضرب اولنمق كبى بر ياكلش يوله كيدلمكه سبب اولمشلردر. »

بو ميانده پاشاى مشاراليه « مورخ واصف افندى تاريخنده (سكه‌نك تصحيح واصلاحى يولنده درميان اولنان تدابيرى تزييف وبو امر خيره ضربخانه امينى يوسف اغانك مانع اولديغنى حسن موفقيت سياقنده تعريف ايتدكدن صكره كموشه باقر خلط ايدرك مغشوش سكه قطعندن ممالك محروسه‌جه منفعت واجنبيلرجه مضرت حصوله كلدى.) ديمش اولمسى نه درجه‌لرده موجب ضحك واستهزا سوزلردن اولديغنى » بيان ايله مورخ مومى اليه‌ك بو بابده‌كى اقوال غريبه‌سنى تماميله جرح بيورمشلردر.

*

بو دورده كموش مسكوكاتدن اوله‌رق مصرده غروش واوناق وپاره‌لر وطرابلس غربده كذلك يوزلك وغروش واونلقلر وتونسده دخى يالكز غروشلر ضرب اولنوب بونلر بر درجه‌يه قدر استانبول سكه‌لرينه مشابه اولمق اوزره نقش واعمال ايدلمش ايسه‌ده رسم خطلرى ينه فرقلى اولديغى كبى بالاده صره‌سيله كورلمش اوله‌جغى وجهله وزنلرى دخى انلردن اولدقچه نقصاندر.

اشبو كموش سكه‌لرك ممالك مذكوره‌جه اسامئ مخصوصه‌سى والتونله اولان نسبت ورايجلرى حقنده آتيده سلطان محمود خان ثانى عصرى مسكوكاتى صره‌سنده بعض معلومات وايضاحات درج ايدلمشدر.

استانبول باقرلرى ينه بيوك قطعه‌ده كسلمش ومصرده دخى كذلك بيوك حجمده وفقط پرنجدن سكه ضرب اولنوب غربك ايسه اولدن بعض اولديغى مثللو كوچك باقرلرى كورلمكده بولنمشدر.

٢٩ سلطان مصطفى خان رابع

١٢٢٢ — ١٢٢٣

قسطنطينيه

التون

— فندق —

٩٣٢

(طغرا) (*)	(١) ب ضر فى قسطنطينيه ١٢٢٢
وزنى ١م .	قطرى ١٩

— ربعيه —

٩٣٣

» »	» (٢) »
وزنى ٤ ط .	قطرى ١٥

— زرمحبوب —

٩٣٤

سلطان البرين الخ (١)	(طغرا) ضرب فى قسطنطينيه ١٢٢٢
وزنى ½ ١٠ ط .	قطرى ٢١

(*) مشار اليهك طغرالرنده « مصطفى خان بن عبدالحميد المظفر دائما » يازيليدر .

کموش

— یوزلك —

٩٣٥

سلطان البرین
الخ (١)

(طغرا)
ضرب
فی
قسطنطینیه
١٢٢٢

وزنی ١٠ م ٤ ط. قطری ٤٢

— ایکیلك —

٩٣٦

(طغرا)

(١)
ضرب فی
قسطنطینیه
١٢٢٢

وزنی ٨ م ½ ٢ ط. قطری ٤١

— التمشلق —

٩٣٧

سلطان البرین
الخ (١)

السلطان
مصطفی بن عبد الحمید خان
دامه ملکه ضرب
فی
قسطنطینیه
١٢٢٢

وزنی ٦ م ¼ ١ ط. قطری ٣٩

— غروش —

٩٣٨

سلطان البرین	(طغرا)
الخ (١)	ضرب فی
	قسطنطینیه
	١٢٢٢
وزنی ٤م ¼ ط .	قطری ٣٦

٩٣٩

« (١) »	« «
وزنی ٣ م ١٥ ط .	(دلیکلی) قطری ٣٤

— اونلق —

٩٤٠

« (١) »	« «
وزنی ١ م.	قطری ٢٢

— بشلك —

٩٤١

« (١) »	« «
وزنی ٨ ط.	قطری ١٩

— پاره —

٩٤٢

	١
	ب
(طغرا)	ضر فی
	قسطنطینیه
	١٢٢٢
وزنی ½ ١ ط .	قطری ١٤

٩٤٣

» » — » ٢ »

قطری ١٤

ـــ مصر ـــ

التون

زر محبوب

— چفته —

٩٤٤

سلطان البرين

الخ (١)

(طغرا)

فى

عز نصره ضرب

مصر سنه

١٢٢٢

وزنی ١ م ١/٤ ٧ ط . — (دلیکلی) ٣٠

— نصفیه —

٩٤٥

» ١ » — » »

وزنی ١/٤ ٨ ط . — (ایکی دلیکلی) قطری ٢٠

کموش

— پاره —

٩٤٦

(طغرا)

١

ب

ضر فى

مصر

١٢٢٢

وزنی ١/٢ ١ ط. — قطری ١٤

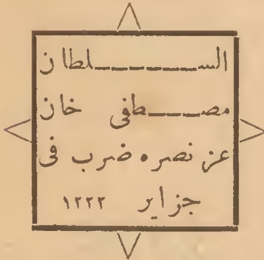
جزایر

التون

— سلطانی —

٩٤٧

سلطان البرین
الخ

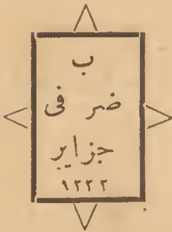

وزنی ١ م ¼ ط. (دلیکلی) قطری ٢٤

— نصفیه —

٩٤٨

سلطان
مصطفی خان
عز نصره

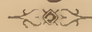

وزنی ٨ ط. قطری ١٩

— ربعیه —

٩٤٩

سلطان
مصطفی خان

« «

وزنی ٤ ط. یدنجی لوحه. (ایکی دلیکلی) قطری ١٥

سلطان مصطفى خان رابع حضرتلرینك جزؤی اولان مدت سلطنتلری نسبتنده مسكوكاتی دخی طبیعی آزدر .

التون اولەرق كسیلان فندقلر ایله زر محبوبلرك شكل ورسملری اولكیلر كبی اولوب انجق وزنلری نقصان وعیارلری دخی یكدیكرندن اشاغیدر .

عهد سلطان سلیم ثالث مسكوكاتنده عموماً (ضرب فی اسلامبول) یازلمش ایكن بو عصرده ینه ترك ایدیلەرك كرك التون وكرك كموش سكەلره قدیمی وجهله (قسطنطنیه) اسمی درج اولنمشدر .

مصر التونلری پك نقصان عیاردەدر. بلاد غربیەدن یالكز جزایرده (سلطانی) التون كسیلوب نقشلری یكی برطرزده وفقط بونلركده وزنلری دون مرتبەده در .

***

كموش سكەلرك انواعی ووزن وعیارلری دكشدیرلمیوب شهریار سابق سلطان سلیم خان ثالث مسكوكاتنك عینی اصولدەدر . انجق نقوش وعباراتجه وقت بوقت اولدیغی مثللو بعض تبدیلات اجرا قلنمشدركه بونلر محللرنده صرەسیله تدقیق اولندقجه اكلاشیلور .

بو عصرده كسلمش باقر سكه المزه كچمامشدر .

۳۰ سلطان محمود خان ثانی

۱۲۲۳ — ۱۲۵۵

قسطنطینیه

آلتون

— استانبول — (*)

۹۵۰

(طغرا) (**)	
ضرب فی	سلطان البرین
قسطنطینیه	الخ (۱)
۱۲۲۳	

« طغرانك صاغنده نقش واردر »

وزنی ۱۱ $\frac{3}{4}$ ط. — قطری ۲۲

۹۵۱

» (۷) « — » «

« نقشلری براز فرقلیدر »

(دلیکلی) قطری ۲۲

(*) اشبو (استانبولی) ویاخود (استانبول زر محبوبی) تسمیه اولنان آلتونلر رسم وشکلجه ایکی نوع اولوب برنوعی پادشاه مشارالیهك جلوسلرینك برنجی سنه‌سندن التنجی سنه‌سنه ودیکر نوعی یدنجی سنه‌سندن اون ایکنجی سنه‌سنه قدر ضرب اولنمشدر.

(**) خاقان مشارالیهك طغرای همایونلرنده «خان محمود بن عبد الحمید المظفر دائما» عباره‌سی محرردر.

— نصفیه‌سی —

٩٥٢

« (٣) «   « «

وزنی ٦ ط .   قطری ١٨

٩٥٣

« (١٢) «   « «

« نقشلری براز فرقلیدر . »

قطری ١٩

— ربعیه‌سی —

٩٥٤

(طغرا)

(٢)
ضرب فی
قسطنطینیه
١٢٢٣

وزنی ¾ ٣ ط .   (ادیکلی) قطری ١٤

٩٥٥

« «   « (٣) «

وزنی ٤ ط .   قطری ١٤

٩٥٦

« «   « (٥) «

قطری ١٥

٩٥٧

(طغرا)

نصره
عز ١٥ فی
ضرب
قسطنطینیه
١٢٢٣

« بشقه رسم وطرزده‌در »

وزنی ٣ ط .   (دلیکلی) قطری ١٤

﴿ رومى التونى ﴾ (*)

٩٥٨

(طغرا) ضرب فى ٩
«اطرافلرنده طرز جديد نقشلى دائره» قسطنطينيه ١٢٢٣

وزنى ١م ٧ $\frac{1}{4}$ طه (دليكلى) قطرى ٢٦

— ربعيه‌سى —

٩٥٩

« « « (١٠) «

وزنى ٥ $\frac{3}{4}$ ط. (دليكلى) قطرى ١٩

﴿ جديد رومى التونى ﴾ (**)

— چفته —

٩٦٠

(طغرا) ——— مركزلرنده ——— ضرب فى ٩
قسطنطينيه ١٢٢٣

سلطان البرين وخاقان — دوره‌لرنده — السلطان محمود خان ابن
البحرين السلطان ابن السلطان السلطان عبدالحميد خان دام ملكه

وزنى ١م ٧ $\frac{3}{4}$ ط . (دليكلى) قطرى ٢٩

(*) اشبو رومى التونلرينه اليوم (عتيق رومى) تعبير اولنوب جلوسك طقوزنجى سنه‌سندن اون اوچنجى سنه‌سنه قدر يالكز درت سنه ضرب اولنمشـدر . بونلرك نصـفيه‌سى دخى بر ارالق كسلمش ايسـه‌ده غايت نادر بولنوب حتى تعرفهٔ رسميه‌يه دخى ادخال ايدلمامشدر. بوندن المزه چكورمه‌مدك ايسه‌ده بر دانه‌سنى يالكز كوردك .

(**) سلطنتك كذلك طقوزنجى سنه‌سندن اون بشنجى سنه‌سى نهايتنه قدر ضرب اولنمشدر . اشبو جديد روميلره بين‌الناس (يازيلى محموديه) دخى تعبير اولنور.

— تك —

٩٦١

« » « (١٠) »

وزنی ٣/٤ ١١ ط. (دلیكلی) قطری ٢٣

٩٦٢

« » « (١٥) »

(عیاری نقصان دلیكلی) قطری ٢٣

(عدلی آلتونی) (*)

٩٦٣

{سلطان البرین} الخ (١٧)

عدلی (طغرا)
ضرب فی
قسطنطینیه
١٢٢٣

وزنی ٣/٤ ٧ ط. قطری ١٩

— نصفیه‌سی —

٩٦٤

« (٢١) » « »

وزنی ١/٤ ٤ ط. (دلیكلی) قطری ١٦

٩٦٥

« (٣٢) » « »

وزنی ٤ ط. قطری ١٥

(*) شهریار مشار الیهك طغرای همایونلرینك صاغنده (عدلی) مخلص جلیلی وضع و تحریر اولنمق اصولی بو آلتونلردن باشلایوب بناءً علیه بونلره (عتیق عدلی) آلتونی نامی ویرلمشدر. جلوسنك اون یدنجی سنه سندن نصفیه‌لری اوتوز ایكنجی سنه سنه قدر كسلمشدر.

﴿ دارالخلافه آلتونی ﴾ (*)

٩٦٦

عدلی	١٥
	ضرب فی
(طغرا)	دارالخلافة
	١٢٢٣
	العلیـــه
وزنی ٧ ٣/٤ ط.	قطری ٢٠

— نصفیه‌سی —

٩٦٧

« «	« (١٥) »
وزنی ٣ ٣/٤ ط.	(دلیکلی) قطری ١٦

٩٦٨

« «	« (١٦) »
وزنی ٤ ط.	(دلیکلی) قطری ١٥

— ربعیه‌سی —

٩٦٩

« «	« (١٥) »
وزنی ٢ ١/٢ ط.	قطری ١٣

﴿ طرز آخرده دارالخلافه آلتونی ﴾ (**)

٩٧٠

عدلی	١٥
	ضرب فی
(طغرا)	دارالخلافة
	١٢٢٣
	الســنیه
وزنی ٨ ط.	قطری ٢٠

(*) (**) اشبو ایکی نوع دارالخلافه آلتونلری سلطنتك یالکز اون بش واون آلتنجی سنه‌لرنده کسیلوب برنده (دارالخلافه العلیه) دیکرنده (دارالخلافه السنیه) یازلمشدر. وزن وعیارجه عتیق عدلی آلتونلری درجه‌سنده‌در. بونلره بین‌الناس (صره آلتونی) اطلاق اولنور.

— نصفیه‌سی —

٩٧١

« « « (١٥) «

وزنی ٣ ٣/٤ ط. (کناری کسیك ودلیکلی) قطری ١٨

— ربعیه‌سی —

٩٧٢

« « « (١٥) «

وزنی ٢ ط. (دلیکلی) قطری ١٣

﴿ جدید عدلیه آلتونی ﴾ (*)

٩٧٣

عدلی (طغرا) ——— مرکزلرنده ——— ضرب فی ١٧ قسطنطینیة ١٢٢٣ المحروسه

سلطان سلاطین زمان عدلی محمود خان ——— دوره‌لرنده ——— دام ملکه وسلطنته الی آخرالدوران

وزنی ٧ ٣/٤ ط. قطری ١٩

— نصفیه‌سی —

٩٧٤

« « « (١٩) «

وزنی ٤ ط. یدنجی لوحه (دلیکلی) قطری ١٦

— ربعیه‌سی —

٩٧٥

« « « (٢٣) «

وزنی ٢ ط. (دلیکلی) قطری ١٣

(*) جدید عدلیه آلتونلری جلوسك اون یدنجی سنه‌سندن یکرمی اوچنجی سنه‌سنه قدر ضرب اولنمشدر. شکلاً جدید رومی آلتونلرینه مشابه ایسه‌ده عبارەلری بشقه‌در.

٩٧٦

عدلی	١٧
(طغرا)	ضرب فی
	قسطنطينية
« اطرافنده یازیلر یوقدر »	١٢٢٣
	المحروسه
وزنی ٢ ½ ط .	قطری ١٣

(خیریه آلتونی) (*)

— چفته —

٩٧٧

(سلطان)	(غازی)
(خان) عدلی (سلطان)	٢١
(طغرا)	([illegible]) ضرب فی ([illegible])
	قسطنطینیه
	١٢٢٣
وزنی ١م ¾ ط .	(دلیکلی) قطری ٢٧

— تك —

٩٧٨

« »	« (٢٢) »
وزنی ٨ ¾ ط .	(دلیکلی) قطری ٢٠

— نصفیه‌سی —

٩٧٩

« »	« (٢١) »
وزنی ٤ ½ ط .	قطری ١٥

(*) خیریه آلتونی سلطنتك یکرمی برنجی سنه‌سندن بدأ ایله یالکز ایکی سنه ضرب ایدلمشدر. لسان عوامده (غازی) و (صندقلی) آلتونی نامیله دخی یاداولنیور.

(جدید محمودیه التونی) (*)

٩٨٠

عدلی (طغرا) — «کنارلری دائراً چیچکلی صو» — (٢٦) ضرب فی قسطنطنیه ١٢٢٣

وزنی ٨ ط. — (دلیکلی) قطری ١٩

— نصفیه‌سی —

٩٨١

« « — « (٢٧) «

وزنی ٣ ٣/٤ ط. — (دلیکلی) قطری ١٥

— ربعیه‌سی —

٩٨٢

« « — « (٣٢) «

وزنی ٢ ط. — (دلیکلی) قطری ١٣

(طرز آخر جدید ربعیه)

٩٨٣

عدلی (طغرا) — « کنارلرنده درت صره زیقزاقلی اینجه چیزکیلر » — ٢٤ ضرب فی قسطنطنیه ١٢٢٣

وزنی ٢ ط. — قطری ١٣

(*) سلطنتك یکرمی التنجی سنه‌سنده ضرب اونمغه باشلامش وبوندن صکره بشقه نوع التون کسلیوب بو رسمده دوام اونمشدر. بونلره لسان خلقده یکرمیلك التون تعبیر اونمقده‌در.

٩٨٤

(٩٨٣) نومرونك عینیدر . « (٢٧) »

وزنی ١ ½ ط . قطری ١١

كموش

— غروش —

٩٨٥

سلطان البرین (طغرا)

الخ (١) « طغرانك صاغنده نقش » ضرب فی

قسطنطینیه

١٢٢٣

وزنی ٤م ½ ط. قطری ٣٤

٩٨٦

« (٣) » « «

وزنی ٣ م ٢ ط. قطری ٣٢

— اون پاره‌لك —

٩٨٧

« (١٠) » « «

وزنی ١٣ ¼ ط. قطری ٢١

— بش پاره‌لك —

٩٨٨

« (١) » « «

وزنی ٧ ط . قطری ١٩

٩٨٩

« (٤) » « «

قطری ١٨

— پاره —

۹۹۰

(طغرا) | ۳ ضرب فی قسطنطنیه ۱۲۲۳

وزنی ۱ ¼ ط . | قطری ۱٤

۹۹۱

« « | « (٥) «

قطری ۱٤

۹۹۲

« « | « (۱۲) «

قطری ۱٤

— اقچه —

۹۹۳

« « | « (۲) «

وزنی ½ ط . | (دلیکلی) قطری ۹

۹۹٤

« « | « (۱۲) «

قطری ۹

— چفته زولته — [التمشلق]

۹۹٥

سلطان البرین الخ (۱) | السلطان محمود بن عبد الحمید خان دام ملکه ضرب فی قسطنطینیه ۱۲۲۳

وزنی ۳ م . | قطری ۲۳

۹۹٦

(۹۹٥) نومرونك عینیدر . « «

سنه‌سی (۱۸) «کنارلری نقشلی»

وزنی ۲ م ۱ ط . قطری ۳٤

— زولته — [اوتوزلق]

۹۹۷

« (۱۹) « « «

وزنی ۱ م ط . قطری ۲۷

جهادیه (*)

— عتیق بش غروشلق —

۹۹۸

(طغرا) ۲ ضرب فی

« صاغنده نقوش عربیه » قسطنطینیه

۱۲۲۳

وزنی ۷ م ۱٤ ط . قطری ٤۱

۹۹۹

« « « (۸) «

وزنی ۸ م . قطری ٤۳

— یوزلك —

۱۰۰۰

« « « (٥) «

وزنی ٤م ۲ط . قطری ۳٤

(*) اشبو جهادیه سکه‌لرنده طغرا ویازیلر زنجیرلی بر دائره ایچنه آلوب بونك طیش طرفنده دخی کذلك دائرآ نقشلی بر صو رسم ایدلمشدر.

— اللبلك —

١٠٠١

« (٣) » « »

وزنى ١م ¾ ١١ ط . قطرى ٢٨

جديد ايكيلك

١٠٠٢

(طغرا) {١٤}

« صاغنده وصولنده نقش عربى »

ضرب فى

قسطنطينيه

١٢٢٣

وزنى ٤م . قطرى ٣٦

١٠٠٣

« » « (١٤) »

وزنى ٣م ١٣ط . (دليكلى) قطرى ٣٧

١٠٠٤

« » « (١٥) »

«كنارلرنده چيچكلى صو»

وزنى ٤م ط. قطرى ٣٨

— غروش —

١٠٠٥

سلطان البرين (طغرا)

الخ (١٥) ضرب فى

قسطنطينيه

١٢٢٣

وزنى ٢م. قطرى ٣٢

— اون پاره‌لك —

١٠٠٦

« (١٦) » « »

وزنى ٧ ط . قطرى ٢٠

— بش پاره‌لك —

١٠٠٧

(١٠٠٥) نومرویه مشابهدر. سنه‌سی (١٤) » »

وزنی ١/٤ ٤ ط. قطری ١٨

١٠٠٨

(طغرا)

١٦
ضرب فی
قسطنطینیه
١٢٢٣

وزنی ٣/٤ ٣ ط. قطری ١٦

— رسم دیگر — (*)

— غروش —

١٠٠٩

(طغرا)

٢١
ضرب فی
قسطنطینیه
١٢٢٣

وزنی ٧ ط. قطری ٢٢

— یکرمی پاره‌لك —

١٠١٠

« « « (٢١) «

وزنی ٣/٤ ٣ط. یدنجی اوجه. قطری ١٨

١٠١١

« « « (٢٢) «

قطری ١٧

(*) اشبو کوشلرك ایکی وجهنده طغرا ویازیلرك اطرافنده چاپراز چیزکیلی واورته‌لری نقطه‌لی طرز جدید اوزره صور نقش اولنمشدر.

جدید بشلك (*)

— نقطه‌سز —

١٠١٢

	٢٢
عدلی	ضرب فی
(طغرا)	قسطنطینیه
	١٢٢٣
وزنی ٤ م ١٣ ط.	قطری ٣٩

١٠١٣

» »	» (٢٤) »
وزنی ٤ م $\frac{1}{2}$ ٩ ط.	قطری ٣٩

— نقطه‌لی —

١٠١٤

» »	» (٢٥) »
وزنی ٤ م ١٢ ط.	قطری ٣٩

١٠١٥

» »	» (٢٦) »
وزنی ٤ م ٨ ط.	قطری ٣٩

— یوزلك — [ایکی بچق غروش]

— نقطه‌سز —

١٠١٦

	٢٣
عدلی	ضرب فی
(طغرا)	قسطنطینیه
	١٢٢٢٣
وزنی ٢ م $\frac{3}{4}$ ١ ط.	قطری ٣٤

(*) اشبو جدید بشلکلر الیوم متداول اولان بشلکلر (یعنی یوز پاره‌لکلر) ایله اقسامی اولوب شکل و رسملری معلومدر. بونلر حقنده بو عصرك دیلنده ایضاحات لازمه مندرج اولمغله اکا مراجعت اولنه.

١٠١٧

« « « (٢٤) «

وزنی ٢ م قطری ٣٤

— نقطه‌لی —

١٠١٨

« « « (٢٥) «

وزنی ٢م ١$\frac{٣}{٤}$ ط . قطری ٣٤

— غروش — [قرقلق]

— نقطه‌سز —

١٠١٩

عدلی ٢٢
(طغرا) ضرب فی
قسطنطینیه
١٢٢٢

وزنی $\frac{١}{٢}$ ١٢ ط. قطری ٢٧

١٠٢٠

« « « (٢٣) «

(دلیکلی) قطری ٢٧

١٠٢١

« « « (٢٤) «

قطری ٢٧

— نقطه‌لی —

١٠٢٢

« « « (٢٥) «

وزنی $\frac{٣}{٤}$ ١٥ ط . قطری ٢٧

— یکرمی پاره‌لك —

— نقطه‌سز —

١٠٢٣

عدلی	٢٣ ضرب فی
(طغرا)	قسطنطینیه ١٢٢٣
وزنی ¼٦ ط.	قطری ٢١

١٠٢٤

« «	« (٢٤) «
وزنی ½٧ ط.	قطری ٢١

— نقطه‌لی —

١٠٢٥

« «	« (٢٥) «
(دلیكلی)	قطری ٢١

١٠٢٦

« «	« (٢٦) «
(دلیكلی)	قطری ٢١

١٠٢٧

« «	« (٢٧) «
	قطری ٢١

١٠٢٨

« «	« (٢٨) «
وزنی ٦ ط .	قطری ٢١

١٠٢٩

« «	« (٢٩) «
وزنی ½٥ ط .	قطری ٢١

١٠٣٠

« »	« (٣٠) »
	قطری ٢١

١٠٣١

« »	« (٣١) »
وزنی ٧ ط.	قطری ٢١

— اون پاره‌لك —

— نقطه‌سز —

١٠٣٢

	٢٥
عدلی	ضرب فی
(طغرا)	قسطنطينيه
	١٢٢٣
وزنی ½ ٣ ط.	قطری ١٧

— نقطه‌لی —

١٠٣٣

« »	« (٢٩) »
	(دليكلی) قطری ١٧

— پاره —

١٠٣٤

	٢٦
(طغرا)	ضرب فی
«چيچكلی»	قسطنطينيه
	١٢٢٣
وزنی ١ ط	قطری ١٢

التیلق (*)

١٠٣٥

عدلی (طغرا)	«کنارلرنده چیچکلی صو»	٢٧ ضرب فی قسطنطینیه ١٢٢٣
وزنی ٣ م ١٣ ط .		قطری ٣٧

١٠٣٦

« «	« (٣٠) «
	قطری ٣٧

— اوچلك — [اوچ غروش]

١٠٣٧

« «	« (٢٧) «
وزنی ١م ١٤ط.	قطری ٣٢

— التمشلق — [التمش پاره]

١٠٣٨

« «	« (٣٠) «
وزنی ½ ١٤ ط .	(دلیکلی) قطری ٢٧

ادرنه

التون

— خیریه —

١٠٣٩

— چفته —

* (سلطان) * (زمان) (سلاطین) عدلی طغرا *	* (غازی) * (خان) (محمود) ٢٤ ضرب فی ادرنه ١٢٢٣ *
وزنی ١م ٢ط .	(دلیکلی) قطری ٢٧

(*) عصرمزده متداول اولان التیلقلر (بشلکلر) ایله اقسامی اولوب شکل ونقشلری معلومدر.

— تك —

١٠٤٠

(١٠٣٩) نومرونك عینیدر. « (٢٤) »

وزنی ٩ ط. قطری ٢٠

— نصفیه‌سی —

١٠٤١

« » « (٢٤) »

وزنی ¼ ٤ ط. قطری ١٦

بغداد

التون

— خیریه —

١٠٤٢

(سلطان) (غازی)

(سلطان) عدلی طغرا (خان)

٢٥ ضرب فی بغداد ١٢٢٣

(خان) (دوم)

وزنی ٦ ط. (دلیكلی) قطری ٢٠

كموش

— غروش —

١٠٤٣

(طغرا) « صاغنده نقش عربی » « جهادیه سكه‌سنك عینیدر » ١٣ ضرب فی بغداد ١٢٢٣

وزنی ١م ¼ ٦ط. قطری ٣١

١٠٤٤

« » « (١٣) »

«براز نقشلری فرقلیدر.»

وزنی ١م ¼ ٣ ط. قطری ٢٨

— یکرمی پاره‌لك —

١٠٤٥

« » « (١٧) »

« طغراسنك صاغنده عادی چیچك وكنارلری نقشلی »

وزنی ١٤ $\frac{١}{٤}$ ط. قطری ٢٧

— اون پاره‌لك —

١٠٤٦

« » « (١٧) »

وزنی ٧ ط. قطری ٢٢

١٠٤٧

« » « (١٧) »

« كنارلری فرقلیدر. »

وزنی ٥ $\frac{٣}{٤}$ ط. قطری ٢٠

— زولته —

١٠٤٨

السلطان
محمود بن عبد الحمید خان
دام ملكه ضرب فی
بغداد
١٢٢٣

سلطان البرین
الخ (١٥)

وزنی ١ م ٢ $\frac{١}{٤}$ ط. قطری ٣٠

١٠٤٩

(طغرا)
ضرب فی
بغداد
١٢٢٣

« »
(١٥)

یدنجی لوحه. (ایكی دلیكلی) قطری ٢٨

— اونبشلك — [نصف زولته]

١٠٥٠

(١٠٤٩) نومرونك عینیدر.

سنه‌سی (٢٢) « « (ایکی دلیکلی) قطری ١٧

(نوع دیکر)

— غروش —

١٠٥١

(طغرا) ٢١ ضرب فی بغداد ١٢٢٣

« اطرافلرنده چاپراز جیزکیلی صو »

وزنی ١ م قطری ٢٩

١٠٥٢

٢١ ضرب فی بغداد ١٢٢٣ —— مرکزلرنده —— (طغرا)

السلطان عدلی محمود خان دام ملکه — دوره‌لرنده — سلطان البرین وخاقان البحرین السلطان ابن السلطان

وزنی $14\frac{3}{4}$ ط. قطری ٢٩

— جدید بشلك — (*)

١٠٥٣

(طغرا) ٢٧ ضرب فی بغداد ١٢٢٣

وزنی ٢ م $1\frac{1}{4}$ ط. قطری ٣٥

(*) درسعادتك یکی بشلکلرینه یعنی بش غروشلقلرینه براز تقلید ایدیلوب فقط وزنلری نقصاندر. بو سکه‌لره بغدادده الیوم (چرخی) تعبیر اولنور. ذیله مراجعت اولنه.

باقر

۱۰۵٤

(طغرا) «بوزقدر.»	۱ ضرب فی بغداد ۱۲۲۳ قطری ۱۵

۱۰۵۵

«مهر سلیمان منقوش اولوب مرکزنده آی ییلدیز»	۲۵ ضرب فی بغداد ۱۲۲۳ قطری ۲۵

۱۰۵٦

ب ضر فی ۰۰۰ ا د (سیلکدر)	«کنارلری چیچکلی»	۲۸ ضرب فی بغداد ۰۰۲۳ قطری ۲۰

مصر

التون

— رومی — (*)

۱۰۵۷

— چفته —

(طغرا)	٥ ضرب فی مصر ۱۲۲۳
وزنی ۱م ۲ط.	(ایکی دلیکلی) قطری ۲۸

(*) پای تختک عتیق رومی التونلری رسمنده‌در. درسعادتده پك نادر بولنان تك رومیلردن مصرده دخی ضرب اولنمشدر. (۱۰۵۸) نومرولی التون اودر.

١٠٥٨

— تك —

« «	« (١١) «
وزنی ¾ ١١ ط .	(دليكلى) قطرى ٢٣

١٠٥٩

— ربعيه‌سی —

« «	« (١٠) «
وزنی ٣ ط.	قطرى ١٤

﴿ زر محبوب ﴾

١٠٦٠

سلطان البرين الخ (١١)	(طغرا) ضرب فی مصر سنه ١٢٢٣
وزنی ¼ ١١ ط .	(دليكلى) قطرى ٢٥

١٠٦١

— نصفيه‌سی —

« (١) «	« «
وزنی ¾ ٥ ط.	قطرى ٢٠

﴿ خيريه التونى ﴾

١٠٦٢

— نصفيه —

(سلطان) (زمان) عدلی (طغرا) (سلاطين)	(غازی) ٢٦ (خان) ضرب فی مصر ١٢٢٣ (دوم)
وزنی ½ ٤ ط .	(دليكلى) قطرى ١٦

(جدید محمودیه التونی)

— نصفیه —

١٠٦٣

عدلی | ٢٩ ضرب فی
(طغرا) | مصر ١٢٢٣
وزنی ١/٢ ٣ ط . | (دلیکلی) قطری ١٤

کموش

— غروش —

١٠٦٤

سلطان البرین | (طغرا)
الخ (٥) | ضرب فی
 | مصر سنه ١٢٢٣
وزنی ١م ١٢ ط. | (پك مغشوش) قطری ٣١

١٠٦٥

(طغرا) | ٧ ضرب فی
 | مصر ١٢٢٣
وزنی ١م ١٠ ط. | قطری ٢٩

— یکرمی پاره‌لك —

١٠٦٦

« « | « (١١) «
وزنی ١١ ط . | (دلیکلی) قطری ١٨

— بش پاره‌لك —

١٠٦٧

« « | « (٧) «
وزنی ٣/٤ ٥ ط . | قطری ١٦

۱۰٦۸

(۱۰٦۷) نومرونك مشابهیدر . « (۱۹) »

وزنی ٤ ½ ط . (دلیکلی) قطری ۱۸

۱۰٦۹

« « « (۱۸) «

وزنی ۳ ط . (دلیکلی) قطری ۱۵

— پاره —

۱۰۷۰

« « « (۲۵) «

وزنی ۱ ½ ط . قطری ۱۵

— اقچه —

۱۰۷۱

« « « (۱۷) «

وزنی ½ ط. قطری ۱۲

۱۰۷۲

« « « (۱٦) «

« عادی صاری تنکه » (دلیکلی) قطری ۱۳

۱۰۷۳

« « « (۱۹) «

« بو دخی » قطری ۱۳

— طرز آخرده —

غروش

۱۰۷٤

(طغرا) ۲۲ ضرب فی

«پای تختك (۱۰۰۹) نومرولی سکه‌لرینه مشابهدر . » مصر ۱۲۲۳

وزنی ۱م ط. قطری ۲٦

— یکرمی پاره‌لك —

۱۰۷۵

» »		» (۲۲) »
وزنی ۶½ ط .		قطری ۲۱

— اون پاره‌لك —

۱۰۷۶

» »		» (۲۲) »
وزنی ۳½ ط .		قطری ۱۷

— نورسم — (*)

غروش

۱۰۷۷

		۲۸
عدلی		ضرب فی
(طغرا)	«اطرافی کوزل چیچکلی صو»	مصر
		۱۲۲۳
وزنی ۵½ ط .		(دلیکلی) قطری ۱۹

— اون‌پاره‌لك —

۱۰۷۸

» »		» (۲۹) »
وزنی ۱½ ط .		(قطری) قطری ۱۳

اصول جدیده (**)

— یکرمی غروشلق —

۱۰۷۹

		۳۱
عدلی		ضرب فی
(طغرا)		مصر
ش ۲۰	« اطرافلری دوز کنارلری تیرتیللی »	۱۲۲۳
وزنی ۸م ۱۲ ط .		قطری ۳۷

(*) سیم خالصدن اعمال اولنوب خط ونقشلری منتظم حالده‌در.

(**) اشبو سکه‌لر مجدداً اتخاذ اولنان اصولده ضرب اولنوب بوکا دائر معلومات بو عصرك ذیلنده کوسترلدکله اورایه مراجعت اولنه.

— اونلق — [نصفیه]

۱۰۸۰

» ش ۱۰ « » (۲۹) «

وزنی ٤ م ٥ ط. قطری ۳۰

— بشلك — [ربعیه]

۱۰۸۱

» ش ٥ « » (۲۹) «

وزنی ۲ م ¼ ۲ ط. قطری ۲٤

— برغروشلق —

۱۰۸۲

» ش ۱ « » (۳۰) «

وزنی ۷ ط . قطری ۱۹

— اون پاره‌لك —

۱۰۸۳

» ۱۰ پ « » (۳۰) «

وزنی ¾ ۱ ط . قطری ۱٤

باقر

— اصول جدیده — [اون پاره‌لك]

۱۰۸٤

(طغرا) ۲۹ ضرب فی مصر ۱۲۲۳

« اطرافلری چیچکلی صو »

وزنی ۲م ۳ط . قطری ۲۳

— بش پاره‌لك —

١٠٨٥

(طغرا) « (٢٩) »

پْ « اطرافلری دوزدر . »

وزنی ١م ١٤ ط . قطری ٢٠

— بر پاره‌لك —

١٠٨٦

(طغرا) « (٢٩) »

وزنی ½ ٥ ط . قطری ١٥

طرابلس غرب

التون

— سلطانی —

١٠٨٧

سلطان البرين — السلطان

الغ (٦) — محمود خان

عز نصره ضرب فی

طرابلس غرب «كنارلرنده نقطه‌لی دائره»

١٢٢٣

وزنی ¼ ١٥ ط . (دليكلی) قطری ٢٤

١٠٨٨

« (١٩) » « »

وزنی ١م ¼ ط . قطری ٢٨

— اسمسز — (*)

۱۰۸۹

سلطان البرین
الخ (۱۸)

ضرب فی ۸
طرابلس
غرب
۱۲۲۳

وزنی ۱۲ ط. (ایکی دلیکلی) قطری ۲۳

﴿ زر محبوب ﴾

۱۰۹۰

سلطان البرین
الخ (۱۳)

(طغرا)
ضرب فی طرابلس
غرب
۱۲۲۳

وزنی ۱۱ ¾ ط. (ایکی دلیکلی) قطری ۲۳

کموش

— غروش —

۱۰۹۱

(طغرا)

ضرب فی
طرابلس غرب
۱۲۲۳

« خط ونقشلری غایت فنادر »

وزنی ٤م ۱٤ ط. قطری ۳۷

۱۰۹۲

« « « ۱۲٤۳ «
قطری ۳۷

(*) اشبو التون سکه‌ده یالکز عنوان پادشاهی یازیلوب نام همایون درج اولنمامشدر. مسکوکات عثمانیه ایچنده دیکر امثالی کورلمامشدر.

— اونلق —

۱۰۹۳

« » « (۱۰) ۱۲۲۳ »

وزنی ۱م ٤ط. قطری ۳۱

۱۰۹٤

« » « (۲۱) »

وزنی ۱م ۱۲ط . قطری ۳۱

۱۰۹٥

(۲۳) (طغرا) « »

قطری ۳۱

« سنه‌سی طغرانك صاغنده‌در . »

— طرز آخرده —

غروش (*)

۱۰۹٦

سلطان البرین الخ (۲۲)

(طغرا) ضرب فی طرابلس غرب ۱۲۲۳

وزنی ۳م ۲ط. قطری ۳٥

۱۰۹۷

« (۲٤) » « »

« طغرانك اوزرنده آی یرینه چیچك »

قطری ۳٥

۱۰۹۸

« (۲٥) » « »

قطری ۳٥

(*) طرابلسده بو طرز غروشلره (سبیلیا) تسمیه اولندیغی مسموعدر .

— اونلق —

۱۰۹۹

(۱۰۹٦) نومرویه مشابهدر . « ب »

«جلوس سنه‌سی سیلکدر»

وزنی ۱۲ ط . (دلیکلی) قطری ۲٤

— بشلك —

۱۱۰۰

« (۷) » « (۷) »

« طغرانك صاغنده دخی یدی رقمی وار »

وزنی ٦ ط. قطری ۲۳

— رومی التون رسمنده کموش —

اونلق

۱۱۰۱

(طغرا) —— مرکزنده —— ضرب فی ۲۰

طرابلس غرب

۱۲۲۳

سلطان البرین وخاقان — دوره‌سنده — السلطان محمود خان ابن

البحرین السلطان ابن السلطان السلطان عبدالحمید خان دام ملکه

وزنی ۱۲ ط . (صاری یالدیزلی ودلیکلی) قطری ۲۲

۱۱۰۲

« » « (۲۰) »

« رسم خطی بر از فرقلیدر . »

(درت دلیکلی وکسیکدر .) (صاری یالدیزلی) قطری ۲۰

— نوع دیکر طغراسز —

— یکرمیلک —

١١٠٣

سلطان البرین
وخاقان البحرین
السلطان محمود ١٧
خان عز نصره
وزنی ١ م ¾ ٢ ط .

ضرب فی
طرابلس
غرب ١٢٢٧
« اطرافنده ایکی دائره ونقش »
قطری ٢٩

١١٠٤

السلطان
محمود خان
عز نصره
٢٠ *
وزنی ١ م ١٣ ط .

ضرب فی
طرابلس
غرب
١٢٢٣
قطری ٢٨

باقر

— بیوك قطعه‌ده —

١١٠٥

سلطان البرین
الخ (٢٥)

(طغرا)
ضرب فی طرابلس
غرب ١٢٢٣
قطری ٣٥

١١٠٦

(طغرا)
« طغرا ویازیلر مربع شکلده چیزکیلر ایچنه آلنمشدر . »

« ٢ »
قطری ٣٣

— كوچك قطعه‌ده —

١١٠٧

(طغرا)		=٢ ؟
	ضرب فى
« يالكز يازيلر مربع ايچنده »	طرابلس غرب
	١٢٢٣
(دليكلى وكنارى كسيكدر .)		قطرى ٢٥

١١٠٨

خان — ٦٢ ؟ ضرب فى طرابلس غرب

قطرى ١٩

١١٠٩

« » — « (٢٥) »

(حجماً بالاده‌كندن بيوكدر) — قطرى ٢٠

١١١٠

سلطان — ضرب فى

محمود خان — طرابلس

عز نصره — غرب ١٢٢٣

قطرى ٢٠

١١١١

عدلى — . . .

(طغرا) — ضرب فى

« كنارلرى چيچكلى صو » — طرابلس غرب

١٢٢٣

(براز سيلمكدر) — قطرى ١٧

— محل ضرب وتاریخی یوقدر —

(*) ١١١٢

سلطان	سلطان
محمود خان	محمود خان
عز نصره	عز نصره
	قطری ١٥

— اسمسز —

١١١٣

٢١	
ضرب فی	ب
طرابلس	غرب
١٢٢٣	
	قطری ١٨

١١١٤

« «	« «
« براز کسیکدر »	
	قطری ١٥

١١١٥

	٢٢
ضرب فی	ب
طرابلس	غرب
١٢٢٣	« یازیلر مهر سلیمان ایچنده‌در »
	قطری ٢٢

١١١٦

٢٢ ؟	
ضرب فی	(یالکز مهر سلیمان)
طرابلس	
١٢٢٣	
	قطری ١٨

(*) طرابلسك اولدیغی رسم خطندن و (١١١٠) نومرولی سکه‌نك بر وجهنه تماميله مشابهتندن استدلال اولنیور .

— اسم وتاريخسز —

١١١٧

ضرب فى
طرابلس (يالكز مهر سليمان)
غرب

قطرى ٢٢

١١١٨

ضرب فى
«يازيلر نقطه‌لى ايكى دائره ايچنده» طرابلس

قطرى ١٩

تونس

كموش

— غروش —

١١١٩

خان ضرب فى
عز نصره — مركزلرنده — تونس ١٢٤٤
سلطان البرين وخاقان — دوره‌لرنده — السلطان محمود خان ابن
البحرين السلطان ابن السلطان السلطان عبد الحميد خان دام ملكه

وزنى ٧م ¼ ٤ ط . قطرى ٣٨

١١٢٠

« « « ١٢٤٥ «

قطرى ٣٦

— نصفیه —

١١٢١

سلطان البرین		
وخاقان البحرین		ضرب فی
السلطان محمود		تونس
خان عز نصره		١٢٤٦
وزنی ٣ م ٩ ط .		قطری ٣٢

١١٢٢

« «		« ١٢٥٤ »
وزنی ٣م ١٢ ط.		قطری ٣١

— ربع —

١١٢٣

« «		« ١٢٤١ »
	«دائره ایچنده»	
وزنی ١ م ١٢ ط .		قطری ٢٦

— ثمن —

١١٢٤

« «		« ١٢٥٢ »
وزنی ١٥ ط .	یدنجی اوحه. (دلیکلی)	قطری ٢١

— پاره —

١١٢٥

سلطان		١٢٥٠
محمود		ضرب فی
		تونس
وزنی ½ ٣ ط .		قطری ١٥

١١٢٦

« «		« ١٢٥٤ »
		قطری ١٤

جزایر

التون

— سلطانی —

۱۱۲۷

سلطان البرین
الخ

سلطان
محمود خان
عز نصره ضرب فی
جزایر ۶ ۱۲۳۱

« یازیلری فنادر . »

وزنی ۱ م ط . قطری ۲۲

۱۱۲۸

« »

السلطان
محمود * خان
عز نصره ضرب ۱۲۳۷
جزایر فی

« رسم وخطی کوزلدر »

وزنی ۱م ¾ ط . قطری ۲٤

۱۱۲۹

« » « ۱۲٤۳ »

قطری ۲۳

— نصفیه —

۱۱۳۰

سلطان
محمود خان
عز نصره

ضرب فی
جزایر
۱۲۳۱

وزنی ¼۸ ط . (ایکی دلیکلی) قطری ۱٦

— ربعیه —

١١٣١

سلطان	ضرب فی
محمود خان	جزایر
	١٢٢٨
وزنی ٤ ¼ ط .	(ایکی دلیکلی) قطری ١٥

١١٣٢

سلطان		ضرب فی
محمود	«یازیلری منتظم کناری نقطه‌لیدر.»	جزایر
		١٢٤٠
وزنی ٤ ½ ط .		(ایکی دلیکلی) قطری ١٦

١١٣٣

« «	« ١٢٤٣ »
وزنی ٣ ¾ ط .	قطری ١٦

کموش (*)

— غروش — [زوج بوجو]

١١٣٤

(سلطان البرین)		ضرب
(وخاقان البحرین)		فی
(السلطان محمود)		جزاءیر
(خان عز نصره)		١٢٣٩
	«اطرافلرنده نقطه‌لی دائره»	
وزنی ٦ م .		قطری ٣٧

(*) جزایرده ضرب ایدلمش اولان کموش سکه‌لرك اسامیٔ مخصوصه‌سی حقنده ایضاحات بو عصرك ذیلنده مندرج اولمغله اورایه مراجعت اولنه.

— بوجو — [ريال]

١١٣٥

(١١٣٤) نومرويه مشابهدر . « ١٢٤٠ »

وزنی ٣م ٣ ½ ط . (بر خلقه‌یه مربوط) قطری ٢٩

— بطاقه — [درهم]

١١٣٦

(سلطان)
(محمود خان)
(عز نصره) «يازيلری اسكی اولدہ» ضرب فی جزاير ١٢٢٨

وزنی ١م ١ ط . قطری ٢٠

— ربعه —

١١٣٧

« « « ١٢٣٧ »

وزنی ١٢ ط . قطری ٢١

١١٣٨

« « « ١٢٤٣ »

بدنجی اوحه . قطری ٢١

١١٣٩

« « « ١٢٤٤ »

قطری ٢٠

— ثمن —

١١٤٠

« « « ١٢٣٧ »

وزنی ٦ ط. (ایکی دلیکلی) قطری ١٦

١١٤١

« « « ١٢٤٤ »

قطری ١٤

جنتمکان سلطان محمود خان ثانی حضرتلرینک زمان سلطنتلرنده ـ بالاده صره‌سیله کورلمش اوله‌جغی وجهله ـ پك متنوع طرز ونقشده ومختلف اسم ورسمده التون مسکوکات ضرب واخراج اولنمشدر.

بونلرك نفاست رسم وخطلرینه دقت واهتمام وضرب واعماللری خصوصنه دخی کذلك اعتنا اولنوب قدیم التونلرده‌کی انتظامسزلق بر طرف ایدلمش وهر جنس التون رسمنه کوره برر اسم ایله توسیم قلنمشدر .

بدایةً چیقاریلان التونلر زر محبوبلرك ثقلت اساسیه‌سنه یعنی یارم مثقال وزننه تطبیق اولنمش ایسه‌ده جلوسك اون بشنجی سنه‌سندن صکره ضرب اولنان التونلر اشاغی یوقاری یارمشر درهم وزننده طوتلمش وبعض اضعافیله علی‌العموم اقسامی او ثقلتلر نسبتنده اوله‌رق کسلمشدر.

بناء لهذا التونلرك موازینجه پك اطراد اولمدیغی کبی عیارلری دخی مختلف درجه‌ده‌در . زیرده‌کی شو کوچك جدولدن بونلرك اکثریسنك عیارلری اکلاشیله‌بیلور .

عیارلری

میلیم حسابیله کسری	بیکده	عیار عثمانی ۳۲ده کسری	۲۴ قیراط	
۲۵	۹۵٦	۳۰	۲۲	. . . . . عتیق رومی‌التونی
—	۸۷۳	۳۰	۲۰	. . . . . خیریه »
—	۸۳۰	۲۹	۱۹	. . . . . عتیق عدلی »
—	۸۰۰	٦	۱۹	. . . . . استانبول وجدیدرومی
—	۷٤۸	۳۰	۱۷	. . . . . جدید عدلیه

اشبو جدولده کوستریلان التونلرك ایچنده کندو جنسندن اولدیغی حالده صوك سنه‌لرده کسیلانلرك عیارلری بعضاً نه تخلف ایدوب اولکیلردن

نقصان رادەده اولدیغی کورلمکده در . برده آلتون مسکوکاتك هر برر-لرینه اولزمانلر حکومتجه آره صره فیئات تعیین اولنەرق اولوجهله رایج اولور ایدیسەده شمدیلرده بونلر طبیعی وزن وعیارلرینه کوره آلتوب ویرلمکدەدر .

خاقان مشارالیهك ایام سلطنتلرنده مسکوکات حقنده اولان تشبثات واجراآت اوزرینه مورخلر ایضاحات لازمه اعطا ایتمیوب یالکز اولوقتکی قیم نقود ایله یکیدن اخراج ایدلمش اولان بر ایکی نوع سکەلره دائر وقعه نویس شانی زاده مرحوم ایله جودت پاشا حضرتلرینك تاریخلرنده براز معلومات مندرجدرکه بونلردن لازم کلانلری بروجه آتی نقل وتحریر اولنمشدر.

١٢٢٤ تاریخنده یعنی سلطنتك ایکنجی سنەسنده حکومتجه آلتون مسکوکاته یکیدن وضع فیئات اولنمش وسببی ایسه خارجده آلتونك رایجی آرتوب ضربخانهٔ عامره فیئات قدیمەسیله صرف ایلمکده وبو یوزدن جانب میرییه ضرر ترتب ایتمکده اولمسی خصوصندن عبارت بولنمشدر . بناءً علیه فیئات آتیەنك وضعیله خارجدەکی آلتون رایجی ضربخانه فیئاتیله توحید ایدلمشدر. (*)

اسامیٔ مسکوکات	پاره	غروش
یالدیز آلتونی	—	١٠
مجار آلتونی	٢٠	٩
فندق آلتونی	—	٩
فندق ربعیەسی	٢٠	٢
استانبول [زر محبوبی]	٢٠	٦
نصفیه ی	١٠	٣
مصر زر محبوبی	٢٠	٥
نصفیەسی	٣٠	٢

(*) شانی زادهٔ تاریخی جلد ١ صحیفه ٢٤٢

١٢٢٧ سنه‌سی ایچنده فندق ربعیه‌سی دینیلان آلتون ایکی بچق غروشه رایج ایکن طشره‌لرده اوچ غروشه کچر اولدیغندن بعدما اون پاره ضم ایله یوز اون پاره‌یه (یعنی ایکی غروش اوتوز پاره‌یه) آلتون ویرلمسی امر ودیکر آلتونلرك رایجلری حال سابقنده ابقا اولنمشدر. واجنبی سکه‌لرینك دخی اخذواعطاسی منع اولنه‌رق طقسان کون مهل ایله کیمك یدنده اجنبی سکه‌سی وار ایسه ضربخانه‌یه کتوروب میری فیئاتیله سکهٔ سلطانیه‌یه تبدیلی اعلان قلنمشدر.

شانی زاده دیورکه «اجنبی سکه‌لرینك میری فیئاتیله تبدیلنده ضربخانه‌جه تمتع وار ایسه‌ده صرافان بونلری درعقب دوشیروب ستر واخفا ایلدکلرندن بو قرار اثنده برقاچ ریال ودینار بولنان فقرایی اضرار ایدوب طرف میری‌یه برفائدهٔ معینه‌سی آشکار اوله‌مامشدر.» (*)

١٢٣٤ سنه‌سی ظرفنده ممالك شاهانه‌ده پك چوق قلب سکه‌لر ظهور ایلدیکندن واوروپادن دخی سکهٔ سلطانیه‌یه تقلیداً آلتونلر اعمال اولنه‌رق ممالکه ادخال قلندیغندن ومصر سکه‌لرنده دخی اغتشاش کورندیکندن بونلرك اصلاحیله دیکرلرینك منعی ومتجاسرلرینك وقلب اقچه ادخالی تجارتیله مشغول اولانلرك ترتیب جزالری ضمننده ضربخانه امیننه خطاباً مفصل برقطعه امر عالی اصدار قلنمشدر. (**)

آتیاً کوریله‌جکی وجهله کموش مسکوکاتجه اجرا قلنان تعدیلات سببیله ١٢٣٦ سنه‌سنده آلتون مسکوکاتدن بعضیلرینه یکیدن وضع فیئاته لزوم کوروندیکی کبی (رومی) آلتونی نصفیه‌لرینك تکثیری دخی قرارکیر اولمش و ١١٠ پاره‌یه یعنی ایکی غروش اوتوز پاره‌یه رایج اولان فندق ربعیه‌سی اوچ غروشه واستانبول ربعیه‌لری دخی ایکی بچق غروشه ابلاغ ایدلمشدر. (***)

(*) شانی زاده تاریخی جلد ٢ صحیفه ١٦٠
(**) کذلك جلد ٣ صحیفه ٣٣ — ٣٧
(***) کذلك جلد ٤ صحیفه ٥١

١٢٣٨ تاریخنده عثمانلی واجنبی التون مسکوکاتك کوریلان لزوم اوزرینه بتکرار تنظیم قلنمش اولان تعرفه‌سی دخی بروجه آتی اولمسیله کوستریلان مقداردن زیاده ونقصانه آلنوب ویرلمامسی ضمننده هرطرفه نشر اوامر اولنمشدر.

اسامیٔ نقود	پاره	غروش
مجار التونی	—	١٥
مجار جنسندن قرامیس	٣٠	١٤
یالدیز التونی	١٠	١٥
استانبول التونی	—	٨
استانبول ربعیه‌سی	٢٠	٢
فندق التونی	—	١١
« ربعیه‌سی	—	٣
رومی التونی	—	٢٥
« نصفیه‌سی	٢٠	١٢
« ربعیه‌سی	١٠	٦
عتیق عدلی التونی	—	١٢
« « نصفیه‌سی	—	٦
« « ربعیه‌سی	٢٠	٢
مصر التونی	—	٧
جزایر تونس طرابلس غرب التونلری	—	١٢

عدلی التونی او زمان یکی چیقارلمش اولمغله دیکر التونلر ایله اشبو تعرفه فیئاتلری اوزرینه مبادله‌سنده ضربخانه‌یه خیلی تمتع براقمش ایسه‌ده دوامی قابل اوله‌مامشدر. (*)

(*) جودت تاریخی جلد ١٢ صحیفه ٦٠

جودت پاشا حضرتلری تاریخلرینك ۱۲۳۹ سنه‌سی وقوعاتی میاننده دخی « عدلی التوننك بر جانبنده طغرای همایون ودیگر جانبنده (ضرب فی دارالخلافة العلیه) منقوش اولوب لکن یازوسی آز اولدیغندن تقلیدی آسان اولمغله آق دکز اطه‌لرنده قلبزنلر پیدا اوله‌رق قلبنی اعمال ایدر اولدقلرندن نقش اول متروك ومهجور اولمق وتقلید اولنه‌میه‌جق صورته قونلمق اوزره یازوسی تکثیر قلندی. یعنی برطرفنك میاننده (طغرا) دائره‌سنده (سلطان سلاطین زمان محمود خان) ودیگر طرفنك وسطنده (ضرب فی قسطنطینیة المحروسه) ودائره‌سنده (دام ملکه وسلطنته) دعاسی نقش اولنه‌رق اواخر ربیع الآخرده طرز نو اوزره سکه ضرب اولندی.» دیو نقل وروایت ایلمشلردر. (*) انجق یازوسی آز اولان سالف الذکر التونلره (عدلی) تعبیر اولنمیوب بالاده صره‌سیله کورلمش اوله‌جغی وجهله ایکی نوع اوله‌رق اخراج ایدیلان (دارالخلافه) التونلریدر. (عدلی) یاخود (عتیق عدلی) التونی ایسه (۹۶۳) نومرولی التون ایله آنی تعقیب ایدن اقسامیدرکه انلرك بر یوزنده (سلطان البرین) الخ عنوانی ودیگر وجهنده (طغرا) ایله (ضرب فی قسطنطینیه) وتاریخ منقوشدر.

طشره التونلرینه کلنجه (ادرنه) خیریه‌لری خاقان مشارالیه حضرتلرینك ادرنه‌یه تشریف همایونلرنده خصوصی اوله‌رق استانبول ضربخانه‌سنده اعمال ایتدیرلمشدر.

بغدادده ضرب اولنان التونلر ناقص العیار اولدیغی کبی مصر التونلری دخی وزن وعیارجه کذلك ناقص اولوب رسم ونقشلری بعضاً درسعادت التونلرینه تقلید ایدلمك استنلمش ایسه‌ده هر حالده امر اعماللرنجه برطاقم نواقص اولوب ایکیسی بیننده پك چوق فرق موجوددر.

طرابلس غرب وجزایر ضربخانه‌لرنده قطع وضرب اولنان سلطانیلر

(*) جودت تاریخی جلد ۱۲ صحیفه ۹۷

ایله بعضاً زر محبوبلر ثقلت قدیمه اوزره کسیلوب بناءً علیه تام الوزن والعیار اولملریله درسعادت مسکوکات تعرفه‌لرنده تعیین اولنان رایجلری دخی اولدقجه یوکسك رادهده طوتلدیغی کوریلیور . بو التونلرك خطوط ونقوشنده غربه مخصوص اولان اصول قدیمه بردرجه‌یه قدر محافظه ایدلمش وهله جزایر التونلری بو بابده طرابلسککیلره فائق برحالده بولنمشدر .

بوعصرده تونسده هرنه سببه مبنی ایسه التون سکه ضرب ایدلمامشدر .

﴿

پادشاه مشارالیه حضرتلرینك کموش مسکوکاتی کوزدن کچورلدیکی حالده اکلاشیلورکه جلوس همایونلرینك ایکنجی سنه‌سی نهایتنه قدر سلطان سلیم ثالث ومصطفی خان رابعك سکه‌لری مثللو یوزلك وایکیلك وغروشلر چیقاریله‌رق ١٢٢٥ تاریخنده یعنی اوچنجی سنهٔ جلوسلرنده اسکی ایکیلکلر ثقلتنه مساوی اوله‌رق سکز درهم وزننده وانلرك ایکی مثلنه قریب یعنی ٧٣٠ عیارنده وایکی یوز پاره قیمتنده (جهادیه) نامیله بش غروشاقلر ضرب اولنمش وبعض اقسامی دخی کسلمشدر .

مذکور یکی سکه‌لر فی الاصل مصارفات حربیه‌نك تدارکی ضمننده اخراج قلنمش اولمسیله بونلره انك ایچون (جهادیه) اسمی ویرلمشدر . بونلرك قیمت اعتباریه‌لری اسکی ایکیلکلره نسبتله قیمت حقیقیه‌لرندن بر ثلث قدر زیاده وضع وتعیین ایدلمشدر .

وقعه نویس شانی زاده ١٢٢٧ سنه‌سی غرهٔ ذی‌الحجه‌سنده هر بری معین المقدار وصحیح العیار سیمدن اوله‌رق بش غروش رایجله (جهادیه) قطعنه مباشرت اولندی.» (*) دیمش ایسه‌ده طاقمزده بولنان جهادیه سکه‌لرینك اوزرنده‌کی رقملره نظراً الك اول بونلرك اوچنجی سنه‌ده

(*) شانی زاده تاریخی جلد ٢ صحیفه ١٦٠

کسلدیکی محقق اولوب ۱۲۲۷ تاریخنده یعنی بشنجی سنه‌ده چیقاریلانلر ایسه دفعهٔ ثانیه‌ده ضرب اولنمش اولمق لازم کلور .

۱۲۳۶ تاریخنده کموشك فیئاتی کسب ترقی ایتمسیله مسکوکات شاهانه‌دن بیاض اقچه‌نك رایجی یوماً فیوما تزاید وارباب احتکار دخی بونلری کتم وادخار ایدرك وبر طرفدن قطع اولنان بشلك غروش وربع (اون پاره‌لك) وسائر اجناس نقودی طشره واجنبی تجارینه زیاده‌سیله سوره‌رك بو حاللر قلت نقوده بادی وتسهیل معاملات ناس ایچون توفیر وتکثیر مسکوکاته لزوم صحیح حاصل اولمش اولدیغنی و فقط بهر عددی اوچ درهم اوله‌رق مقدما قطع ایدلمش اولان غروشك هر برنده اون بش پاره تفاوت موجود اولمسیله بو خصوص ضربخانهٔ عامره‌یه کلی خساراتی موجب اولدیغندن وکموشك رواجنه نسبتله عیار قدیمه خلل کلمکسزین حد اعتداله تنسیق اولنه‌رق ایکی درهمدن غروش درت درهمدن ایکیلك وبونلره قیاساً نصف وربع غروشلر و پاره‌لر ضرب و قطعنه حکومتجه قرار ویرلمش ایدوکنی (شانی زاده) نقل وحکایه ایتدکدن صکره « قرار مذکور آز وقتده اشیانك غلاسنه باعث و مصارفك تزایدنی مؤدی اوله‌رق ضربخانهٔ عامره‌یه بیکده بر مبایعه اولنه بیلان اسکی اقچه فضله‌سندن بشقه بر نفع ظاهری مشاهده اولنه‌مدی . واکثر کسان اسکی نقودی درهم حسابیله تجاره مع زیادة ویرمکه ونقود جدیده‌نك دخی رایجی ارتمغه باشلادی .» دیمشدر. (*)

سالف الذکر ۱۲۳۶ تاریخنده یعنی جلوسك اون دردنجی سنه‌سیله آنی متعاقب اولان برقاچ سنه‌لرده ضرب اولنان ایکیلکلر وغروش واقسامندن طاقمزده موجود اولمسیله بالاده صره‌سیله محللرینه مراجعت اولندقده کوریلور .

مسکوکات عثمانیه‌جه شایان قید وایضاح مواددندرکه ۱۲۳۴ تاریخندن

(*) شانی زاده تاریخی جلد ٤ صحیفه ٥١

صکره (اقچه) ضرب وقطعی ترك اولنمشدر. وصوك دفعه چیقاریلان اقچه‌لر اون ایکنجی سنهٔ جلوسه قدردر.

جلوسك اون یدنجی سنه‌سنه تصادف ایدن ۱۲۳۹ تاریخنده دخی غروشلر ولایاتده بربچق غروشه (التمش پاره‌یه) النوب ویرلمکه باشلادیغندن اون عیارنده سیم خالص ضم ویوزده التمش عیارینه ابلاغ اولنه‌رق (التمش پاره‌لك) جدید سکه چیقارلمشدر . وسائر مسکوکات دولت علیه ایله اجنبی سکه‌لرینك فیئات مقرره‌لرندن زیاده‌یه صرف اولنمامسی ایچون هر طرفه اوامر علیه یازلمشدر. (*)

(۹۹۵) نومرویه وانی متعاقب اولان نومرولره مراجعت اولندیغی حالده بو سکه‌لرك دخی شکل ونقشلری وموازنی اکلاشیلور. بونلر (زولته) اصولنده اولوب انك اضعاف واقساممندن عبارتدر.

۱۲٤٥ تاریخنده یعنی سلطنتك یکرمی ایکنجی سنه‌سنده وقایع متعاقبه‌نك موجب اولدیغی مصارف کثیره‌نك خزینه‌یه ایراث ایلدیکی مضایقه‌دن ناشی بعض تدابیر مالیه اتخاذینه لزوم کورینوب بناءً علیه مسکوکات مغشوشه‌نك برقاتدها غش وتزییفنه قرار ویریله‌رك یکی بر (بش غروشلق) ایله اقسامی اولان (یوزلك) [ایکی بچق غروش] و(قرقلق) [غروش] و (یکرمیلك) [۲۰ پاره‌لك] و (اونلق) [۱۰ پاره‌لك] اخراجنه مباشرت اولنمشدر .

اشبو یکی (بشلك) اسکی جهادیه بشلکی جرمندن دها کوچوك اولوب انك یازی ایله طغراسنك اطرافی زنجیر وطیشاریسی چیچکلی بر صو ایله مستدیر اولدیغی حالده بشلکلر واقسامنده مذکور زنجیرینه الیوم کورلمکده اولدیغی اوزره الت طرفی قوردله‌لی بر دوکوم ایله مربوط ایکی (هلال) منقوش وطیش طرفلری دخی دائراً یپراقلی بر صو ایله محاطدر.

(*) جودت تاریخی جلد ۱۲ صحیفه ۹٦

بو بش غروشـلقلر ایله اقسامی ۰,۲۲۰دن ۰,۲۲۵ قدر عیـارنده اولوب اخراج اولنان مبالغك مقداری ۱۱۵,۰۰۰,۰۰۰ غروش ایدی . بو سکه‌لرك قیم حقیقیه‌لری (مالیتلری) ایله قیم اعتباریه‌لری بروجه آتیدر.

(پاره)	(بهر بشلکده)	(مجموع اخراجات)	
۱۳۰	کموش	۷٤,۷٥۰,۰۰۰	غروش
۱	باقر	٥۷٥,۰۰۰	»
۱۳۱	قیمت حقیقیه (مالیت)	۷٥,۳۲٥,۰۰۰	»
٦۹	قیمت اعتباریه	۳۹,٦۷٥,۰۰۰	»
۲۰۰	قیمت موضوعه (رایج)	۱۱٥,۰۰۰,۰۰۰	جمعاً

اوچ سنه مرورنده یعنی یکرمی بشنجی سنهٔ جلوسه متصادف ۱۲٤۸ تاریخنده کوریلان لزوم اوزرینه عیاری اولکیلردن اشاغی وبناءً علیه قیمت اعتباریه‌سی دهـا یوقاری اولمق اوزره اقسامیـله برابر تکرار بر (بشلك) دها چیقارلمشدر.

بونلرك رسم ونقشـلری اولکیلرك عینی اولوب فقط انلردن تفریق ایچـون قوردله دوکومنك همان التنـده بر (نقطه) وضع اولنمش اولمغـله یکرمی ایکنجیـدن یکرمی دردنجی سنه‌یه قدر کسـیلانلره (نقطه‌سز) ویکرمی‌بشنجی سنه‌دن صکره ضرب اولنانلره (نقطه‌لی) تسمیه اولنمقده‌در.

نقطه‌لی اطلاق اولنان اشبو ایکنجی ترتیب بشلکلر ایله اقسـامنك عیاری ۰,۱۷۰دن ۰,۱۷٥ قدر اولوب تداوله چیقاریلان مبلغك مقداری مع فرق ۲٤٥,۰۰۰,۰۰۰ غروش ایدی . بو بشـلکلرك قیمت حقیقیـه واعتباریه‌لری دخی آتیده کوستردیکی وجهله‌در.

(پاره)	(بهر بشلکده)	مجموع اخراجات	
۱۰۱	کموش	۱۲۳,۷۲٥,۰۰۰	غروش
۲	باقر	۲,٤٥۰,۰۰۰	»
۱۰۳	قیمت حقیقیه (مالیت)	۱۲٦,۱۷٥,۰۰۰	»
۹۷	قیمت اعتباریه	۱۱۸,۸۲٥,۰۰۰	»
۲۰۰	قیمت موضوعه (رواج)	۲٤٥,۰۰۰,۰۰۰	جمعاً

١٢٤٩ تاريخنده (التيلق) نامنده اقساميله برابر ديگر برسكه دها تداوله چيقارلمشدر. بو سكه‌نك مغشوشيتى بالنسبه بشلكلردن دها آزدر. رواجى ٢٤٠ پاره يعنى التى غروش اولوب قديم زولته‌لرك سكز مثانه مساوى اولمغله زولته اصولندن مأخوذ واو اصوله ارتباطى اشكاردر. اقسامى اوچلك [اوچ غروش] والتمشلق [يريجق غروش] دن عبارتدر .

التيلقلرك وزنى بشلكلردن براز اشاغى اولوب فقط عيارلرى نقطه‌سز بشلكلرك ايكى مثانه مساوى يعنى ٠,٤٣٥دن ٠,٤٤٠ قدر عيارنده‌در.

بو سكه‌لر يكرمى التنجى سنه‌دن اوتوز ايكنجى سنه‌يه قدر يدى سنه كسيلوب مجموع اخراجاتى ١٣٧,٧٧٥,٣٦٩ غروشدر. التيلقلرك قيمت حقيقيه‌سيله قيمت اعتباريه‌سى زيرده ارائه اولنور .

(پاره)	(بهر التيلقده)	(مجموع اخراجات)	
٢٠٥ ½	كموش	١١٧,٩٧٠,١٦٠	غروش
١	باقر	٥٧٤,٠٦٤	»
٢٠٦ ½	قيمت حقيقيه (ماليت)	١١٨,٥٤٤,٢٢٤	»
٣٣ ½	قيمت اعتباريه	١٩,٢٣١,١٤٥	»
٢٤٠	التى غروش قيمت موضوعه	١٣٧,٧٧٥.٣٦٩	جمعاً

بالاده تفصيلاً تعريف اولنان وايكى ترتيب اوله‌رق ميدان تدوله چيقاريلان بشلكلر ايله التيلقلر واقسامى اليوم متداول اولان مسكوكات مغشوشه‌دن بشلك والتيلقلردركه بونلر چند سنه مقدم محسنات عصريهٔ حضرت ملكداريدن اوله‌رق قيمت حقيقيه‌لرينه تنزيل اولنديغى كبى بر طرفدن دخى الغا قلنمقده‌در . بو بابده ايجاب ايدن ايضاحات آتيده كوريله‌جكدر .

∴

طشره كموش سكه‌لرينه كلنجه: صوك سنه‌لرده بغدادده خيلى كموش سكه ضرب اولنوب بونلرك ايچنده اورايه مخصوص بعض نقشده سكه‌لر

وار ایسه‌ده اکثری نوعی درسعادت کموشلرینه تقلید ایدلمك استنلمشدر. انجق وزن وعیارلری مختلف وبراز نقصاندر.

مسکوکات مذکوره‌نك بر طاقمی یکی بشلکاره تقلیداً کسلمش اولمسیله بونلر اورالرجه عینی او قیمتده تداول ایدر اولدیغی کبی استانبولده ١٢٨٢ تاریخنه قدر مسکوکات تعرفه‌لرنده بغداد غروشی نامیله بهری ایکی درهم وبرغروش اوتوز ایکی پاره قیمتی اولمق اوزره کوسترلدیکی حالده سنین اخیره ده تعرفه‌دن اخراج اولنوب عیارلرینك نقصانلغندن طولایی غیر مسکوك کبی مبایعه اولندیغی شرح ایدلمشدر.

*

مصرك کموش سکه‌لری جلوس سلطان محمود خانینك یکرمی یدنجی سنه‌سنه قدر بك مختلف صورتده ضرب واخراج اولنوب چوغی مغشوش وزیوف حالده‌در. حتی بونلردن اولوقت کلیته درسعادته ادخال اولنمسیله معاملات اخذ واعطاجه خیلی مضرتی کورلمسی اوزرینه بونك منعی ومصرجه سکه‌نك اصلاحی خصوصی آنفاً خامه کذار بیان اولدیغی اوزره ١٢٣٤ تاریخنده ضربخانهٔ عامره امیننه خطاباً صادر اولان امر عالیده تنبیه وتأکید بیورلمشیدی.

بناء لهذا ١٢٥١-١٢٥٢ تاریخلری ظرفنده یعنی جلوسك ٢٨-٢٩ سنه‌لرنده مصرجه کموش مسکوکاتك اصلاحی حقنده تشبثات جدیده‌یه ابتدار اولنوب طاقمزده موجود اولان ونوع وجنسلریله وزن وقطرلری بالاده محللرنده کوستریلان اصول جدیده‌ده کموش سکه‌لر ضرب واخراج قلنمشدر.

بونلر ٢٠ غروشلقدن باشلایوب اقسامی اولمق اوزره ١٠ و٥ و١ غروشلق واون پاره‌لك سکه‌لردن عبارتدر. سیم خالصدن اعمال اولنوب عیارلری مجیدیه درجه‌سنده ووزنلری آندن براز فضله‌لیدر. یازیلریله قطعه‌لری کوزل اولوب اوزرلرنده هیچ نقش یوقدر. کنارلری تیرتیللیدر.

والحاصل کمال دقتله ضرب وقطع اولنمشلردرکه سنین اخیره‌یه قدر مصرده چیقاریلان کموشلر – بعض وزناً جزؤی فرقی اولمق اوزره – همان بو طرز واصولده ایدی .

مسکوکات عثمانیه‌ده اصول اعشارینك اتخاذینه الك اول درسعادتده آچیلان یول مغشوش یکی بشلکلر ایله اقسامندن باشلامش اولدیغنی موسیو (بهلن) کبی بعض اوروپا ارباب مسکوکاتی بحث وبیان ایلمش ایسه‌لرده بالعکس بشلکلرك تقسیماتنده هیچ اصول اعشاری موجود اولمیوب قول عاجزانه‌مجه اصول مذکوره‌نك بردرجه‌یه قدر مسکوکات عثمانیه‌جه مبدأ اتخاذی سالف الذکر مصرك جدید سکه‌لری اولمشدر. چونکه بونلرك تقسیماتی اساساً اصول اعشاری‌یه تقریب اولندیغی کبی درسعادتجه اخیراً وقوعبولان تصحیح سکه‌ده کموشلرك واحد قیاسیسیله اقسام وکسوراتی تمامیله بونلره تطبیق وآنلر مأخذ اتخاذ قلنمشدر.

مصرده سالف الذکر ١٢٥٢ تاریخلرنده باقر سکه‌لر دخی اصلاح اولنمشدر . تقسیماتجه اتخاذ اولنان اصول بالآخره درسعادتجه دخی بعض تعدیلات ایله قبول اولندیغی الده‌کی سکه‌لردن اکلاشیله‌یور.

⁂

طرابلس غربده ضرب اولنان کموش سکه‌لر اورانك بو عصرده کسیلان آلتون مسکوکاتیله هیچ نسبت قبول ایتمز . کموشلرك – ایچنده بك آز استثناسی اولمق اوزره – طغرالری غایت رسمسز نقش ایدلمش ویازیلری بك فنا یازلمشدر. امر اعماللرنده او زمانلرده وقوعه کلان دقتسزلك حقیقةً شایان تعجب اولدیغی کبی بونلر او قدر زیوف ومغشوش بر حالده‌درکه اکثریسنه قیمت وضعی قابل دکلدر. ترکیباتنده غایت جزؤی کموش موجود اولوب بعضیلرنده ایسه همان اوزرلرینه بر قات کموش طلا اولنوب آز وقت ایچنده قیپ قزیل مانغر حکمنه کیرمشدر .

بو عصرده طرابلسده چیقاریلان باقر سکه‌لر پك متنوع اولدیغی کبی رسم ونقشلرنده دخی بر خصوصیت واردر.

*
* *

تونسك عصر سلطان محمود خان ثانیده کسیلان کموش سکه‌لری حقیقةً مطبوع رسم وشکلده‌در. اوراده شمدی‌یه قدر بیوك قطعه‌ده ضرب اولنمش غروش کورلمدیکی حالده برنجی دفعه اوله‌رق عصر مذکورده غروش واقسامی اخراج قلنمشدر.

مسکوکات مذکوره‌نك عیارلری اولدقچه ایو درجه‌ده بولندیغی کبی وزنلری قدیم غروشلر نسبتنده یعنی همان استانبول ایکیلکلری ثقلتنده اولوب انجق بونلرك اقسام واضعافی او وقتلر اورالرجه نه اسم ایله یاد اولندیغنه ورایجلری نه راده‌ده بولندیغنه دائر معلوماته دسترس اوله‌مدق.

*
* *

جزایرده قطع وضرب ایدلمش اولان کموش مسکوکات تونسك سکه‌لرینه نسبتله دها صنعت ودقتله اعمال اولنمش وکموشلری دخی خالص وعیارجه دها یوکسك درجه‌ده بولنمشدر.

مؤلف موسیو (مارسل)ك فرانسزجه ترتیب ایدوب ١٢٦٠ سنهٔ هجریه‌سنده پارسده طبع ایتدیردیکی «الخزانة الجزايرية فيها تعريفة النقود المغربية» [1] تسمیه ایلدیکی کتابده نظر مطالعه‌مزه تصادف ایدن معلوماته کوره جزایرجه کموش مسکوکات ١٢٢٨ تاریخنده تصحیح اولنوب یکی سکه‌لر اخراج واقسام وکسوراتی مجدداً ترتیب قلنمشدر. انجق المزده بولنان سکه‌لردن بعضیلرینك تاریخلرینه باقیلور ایسه اشبو تجدید مسکوکات ١٢٣٨ده دکل ١٢٣٧ تاریخنده اجرا قلنمشدر.

[1] tableau géneral des monnais ayant cour en Algerie. par J. J. marcel. «لمرسل یوسف یوحنا»

مؤلف مومیالیه ذکر اولنان کتابنده مسکوکات مذکورەنك اساميسيله واحد قیاسی وکسوراتنی بروجه آتی کوستریيور.

(بوجو) = ٣ بطاق شیق، ٦ نصف بطاق شیق، ٤ ربیعه بوجو، ٨ ثمن بوجو، ٢٤ موزونه، ٤٨ خروبه

مومیالیه مارسلك بو سکەلر حقنده ویردیکی ایضاحاتده دخی: مسکوکات مذکورەده واحد قیاسی (بوجو) (*) یاخود (ریال بوجو) تعبیر اولنان سکەدرکه اون غرام وکسور (اوچ درهم وکسور) وزنندەدر. (بطاق شیق) ویاخود (بطاقه) (**) دخی مقدملری عربلرك (ریال درهم) دیدکلری سکەدر. بوجونك اوچده بری اولوب (نص بطاق شیق) یاخود (نصف ریال درهم) نامنده نصفیەسی دخی واردر. اشبو (بطاقه) اصلاً بعض اوروپا مسکوکات قدیمەسی اسملرنده اولدیغی کبی یالکز حساباتده جاری براسمدن عبارتدر.

(بطاقه) نك یکیلری ضرب اولنیوب ١٢٢٨ سنەسنده چیقاریلانلر متداولدر. (ربع) و (ثمن) بوجولر ایسه بوجونك درتده وسکزده بر کسوراتی اولوب اخذ واعطاده اك زیاده بونلر مستعملدر.

واحد قیاسی اولان (بوجو)نك چفتەسی دخی اولوب بوکا (زوج بوجو) اطلاق ایدرلر. لسان عوامده ایسه مغربیلر (ضرو فی جزایر)

(*) بوجو کلمەسی (بوج)دن محرف ومأخوذ اولمق کرکدر. «البأج اصلنی بوج اعتباریله واوی الفه تبدیل ایدرلر. بر نسنەیی صرف وتحویل ایتلك معناسندەدر.» قاموس جلد ١ صحیفه ٣٧٣

(**) (بطاقه) کلمەسنی مارسل هر نقدر پای فاریسیله یازمش ایسەده بو اسم عربی اولوب «(بطاقه) شول یافتەیه دینورکه اشیانك وزن ومقداری اکا تحریر اولنور واشیانك ایچنه وضع ایله معاملهٔ تجاریەده استعمال قلنور.» قاموس جلدی ٢ صحیفه ٨٧١ (شیق کلمەسنك ایسه نەدن مأخوذ اولدیغی مجهولدر.)

دیرلر. نتکم اسپانیول غروشنه (ضرو اسپانیول) دیرلر ایدی. اشبو کبیر کموش سکه اوروپا تجارتنده پك مستعمل اولوب انلر (جزایر غروشی) Piastre d'Alger تعبیر ایدرلر .

بالاده تعداد اولنان سکه‌لرك جمله‌سی (موزونه)یه منقسمدر. (موزونه) حقیقتده جزایر پاره‌سی دکلدر. مراکشده ضرب اولنمش بیضی‌الشکل اوزری یازیسز کوچك بر کموش پارچه‌سی اولوب لکن جزایرده اصلا تداول ایتمز یالکز حساباتده مستعمل بر نام اعتباریدن عبارتدر. (بوجو)نك یکرمی درتده بری اعتبار اولنوب دیکر مسکوکاتده دخی او نسبتده حساب ایدلمشدر.

معهذا مسکوکات مذکوره‌نك کسوراتنده استعمال اولنور درت نوع سکه دها واردرکه بونلرك ایکیسی مخلوط وایکیسی صافی باقردن اوله‌رق اعمال ایدلمشدر.

مخلوط سکه‌دن بریسی لسان عوامده (قاروب) اطلاق ایلدکلری (خروبه) در. بونك ٤٨ عددی بر (ریال بوجو) ایتدیکی یوقاریده کوسترلمشیدی .

(خروبه)نك کسری یعنی کسر الکسر اوله‌رق باقردن ضرب اولنان سکه‌نك برینه (زوج دراهم صغار) ودیکرینه (خمسه دراهم صغار) تسمیه ایدرلر. بونلردن صکره ساده‌جه (دراهم صغار) اسمنده مخلوط بر سکه کلورکه (اقچه) مقامنده‌در. بوکا فرانسزلر Aspres-chiques دیرلر ایدی. اشبو اقچه‌لر سکه‌یه بکزر برشیٔ اولمیوب مربع شکلده وفقط غیر منتظم بر حالده کسلمش کوچك کوچك قطعه‌ده زیوف ومخلوط کموش یاخود بیاضلدلمش باقر پارچه‌لرندن عبارتدر . اوزرلرنده یالکز بر (لفظهٔ جلال) اولوب بوده قرائت اولنور اولنمز راده‌ده یازلمشدر . حالبوکه سالف‌الذکر خروبه وزوج وخمسه دراهم صغار منتظم وصنعتلی اعمال قلنمشلردر. بو سکه‌لردن المزه کچمامش ایسه‌ده موسیو مارسلك ویردیکی

ایضاحاته کوره خمسه دراهم صغارك خط ورسمی بالاده کوسترلمش اولان (ثمن بوجو) نك عینی اولوب خروبه ایله زوج دراهم صغارك قطرلری یکدیکرندن براز فرقلی اوله‌رق اوزرنده‌کی یازیلرك شو یولده اولدیغی اکلاشیله‌یور.

سلطان		ضرب فی
محمود	« اطرافلری نقطه‌لی چفته دائره ایله مستدیردر »	جزایر
		١٢٣٧

کسوراته مخصوص اولان سالف البیان سکه‌لرك (ریال بوجو) ایله (خروبه)یه نسبتلری شویله‌در:

خروبه = { ١٤½ دراهم صغار (اقچه)، ٧½ زوج دراهم صغار، ٣ خمسه دراهم صغار }

بوجو = { ٤٨ خروبه، ٦٩٦ دراهم صغار (اقچه)، ٣٤٨ زوج دراهم صغار، ١٣٩ خمسه دراهم صغار }

بطاقه شیق وربع وثمن بوجو نامنده‌کی نقودك کسرلری دخی بو نسبتلر اوزرینه حساب ایدیلور. کموش مسکوکاتك غروش وفرانقله رایجلری دخی بروجه آتیدر.

	غروش	پاره	فرانق	سانتیم
زوج بوجو	١٥		٣	٢٧
بوجو	٨		١	٨٠
بطاقه	٢	٣٠	٠	٦٠
ربیعه	٢		٠	٤٥
شمس	١		٠	٢٣¼

٣١ سلطان عبدالمجید خان غازی حضرتلری

١٢٥٥ — ١٢٧٧

قسطنطینیه

التون

ممدوحیه

— یکرمیلك —

١١٤٢

(طغرا) (*) — ضرب فی قسطنطینیه ١٢٥٥ (١)

« اطرافلی دوز کنارلری زنجیرلی »

وزنی ¾ ٧ ط . — (دلیکلی) قطری ١٩

١١٤٣

« « — « (٤) «

قطری ١٩

— نصفیه —

١١٤٤

« « — « (٣) «

وزنی ٤ ط . — (دلیکلی) قطری ١٥

(*) جنتمکان فردوس آشیان سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك طغرای همایونلرنده « خان عبدالمجید بن محمود المظفر دائما » عبارهسی محرر وصاغ طرفنده بر چیچك منقوشدر.

— ربعيه —

١١٤٥

« » « (١) »

وزنی ٢ ط . (دليكلى) قطرى ١٣

— محبوب نصفيه‌سى —

١١٤٦

{سلطان البرين} (طغرا)
{وخاقان البحرين} ضرب فى
{السلطان ابن ٤} قسطنطينيه
{السلطان} ١٢٥٥

وزنی ٤ ط . سكزنجى لوحه . (دليكلى) قطرى ١٥

كموش

— التيلق —

١١٤٧

(طغرا) ١
ضرب فى
قسطنطينيه
١٢٥٥ «كنارلرنده يالكز زنجير واردر .»

وزنی ٣م ١١ ½ ط . (دليكلى) قطرى ٣٦

— اوچلك —

١١٤٨

« » « (٢) »

وزنی ١م ١٤ ط. (دليكلى) قطرى ٣١

— آلتمش پاره‌لك —

١١٤٩

« « « (٤) «

وزنی ١م ١ط . قطری ٢٦

— يكرمی پاره‌لك —

١١٥٠

« « «اطرافلری يپراقلی‌صو» « (١) «

وزنی ٦½ ط .

١١٥١

« « « (٢) «

قطری ٢٠

— اون پاره‌لك —

١١٥٢

« « « (٤) «

وزنی ½ ٤ط. قطری ١٧

١١٥٣

« « « (٥) «

قطری ١٧

— بر پاره‌لك —

١١٥٤

« « « (٢) «

قسطنطنيه

١٢٥٥

وزنی ½ ط. قطری ١٢

١١٥٥

« « « (٥) «

قطری ١٣

مسکوکات جدیده

— تصحیح سکه ۱۲٦۰ —

مجیدیه آلتونی

— بشیوزلك —

۱۱٥٦ (*)

(طغرا)	عز نصره
٦ سنه	ضرب فی
٥۰۰	قسطنطینیه
	۱۲٥٥
وزنی ۱۱ م ٤ ط .	قطری ۳٥

— ایکی یوز اللیلك —

۱۱٥۷

« ۹ » سنه	« »
۲٥۰	
وزنی ٥ م ۱۰ ط .	قطری ۲۷,۲۰

(*) اشبو مجیدیه آلتونلرینك بر وجهنده طغرانك بالاسنده یدی عدد ییلدیز اولوب زیرنده (سنه)یی دخی ایچنه آلدیغی حالده صاغ وصول طرفلری برر دفنه دالی ایله محاط وبونلر اشاغی طرفدن بر یای وایکی اوق کیسه‌سیله یکدیکرینه مربوطدر. ویالکز بشیوزلك ایله ایکی یوز اللیلك آلتونلرده اشبو باغك آلتنده رقمله غروشلری یازیلیدر. دیکر وجهنده دخی یازیلرك اطرافنده کذلك ایکی دفنه دالی منقوش اولوب زیری بر قوردله ایله بربرینه باغلانمش وبالاسنه یالکز بر ییلدیز وضع اولنمشدر. کنارلری تیرتیللیدر.

— یوزلك —

۱۱۵۸

« سنه ٦ » « »

وزنی ۲م ٤ط . قطری ۲۲,۵۰

— اللیلك — [یارم آلتون]

۱۱۵۹

« سنه ٦ » « »

وزنی ۱م ۲ ط . قطری ۱۸

— یکرمی بشلك — [چاریك آلتون]

۱۱٦۰

« سنه ۱۸ » « »

وزنی ۹ ط . قطری ۱٤,۷۵

کموش

— مجیدیه — [یکرمی غروشلق]

۱۱٦۱ (*)

(طغرا) عز نصره

سنه ٦ ضرب فی

قسطنطینیه

۱۲۵۵

وزنی ۷م ۸ ط. سکزنجی لوحه. قطری ۳۷

(*) مجیدیه ایله نصف وچاریکلرینك طغرا ویازیلرینك اطرافنده دائراً اون ایکیشر عدد آی ویلدیزدن مرکب برصو منقوش اولوب بونلرك طیش طرفلرنده کذلك اون ایکی عدد کوچك برر چیچك وضع اولنمشدر.

١١٦٢

« ٢٣ « « «
سنه

قطری ٣٧

— یارم مجیدیه — [اونلق]

١١٦٣

« ٦ « « «
سنه

وزنی ٣م ١٢ ط. قطری ٢٧,٢٥

— چاریك مجیدیه — [بشلك]

١١٦٤

« ٦ « « «
سنه

وزنی ١م ١٤ ط. قطری ٢٤

— ایکیلك —

١١٦٥ (*)

(طغرا) عز نصره
١٧ ضرب فی
سنه قسطنطنیه
١٢٥٥

وزنی ١٢ ط. قطری ١٨,٧٥

— غروشلق —

١١٦٦

« ٨ « « «
سنه

وزنی ٦ ط. قطری ١٥

(*) ایکیلکلر ایله غروشلقلرك طغرا ویازیلرینك اطرافلری دائراً یالکز اون ایکی عدد یلدیزلر ایله محاطدر.

— يگرمی پارهلك —

١١٦٧

« » ١٢ سنه	« طغرا ویازیلری چفته دفنه دالری ایچندهدر. »	« (٢٠) » « بالاسنده رقمله پارهسی کوسترلمشدر. »
وزنی ٣ ط.		قطری ١٣,٧٥

باقر

— قرق پارهلك — [برغروش]

١١٦٨

(طغرا)		٤٠ (مرکزنده)
		عز نصره ضرب فی (دورهسنده)
١٧ سنه	« یازیلر ٤٠ رقمنك اطرافنده دائرتحریر اولنشدر. »	قسطنطینیه ١٢٥٥ سنه
وزنی ٦م $10\frac{3}{4}$ ط.		قطری ٣٧

— یگرمی پارهلك —

١١٦٩

« ١٦ سنه »	« ٢٠ »
وزنی ٣م $5\frac{1}{4}$ ط.	قطری ٣٠

— اون پارهلك —

١١٧٠

« ١٥ سنه »	« ١٠ »
وزنی ١م $10\frac{3}{4}$ ط.	قطری ٢٧

— بش پارهلك —

١١٧١

« ٨ سنه »	« ٥ »
وزنی $13\frac{1}{4}$ ط.	قطری ٢٢

— بر پاره‌لك —

١١٧٢

» ١ « » ٨ «
سنه

وزنی ٢½ ط. سکزنجی لوحه. قطری ١٤

١١٧٣

» « » ١٨ «
سنه

قطری ١٤

ادرنه

التون

— یوزلك مجیدیه —

١١٧٤

(طغرا) عز نصره
ضرب فی
٨ ادرنه
سنه

«درسعادت التونلرینك عینی نقشه‌در.» ١٢٥٥

وزنی ٢ م ٤ ط. سکزنجی لوحه. قطری ٢٢

مصر

التون

— یوزلك — [مجیدیه]

١١٧٥

١٥
(طغرا) ضرب فی
ش ١٠٠ مصر

«اطرافلری بوش اولوب طغرانك صاغنده چیچك واردر.» ١٢٥٥

وزنی ٢م ٩¾ ط. قطری ٢١

— الیلك —

١١٧٦

» ش ٥٠ » « (١٥) «

وزنی ١م ٥ ط . قطری ١٧

— بش غروشلق —

١١٧٧

» ش ٥ » « ١٥ «

وزنی ٢ ط. قطری ١٢

كموش

— یكرمی غروشلق — [مجیدیه]

١١٧٨

(طغرا) ٢ ضرب فی

ش ٢٠ « نقشی التونلره مشابهدر . » مصر ١٢٥٥

وزنی ٨ م ١٢ ط. قطری ٣٦

— اونلق —

١١٧٩

» ش ١٠ » « ٢ «

وزنی ٤م ٦ ط. قطری ٢٩

— بشلك —

١١٨٠

» ش ٥ » « ٥ «

وزنی ٢ م ٣ ط. قطری ٢٩

— غروشلق —

١١٨١

» ش ١ » « (١٢) «

وزنی ¼ ٣ ط. (دلیكلی) قطری ١٩

— یکرمی پاره‌لك —

١١٨٢

» پ ٢٠ » « ١٠ »

وزنی ٣ ¼ ط. قطری ١٦

— اون پاره‌لك —

١١٨٣

» پ ١٠ » « ٢٢ »

وزنی ٢ط. قطری ١٦

باقر

— بش پاره‌لك —

١١٨٤

(طغرا) ضرب فی

پ « طغرانك صاغنده چیچك یوقدر. » مصر

٤

١٢٥٥

قطری ١٩

١١٨٥

«طغرا ویازیلرك اطرافند چیچکلر واردر.»

» پ » « ٨ »

قطری ٢١

— بر پاره‌لك —

١١٨٦

« نقشسزدر. »

» پ ١ » « ٢ »

قطری ١٦

(درسعادت اصولنده)

باقر

— اون پاره‌لك —

١١٨٧

(طغرا)		١٠ (مركزنده پاره‌سی رقمله)
١٥ سنه		عز نصره ضرب فی (دوره‌سنده)
		محروسهٔ مصر ١٢٥٥ سنه
		قطری ٢٩

— بش پاره‌لك —

١١٨٨

» ٨ سنه »		» (٥) »
		قطری ٢٢

تونس

التون

— قرق ريال —

١١٨٩

السلطان		محمد
الغازی عبد		مـدة
المجيد خان	« بروجهی خرما دیکری دفنه دالليله محاطدر .»	٤٠ ت ١٢٧٢
وزنی ٢م ٢½ ط .		قطری ٢٤

— يكرمی ريال —

١١٩٠

» »		» (٢٠) »
وزنی ١م ١¼ ط .		قطری ٢١

— اون ريال —

١١٩١

« »	« (١٠) »
وزنى ٨ $\frac{1}{2}$ ط .	قطرى ١٨

كموش

— بش ريال —

١١٩٢

السلطان		ضرب فى
عبـــد		تونس
المجيد	« بروجهى خرما وديكر وجهى دفنه داللريله محاطدر. »	١٢٦٧
خان		
وزنى ٤ م ١٥ ط .		قطرى ٣٣

١١٩٣

« »	« ١٢٧١ »
وزنى ٤م ١٢ ط .	قطرى ٣٢

— ايكى ريال —

١١٩٤

« »	« ١٢٦٧ »
وزنى ١ م $\frac{1}{4}$ ١٥ ط.	قطرى ٢٨

— بر ريال —

١١٩٥

السلطان	محمد
الغازى عبد	مـدة
المجيد خان	بتونس
	١ ت
	١٢٧٢
وزنى $\frac{1}{4}$ ١٥ ط .	قطرى ١٤

باقر

— ایکی خروبه —

١١٩٦

السلطان		ب
عبد		ضرب فی
المجید		تونس
خان	«کموشلره شبیه نقشلری واردر .»	١٢٦٥

قطری ٢٨

١١٩٧

«	«	« ١٢٦٩ «

قطری ٢٨

— بر خروبه —

١١٩٨

«	«	« ١٢٦٥ «

قطری ٢٢

والد ماجد حضرت تاجداری جنتمکان سلطان عبد المجید خان غازی حضرتلرینك بدایت جلوس همایونلرنده (ممدوحیه) نامیله یکرمی غروشلق آلتونلر ایله آنلرك نصفیه وربعیه‌لری وکموش اوله‌رق دور سابقك التیلقلری مثللو التیلق و اوچلك والتمش پاره‌لکلر وکسوراتدن یکرمی و اون و بر پاره‌لك سکه‌لر ضرب واخراج قلنمشدر .

(ممدوحیه) التونلرینك رسم و نقشلری ساده کوزل اولوب وزن وعیارلری دخی عتیق عدلی التونلری درجه‌سنده‌در. بونلردن بشقه دها حسنلی بر نقش وطرزده (محبوب التونی) نصفیه‌لری دخی چیقارلمشدر .
مسکوکات مذکوره درت سنه مدت بوصورتله قطع واخراج اولنوب

انجق ایادئ تداولده متنوع مسکوکات قدیمهٔ عثمانیه ومسکوکات دول اجنبیه بولنمسیله وبونلرك مغشوشلری پك چوق اولمسیله رایج نقود غیر مطرد برحاله کلوب معاملات اخذ واعطا بسبتون مختل اولدیغندن سکه امورینك تنظیم واصلاحیله براساس قوی‌یه ربطی درجهٔ وجوبده کورنمش وجنتمکان مشارالیه حضرتلرینك اصلاحات وتنظیمات امور ادارهٔ مملکتده‌کی آثار موفقیات شاهانه‌لری جمله‌سندن اوله‌رق ۱۲۵۹ سنه‌سنده تصحیح عیار سکه‌یه قرار ویرلمشدر .

حائز اهمیت مخصوصه اولان اشبو تصحیح سکه حقنده اولوقت تقویم وقایع نسخه‌لرنده نشر اولنان اعلاننامه مندرجاتی آتیده خلاصةً درج وتحریر قلندی :

« ایادئ ناسده بولنان اجناس مسکوکاتك تداولدن منعیله بونلرك تقدیر اولنان فیئات ایله ضربخانهٔ عامره‌دن مبایعه اولنمسی نظامات مقرره ایجابندن ایسه‌ده اجناس مذکوره‌یی ینه هرکس برر صورتله وزیاده فیئاتله اخذ واعطایه متجاسر اولمقده اولوب بو صورت معاملات ناسه سکته ایراث وفیئات اسعار واشیانك غلاسنی ایجاب ایتمکده بولندیغی مثللو استقرار فیئات نقود دخی تصحیح عیار ایله سکهٔ خالصه قطع وضربنه وقیمت لایقه‌سیله تداولنه متوقف ایدوکنه ومجرد تسهیل معاملات ناس ایچون خزینه‌یه عائد اولان فائض سکه تمتعاتنك ترك وفداسیله تصحیح عیار سکه اولنمسی نزد عالیده بالتصویب لازم کلان چرخلر وادوات اوروپادن جلب ایله ضربخانهٔ عامره‌ده وضع اولنه‌جق محللری انشا اولنمقده اوله‌رق برقاچ ماهه قدر آلتون وبیاض اقچه اولمق اوزره خالص العیار سکهٔ همایون قطع وضربنه مباشرت اولنه‌جغنه وبوندن بویله ضربخانه کار وتمتع مطالعه‌سنده اولمیه‌رق یالکز قطع وضرب ایده‌جکی سکهٔ خالصه‌نك مصارف ضربیه‌سنی استیفا ایدوب ادوات مرقومه کاملاً یرلرینه وضع اولندقدن صکره استیانلر یدلرنده‌کی زر وسیمی جانب

ضربخانه‌یه اعطا ومصارفنی ایفا ایله سکهٔ خالصـه قطع ایتدیره بیله‌جکنه بناءً کرك مسکوکات عتیقهٔ عثمانیه وکرك مسکوکات دول اجنبیه‌نك جمله‌سنه بشقه بشقه فیئات وضع برله دفتری آتیـده درج وترقیم قلنمشـدر . بو صورتده فیما بعد اجناس مسکوکات مذکوره‌نك تصحیح عیار سکهٔ همایون نیت خیریه‌سیله مجموعی تداولدن منع اولنه‌رق فیئات مقرره موجبنجه جانب ضربخانه‌دن مبایعـه قلنمسی ومعاملات ناسی سـکته‌دن وقایةً الحالة هذه متداول اولان ممدوحیه التوننك تامی یکرمی ونصفیه‌سی اون وربعیه‌سی بش غروشه اولمق وبیاض التیلق واقسامی وبشلك ویکرمی پاره‌لك وربع (اون پاره‌لك) دخی فیئات محرره‌سنه مطابق بولنمق اوزره سکهٔ جدیده‌نك قطع ونشریله تکثیرینه دکین موقةً آلنوب ویرلمسی وفقط فیئات مرقومه‌دن زیاده‌یه اخذ واعطا ایدن اولور ایسه تأدیب وتکدیر اولنمسی قرار کیر اوله‌رق اقتضاسی اعلان بیورلمشدر . » (*)

فیئات مسکوکات دفتری

بهر درهمنك فیئاتی		اسامیٔ مسکوکات عثمانیه
پاره	غروش	التون
١٠	٤٥	عتیق سلطان احمد ومحمود ومصطفی خان حضراتنك فندق التونلری
٣٠	٤٤	« « محمود خانك تام ونصفیه التونی
٣٠	٤٢	« « مصطفی خانك « « « وسلطان حمید خانك اون یدنجی سنه‌سنه قدر اولان التونلری
٢٥	٣٧	فندق واستانبول وربعیه وجدید رومی
٥	٤٥	عتیق رومی
٥	٣٩	عتیق عدلی

(*) تقویم وقایع فی ٢٥ جمادی الاخره سنه ١٢٥٩ دفعه ٢٥٦

١٠ ٣٥ جدید عدلی

٥ ٤١ خیریه

١٥ ٣٢ مصر

١٠ ٣١ مصرك باربوط

— کموش —

١٣ ١ یوزلك وایکیلك والتمشلق وزولته ودانه غروش

٧ ٢ جهادیه

٣٢ مصر پاره‌سی

— مسکوکات اجنبیه —

التون

٤٧ یالدیز التونی (اك قدیم عثمانلی التونلری بو فیئاته‌در)

١٠ ٤٦ مجار

١٠ ٤٣ لیرا وانپریال ولیزبون

٢٠ ٤٢ ناپولیون ولویجی

٤١ اسپانیا

— کموش —

بهر عددی

٣٣ ٢٢ دیرکلی ریال

٣٦ ٢١ قوشلی

١٠ ٢١ بش فرانقلق

٣٨ ١٨ مورا ریالی

٣٧ ١٦ یازیلی قاربون

١٠ ١٦ قوشلی قاربون

١٢٦٠ سنه‌سی محرمنده یعنی جلوسك تمام التنجی سنه‌سنده التون

سکهٔ شاهانه‌نك عیاری قرارلشه‌رق اصول جدیده‌ده اعمال وضربنه مباشرتله میدان تداوله چیقارلدیغی کبی سیم مسکوکاتك دخی سنهٔ مذکوره جمادی‌الاولی‌سنده کذلك عیاری قرارلشدیریله‌رق یکرمی واون وبش غروشلق اولمق اوزره اوچ نوع کموش سکه‌نك ودیکر اللی غروشلق (نصفیه) التون سکهٔ حسنه‌نك قطع ونشرینه ابتدار قلندیغی وایلروده ایجاب ایدر ایسه دها اوفق سکه‌لرك ضربنه تشبث اولنمسی وبناءً علیه مسکوکات مغشوشهٔ عتیقه‌دن یکرمی واون پاره‌لك ایله بشلکلرك رفته رفته اورته‌دن قالدیرلمسی حقنده ارادهٔ سنیهٔ پادشاهی شرفتعلق بیورلدیغی ینه (تقویم وقایع) نسخه‌لرنده اعلان قلنمشدر . (*)

تصحیح عیار مسکوکات هر نوع یعنی باشلوجه التون وکموش وصکره‌ده باقر سکه‌لره شامل اولوب مسکوکات جدیده‌دن التونلرك اساسی (یوز غروشلق التون) اعتبار اولنمشدر. بونك ٢٥٠ و ٥٠٠ غروشلق اضعافیله ٥٠ و٢٥ غروشلق اقسامی دخی چیقارلمشدر. اشبو یکی التونلر نام همایون حضرت عبدالمجید خانی‌یه نسبت واضافتله یوزلك التونلره ساده‌جه «مجیدیه التونی» نام سامیسی علم اولمش واضعافنه (ایکی بچق) و (بشلك) واقسامنه (یارم) و(چاریك) مجیدیه التونی اطلاق ایدلمشدر.

مجیدیه التونلرینك عیار نظامیسی عیار عثمانیله ٢٢ و(میلیم) حسابیله بیکده ٩١٦⅔در . (یعنی بیکده طقوز یوز اون التی بچق قسمی زر خالص دیمکدر .) حین اعماللرنده کرك عیاراً وکرك وزناً بیکده نهایت ایکی‌یه قدر فضله ویا نقصانه مساعدهٔ نظامیه‌سی واردر.

بر یوزلك مجیدیه التوننك قیمت حقیقیه‌سی شویله‌در :

٢	درهم	١	قیراط	=	٦	غرام	٦١٤	میلیغرام — خالص التون
٠/٢	٠	٣/٦	قیراط	=	٠/٧	٠	٦٠٢/٢١٦	میلیغرام — باقر
	»		»			»		»

(*) تقویم وقایع فی ١٤ محرم سنه ١٢٦٠ دفعه ٢٦٥ = وفی ٤ جمادی‌الاولی سنه ١٢٦٠ دفعه ٢٧٠

لتون مسکوکات جدیدهٔ شاهانه‌نك نوع وجنسلریله وزن وقطرلری آتیده‌کی جدولده ارائه اولنور .

مجیدیه التون	هر قطعه‌سنك وزن نظامیسی				قطرلری اعشاری میلیمترو
	وزن عثمانی		وزن اعشاری		
	درهم	قیراط	غرام	میلیغرام	
بشیوزلك	١١	٤	٣٦	٨٢	٣٥
ایکی یوز اللیلك	٥	١٠	١٨	٤١	٢٧,٢٠
یوزلك	٢	٤	٧	٢١٦	٢٢,٥٠
اللیلك	١	٢	٣	٦٠٨	١٨
یکرمی بشلك	٠	٩	١	٨٠٤	١٤,٧٥

مجیدیه یوزلك التونی ایچون مأخذ اتخاذ اولنان سکه فندق التونی اولدیغنی بیان صددنده جودت پاشا حضرتلری تاریخنده شویله بر فقره درج ایتمشلردر : « بر فندق التونی بر درهم بش بغدای (١¼ قیراط) ویوز غروشلق بر مجیدیه التون ایکی درهم اون التی بغدای (٤ قیراط) اولوب انجق فندق التونی یکرمی اوچ عیارنده ومجیدیه التون یکرمی ایکی عیارنده اولدیغندن ایکی فندق التونی تمام بر یوزلك مجیدیه‌یه معادل اولور. » (*) شو افاده‌دن اکلاشلدیغنه کوره بر مجیدیه التونی ایکی فندق التوننden وزناً دها اغیر ایسه‌ده عیاری بر قیراط اشاغی طوتلدیغندن قیمتجه یکدیکرینه مساوی کتورلمش اولیور. مع مافیه ایکی فندق التونی بو کونکی کونده رسمی تعرفه‌لرده یوز غروشدن براز زیاده قیمتده اولمسیله بیان قلنان حسابده آز چوق تفاوت کورلمکده‌در .

٢

سیم مسکوکات جدیده‌ده دخی یکرمی غروشلقدن باشلایه‌رق اون وبش وایکی وبر غروشلق اقسامیله یکرمی پاره‌لك کسری ضرب واخراج

(*) جودت تاریخی جلد ٥ صحیفه ٣٠٤ .

قانمشدر. اشبو کموش مسکوکات دخی کذلك نام نامیٔ همایون ایله شرفیاب اولوب (سیم مجیدیه) یاخود (بیاض مجیدیه) وعلی الاکثر یالکزجه (مجیدیه) دینـدیکی وقتده مطلق یکرمی غروشلق سکه‌یی افاده ایدوب اقسامنده دخی (یارم مجیدیه) اونلق و (چاریك مجیدیه) بشلکاره علم اولمشدر. دیکرلری ایسه ساده‌جه (ایکیلك) (غروشلق) (یکرمی پاره‌لك) دیو یاد اولنمقده‌در.

(مجیدیه) نامی تبرکاً ابقا ایدیله‌رك الی یومنا هذا کموش مسکوکات عثمانیه کرك داخلده وکرك خارجده بو اسمله متعارفدر.

سیم مجیدیه‌لرك عیاری بیکده ٨٣٠ (یعنی بیکده سکز یوز اوتوز قسمی خالص کموش دیمك) اولوب حین اعماللرنده کرك عیاراً و کرك وزناً بیکده نهایت اوچ فضله‌یه ویاخود نقصانه مساعدهٔ نظامیه‌سی واردر.

یکرمی غروشلق بر سیم مجیدیه‌نك قیمت حقیقیه‌سی شودر:

٦ درهم ٣ ١/٢ قیراط = ١٩ غرام ٩٤٥ میلیغرام — خالص کموش
١ « ٤ ١/٢ « = ٤ « ١١٠ « — باقر
٧ « ٨ « ٢٤ « ٥٥ «

سیم مسکوکات جدیدهٔ شاهانه‌نك نوع وجنسلریله وزن وقطرلرینی مبین جدولدر:

سیم مجیدیه	هر قطعه‌سنك وزن نظامیه‌سی: وزن عثمانی: درهم	قیراط	وزن اعشاری: غرام	میلیغرام	قطرلری اعشاری میلیمترو
یکرمی غروشلق	٧	٨	٢٤	٥٥	٣٧
اون «	٣	١٢	١٢	٢٧	٢٧,٢٥
بش «	١	١٤	٦	١٣	٢٤
ایکی «	٠	١٢	٢	٤٠٥	١٨,٧٥
بر «	٠	٦	١	٢٠٢	١٥
یکرمی پاره پاره‌لق	٠	٣	٠	٦٠١	١٣,٧٥

غروشلر ممالك عثمانيه‌ده اك اول قبول اولنديغی وقتلرده التی درهمدن يدی وسكز درهم قدر وزن وثقلتده اولديغی حالده مرور زمانله احتياجات وقت وحاله وكموش فيئاتنك تبدل وتحولنه كوره وزناً وعياراً برطاقم انقلاباته اوغرايه‌رق ايشته بو زمانده بر غروش خالص سيمدن اولمق اوزره يارم درهمدن نقصان يعنی التی قيراط وزننده تقرر ايتمشدر.

التون وكموش مسكوكاتك نوع وجنسلرينه كوره هر عصرده كی رايجی او عصرك ذيلنده ايرو آيرو ارائه وتحرير قلنمش ايسه‌ده بونلر وزن وعيارلريله وشمديكی مسكوكاته نسبتلريله برابر يك نظرده اكلاشلمق استنلديكی حالده نهايت كتابده درج ايلديكمز جدول عموميه‌يه مراجعت اولنمق اقتضا ايدر.

*
* *

باقر مسكوكات جديده كسوراتده استعمال قلنمق و بش نوع اولمق اوزره چيقارلمشدر. انواع واساميسی شونلردر: قرقلق (٤٠ پاره) يكرميلك (٢٠ پاره) اونلق (اون پاره) بشلك (٥ پاره) وبر پاره‌لك.

كموش بر پاره‌لكلر تصحيح سكه‌دن صكره ارتق ضرب اولنمديغی كبی باقر بر پاره‌لكلر دخی اون سكزنجی سنه‌يه قدر قطع اولنوب اندن صكره مسكوكات عثمانيه‌ده برپاره‌لك ضرب واخراجی ترك اولنمشدر.

نحاس سكه‌لرك عياری يوزده ٩٥ باقر و ٣ قلای ٢٥ چينقو وقورشوندن عبارتدر. بو عيار بالاخره براز تبديل قلنمش اولديغی كبی وزنلرنجه دخی اولا چيقاريلانلر ايله صكره كسيلانلر بيننده خيلی فرق وتفاوت حصوله كتورلمشدر. مثلا بدايت امرده بش درهم ثقلتنده قطع اولنان بر عدد يكرمی پاره‌لك صكره‌لری اوچ درهم وكسوره قدر تنزيل قلنمشدر. لهذا باقر مسكوكاتك صوك سنه‌لرده تقرر ايتمش اولان موازنی ضربخانهٔ عامره‌نك جدول رسميسنه تطبيقاً بروجه آتی كوسترلدی.

باقر مسکوکات جدیده‌نك نوع وجنسلریله وزن وقطرلرینی
مبین جدولدر :

نحاس سکه	بهر قطعه‌سنك وزنی				قطرلری میلیمترو
	وزن عثمانی		وزن اعشاری		
	درهم	قیراط	غرام	میلیغرام	
قرق پاره‌لك	٦	١٠ ١/٢	٣١	٣٨٦	٣٧
یکرمی »	٣	٥ ١/٤	١٠	٦٩٣	٣٠
اون »	١	١٠	٥	٣٤٦	٢٧
بش »	٠	١٣	٢	٦٧٣	٢٢
بر پاره	٠	٤ ٣/٤	٠	٥٣٥	١٤

التون وکموش وباقر مسکوکات عثمانیه‌نك بر وجه بالا تصحیح عیارلرینی مخطر اولمق اوزره التون وکموش وباقردن اوچ مختلف حجم وقطرده وغایت مطبوع رسم ونقشده مدالیه‌لر ضرب واعمال ایتدیرلمش ووکلای فخام ومأمورین کرام ایله سائر ایجاب ایدنلره توزیع واحسان بیورلمشدر. اشبو مدالیه‌لرك خطوط ونقوشی آتیده (مدالیه‌لره) دائر اولان فصل مخصوصده ایضاح وارائه قلنمشدر.

∴

حکومت سنیه‌جه مسکوکات جدیده‌نك اخراجندن اولجه وصکره اعلان اولندیغی وجهله مسکوکات عتیقهٔ مغشوشه‌نك تداولی ممنوعیتی پك دوام ایده‌مامسیله ومسکوکات خالصه ایله مسکوکات سائره‌نك یعنی زبرندن عیارجه فرقلی سکه‌لرك برابر تداولی جائز اولمامسیله ۱۲۶۲ تاریخنده اسکی بشلکلر ایله او عیارده بولنان مسکوکات مغشوشه‌نك اورته‌دن قالدیرلمسی اسبابنك تذکری ضمننده بر قومیسیون تشکیل اولندیغی تقویم وقایعده نسخه‌لرنده مندرج اولوب فقط هر نصل ایسه بوتشبثدن

بر نتيجه حاصل اوله‌مديغندن ١٢٦٦ سنه‌سنده تكرار بر تعرفهٔ رسميه نشر و اعلان و بونده مندرج اولميان مسكوكاتك اخذ و اعطاسی وتعرفه خارجنه چيقامسی تحت ممنوعيتده بولنديغی بيان اولنمشدر. تعرفهٔ مذكوره‌ده كوستريلان فيئات مسكوكات ايسه ١٢٥٩ تاريخنده نشر اولنان بالاده درج ايلديكمز تعرفه‌ده محرر فيئاتلرك تماميله عينيدر .

جلوس همايونك سكزنجی سنه‌سنه متصادف اولان ١٢٦٢ تاريخنده ادرنه‌يه وقوعبولان تشريف شاهانه‌ده مجيديه التونلرينك عينی اوله‌رق ضربخانهٔ عامره‌ده بر وجهنده (ضرب فی ادرنه) عباره‌سی مندرج مخصوصاً يوزلك التونلر دخی ضرب اولنمشدر . بونلردن طاقمزده موجود اولمغله محلنده رسم وشكلی كوريلور .

مصر

مصرده دخی اصول جديده اوزره مجيديه التون وكموشلری ضرب اولنوب انجق بونلرده درسعادت سكه‌لری كبی رسم ونقش اولميه‌رق ساده كوزل اعمال قلنمش ويالكز طغرای همايونلرك صاغ طرفنه امثالی كبی برر چيچك وضع ايدلمشدر .

وزن وعيارلری كرك التون وكرك كموش اولسون مجيديه‌لردن دها يوكسك قيمتلری اولوب التونلر همان انكليز ليراسی درجه‌سنده بولنمشدر .

التونلرك اضعافی اولميوب اقسامندن يكرمی بش غروشلق يرينه‌دخی يالكز بش غروشلق التونلر قطع اولنمشدر .

نحاس سكه‌لرك بر قسمی اورايه مخصوص طرزده وبر قسمی دخی عينی درسعادتك باقرلری رسمنده‌در .

تونس

تونسده دخی مسكوكات جديده احداث اولنمشدر . بونلرك يازيلری پك حسنلی دكل ايسه‌ده رسملری اولدقچه منتظمدر . بونلرده طغرای همايون نقش اولنميوب نام سامیٔ شهرياری دوز عباره ايله يازلمشدر .

بالاده محللرنده مطالعه اولنديغی حالده اکلاشیله‌جغی وجهله مسکوکات مذکوره بتون بتون بشقه اصولده ترتیب ایدلمشدر .

شویله‌که غروش یرینه بهری سیم مجیدیه حسابیله اوچر غروش قیمتنده (ریال) اساسی وضع واحداث اولنوب (١٠) (٢٠) (٤٠) (٨٠) (١٠٠) ریاللق التونلر و(٥) (٢) (١) ریاللق کموشلر ضرب واخراج اولنمشدر . وکسورات ایچون دخی جزایرك خروبه‌لرینه یقین ایکی وبر (خروبه) لك باقر سکه‌لر کسلمشدر.

سنین اخیره‌ده مسکوکات مذکوره‌دن التونلر اضعاف واقسامی تعدیل اولنه‌رق (٥) (١٠) (٢٥) (٥٠) و (١٠٠) ریاللق اولمق اوزره چیقارلمشدر.

٣٢ سلطان عبد العزيز خان حضرتلری

١٢٧٧ — ١٢٩٣

قسطنطينيه

التون

عثمانلی

— بشيوز غروشلق —

١١٩٩

(طغرا) (*)	«طغرانك صاغ طرفنده چيچك اولميوب دوز بر قلمشدر.»	عز نصره
٢ سنه		ضرب فی
٥٠٠		قسطنطينيه
		١٢٧٧
وزنی ١١ م ٤ ط .		قطری ٣٥

— ايكيوز اللی غروشلق —

١٢٠٠

« ٧ سنه »		« «
٢٥٠		
وزنی ٥ م ١٠ ط.		قطری ٢٧,٢٠

(*) مشار اليه جنتمكان عبد العزيز خان حضرتلرينك طغرای همايونلرنده «خان عبد العزيز بن محمود المظفر دائما» عبارهسی محرردر.

— یوز غروشلق —

١٢٠١

» سنه ١ » « «

وزنی ٢ م ٤ ط. قطری ٢٢.٥٠

— اللیلك — [یارم التون]

١٢٠٢

» سنه ١ » « «

وزنی ١ م ٢ ط. قطری ١٨

— یکرمی بشلك — [چاریك التون]

١٢٠٣

» سنه ١ » « «

وزنی ٩ ط. قطری ١٤,٧٥

کموش

— یکرمی غروشلق — [مجیدیه] (*)

١٢٠٤

(طغرا) عز نصره

سنه ١ ضرب فی

قسطنطینیه

١٢٧٧

وزنی ٧ م ٨ ط. قطری ٣٧

— اون غروشلق — [یارم]

١٢٠٥

» سنه ١ » « «

وزنی ٣ م ١٢ ط. قطری ٢٧,٢٥

(*) سیم مسکوکات دخی مجیدیه واقسامی رسم ونقشنده اولوب یالکز طغرانك صاغ طرفنده چیچك وضع اولنمیوب التونلر کبی بوش براقلمشدر.

— بش غروشلق — [چاریك]

١٢٠٦

« « | ١ سنه « «

وزنی ١ م ١٤ ط . قطری ٢٤

— ایکیلك —

١٢٠٧

« « | ١ سنه « «

وزنی ١٢ ط. قطری ١٨،٧٥

— بر غروشلق —

١٢٠٨

« « | ١ سنه « «

وزنی ٦ ط. قطری ١٥

— پاره‌لق — [یکرمی پاره]

١٢٠٩

پاره‌سی بالاسنده رقمله یازیلیدر.

« ١ سنه « | « ٢٠ «

وزنی ٣ (دلیکلی) قطری ١٣،٧٥

باقر

— قرق پاره‌لك — [غروش]

١٢١٠

٤٠ (مرکزنده)

(طغرا) عز نصره ضرب فی (دوره‌سنده)

٣ سنه قسطنطینیه ١٢٧٧

قطری ٣٧

— یکرمی پاره‌لك —

١٢١١

« ٢ سنه »	« ٢٠ »

قطری ٣٠

— اون پاره‌لك —

١٢١٢

« ١ سنه »	« ١٠ »

قطری ٢٧

— بش پاره‌لك —

١٢١٣

« ١ سنه »	« ٥ »

قطری ٢٢

درسعادتده مخصوص

باقر

— اون پاره‌لك —

١٢١٤

(طغرا)	١٠ (مركزنده)
١ سنه	عز نصره ضرب (دوره‌سنده)
درسعادتده مخصوص سكۀ نحاسیه‌در	فی قسطنطینیه ١٢٧٧ سنه
« یارم آی شكلنده یازلمشدر »	

قطری ٢٧

— بش پاره‌لك —

١٢١٥

« ١ سنه » « ٥ »

قطری ٢٢

بروسه

التون

عثمانلی

— اللی غروشلق — [یارم]

١٢١٦

(طغرا) ١ سنه « عینی درسعادت التونلری رسمنده‌در » عز نصره ضرب فی بروسه ١٢٧٧

وزنی ١ م ٢ ط . سکزنجی لوحه قطری ١٨

— یکرمی بش غروشلق — [چاریك]

١٢١٧

« ١ سنه » « »

وزنی ٩ ط قطری ١٤,٧٥

کموش

— بش غروشلق — [چاریك مجیدیه]

١٢١٨

(طغرا) ١ سنه « درسعادت سکه‌لری رسمنده‌در » عز نصره ضرب فی بروسه ١٢٧٧

وزنی ١م ١٤ ط . سکزنجی لوحه قطری ٢٧,٢٥

— ایکیلك —

١٢١٩

» ١ » » »
سنه

وزنی ١٢ ط. قطری ١٨,٧٥

مصر

التون

— یوز غروشلق —

١٢٢٠

(طغرا) ١٥
ضرب فی

ش ١٠٠
«طغرانك صاغنده چیچك اولوب
دیکر طرفلرنده نقش یوقدر» مصر
١٢٧٧

وزنی ٢م ١٠ ط . قطری ٢١

— اللی غروشلق —

١٢٢١

» ش٥٠ » » ١٥ »

وزنی ١م ٥ ط. قطری ١٧

— بش غروشلق —

١٢٢٢

» ش٥ » » ١٣ »

وزنی ٢ط. قطری ١٣

کموش

— اون غروشلق —

١٢٢٣

(طغرا) ٤
ضرب فی

ش ١٠ «طغرانك صاغ طرفی بوشدر» مصر
١٢٧٧

وزنی ٣م ¼ ١٤ قطری ٢٩

— بش غروشلق —

۱۲۲٤

« ش٥ » « ٤ »

وزنی ۱م ¾ ۱٤ ط . قطری ۲٥

— بر غروشلق —

۱۲۲٥

« ش۱ » «طغرانك صاغنده چیچك واردر» « ۱٦ »

وزنی ½ ٥ ط قطری ۱۹

— یکرمی پاره‌لك —

۱۲۲٦

« ۲۰ پ » « ۱۳ »

وزنی ¾ ۲ ط. قطری ۱٥

— اون پاره‌لك —

۱۲۲۷

« ۱۰ پ » « ٤ »

وزنی ¾ ۱ ط. قطری ۱۳

باقر

— یکرمی پاره‌لك —

۱۲۲۸

(طغرا) ۲۰ پ «طغرانك صاغی بوشدر»

۳ ضرب فی مصر ۱۲۷۷

قطری ۳۱

— اون پاره‌لك —

١٢٢٩

« پ١٠ »   « ٤ »

قطری ٢٩

— درت پاره‌لك — (*)

١٢٣٠

« پ٤ »   « ٤ »

قطری ٢٢

تونس

التون

— یکرمی بش ریال —

١٢٣١

السلطان		محمد
عبدالعزیز		مدة
خان		الصادق
	«بروجهی خرما دیکری دفنه داللری درونته النمشدر»	بتونس
		ت٢٥ (**)
		١٢٧٩

وزنی ١م ٨½ ط.   قطری ٢٠

(*) برغروش یعنی قرق پاره اونه تقسیم ایدلمش اولدیغندن بش پاره یرینه درت پاره‌لك ضرب اولنمشدر.

(**) سنه‌نك اوزرینه وضع اولنان (ت) حرفی تاریخه اشارتدر.

کموش

— ایکی ریال —

١٢٣٢

» » » »

«نقشلری التونلره مشابهدر.» ٢

وزنی ١م ١٤ ط. قطری ٣٧

باقر

— ایکی خروبه — [٨ پاره]

١٢٣٣

عز نصره ٢ السلطان خان — «یازیلری کذلك داللر ایچندهدر» — محمد مدة الصادق بتونس ت ١٢٨٩

قطری ٣١

کاشغر

— التون — (*)

١٢٣٤

خان عبدالعزیز ١٢٩٠ سلطان — «یازیلری تعلیق وعجمکاری نقشلر ایله مزیندر» — کاشغر ١٢٩٠ ب محروسهٔ ضر

وزنی ١م ٦ ½ ط. قطری ٢٢

(*) بو دورك ذیلنه مراجعت اولنه.

١٢٣٥

« «	«نقشلری براز فرقلیدر»	کاشغر السلطنهٔ دار ١٢٩٠ ضرب
وزنی ١م ١ ١/٢ ط .	سکزنجی لوحه.	قطری ٢٠

کموش

١٢٣٦

خان ٩٠ العزیز ١٢ عبد	« تعلیق خط ایله »	نصف شغر ٩/٢١ ضرب کا
وزنی ٨ ١/٢ ط .	سکزنجی لوحه .	(دلیکلی) قطری ١٤

١٢٣٧

« «	«نقشی جزؤی فرقلیدر»	« «
وزنی ٥ ١/٤ ط .		قطری ١٢

باقر

١٢٣٨

خان عبدالعزیز	٢٠ کاشغر ٩٠ ضرب فی ١٢ قطری ١٥

جنتمکان فردوس آشیان عبدالعزیز خان حضرتلرینك مسکوکاتلری برادر جنت مقرلری عبدالمجید خان حضرتلرینك زمان سلطنتلرنده تاسیس واتخاذ قلنان اصولده وتماميله او سکه‌لرك رسم ونقشنده اولوب یالکز طغرای همایونلرك صاغ جانبنه وضع اولنمش اولان برچیچك دالی بونلرده رسم ایدلمیه‌رك اوراسی دوز وبوش براقلمشدر.

جلوس همایونلرندن نهایت سلطنتلرینه قدر اون یدی سنه قطع واخراج اولنان مسکوکاتده برمعتاد سنهٔ ضربلری رقمله طغرای همایونلرینك زیرنده کوسترلمشدر .

بو زمانده مجیدیه یوزلك التونلرینه عثمانلی التونی نامی ویریلوب عثمانلی لیراسی (لیرای عثمانی) دخی اطلاق اولنمغه باشلامش و سیم مسکوکاتده ایسه مجیدیه نامی ابقا اولنه‌رق بو ایکی اسم ارتق زمانمزده لسان رسمیده دخی بویله‌جه استعمال اولنمقده بولنمشدر.

والد ماجدلریله برادر عالیقدرلرینك ادرنه‌یه تشریف شاهانه‌لرنده وقوعبولدیغی مثللو خاقان مشارالیه حضرتلری دخی بروسه‌یه عزیمت همایونلرنده ضربخانهٔ عامره‌ده مخصوصاً (ضرب فی بروسه) عباره‌لی التون وکموش اوله‌رق برقاچ نوع سکهٔ شاهانه ضرب واعمال ایتدیرمش وبوده برنجی سنهٔ جلوسلرینه تصادف ایلمشدر .

عصر مذکور ظرفنده التون وکموشك قیمتلری برمقدار ترقی ایتمش اولمسنه مبنی دور سابقده مسکوکات عتیقه ایچون تنظیم اولنان تعرفهٔ رسمیه‌نك تبدیلی وفیئاتلرك ضمی ایجاب ایدوب بناءعلیه بیك عیارنده اولان زر خالصك بهر درهمی قرق سکز غروش وسیم خالصك بهر درهمی اوچ غروش بش پاره اعتباریله بروجه آتی مسکوکات عتیقهٔ عثمانیه ایچون ضربخانهٔ عامره‌جه تعرفهٔ جدیده نشر اولنمشدر.

مسکوکات عتیقهٔ عثمانیه تعرفه‌سی

مسکوکاتك عیارلریله بهر درهمك حساب مشروح اوزره قاچ غروش اولدیغی						التون مسکوکات	مسکوکات مذکوره‌نك تام الوزن اولدیغی حالده بهر عددی قاچ غروش اولمسی لازم کلدیکی				
بهر درهمك فیئاتی		عیارلری				اسامی	مقدار وزنلری			بهر عددینك فیئاتی	
پاره	غروش	[illegible]	میلیم	۳۲ نجی کسر	۲٤ قراط		[illegible]	[illegible]	۳۲ ده	غروش	پاره
٣٠	٤٧	٥٠	٩٩٣	٢٦	٢٣	یالدیز التونی	١	١	٨	٥١	١٩
٢٠	٤٦	—	٩٧٠	٨	٢٣	فندق «	١	١	٨	٥٠	٥
٣٥	٤٥	٢٥	٩٥٦	٣٠	٢٢	عتیق رومی «	١	٧	٢٤	٦٨	٣٠
٢٥	٤٤	—	٩٥٢	٢٦	٢٢	عتیق سلطان محمود	—	١٣	٨	٣٧	٣٠
٢٠	٤٣	٥٧	٩٠٦	٢٤	٢١	سلطان مصطفی	—	١٣	٨	٣٦	—
٣٧	٤١	—	٨٧٣	٣٠	٢٠	خیریه التونی	—	٨	٢٨	٢٣	١٠
٣٧	٣٩	—	٨٣٠	٢٩	١٩	عتیق عدلی التونی	—	٧	٢٨	١٩	٢٦
١٧	٣٨	—	٨٠٠	٦	١٩	استانبول جدید رومی	—	١١	٢٨	٢٨	٢٠
٣٥	٣٥	—	٧٤٨	٣٠	١٧	جدید عدلی	-	٧	٢٨	١٧	٢٧
—	٣٣	٥٠	٦٨٧	١٦	١٦	مصر التونی	—	١٣	—	٢٦	٣٣
٣٧	٢٩	—	٥٨٢	٣١	١٣	اوچلك ربعیه	—	—	—	—	—
						کموش مسکوکات					
١١	٢	—	٧٣٠			جهادیه سکه‌سی	٨			١٨	٨
١٨	١	—	٤٦٥			عتیق یوزلك	١٠			١٤	٢٠
١٨	١	—	٤٦٥			عتیق ایکیلك	٨			١١	٢٤
١٨	١	—	٤٦٥			عتیق تك غروش	٤			٥	٣٢
٣٦	—	—	٢٩٣			بغداد غروشی	٢			١	٣٢
٣٦	—	—	٢٩٣			مصر پاره‌سی	—			—	—

١٢٨٧ سنه‌سنده عیار وقیمتی ناقص مسکوکات حقنده حکومت

سنیه‌جه برقرار اتخاذ بیوریلوب اشبو قرار موجبنجه مغشوش وکمعیار هر کیمك یدنده مسکوکات بولنور ایسه ضربخانهٔ عامره‌ده قال واذابه ایدیله‌رك بدلنك فیٔ میری ایله صاحبلرینه ویرلمسی وعامل وناقللری حقنده معاملهٔ قانونیه‌نك اجراسی لازم کلانلره امر وتبلیغ قلنمشدر .

١٢٨٨ تاریخنده ضربخانهٔ عامره معاملاتنك تحت انتظام وانضباطده جریانی ومسکوکات شاهانه‌نك کمال دقتله ضرب واعمالی خصوصاتنه نظارت ایتمك اوزره مسکوکات شاهانه قومیسیونی نامیله مأمورین اداره‌دن مرکب برقومیسیون تشکیل بیوریله‌رق بونك وظائف اساسیه‌سیله اصول مذاکراتنه دائر ایکی تعلیمات نشر واعلان بیورلمشدر . (*)

پیاسه معاملاتنده واخذواعطاده التون ایله کموش مسکوکات بیننده اشاغی یوقارو یوزده سکز قدر دائما برفرق فیئات موجود اولدیغی کبی مسکوکات مغشوشه‌دن بشلکلر ایله بو زمانلرده (متالیك) اسمنی المش اولان غروش ویکرمی واون پاره‌لك اقسامنك قیمت موضوعه‌لریله متداول اولمسی وقیمت حقیقیه‌لرینك نصف نصفه دون بولنمسی حسبیله بونلرك پیاسه‌ده فرق فیئاتلری دها زیاده ایدی . باقر مسکوکات ایسه کرك درسعادتده وکرك طشره‌لرده تکثر ایتدیکندن کموش والتون رایجلرینه تأثیری آرتوب هر نقدر طشره‌لرده تداول ایتمامك اوزره کسورات ایچون درسعادته مخصوص اون وبش پاره‌لك باقرلر چیقارلمش ایسه‌ده فائده بخش اوله‌مامشدر .

والحاصل اورته‌یه (چوروك پاره ویا چوروك اقچه) و (صاغ پاره وياخود صاغ اقچه) کبی مسکوکاتك جنس وحقیقتنی افاده ایدر اسملر چیقمش ایدی . بو حاللر آتیده کوریله‌جکی وجهله اخیراً نشر واعلان بیوریلان مسکوکات قرارنامه‌سیله سایهٔ موفقیتوایهٔ حضرت تاجداریده الیوم بر طرف اولمشدر.

(*) دستور جلد ٤ صحیفه ٤١١ — ٤١٥

کاشغر امیری یعقوب خانك حمایت سلطنت سنیهٔ عثمانیه‌یی معرض استدعاده دربار شوکتقراره سفیر مخصوص اعزام ایلدیکی صره‌ده نام نامئ حضرت سلطان عبدالعزیز خانی‌یه اوله‌رق ١٢٩٠ تاریخنده امیر مشارالیه طرفندن کاشغرده آلتون وکموش وباقر مسکوکات دخی قطع وضرب ایتدیرلمشدر. بالاده ١٢٣٥ نومرودن باشلایان سکه‌لر انلردندر.

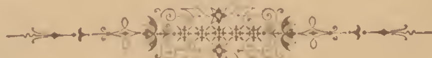

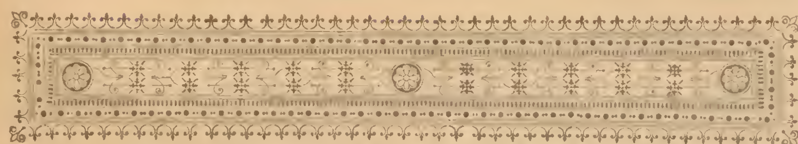
افادهٔ مخصوصه

جنتمکان سلطان عبدالعزیز خان حضرتلرینك نهایت سلطنتلرندن ذات شوکتسمات حضرت عبدالحمید خان غازی افندمز حضرتلرینك جلوس مسعدت مأنوس همایونلرینه قدر اولان زمانده ضرب واخراج قلنان مسکوکاتدن المزه کچمامشدر.

مسکوکات مذکوره علی العاده عثمانلی یوزلك آلتونیله نصفیه وربعیه‌لرندن ویکرمی غروشلق سیم مجیدیه ایله اقسامندن عبارتدر. نقشجه یالکز آلتون سکه‌لرده طغرانك بالاسنه رسم ایدلمش اولان بر هلالدن بشقه فرقلری یوقدر.

مذکور سکه‌لر طقوز قطعه اوله‌رق ١٢٣٩ نومرودن ١٢٤٧ نومرویه قدر واصل اولمق لازم کلور.

﴿ بالشوكت والاجلال اريكه پیرای سلطنت عثمانی السلطان ﴾
﴿ ابن السلطان السلطان الغازی عبدالحمید خان ثانی ﴾
﴿ ابن السلطان السلطان عبدالمجید خان ایدالله ﴾
﴿ سلطنته الی آخر الدوران افندمز حضرتلری ﴾

جلوس میمنت مأنوس همایونلری فی ۱۱ شعبان المعظم سنه ۱۲۹۳

قسطنطینیه

التون مسکوکات شاهانه

— بشیوز غروشلق —

۱۲٤۸

﴿ طغرای همایون ﴾	عز نصره
﴿ حضرت شهریاری ﴾	ضرب فی
۱ سنه ۵۰۰	قسطنطینیه ۱۲۹۳
وزنی ۱۱ م ٤ ط.	قطری ۳۵

— ایکی یوز اللی غروشلق —

۱۲٤۹

« ۲ » سنه ۲۵۰	« »
وزنی ۵ م ۱۰ ط.	قطری ۲۷,۲۰

— یوز غروشلق —

١٢٥٠

« ١ » « »
سنه

وزنی ٢ م ٤ ط . قطری ٢٢,٥٠

— التی غروشلق — [یارم التون]

١٢٥١

« ٦ » « »
سنه

وزنی ١م ٢ ط. قطری ١٨

— یکرمی بش غروشلق — [چاریك التون]

١٢٥٢

« ٤ » « »
سنه

وزنی ٩ ط . قطری ١٤,٧٥

کموش مسکوکات شاهانه

— یکرمی غروشلق —

١٢٥٣

(طغرای همایون) عز نصره

١
سنه

ضرب فی
قسطنطینیه
١٢٩٣

وزنی ٧م ٨ ط. قطری ٣٧

١٢٥٤

« ٣ » « »
سنه

قطری ٣٧

— اون غروشلق — [بارم]

۱۲۵۵

« ۲ « « «
سنه

وزنی ۳م ۱۲ط . قطری ۲۷,۲۵

— لش غروشلق — [چاریك]

۱۲۵٦

« « « «
سنه

وزنی ۱م ۱٤ ط . قطری ۲٤

— ایکیلك —

۱۲۵۷

« ٦ « « «
سنه

وزنی ۱۲ ط . قطری ۱۸,۷۵

— غروشلق —

۱۲۵۸

« ٦ « « «
سنه

وزنی ٦ ط. قطری ۱۵

— یکرمی پاره‌لك —

۱۲۵۹

۲۰ [پاره‌سی رقمله]

« ۱ « « «
سنه

وزنی ۳ ط. قطری ۱۳,۷۵

باقر

— بش پاره‌لك —

١٢٦٠

(طغراى همايون) ٥ (رقمله مركزنده)

سنه ٢ عز نصره ضرب (دوره‌سنده)

فى قسطنطينيه ١٢٩٢

وزنى ١ ١/٢ ط. قطرى ٢١

الغازى عنوان ذيشانيله مزين مسكوكات شاهانه

التون

— بشيوز غروشلق —

١٢٦١

الغازى عز نصره

(طغراى همايونى) ضرب فى

سنه ٧ قسطنطينيه

٥٠٠ ١٢٩٣

وزنى ١١م ٤ ط. قطرى ٣٥

— ايكى يوز غروشلق —

١٢٦٢

« ٧ » « »

سنه

٢٥٠

وزنى ٥م ١٠ ط. قطرى ٢٧,٢٠

— يوز غروشلق —

١٢٦٣

« ٨ » « »

سنه

وزنى ٢م ٤ ط. سكزنجى لوحه. قطرى ٢٢,٥٠

— اللیلك — [یارم التون]

١٢٦٤

» ٧ «　　　　« »
سنه

وزنی ١م ٢ ط.　　　　قطری ١٨

— یکرمی بشلك — [چاریك التون]

١٢٦٥

» ١٤ «　　　　« »
سنه

وزنی ٩ ط.　　　　قطری ١٤,٧٥

كموش

— اون غروشلق — [یارم]

١٢٦٦

الغازی　　　　عزّ نصره
(طغرای همایون)　　　　ضرب فی
١٣　　　　قسطنطينيه
سنه

وزنی ٣م ١٢ ط.　　　　قطری ٢٧,٢٥

— بش غروشلق — [چاریك]

١٢٦٧

» ١٢ «　　　　« »
سنه

وزنی ١م ١٤ ط.　　　　قطری ٢٤

— ایکیلك —

١٢٦٨

» ٩ «　　　　« »
سنه

وزنه ١٢ ط.　　　　قطری ١٨,٧٥

— غروشلق —

١٢٦٩

» ١١ » « »
سنه

وزنی ٦ ط. قطری ١٥

— یکرمی پاره‌لك —

١٢٧٠

٢٠ (رقمله پاره‌سی)

» ٨ » « «
سنه

وزنی ٣ ط. قطری ١٣,٧٥

مصر

التون

— اللی غروشلق —

١٢٧١

(طغرای همایون) ضرب فی ١
ش ٥٠ مصر
١٢٩٣

وزنی ١ م ٥ ط. قطری ١٧

کموش

— یکرمی غروشلق —

١٢٧٢

(طغرای همایون) ضرب فی ١
ش ٢٠ مصر
١٢٩٣

وزنی ٨ م ١٢ ط. قطری ٣٦

— بر غروشلق —

١٢٧٣

« ش١ »	« ٥ »
وزنی ¼ ٥ ط.	سکزنجی لوحه. قطری ١٩

— یکرمی پاره‌لك —

١٢٧٤

« ٢٠ ب »	« ٣ »
وزنی ¾ ٣ ط.	قطری ١٥

— اون پاره‌لك —

١٢٧٥

« ١٠ ب »	« ٣ »
وزنی ¾ ١ ط .	قطری ١٤

مسکوکات جدیدهٔ مصریه

سنه ١٣٠٢

التون (*)

— یوز غروشلق —

١٢٧٦

(طغرای همایون)	١٢ ضرب فی
ش ١٠٠	مصر ١٢٩٣
وزنی ٢ م ١٠ ط .	قطری ٢٤

(*) اشبو جدید مسکوکاتك التونلرنده ایکی وجهنده دخی طغرا ویازیلری بر مستدیر چیچکلی صو ایچنه النمشدر . کوشلرك ایکی وجهی دخی عثمانلی التونلرینك رسم ونقشلرینه تقلید ایدلمشدر .
طغرای همایونلرك صاغنده چیچك واردر.

كموش

— يكرمى غروشلق —

١٢٧٧

(طغراى همايون)	١٠ ضرب فى
ش ٢٠	مصر ١٢٩٣
وزنى ٨م ½ ١١ ط.	قطرى ٣٩

— اون غروشلق —

١٢٧٨

» ش ١٠ »	» ١٠ »
وزنى ٤م ¾ ٥ط.	قطرى ٣٢

— بش غروشلق —

١٢٧٩

» ش ٥ »	» ١٠ »
وزنى ٢م ¾ ٢ ط.	قطرى ٢٥

— ايكى غروشلق —

١٢٨٠

» ش ٢ »	» ١٠ »
وزنى . ¾ ١٣ط.	قطرى ١٩

— بر غروشلق —

١٢٨١

» ش ١ »	» ١٠ »
وزنى ٧ ط.	قطرى ١٦

نیکل معدننندن

— بش عشر غروش — [۲۰ پاره]

۱۲۸۲

(طغرای همایون) ۱۰ سنه «اطرافنده دائراً چیچکلی صو»

۵ (مرکزنده رقم) عز نصره ضرب فی (دوره‌سنده) مصر عشر القرش ۱۲۹۳ سنه

وزنی ۱م ٤ط. قطری ۲۱

— ایکی عشر غروش — [۸ پاره]

۱۲۸۳

» ۱۰ سنه « » ۲ «

وزنی ۱ م. قطری ۱۸

— برعشر غروش — [٤ پاره]

۱۲۸٤

» ۱۰ سنه « » ۱ «

وزنی $\frac{1}{4}$ ۸ط. قطری ۱٤

باقر

— نصف عشر غروش — [۲ پاره]

۱۲۸۵

(طغرای همایون) ۱۰ سنه

ضرب فی
* مصر *
نصف من عشر القرش
۱۲۹۳ سنه

وزنی ۱م ۱ط. «ربع عشر غروش یعنی بر پاره‌لك دخی واردر.» قطری ۲۰

تونس

التون

— یکرمی بش ریال —

١٢٨٦

السلطان		محمد
الغازی عبد	« بر وجهی خرما دیکری دفنه دالله‌یله محاطدر. »	مـدة
الحمید خان		الصادق
		بتونس
		٢٥ ت ١٢٩٥

وزنی ١ م ٨ ط . سکزنجی لوحه . قطری ٢٠

جلوس مسعدت مأنوس حضرت شهریارینك التنجی سنه‌سنه قدر ضرب اولنان انواع مسکوکات شاهانه ده طغرای عالیٔ ملوکانه‌نك صاغ جهتنه برر چیچك نقش اولندیغی حالده یدنجی سنهٔ جلوس همایوندن اعتباراً وجوه مسکوکات عثمانیه (غازی) عنوان جلیلیله پذیرای زینت وشان اولمشدر.

عصر معدلت حصر جناب خلافتپناهیده ساحه آرای حصول اولان انواع ترقیات واصلاحات نافعه جمله‌سندن اولمق اوزره مسکوکات متداولهٔ مغشوشه‌نك قیمت حقیقیه‌لرینه ارجاعیله حساباتده التون سکه اساس طوتلمق ودیکرلری اکا توفیق ایدلمك قاعدهٔ سالمه‌سی وضع واتخاذ بیورلمش وشو صورتله معاملات نقدیه‌جه شمدی‌یه قدر دوام ایدن وتأثیرات مضره‌سی درکار اولان اغتشاشات اورته‌دن قالدیرلمشدر.

١٢٩٧ سنهٔ هجریه‌سی ایچنده شرفصدور وسنوح بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی موجبنجه حکومت سنیه مسکوکات عثمانیه قرار

نامه‌سنی نشر واعلان بیورمشدر . قرارنامهٔ مذکورك مواد مندرجه‌سی اقتضاسنجه « اولا ـ مسکوکات عثمانیه‌ده واحد قیاسی عثمانلی یوزلك التونیدر . اقسام واضعافی دخی واردر .

ثانیاً ــ واردات دولت علیه ۱۲۹٦ سنهٔ مالیه‌سی مارتندن اعتباراً التون حسابیله وقیمت موضوعه‌سی اوزرینه استیفا قلنه‌جق ومسکوکات سائره دخی آتیده‌کی فیئاتلر ایله اخذوصرف اولنه‌جقدر.

ثالثاً ــ سیم مسکوکاتك فیئاتی التون ایله مساوات حاصل ایتمك ایچون سیم یکرمیلك مجیدیه اون طقوز غروش حسابیله النوب چاریکی وسائر اقسامی دخی اکا تابعدر.

رابعاً ــ مسکوکات مغشوشه‌نك قیمت حقیقیه‌سی قیمت موضوعه‌سنك یاریسی وفقط التیلقلرك قیمت حقیقیه‌سی بش غروش اوله‌جق واقسامیده بوکا تابع بولنه‌جقدر. (*)

خامساً ــ فی‌الاصل سکهٔ خالصه اوله‌رق النه‌کلانلردن ماعدا واردات دولتك یوزده بشی قیمت موضوعه‌سیله مسکوکات مغشوشه اوله‌رق قبول اولنوب بوندن حاصل اولان مبالغ قطع وامحا قلنه‌جقدر .

سادساً ــ مسکوکات عثمانیه‌نك توحیدی حقنده دخی حکومت سنیه تدابیر لازمه‌یی اتخاذ ایده‌جکدر. (**)

مسکوکات قرارنامه‌سنك نشرندن مقدمکی سنه‌لرده وخصوصیله صوك زمانلرده اقچه فرقلرنجه براطرادسزلق حاصل اوله‌رق بشلك واقسامی اولان (متالیك) ایله لیرا فرقی ۱۲۵دن ۱۳۰ غروشه قدر ترقی ایتمش وهله باقر ایله ٥٦٠ غروشه قدر برفرق فاحش ظهوره کلمش ایدی. قرارنامهٔ مذکورك نشریله برابر باقر مسکوکات درسعادتجه بتون بتون

(*) مسکوکات مغشوشه‌نك قیمت حقیقیه وموضوعه‌لری حقنده تفصیلات لازمه بالاده ٤١٥ ــ ٤١٦نجی صحیفه‌لرده مندرجدر .

(**) ذیل دستور. نومرو ۱ صحیفه ٥٩

ايادئ تداولدن چكيلەرك ديكرلرنده ايسه التون ايله اولدقچه برموازنت حاصل اولوب بوكونكى كونده بشلكلر اوچ اوچ بچق غروش ومتالكلر يالكز يكرمى اوتوز پاره باش ايله النوب ويرلمكه باشلامشدر. وبرموجب قرار عالى بشلكلر برطرفدن امحا قلنمقده اولمسيله يقينده بو فرقلرك دخى زائل اولەجغى دركاردر.

سيم مجيديەلر بين‌الناس قديمى وجهله يكرمى غروشه رائج اولوب التون ايله بيننده‌كى فرق سكز سكز بچق غروش رادەسنده واون طقوز غروش فيئات موضوعه ايله تبديلنده ايسه او نسبتده حساب اولنمقده‌در.

حكومت سنيه سيم مسكوكاتك فيئاتنى التون ايله نسبت متساويەده طوتمق ايچون تدابير سائره دخى اتخاذ بيورمشدر. شويله‌كه: مجيديەلرك تكثيرندن ايسه مقدارينك قصر وتحديد ايدلمسى قيمت واعتبارلرينك محافظەسى خصوصنده تأثير كلى حاصل ايده‌جكندن ١٢٩٦ سنهٔ ماليەسى مارتندن اعتباراً يكيدن سيم مسكوكات عثمانيەنك قطع وضربنى تعطيل ايلمشدر. برده مجيديه اقسامنك پياسەده قيمتى آرتمش اولمسى وذاتاً اوفاقلقلرك ندرتى جهتيله تسهيل معاملات ايچون بونلرك تكثيرى لزومى حس اولنەرق سنوى مقدار معين يكرميلك مجيديەلرك اوفاقلغه يعنى اقسامنه تحويلى ايام اخيرەده قراركير اولمش واجراآتنه مباشرتله چاريك وايكيلك وغروشلقلر ايادئ تداولده چوغالمغه باشلايوب فرق فيئاتلرى دخى خيلى تنزل ايتمشدر.

ممالك شاهانەنك بعض جهتلرنده قديمدنبرو اجنبى كموش مسكوكاتى كثرتله متداول اولوب برطرفدن دخى ادخال ايدلمكده بولنمش اولديغنه وبونك ازهر جهت مضرتى واموال دولته سوء تأثيرى دركار بولنديغنه بناء اجنبى كموش سكەلرينك ممالك محروسەيه ادخالى تحت ممنوعيته النەرق داخلده متداول بولنانلرك دخى ١٢٩٩ سنەسى مايس ابتداسندن

اعتباراً قیمت متحققه‌لری تعیین وبعض عتیق مسکوکات عثمانیه دخی بو صره‌یه ادخال اولنه‌رق تعرفهٔ جدیده نشر واعلان بیورلمشدر .

اشبو تعرفه موجبنجه قدیماً بر درهمی یوز یکرمی بش پاره اولان سیم خالصك بر سنه ظرفنده تدریجاً بالتنزیل درهمنه یوز التی پاره وضع اولنه‌رق سیم مسکوکات اجنبیه وعتیقه‌یه او حساب اوزره فیئات تعیین قلنمشدر .

ع

اصول سکهٔ دولت علیهٔ عثمانیه حقنده الیوم ضربخانهٔ عامره‌جه متخذ اولان نظام وقاعده بهر سنه سالنامهٔ رسمی ایله نشر ایدلمکده اولوب بونده مسکوکاتك ضرب واعمالی حکومت سنیه‌یه عائد بولندیغی بیان اولندقدن صکره ضربخانه‌جه مبایعه اولنان زر وسیم خالصك فیئاتلری و درهمك غرام ایله اولان نسبتلری کوسترلمکده والتون وکموش مسکوکات شاهانك درهم وعیارلرینی مبین جدوللر دخی درج ایدلمکده در .

مذکور جدوللرك اصللری عصر سلطان عبدالمجید خانیده ٤٤٠ و ٤٤١ صحیفه‌لرده مندرج اولمغله بوراده تکرارندن صرف نظر قلندی . انجق سیم مجیدیه‌نك اون طقوز غروشه تنزیلندن طولایی کموش مسکوکاتك یکی جدوللرنده اولوجهله یعنی یکرمیلك مجیدیه ١٩ نصفی ½ ٩ چاریکی ¾ ٤ وایکیلك ١ غروش ٣٦ پاره و یکرمی پاره‌لك ١٩ پاره اولمق اوزره کوسترلمشدر .

علاوه (*)

امیر سلیمان چلبی

صحیفه ١٨ نومرو ٢٠ (ب)

باقر

امیر . . .

سلیما . . .

بن . . .

« صول طرفی کسیکدر . کموشلر کبی طغرا شکلندەدر»

. . .

ضرب ٨٥٦

سنه

«صاغ طرفی کسیکدر . کموشلر کبی ٨٠٦ تاریخلیدر . »

قطری ١٨

محمد چلبی

سکهٔ مشترکه

صحیفه ٢١ نومرو ٢١ (ب)

باقر

لا اله الا الله

محمد رسول‌الله

ضرب برو . .

«بروسه اولەجق وتاریخی کسیکدر . »

دمور خان کورکان

محمد بن بایزید خان

خلد . . . .

«براز یازیلری بوزقجەدر . »

قطری ٢١

(*) تقویم مسکوکاتك ترتیبندن صکره المزه یچن بعض مسکوکات عثمانیه بوراده علاوه صورتیله کوستریلوب متن کتابده قنغی سکه‌یی تعقیب ایدر ایسه انك نومروسی وبولندیغی صحیفه دخی ارائه ایدلمشدر .

دفعه ۲۱ (ج)

...... الاالله	لا ا ...
...... ل الله	رسول ...
ضرب بروسه	ب برو ...
٨٥٦	٨٥٦

(يانلرى كسيكدر.) قطرى ۱۸

«اشبو سكه دخى بالاده‌كى سكهٔ مشتركه‌دن ايسه‌ده ايكى وجهنك عباره‌سى هرنصل ايسه بر اوله‌رق ضرب اولنمشدر. محل ضربيله تاريخى اولان (٨٠٦) سنه‌سى كوزل اوقونمقده‌در.»

مصطفى چلبى

سيروز

صحيفه ۲۳ نومرو ۲٤ (ب)

— كموش —

مصطفى	خلد ملكه
بن بايزيد	ضرب سرز
خان	

وزنى ٥ ¼ ط. (ايو حالده‌در) قطرى ١٤

سلطان سليم خان اول

قره‌طوه

صحيفه ٧٥ نومرو ١٧٥ (ب)

— كموش —

	نصره
سلطان	عز ضرب
سليم	قرطوه
.....	سنه ٩١٨

وزنى ٣ ¼ ط. قطرى ١٢

سلطان محمود خان اول

— طرابلس غرب —

صحیفه ٢٩٥ نومرو ٧٢٠ (ب)

کموش

— تاریخسز —

(طغرا) | ضرب فی
«طغرا ویازیلر مربع چیزکیلر ایچنده‌در.» | طرابلس
| غرب

وزنی ٦ ط. (کسیکدر) قطری ١٩

— تونس —

صحیفه ٢٩٦ نومرو ٧٢٣ (ا)

کموش

— اونلق —

سلطان	مصطفی
البرین و خاقان	خان عز نصره
... ین السلطان	ضرب ١١٤٨ فی
محمود بن	تونس

وزنی ١م ٩½ط. (دلیکلی) قطری ٢٣

مسكوكات عثمانيه‌دن اوزرلرنده اسم وتاريخ بولنميان بعض سكه‌لر

قسطنطينيه

باقر

١

ضر
ب
قسطنطنيه (مركزنده) (كشيده‌لى اوله‌رق دوره‌سنده)

(يالكز نقش تركى)

قطرى ١٤

٢

ضرب قسطنطنيه

«مركزنده ييلديز شكلنده برچيچك
اولوب يازيلرى دوره‌سنده‌در.»

(نقش تركى)

«اطرافنده اوچ چيزكيلى
دائره واردر.»

قطرى ١٥

٣

عز نصره ضرب قسطنطنيه

«مركزنده برنوع نقش اولوب يازيلر
دائرا يازلمشدر.»

(نقش عربى)

قطرى ١٦

سيروز

٤

عز نصر [ه]
ضرب سر [ز]

«برى برى ايچنده ايكى شكل مربع
واورته‌سنده بر ييلديز واردر.»

قطرى ١٨

اشبو بالاده كوستريلان درت عدد باقر سكه‌نك اسم وتاريخلرى اولمامسندن طولايى سلاطين عظامدن قنغيسى زماننده ضرب ايدلديكى معلوم دكل ايسه‌ده ١ و ٢ نومرولى سكه‌لرك خط ونقشلرينه نظراً سلطان‌سليمان خان اول زماننده كسلمش اولديغى اقواى مأمولدر . (٣) نومرولى باقر دخى پدرلرى سليم خان اولك ودردنجيسى دخى فاتح سلطان محمد خانك مانغرلرى طرزنده‌در.

﴿ سلاطین عظام عثمانیه‌دن بعضیلری عصرنده ﴾
﴿ سکهٔ شاهانه ایله مسکوک اوله‌رق اعمال اولنمش ﴾
﴿ اولان قورشون مهر {یاخود تمغا}لر ﴾

قورشـون مهرلر

سلطان بايزيد خان ثانى

٨٨٦

— قسطنطينيه —

(١)

سلطان
بايزيد
بن محمد خان

نصره
عز ضرب
قسطنطنيه
سنه ٨٨٧

طقوزنجى لوحه. (مستطيل) قطعه‌سى ١٩ × ١٣

سلطان سليمان خان اول

٩٢٦

— قسطنطينيه —

(ب)

سلطان
سليمان
بن سليم
خان

عز نصره
ضرب فى
قسطنطنيه
سنه
٩٢٦

« يازيلرى براز بوزقدر. آراسنده تل پارچه‌سى موجوددر. »

قطرى ١٨

سلطان سليم خان ثانى

٩٧٤

— قسطنطينيه —

(ج)

سلطان	خلد ملكه
سليم	ضرب
بن سليمان	سنه
خان	قسطنطنيه
	٩=٤

« تل ربط ايدلمش اولان ايكى دليكى واردر . تاريخك يدى رقمى دخى غيب اولمشدر . »

قطرى ١٦

سلطان مراد خان ثانى

٩٨٢

— قسطنطينيه —

(د)

سلطان	عز نصره
مراد بن	ضرب
سليم	قسطنطنيه
خان	٩٨٢ سنه

« ايچنده بر تل پارچه‌سى قالمشدر. »

قطرى ١٨

(ه)

« « « «

«بالاده‌كينك عينى اولوب ٢٠ ميليمترو طولنده ايكى تل پارچه‌سى مربوطدر » طقوزنجى لوحه.

قطرى ١٦

— محل ضربی آکلاشلمیور —

(و)

سلطان	عز نصره
مراد بن	ضرب فی
سليم	س...مور
خان	سنه ٩٨٢

« غایت اوفق برتل پارچه‌سیله ایکی دلیکی واردر. »

قطری ٢٠

(ز)

« «	« «
	... ا مور
	سنه ٩٨=

« اورته‌سنده برپاریق قالمشدر »

طقوزنجی اوحه — قطری ١٨

اشبو ایکی مهرك تمام محـل ضربلرنده ایلك حرفـلر تل مربوط اولان محله تصادف ایتدیکندن قرائتی قابل اوله‌میوب انجق ایکیسنك دخی نهـایتنده (مور) کلمه‌سی کورونه بیلمکده ایسه‌ده بوندن محل ضربی اکلاشیله‌مامقده‌در .

سلطان محمد خان ثالث

١٠٠٣

— قسطنطينيه —

(ح)

... طا ..	....
. محـ ..	ضرب
...	قسطنطنيه ١٠٠٣

«بروجهی پك سیلیکدر. کوچك برتل پارچه‌سی مربوطدر.»

قطری ٢١

بالاده کوستریلان قورشون مهرلرك على العموم خطورسم وشكللری بری برلرینه مشابه کبیدر . جملهسنك اطرافنده بری چیزکیلی ودیکری نقطه‌لی ایکی دائره رسم ایدیلوب یازیلر بو دائره‌لرك درونندهدر.

(فوطوتیپی)لرنده بعضیلرینك رسملری کوریله‌جکی وجهله بونلرك کنارلری اصول ضربندن طولانی طبیعی غیر منتظم وطاشقین برحالده اولوب اصل یازیلر ایله دائره‌سنك قطرلری ١٢دن ١٤ میلیمترو قدردر. قورشوندن معمول اولملرندن ویوزلرجه سنه‌لر طوپراق ایچنده بولنملرندن ناشی ترکیباتلری بتون بتون بشقه برحال ورنکه تحول ایتمشدر. (*)

سلاطین سالفهٔ عثمانیه‌نك سکهٔ همایونلریله مضروب اولان اشبو قورشون مهرلر پك نادر و قیمتدار اثرلردن اولوب قول عاجزانه‌مجه بونلرك امثالی الیوم همان مفقود حکمنده و یاخود پك محدود در ، حتی اوروپا موزه‌لرندن هیچ برنده کورلمامشدر .

روم ایمپراطورلری زماننده قالمش واوامر وسائر اوراق رسمیه اوزرنده استعمال ایدلمش اولان قورشون مهرلر (ویاخود تمغالر) اوقدر ندرت اوزره اولمدیغی وحتی ارباب فن مسکوکاتدن دوقتور (مورتمان)ك بونلر حقنده یازوب طبع ایتدیرمش اولدیغی بر رساله‌ده [2] بحث وبیان ایتدیکنه کوره باب سرعسکرینك انشا آتی وتملرینك حفریاتی اثناسنده مذکور ایمپراطورلق زمانلری اثارندن اوله‌رق خیلی قورشون مهرلر ظهور ایلدیکی حالده بیله ینه قیمتدار وارباب عندنده شایان حفظ واعتباردر.

دولت ابد مدت عثمانیه‌ده قدیماً مذکور قورشون مهرلرك محل استعمالی

(*) اشبو مهرلری ایکی کیشیدن مبایعه ایتدم. بریسی مسکوکات عتیقه اخذ واعطاسیله مشغولدر. انك افاده‌سنه نظراً بونلر قومقپوده ساحل بحرده اراییجیلر طرفندن بولنمشدر.

[2] Sur les Sceaux et plombs byzantins. par Dr .A. Mordtmann. Constantinople, 1873.

وحتی بونلرك وجودی حقنده بركونه معلومات تاریخیه اولمیوب انجق مورخ (ویژه‌نر)ك [1] اعطا ایلمش اولدیغی معلوماته نظراً « اصول قدیمه وجهله عقد اولنان دیوان مخصوصده تعداد و تفریق قلنان نقود كیسه‌لره وضع اولندقدن صكره اغزلری مهر همایون ایله تمهیر قلنمق عادت اولدیغی » اكلاشمقده‌در . هر نه قدر مومی الیهك شو افاده‌سی پك صریح دكل ایسه‌ده التون واقچه كیسه‌لرینك (*) هرحالده بر صورتله تمهیر اولنمسی و كیسه‌لر ایسه اولوقتلر مشیندن معمول اولوب اغزلرینك قوی برباغ ایله ربط و بند ایدیله‌جكی بدیهی و بو باغك دخی تلدن اولمسی طبیعی

[1] Illustrations sur l'Histoire de Chalcondile par Vigénere. 1612.

(*) اوائلده كیسه‌لرك حاوی اولدیغی نقودك مقداری التون وكوش ایچون بشقه بشقه اولوب بونلر اكثر عصرلرده تحول ایتمشدر. بعض زمانلره مخصوص اوله‌رق مورخین عثمانیه واجنبیه بونلرك مقادیرینی تعیین و بیان ایلمشلردر. سلطان بایزید ثانی دورنده كاتب آتجه نام ذاتك تألیف ایلدیكی حسابات مالیه‌یه دائر (مجمع القواعد) نام رساله‌ده «محاسبان عثمانیه (كیسه) و (مره) یازارلر . كیسه‌یی نقود (اقچه) ده ومره‌یی فلوری (التون) ده استعمال ایدرلر. عادت كیسه درهمده (اقچه‌ده) اوتوز بیك وحسنده (التونده) اون بیكدر .» دیمشدر. (مره) اسمی پك مستعمل اولمیوب صكره‌لری بتون كیسه تعبیر اولنور ایدی. وشو صورتده فاتح حضرتلریله مشار الیه سلطان بایزید عصرلرنده كیسه‌لرك كوشی اوتوز والتونی اون بیكرلك ایدی. مورخ سلانیكینك افاده‌سی دخی بونی مؤیددر . دها صكره‌لری بالاده اسمی سبقت ایدن مؤلف (ویژه‌نر) سلطانی التون كیسه‌لرینك هربری بیك عددلك اولدیغنی سویلیور. ٩٤٤ تاریخلرنده دخی یكرمی بیك اقچه و١٠٧٠ سنه‌لرنده قرق بیك و١١٠٠دن صكره‌كی سنه‌لرده اللی بیك اقچه بر كیسه اولدیغنی مورخلر بیان ایدیور. كیسه‌لره سنین اخیره‌ده (استانبول كیسه‌سی) و(كیسهٔ رومی) و (كیسهٔ دیوانی) و (كیسهٔ مصری) كبی اسملر دخی ویرمشلردر. كیسه‌لرك مقداری حال وزمان ونقودك رواجنه كوره تخالف ایدرك بالاخره بشیوز غروشده تقرر ایتمشدر.

بناءً لهذا كیسه مرور زمانله معنای اصلیسنی دخی دكشدیروب مظروفنه علم اولمش والتون ویا كوش اولسون برمقدار معین مبلغی یعنی بشیوز غروشی افاده ایچون استعمالی باقی قالمشدر. عصریمزده ویقین وقتلرده حسابات رسمیهٔ مالیه علی العموم (كیسه) اوزرینه جریان ایدر وبین الناس الیش ویریش معاملاتنده دخی كذلك كیسه قوللانیلور ایدی .

اولەرق سالف الذکر قورشون مهرلرك درونندە ایسە الآن تل پارچە-
لری موجود ایدوکنە وبونلرە اوریلەجق مهرلرك محل رسمیدن چیقدیغنە
دلالت ایتمك ایچون سکە صورتندە تمغالنمسی وربط وضربندە سهولت
اولمق اوزرە قورشون استعمالی احتمالات قویەدن بولنمسنە بناءً مؤلف
مومیالیە (ویژەنر)ك سویلدیکی مهر رسمیلرك بو طرزدە اولمسی و بناءً
علیە موضوع بحث اولان قورشون مهرلرك کیسەلرە مخصوص بولنمسی
تخطر اولنور.

بو کونکی کوندە صورت رسمیەدە قورشون مهر استعمالی یالکز
کمرك ادارەلرنجە اصول ونظام اقتضاسندن اولوب رسمی ویرلمش اشیا
ایلە ترانسیت اشیاسی اوزرلرینە محلی کمرکنك اسمنی حاوی اولەرق
اورلمقدەدر.

دولت عليهٔ عثمانيه مداليه‌لرى

١ — سلطان محمود خان اول —

— آلتون —

١

مستطيل الشكل

تاريخسز

فالله خير حافظاً (طغراى همايون)

وهو ارحم الراحمين

وزنى ١٢ م ½ ١ ط. (طقوزنجى لوحه) قطعه‌سى ٦٧×٤٤

اشبو آلتونك نيه مخصوص اولمق اوزره احداث بيورلمش اولديغنه دائر بر معلوماته دسترس اوله‌مدق. اوچ حلقه‌يه مربوط اولمسنه كوره كردانه تعليق ايچون ياپلمش اولمسى طبيعيدر.

٢ — سلطان عثمان خان ثالث —

— آلتون —

٢

بيضى الشكل

سكهٔ جديد

ضرب فى (طغراى همايون)

اسلامبول

١١٦٨

وزنى ٨ م ½ ٢ ط. (طقوزنجى لوحه) قطعه‌سى ٣٩×٢٧

پادشاه مشار اليه نامنه مسكوكات جديده قطع وضربنه نشانه اولمق اوزره احداث بيورلمشدر.

سلطان سلیم خان ثالث

— وقعهٔ مصریه مدالیه‌سی —

احداثی ١٨٠١ سنهٔ میلادیه یعنی ١٢١٦ سنهٔ هجریه

— آلتون —

٣

(طغرای همایون) (کبیر آی ییلدیز)
1801

« ایکی وجهنك اطرافی فرنك باغی
وچیچکلی صو ایله محاطدر . »

وزنی ٦م (یرلی بر حلقه‌سی واردر) قطری ٤٣

کموش

٤

« « « «

«نقشلری آلتونك عینیدر.»

وزنی ٧م ١ط. قطری ٥٣

٥

« « « «

وزنی ٦ م ½ ١ ط . (یرلی حلقه‌سی واردر.) قطری ٤٧

٦

« « « «

وزنی ٤ م ٢ ط . طلقوزبجی نوعه . قطری ٤٠

مشارالیه سلطان سلیم ثالث حضرتلرینك اشبو مدالیه‌لری آلتون وکموش اولمق‌اوزره ایکی نوع اولوب بهری بربرندن کوچك اوچ مختلف

قطر وحجمده در . طاقمزده التونلرك يالکز اوچنجی قطعه‌سی موجود اولوب اندن بیوك اولان ایکنجی و برنجی قطعه‌لری المزه کچه‌مامشدر . کموشلرك اوچ قطعه‌سی دخی موجوددر .

سالف الذکر مدالیه‌لرده ۱۸۰۱ تاریخ میلادیسی مضروب اولوب بناءً علیه ۱۲۱٦ سنهٔ هجریه‌سنده ظهور ایدن مصر وقعه‌سی اوزرینه طرف سلطان سلیم خانیدن اورادە بولنمش اولان عساکر عثمانیه ایله انکلتره دولتی امرا وضابطان ونفرات بریه وبحریه‌سنه توزیع واعطا بیورلمق اوزره احداث اولنوب روایت واقعه‌یه کوره بومدالیه‌لره (هلال) نامی ویرلمشیدی .

نظر مطالعه‌مزه تصادف ایدن بعض معلوماته نظراً بو مدالیه‌لر شو وجهله توزیع ایدلمشدر: التونلردن اك بیوك قطعه‌ده‌کیلر جنرال واميرالاره وایکنجی درجه‌سی ارکان حرب ضابطانیله سفائن قوماندانلرینه واوچنجی راده‌سی دخی انلرك براز مادوننده‌کی ضابطانه وکموشلرك اوچ درجه‌سی دخی علی مراتبهم ضابطان وکوچك ضابطان ونفراته توزیع بیورلمشدر .

٤

سلطان محمود خان ثانی

— اشقودره محاربه‌سنه مخصوص مدالیه —

سنه ۱۲٤۷

— التون —

۷

عدلی (طغرای همایون) نشان افتخار	جامع	ایکی مناره‌سیله نصرتیه جامعنك رسمی ۱۲٤۷	نصرت

«طغراسی برشمسه اوزرنده وعباره انك زیرنده برهلال ایچنده‌در.»

وزنی ٥م (کناری تیرتیللی ودلیکلی) قطری ۲۸

٨

« « « «

«عینی رسمده اولوب انجق کنارلری دوزدر.»

وزنی ٣م ٨½ ط. قطری ٢٥

کموش

٩

« « « التونلرك رسمنده در.» « «

وزنی ٤م (کناری تیرتیللی ودلیکلی) قطری ٢٩

١٠

« « « «

وزنی ٢ م ٦ ط. طقوزنجی لوحه. قطری ٢٨

١١

« « « «

وزنی ١م ١٤½ ط. قطری ٢٥

اشبو مدالیه‌لر ایکی حجمده التون واوچ مختلف قطعه‌ده کموش اوله‌رق ضرب اولنمشدر. بونلرك اوزرنده طوبخانه‌ده واقع (نصرتیه) جامع شریفنك رسمی بولنمسندن طولایی جامع مذکورك انشاسنی مخطر اولمق اوزره احداث اولندیغی قیاسیله اویله بروایت دخی وار ایسه‌ده جامع مذکورك ختام انشاآتی ١٢٤٢ تاریخنه تصادف ایتمسیله بو روایت موافق حقیقت دکلدر. مذکور مدالیه‌لر فی الاصل ١٢٤٧ سنه‌سنده ظهور ایدن اشقودره وقعه‌سی اوزرینه اوراده بولنان عساکر شاهانه امرا وضابطان ونفراتنه درجه درجه توزیع اولنمق اوزره احداث بیورلمش وعلامت نصرت اوله‌رق بر وجهنه جامع مذکورك رسمی نقش ایتدیرلمشدر.

— روسیه محاربه‌سنه مخصوص مدالیه —

١٢٤٩ هجرت و ١٨٣٣ میلاد

— التون —

١٢

عدلی

(طغرای همایون) (کبیر آی ییلدیز)

١٢٤٩ « یپراقلی داللر ایچنده‌در » 1833

وزنی ٦ م ١٠ ط. قطری ٢٨

کموش

١٣

« « «التونك رسمنده‌در.» « «

وزنی ٣م (کنارلری تیرتیللی) قطری ٢٩

سلطان عبدالمجید خان غازی ٥

— افتخار مدالیه‌سی — [تاریخسز]

— التون —

١٤

(طغرای همایون) (کبیر آی ییلدیز)

« چفته داللر ایچنده‌در . »

وزنی ٧ د ١٣ ط. قطری ٢٩

— افتخار مداليه‌سى — [سنه ١٢٥٥]

التون

١٥

(طغراى همايون)

١٢٥٥

« برشمسه اوزرنده
وچفته داللر ايله محاطدر. »

وزنى ٥م ٥ط.

(آى ييلديز)

«چفته داللر ايچنه آلنمشدر.»

قطرى ٢٨

كموش

١٦

» » «التونك عينيدر.» » »

وزنى ٣م $2\frac{1}{2}$ ط .

قطرى ٢٨

— افتخار نشانى — [سنه ١٢٧٠]

التون

١٧

(طغراى همايون)

١٢٧٠

«طغرا بردائره ايچنده اولوب ايكى طرفنده رايت
عثمانى واوزرلرنده بر آى ييلديز منقوشدر . »

وزنى ٨م ٧ط.

(كونش)
نشان افتخار

قطرى ٣١

كموش

١٨

» » « التونك عينيدر. » » »

وزنى ٤م $14\frac{1}{2}$ ط.

قطرى ٣١

— افتخار نشانی — [سنه ١٢٧٥]

التون

١٩

(آی ییلدیز) (آی ییلدیز)

(طغرای همایون) نشان

افتخار

«ایکی وجهنده دخی طغرا ویازیلر نقشلی ١٢٧٥

بر کتابه ایچنده اولوب بونلرك طرفینی

رایت عثمانی و دفنه داللریله مزیندر.»

وزنی ١٣م ٢ط. قطری ٣٦

کموش

٢٠

« » «التونك عینیدر.» » «

وزنی ٧م ½ ٥ط. اونبجی لوحه. قطری ٣٦

— تقدیر هنر مدالیه‌سی — [تاریخسز]

کموش

٢١

(طغرای همایون) معرفت وفن وکمال وهنر

«اطرافنده نقشلی صو واردر.» صاحبنی البت ایدر معتبر

«اشبو قطعه مربع ونقشلی برکتابه ایچنده‌در.»

وزنی ٧ م ٥ ط. قطری ٣٦

— تخلیصیه مدالیه‌سی — [تاریخسز]

کموش

٢٢

(طغرای همایون) خلقه دوشدکجه ایدنلر امداد

اولنور مدح وتحسین ایله یاد

«بالاده‌کی ٢١ نومرولی مدالیه‌نك عینی نقشده‌در.»

وزنی ٧ م ٤ ط. قطری ٣٦

اشبو تخلیصیه مدالیه‌سنك باقردن معمول قطعه‌سی دخی کورلمشدر.

محاربات مداليه‌لری

— عکا و بریة‌الشام محاربه‌سنه مخصوص — [سنه ١٢٥٦]

التون

٢٣

(طغرای همایون)

« چفته دفنه داللری درونده‌در . »

(قلعه رسمی وزیرنده)

١٢٥٦

بریة‌الشام وقلعهٔ عکا

وزنی ٦ م ½ ٨ ط . قطری ٢٩

کموش

٢٤

» » «التونك عینیدر.» » »

وزنی ٤ م ١٢ ط . قطری ٢٩

— یمن محاربه‌سنه مخصوص — [سنه ١٢٦٣]

التون

٢٥

(طغرای همایون)

« اطرافی کاملا دوزدر. »

خطهٔ یمانیه

١٢٦٣

«زیرنده قبارتمه‌لی خرما اغاجلریله صحرا وبرده طوپ رسمی.»

وزنی ٦ م ½٤ ط. قطری ٢٨

کموش

٢٦

» » « التونك عینیدر. » » »

وزنی ٤ م ½ ٣ ط . اونجی لوحه. قطری ٢٨

— كردستان مداليه‌سی — [سنه ۱۲٦۳]

التون

٢٧

(طغرای همایون) — کردستان

سنه ۱۲٦۳

«اطرافی کاملا بوش براقلمشدر.» — «زیرنده قبارتمه‌لی جبال متسلسله رسمی»

وزنی ٦م ۸$\frac{3}{4}$ط. — قطری ۲۹

٢٨

» » «دها اوفقدر.» » »

وزنی ٤م ۸$\frac{3}{4}$ ط. — قطری ۲٦

کموش

٢٩

» » «التونلرك عینیدر.» » »

وزنی ٤م ۱۰$\frac{3}{4}$ ط. — اونتجی لوحه — قطری ۲۹

٣٠

» » «دها اوفقدر.» » »

وزنی ٤م ۱$\frac{1}{2}$ط. — قطری ۲٦

— بوسنه مداليه‌سی — [سنه ۱۲٦٦]

التون

٣١

(طغرای همایون) — (آی یلدیز)

بوسنه

سنه ۱۲٦٦

«اطرافی بوش ودوز براقلمشدر.»

وزنی ۱۳م ۱$\frac{1}{2}$ط. — قطری ۳٦

کموش

٣٢

» » «التونك عینیدر» » »

وزنی ۷م ٤ط . — قطری ۳٦

— سيواستپول محاربه‌سنه مخصوص — [سنه ١٢٧١]

التون

٣٣

(طغرای همایون)

سيواستپول

١٢٧١

«الت طرفندن قوروله ايله مربوط چفته دفنه داللريله محاطدر.»

وزنی ١٠ م ٢ ط.

« دولت عليه ودول متفقه سنجاقلريله الات وادوات واسلحهٔ حربيه‌دن مركب بر آرمه منقوش اولوب زيرنده :

Sébastapol .
1855.

قطری ٣٧

— قريم محاربه‌سنه مخصوص — [سنه ١٢٧١]

كموش

٣٤

(طغرای همایون)

قريم

١٢٧١

«رسمی بالاده‌كينك عينيدر.»

وزنی ٦ م ٩ ط .

« بالاده‌كی ٣٣ نومرولی مداليه‌نك رسملرينك عينی منقوش اولوب زيرنده:

La Crimeé .
1855.

قطری ٣٧

سيواستپوله مخصوص اولان مداليه‌لر التون اوله‌رق او اسم ايله وكموش مداليه‌لر على‌الاطلاق (قريم) ناميله احداث بيورلمش ودول متفقه امرا وضابطان ونفراتنه دخی توزيع ايدلمش اولديغی جهتله فرانسزجه دخی اسم وتاريخ وضع ضرب قلنمشدر .

— سلستره محاربه‌سنه مخصوص — [سنه ١٢٧١]

التون

٣٥

(طغرای همایون)

« برطرفدن دفنه ديكر طرفدن ميشه داللريله محاطدر. »

وزنی ١١ م ½ ١١ ط.

«طونه ساحليله سلستره شهری واستحكاماتك رسمی وزيرنده :

سلستره

١٢٧١

قطری ٣٦

کموش

٣٦

« » « التونك عينيدر. » « »

وزنی ٧م ٦¼ ط. قطری ٣٦

— دیکر سلستره مدالیه‌سی — [سنه ١٢٧١]

التون

٣٧

(طغرای همایون)
سلستره
١٢٧١
« چفته دفنه داللری ایچنده‌در. »

« بالاسنده لوای عثمانی کشیده ایدلمش برکوچك طابیه رسمی منقوشدر. »

وزنی ١١م ١٣¼ ط. قطری ٣٦

کموش

٣٨

« » « التونك عينيدر. » « »

وزنی ٧م ٨ ط. (اونجی لوحه) قطری ٣٦

— قارص محاربه‌سنه مخصوص — [سنه ١٢٧٢]

التون

٣٩

(طغرای همایون)
« دفنه وميشه اوله‌رق چفته داللر ایچنده‌در. »

«قارص شهریله قلعه‌لرینك رسمی منقوش اولوب زیرنده :

قارص
١٢٧٢

وزنی ٧م ٢ط. قطری ٣٦

کموش

٤٠

« » « التونك عينيدر. » « »

وزنی ٧م ٦ط . قطری ٣٦

بعض تأسیسات و وقایع مشهوره‌یی مخطر مدالیه‌لر

— تصحیح وتجدید سکه‌یه مخصوص — [سنه ١٢٥٩]

التون

٤١

(طغرای همایون)

«آشاغی طرفندن برچفت تیردان وبرکمان ایله مربوط ایکی بغدای دمتیله محاطدر.»

ـ ٥ ـ

اشته تصحیح عیار سکه‌یه
صرف همت قلدی خان عبدالمجید

ـ ١٢٥٥ ـ

«قطعهٔ محرره زیر وبالاسندن چیچك دمتلری درونته النشدر .»

وزنی ١٥ م ٢ ط. قطری ٣٨

کموش

٤٢

« » «التونك عینیدر.» « »

وزنی ١٤م ٢½ ط. قطری ٥٠

٤٣

« » « »

وزنی ٩ م ١ ط. (اوتنجی لوحه) قطری ٣٨

فردوس آشیان عبدالمجید خان حضرتلرینك مسکوکات جدیده‌لرنده ‌اك اول التنجی سنهٔ جلوسلری وضع اولنمش ایسه‌ده تصحیح عیار سکه ١٢٥٩ تاریخنده تقرر ایتمش اولدیغندن اشبو مدالیه‌لرك تاریخ وقطعه‌محرر اولان وجهنك بالاسنده بشنجی سنهٔ جلوسی ارائه ایچون (٥) رقمی وضع اولنمشدر. بو مدالیه‌لر التون وکموش وباقر اولمق اوزره اوچ نوع‌اوله‌رق احداث بیوریلوب هر بری دخی اوچ مختلف قطعه‌ده ضرب واعمال

ایتدیرلمشـدر. برنجیسی ٥٠ ایکنجیسی ٤٤ واوچنجیسی ٣٨ میلیمترو قطرلرندەدر. التوندن برنجی وایکنجی قطعەلری وکموشدن یالکز ایکنجی قطعەسی المزە تجوریلەمدیکی کبی باقردن معمول اولان نوعندن هیچ بر قطعەسنە دسترس اولەمدق.

— ایاصوفیه جامع شریفنك تعمیرینه مخصوص — [سنه ١٢٦٥]

التون

٤٤

(طغرای همایون)
« اطرافنده دائراً نقشلی برصو واردر. »

« ایاصوفیه جامعنك درت منارەسیله قبارتمەلی رسمی وزیرنده » (*)
تاریخ تعمیر ایاصوفیه
١٢٦٥
سنه

وزنی ١٩ م ٨ ط. قطری ٤٤

کموش

٤٥

« « « التونك عینیدر. » « «

وزنی ١٢ م $\frac{3}{4}$ ٨ ط. (اونبجی لوحه) قطری ٤٤

باقر

٤٦

« « «بوده دیکرلرینك عینیدر.» « «

(دلیکلی) قطری ٤٤

(*) جامع رسمنك همان زیرنده غایت اینجه اولەرق لاتین حروفاتیله جامعی تعمیر ایدن معمارك اسمی Fossati, res. ومـدالیەیی رسم وحك ایدن رسامك نامی Robertson, sc. یازیلیدر.

اوروپاده اعمال ایدلمش اولان بعض مدالیه‌لر

— تنظیمات خیریه —

٤٧

١٨٥٠ سنهٔ میلادیه‌سی (١٢٦٧ ھ) تاریخیله بروکسلده غایت مصنع اوله‌رق اعمال ایدلمش کبیر طونج مدالیه .

قطری ١٠٠

— سینوب —

٤٨

١٨٥٣ میلادنده (١٢٧٠ ھ) پارسده اعمال اولنمش کبیر طونج مدالیه.

قطری ٦٨

— بحر سیاه وطونه —

٤٩

١٨٥٤ سنهٔ میلادیه‌سنده (١٢٧١ ھ) پارسده اعمال قلنمش کبیر قورشون مدالیه .

قطری ٧١

— اتفاق دول ثلثه —

٥٠

١٨٥٤ تاریخ میلادنده (١٢٧١ ھ) کذلك پارسده اعمال اولنمش صغیر طونج مدالیه .

قطری ٣٦

٥١

برطرفی بالاده‌کی ٥٠ نومرولی مدالیه‌نك عینی وفقط دیکر وجهی ترکجه عباره‌یی متضمن اولوپ زیرنده تاریخ اوله‌رق (سنه‌سبعین ومأتین والف) محرر وپارسده معمول صغیر قورشون مدالیه .

قطری ٣٦

سلطان عبدالعزيز خان حضرتلرى

محاربات مداليه‌لرى

— قره طاغه مخصوص — [سنه ١٢٧٧]

كموش

٥٢

المستند بتوفيقات الربانيه
عبدالعزيز خان
ملك الدولة العثمانيه
«كبير برهلال ايچنه آلنمشدر.»
وزنى ٧ م ٨ ط .

«جبال مرتفعه اوزرنده بر رايت عثمانيه واشاغيسنده برطوپ رسمى وزيرنده :»
{قره طاغ}
١٢٨٩
قطرى ٣٦

— كريده مخصوص — [سنه ١٢٨٥]

كموش

٥٣

(طغراى همايون)
«كبير بر هلال ايچنده‌در.»
وزنى ٧ م ١/٤ ٧ ط .

كريد
«جزيره ساحلندن برطرفنك رسمى»
{١٢٨٥}
قطرى ٣٦

— عسكرى نشان تعليملرينه مخصوص مداليه — [سنه ١٢٨٠]

كموش

٥٤

نشان
قانوننامهٔ همايونى
احكامنه توفيقاً نشان
انداخت ايدنلره مخصوص
مداليه در ١٢٨٠
وزنى ٧م ٨ط.

(بر صحرا واوزرنده نشانكاه
واسلحه وادوات حربيه رسمى)
قطرى ٣٦

سركئ عمومئ عثمانی‌یه مخصوص مداليه‌لر سنه ١٢٧٩

— زراعت وصناعت —

التون

٥٥

(طغرای همایون)
١٢٧٩
زراعت وصناعت
«طغرا ایله تاریخ صاغندن دفنه دالی وصولدن بغدای دمتی ایله محاطدر .»
وزنی ١٩ م ١٠ ½ ط .

« بیناری بر کوچك هلال ایله تفریق اولنمش التی خانه ایچنده زراعت وصنایعه متعلق ادوات ایله بر لوقوموتیف رسمی ومركزنده دخی بر ییلدیز نقش ایدلمشدر . »

(غایت صنعتلی اعمال اولنمشدر.) قطری ٤٤

كموش

٥٦

« » وزنی ١٦ م

«التونك عینیدر»

« » قطری ٤٤

— حرفت و صنعت و تجارت —

كموش

٥٧

المستند بتوفیقات الربانیه
عبدالعزیز خان
ملك الدولة العثمانیه
« بر كبیر هلال ایله محاطدر. »
وزنی ١٥ م ١٢ ط.

حرفت صنعت تجارت
« سركئ عمومینك اوك طرفندن رسمی »
١٢٧٩

قطری ٤٤

باقر

٥٨

« » «كموشك عینیدر.» « »

قطری ٤٤

پادشاه حمیدالخصال شوکتلو سلطان عبدالحمیدخان ثانی افندمز حضرتلرینك طرف ذیشرف همایونلرندن احداث بیوریلان مدالیه‌لر

— امتیاز نشان عالیسی مدالیه‌سی —

التون

٥٩

الغازی
(طغرای همایون)
المستند بتوفیقات الربانیه
عبدالحمید خان
ملك الدولة العثمانیه
«عبارهٔ جلیله‌سی وسطنده محرر»
(آرمهٔ عثمانی)

دولت عثمانیه اغورنده
فوق‌العاده ابراز صداقت وشجاعت
ایدنلره مخصوص مدالیه‌در
«حاملنك اسمی درج
اولنمق اوزره بوش محل»
{١٣٠٠}

قطری ٣٧

کموش

٦٠

» » «التون مدالیه‌نك عینیدر.» » »

وزنی ٦ م ١٣ ط. قطری ٣٧

— صنایع مدالیه‌سی —

کموش

٦١

الغازی
(طغرای همایون)
(آرمهٔ عثمانی)

(حاملنك اسمی حك اولنمق
اوزره چفته داللر ایچنده
بوش محل براقلمشدر.)

وزنی ٣ م ١٣ ط. قطری ٣٠

— روسیه محاربه‌سنه مخصوص —

کموش

٦٢

الغازی

(طغرای همایون)

١٢٩٤

« چنته دفنه داللریله محاطدر. »

وزنی ٥ م.

« ایکی طرفلی رایات عثمانیه واسلحهٔ حربیه‌دن مرکب بر آرمه وبالاسنده بر ییلدیز منقوش والت طرفنده بر هلال درونند شو عباره محرردر : »

روسیه محاربه‌سی

قطری ٣١

— پلونه محاربه‌سنه مخصوص —

کموش

٦٣

الغازی

(طغرای همایون)

١٢٩٤

وزنی ٢ م ١٥ ط.

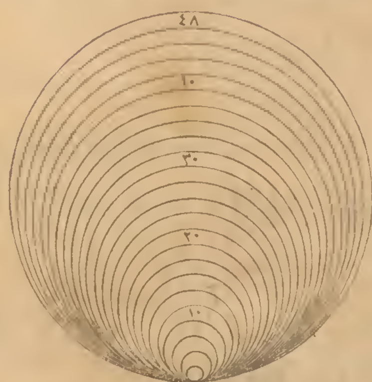
پلونه محاربه‌سی

« ٦٢ نومرولی مدالیه‌نك عینی رسم ونقشده‌در. »

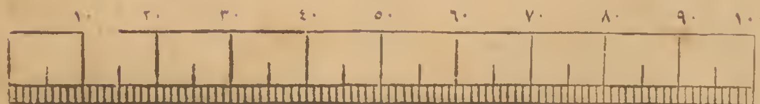
(اوننجی لوحه) قطری ٧٢

هر خانه‌سی ایکیشر (میلیمترو) دن قرق سکز (میلیمترو) یه قدر قطرلری ارائه ایدر مقیاسدر .

یوز (میلیمترو)یه قدر ارائه ایدر طولانی مقیاسدر.

درهم وقیراطك درهم اعشاری یه یعنی (غرام وکسوراتنه) تحویلنه مخصوص جدولدر.

قیراط	درهم ٠ میلم (غرام)	١ ممم م	٢ ممم م	٣ ممم م	٤ ممم م	قیراط	٥ ممم م	٦ ممم م	٧ ممم م	٨ ممم م	٩ ممم م
٠	٠,٠٠٠	٣,٢٠٧	٦,٤١٥	٩,٦٢٢	١٢,٨٢٩	٠	١٦,٠٣٧	١٩,٢٤٤	٢٢,٤٥٢	٢٥,٦٥٩	٢٨,٨٦٦
١	٠,٢٠٠	٣,٤٠٨	٦,٦١٥	٩,٨٢٣	١٣,٠٣٠	١	١٦,٢٣٧	١٩,٤٤٥	٢٢,٦٥٢	٢٥,٨٥٩	٢٩,٠٦٧
٢	٠,٤٠١	٣,٦٠٨	٦,٨١٦	١٠,٠٢٣	١٣,٢٣٠	٢	١٦,٤٣٨	١٩,٦٤٥	٢٢,٨٥٢	٢٦,٠٦٠	٢٩,٢٦٧
٣	٠,٦٠١	٣,٨٠٩	٧,٠١٦	١٠,٢٢٣	١٣,٤٣١	٣	١٦,٦٣٨	١٩,٨٤٦	٢٣,٠٥٣	٢٦,٢٦٠	٢٩,٤٦٨
٤	٠,٨٠٢	٤,٠٠٩	٧,٢١٧	١٠,٤٢٤	١٣,٦٣١	٤	١٦,٨٣٩	٢٠,٠٤٦	٢٣,٢٥٣	٢٦,٤٦١	٢٩,٦٦٨
٥	١,٠٠٢	٤,٢١٠	٧,٤١٧	١٠,٦٢٤	١٣,٨٣٢	٥	١٧,٠٣٩	٢٠,٢٤٦	٢٣,٤٥٤	٢٦,٦٦١	٣٩,٨٦٩
٦	١,٢٠٣	٤,٤١٠	٧,٦١٧	١٠,٨٢٥	١٤,٠٣٢	٦	١٧,٢٤٠	٢٠,٤٤٧	٢٣,٦٥٤	٢٦,٨٦٢	٣٠,٠٦٩
٧	١,٤٠٣	٤,٦١١	٧,٨١٨	١١,٠٢٥	١٤,٢٣٣	٧	١٧,٤٤٠	٢٠,٦٤٧	٢٣,٨٥٥	٢٧,٠٦٢	٣٠,٢٦٩
٨	١,٦٠٤	٤,٨١١	٨,٠١٨	١١,٢٢٦	١٤,٤٣٣	٨	١٧,٦٤٠	٢٠,٨٤٨	٢٤,٠٥٥	٢٧,٢٦٣	٣٠,٤٧٠
٩	١,٨٠٤	٥,٠١٢	٨,٢١٩	١١,٤٢٦	١٤,٦٣٤	٩	١٧,٨٤١	٢١,٠٤٨	٢٤,٢٥٦	٢٧,٤٦٣	٣٠,٦٧٠
١٠	٢,٠٠٥	٥,٢١٢	٨,٤١٩	١١,٦٢٧	١٤,٨٣٤	١٠	١٨,٠٤١	٢١,٢٤٩	٢٤,٤٥٦	٢٧,٦٦٤	٣٠,٨٧١
١١	٢,٢٠٤	٥,٤١٢	٨,٦٢٠	١١,٨٢٨	١٥,٠٣٥	١١	١٨,٢٤٢	٢١,٤٤٩	٢٤,٦٥٧	٢٧,٨٦٤	٣١,٠٧١
١٢	٢,٤٠٦	٥,٦١٣	٨,٨٢٠	١٢,٠٢٨	١٥,٢٣٥	١٢	١٨,٤٤٢	٢١,٦٥٠	٢٤,٨٥٧	٢٨,٠٦٤	٣١,٢٧٢
١٣	٢,٦٠٦	٥,٨١٣	٩,٠٢١	١٢,٢٢٨	١٥,٤٣٥	١٣	١٨,٦٤٣	٢١,٨٥٠	٢٥,٠٥٨	٢٨,٢٦٥	٣١,٤٧٢
١٤	٢,٨٠٦	٦,٠١٤	٩,٢٢١	١٢,٤٢٩	١٥,٦٣٦	١٤	١٨,٨٤٣	٢٢,٠٥١	٢٥,٢٥٨	٢٨,٤٦٦	٣١,٦٧٣
١٥	٣,٠٠٧	٦,٢١٤	٩,٤٢٢	١٢,٦٢٩	١٥,٨٣٦	١٥	١٩,٠٤٤	٢٢,٢٥١	٢٥,٤٥٨	٢٨,٦٦٥	٣١,٨٧٣
١٦	٣,٢٠٧	٦,٤١٥	٩,٦٢٢	١٢,٨٢٩	١٦,٠٣٨	١٦	١٩,٢٤٤	٢٢,٤٥٢	٢٥,٦٥٩	٢٨,٨٦٦	٣٢,٠٧٤

اشبو جدولك صورت استعمالی شویله‌در : مثلا ٣ درهم ٨ قیراطك قاچ غرامه مساوی اولدیغی بیلمك استنلدکده بالاسنده صفردن باشلایه‌رق طقوزه قدر بیوك رقمله کوستریلان درهم خانه‌سنده ٣ درهم بولنوب بعده‌صاغده یوقاریدن اشاغی محرر اولان قیراط خانه‌سنده‌کی ٨ رقمی حذاسنه باقلدقده ١١ غرام و٢٢٦ میلیغرام اولدیغی آکلاشیلور .

درت حبه بر قیراط وبر حبه ٥٠ میلیغرام اولمغله بر قیراطدن صکره اوچ حبه‌یه قدر زیاده وزنی اولان مسکوکات ایچون مقدارینه کوره اشبو جدولده‌کی وزنلره هر برحبه ایچون (٠,٠٥٠) (٠,١٠٠) (٠,١٥٠) میلیغرام ضم وعلاوه‌سی اقتضا ایدر.

۱ التون مسکوکات

سلاطین عظام حضراتی اسامیسی	سنهٔ ضربی	التون مسکوکاتك اسامیٔ قدیمه‌سی	عیارلری: عیار عثمانی ۲٤ قیراط	۳۲ده کسر	میلیم حسابیله بیکده	کسور	وزنلری: درهم	قیراط	حبه	[illegible] اقچه
فاتح سلطان محمد خان	۸۸۳	فیلوری - سلطانی	۲۳	۲٦	۹۹۳	٥۰	۱	۱	$2\frac{40}{100}$	٤۰
سلطان بایزید ثانی	۸۸٦	» »	»	»	»	»	»	»	»	٥٤
سلطان سلیم وسلیمان اول وسلیم ثانی	۹۱۸—۹۸۲	» شاهی [1]	»		»	»	»	»	»	٦۰ [2]
سلطان مراد ثالث ومحمد ثالث وسلطان احمد اول وعثمان ثانی	۹۸۲—۱۰۳۱	فیلوری - التون	»	»	»	»	۱	۱	$1\frac{12}{100}$	۷۰—۱۲۰
سلطان مراد رابع	۱۰۳۲	»	»	»	»	»	۱	—	۱	۱٥۰—۲٥۰
سلطان محمد رابع	۱۰٥۸	»	»	»	»	»	۱	—	۳	۱٦۰—۲٤۰
سلطان سلیمان ثانی واحمد ثانی	۱۰۹۹—۱۱۰۲	شریفی	۲۳	۸	۹۷۰	—	۱	۱		۲۷۰ حقیق[ی] ۲٦۰ موضو[ع]
سلطان مصطفای ثانی	۱۱۰٦	»	»	»	»		»	»		»
	۱۱۰۸	جدید اشرفی (طغرالی)	»	»	»		۱	۱	۱	۳۰۰
سلطان احمد ثالث	۱۱۱٥	اشرفی	»	»	»		»	»	»	»
	۱۱۲۸	زراسلامبول (زنجیرلی)	۲٤		۱۰۰۰		۱	۱	$2\frac{40}{100}$	۳٦۰—٤۰۰
	۱۱۳۷	زر محبوب	»		»			۱۲	$\frac{1}{2}$ مثقال	۲٤۰
سلطان محمود اول وعثمان ثالث	۱۱٤۳	جدید استانبول	۲۳	۸	۹۷۰		۱	۱	۱ حبه	٤٥۰
		زر محبوب	۲۲	۲٦	۹٥۲			۱۲	۳	۳۳۰
	۱۱٦۸	جدید زر محبوب	»	»	»			۱۳		»
سلطان مصطفای ثالث	۱۱۷۱	فندق	۲۳	۸	۹۷۰		۱	۱	۱	٤۸۰
		زر محبوب	۲۱	۲٤	۹۰٦	٥۷		۱۲	۲	۳٦۰
سلطان عبد الحمید اول	۱۱۸۷	فندق	۲۳	۸	۹۷۰		۱	۱	۲	٦۰۰
		زر محبوب	۲۱	۲٤	۹۰٦	٥۷		۱۳		٤۲۰
سلطان سلیم ثالث ومصطفای رابع	۱۲۰۳	فندق	۱۹	٦	۸۰۰		۱	۱	۱	
	۱۲۲۲	زر محبوب	۱۷	۳	۷٤۸			۱۱	۱	
سلطان محمود ثانی	۱۲۲۳	استانبول	۱۹	٦	۸۰۰			۱۱	۳	۸ غروش
	۱۲۳۱	رومی	۲۲	۳۰	۹٥٦	۲٥	۱	۷	۳	۲٥
	۱۲۳۱	جدید رومی	۱۹	٦	۸۰۰			۱۱	۳	۸
	۱۲۳۷	عدلی	۱۹	۲۹	۸۳۰			۷	۳	۱۲
	۱۲۳۹	دارالخلافه التونلری	»	»	»			»	»	۱۲
	۱۲۳۹	جدید عدلیه	۱۷	۳۰	۷٤۸			۷	۳	—
	۱۲٤۳	خیریه	۲۰	۳۰	۸۷۳			۸	۳	—
	۱۲٤٦	جدید ربعیه	۱۳	۳۱	٥۸۲			۲		—
	۱۲٤۸	جدید محمودیه	۱۹	۲۹	۸۳۰			۸		—
	۱۲٥٥	ممدوحیه	۱۹	۲۹	۸۳۰			۷	۳	۲۰
سلطان عبد المجید خان	۱۲٦۰	یوزلك مجیدیه التونی	۲۲		۹۱٦	٦٦	۲	٤	—	۱۰۰

(*) قدیم التونلرك شمدیکی غروشله زمانده‌کی قیمتی بیلنمك استنلدیکی حالده ۲ نومرولی اقچه جدولنده اوعصرده قاچ اقچه‌نك بردرهمه

عثمانيـه تعرفه‌سى

ملاحظات	هر التونك شمديكى تعرفه‌ده بولنور اولان اساميسى	ضربخانۀ عامره‌نك تعرفـۀ حاضره‌سى موجبنجه عثمانلى التونى يوز غروش حسابيله: درهمنك قيمتى غروش	درهمنك قيمتى پاره	بر التونك قيمتى غروش	بر التونك قيمتى پاره
عتيق عثمانلى التونلرينه اساس اتخاذ اولنان ونديك دوقه‌سنك بدايةً ١٠٠ عددى ١١٠ درهم اعتبار ايدلمش ايسه‌ده مؤخراً ضربخانۀ عامره سيلمه واكسلمه‌دن طولايى بو وزنى تنزيل ايله ١٠٠ عدديني ١٠٨ درهم يعنى بهريني ١ درهم ١ قيراط و١ حبه‌ودها طوغريسى حبه‌نك يوزده اون ايكى كسرى دخى اولمق اوزره تعيين وبونلرى تام الوزن اعتبار ايتمشدر. [١] يالڭز سلطان سليم خان اول زماننده وانك سكه‌لرينه (شاهى) اطلاق اولنور ايدى . [٢] سـلطان محمد ثالث زماننده بر ارالق ١٨٠ دن ٢٢٠ اقچه‌يه قدر فرلامش ايسه‌ده ١٠٠٩ سنه‌سنده ينه ١٢٠ اقچه‌يه تنزيل قلنمشدر .	يالديز التونى	٤٧	٣٠		
	» »	»	»		
	» »	»	»		
	» »	»	»	٥١	١٩
	» »	»	»		
	» »	»	»		
	فندق التونى	٤٦	٢٠		
	» »	»	»		
	» »	»	»	٥٠	٥
	» »	»	»	»	
اشبو (زر استانبول) يالديز التونى عيارنده طوتلمقده‌در .	يالديز التونى	٤٧	٣٠		
زر محبوبك اصلى اولان اشبو التونلر دخى يالديز التونى درجه‌سنده معتبردر.	» »	»	»		
	فندق التونى	٤٦	٢٠	٥٠	٥
زرمحبوب اسمى تعرفۀ حاضره‌ده هيچ ذكر ايدلمامشدر. عتيق سلطان محمود تعبير اولنمشدر .	عتيق سلطان محمود التونى	٤٥	٢٥	٣٧	٣٠
		»	»		
	فندق	٤٦	٢٠	٥٠	٥
بو التونلر ايله بالاده‌كى عتيق سـلطان محمود التونلرى تعرفـۀ حاضره‌ده اون اوچ قيراط وبر حبه اعتبار اولنمشدر .	سلطان مصطفى التونى	٤٣	٢٠	٣٦	
	فندق	٤٦	٢٠	٥٠	٥
سلطان مصطفى التونى اسميله ياد اولنوب او درجه‌ده طوتيلور .	———	٤٣	٢٠	٣٦	
سلطان محمود ثانى التونلرندن (استانبول) التونه داخلدر .	استانبول	٣٨	١٧		
» » » » جديد عدلى درجه‌سنده طوتيلور .	» »	٣٥	٣٥		
	استانبول التونى	٣٨	١٧	٢٨	٢٠
وقتيله يكرمى بشلك دخى اطلاق اولنور ايدى .	عتيق رومى التونى	٤٥	٣٥	٦٨	٣
تعرفه‌يه استانبول التونيله برابر كچورلمشدر .	جديد رومى	٣٨	١٧	٢٨	٢٠
بر روايتده جلوسك ١٥ نجى يعنى ١٢٣٧ تاريخنده ضرب اولنمشدر .	عتيق عدلى	٣٩	٣٧	١٩	٢٦
عتيق عدلى التونه داخلدر. يكى چيقارلدقده قيمتلرندن فضله رايج وضع ايدلمشدر.	———	»	»		
بونك واشـاغيكى اوچ نوع التونك قديم رايجلرينه دائر معلومات النه‌مامشدر .	جديد عدليه التونى	٣٥	٣٥	١٧	٢٧
	خيريه	٤١	٣٧	٢٣	١٠
	اوچلك ربعيه	٢٩	٣٧		
تعرفه‌ده عتيق عدلى‌يه داخلدر. وزناً براز اغير اولمسيله يكرمى غروشه كچر .	يكرميلك	٣٩	١٧		
تعرفه‌ده عتيق عدلى‌يه داخلدر .	يكرميلك	٣٩	٣٧	١٩	٢٦
متناسباً اضعاف واقسامى واردر .	عثمانلى التونى	٤٤	—	١٠٠	—

مساوى اولديغى بولنوب اكا كوره شمديكى كموش فيئاتيله حساب اولندقده ميدانه چيقار .

۲ اقچه‌لره مخصوص کموش

اسامیٔ سلاطین عظام	سنهٔ ضربی	مسکوکاتك اسامیٔ قدیمه‌سی ونوعی	عیارلری	وزنلری			قاچ عدد اقچه‌نك بر درهم کموشه مساوی اولدیغی
			یوزده	درهم	قیراط	حبه	
سلطان اورخان	۷۹۲	اقچهٔ عثمانی (عثمانی)	۹۰		۵	۳	۲ ۳/٤
سلطان مراد وبایزید اول	۷۶۱—۷۹۲	»	»		»	»	»
چلبی سلطان محمد اول وسلطان مراد ثانی	۸۱۶—۸۲۲ ۸۲٤—۸۲۵ ۸۳٤	»	»		۵	۱	۳
فاتح سلطان محمد ثانی	۸٤۸—۸۵۵ ۸۶۵—۸۷۵ ۸۸۶	»	»		٤	۳	۳ ۱/۲
سلطان بایزید ثانی وسلیم اول	۸۸۶—۹۱۸	»	۸۵		۳	۳	٤
سلطان سلیمان اول وسلیم ثانی	۹۲۶—۹۷٤	اقچه	»		۳	۱	۵
سلطان مراد ثالث	۹۸۲	»	»		۳		۵ ۱/٤
	۹۹۲	»	»		۲	۱	۷
سلطان محمد ثالث	۱۰۰۳	»	»		۱	۳	۹
سلطان احمد اول	۱۰۲۶	»	»		۱	۲	۱۱
سلطان عثمان ثانی وسلطان مصطفای اول	۱۰۲۷—۱۰۲۸	اقچه	»		۱	۲	۱۱
	۱۰۳۱	اونلق عثمانی	»	۱	—	—	—
سلطان مراد رابع	۱۰۳۲	اقچه	۷۰		۱	۱	۱۳
	۱۰۳۵	پاره	»		۵	۱	۳ ۱/٤
سلطان ابراهیم	۱۰۵۰	اقچه	۷۵		۱	۲	۱۰
		پاره	»		۳	—	—
		اونلق (۱۰ اقچه)	»		۱۵	۲	—
		بشلك (۵ اقچه)	»		۸	—	—
سلطان محمد رابع	۱۰۵۸	اقچه	۵۰		۱	۳	۱۰

مسكوكات عثمانيه تعرفه‌سى

بهر اقچه‌نك سيم مجيديه حسابيله شمديكى قيمتى — پاره	غروش	ملاحظات
	١	اقچهٔ عثمانيه‌نك وزن اصليسى (ربع مثقال) يعنى التى قيراطدر .
٣٦		
٣٣		اقچه‌لر بش مختلف ثقلتده اولمسيله بوراده وسطى اخذ اولنمشدر .
٢٥		كموشك عيارى سكسان بشه تنزيل اولنمشدر .
٢٢		بو زمانده بش اقچه‌نك بر درهم كموشه مساوى اولمسى قانون تحتنده ايدى .
٢٠		ايكى دفعه چيقاريلان اقچه‌لر بوراده كوسترلديكى وجهله يكديكرندن فرقليدر .
١٥		
١٢		
١٠		
١٠		
٣	٢	سلطان عثمان ثانى زمانده اون اقچه‌يه مساوى اولمق اوزره كسلمشدر . انجق سلطان مصطفى زمانده‌كى اونلقلر ناقص الوزندر .
٨		
٣٢		ايلك پاره‌نك ظهورى بو زمانده‌در . اولوقت درت اقچه بر پاره اعتبار اولنمشيدى .
١٠		
٢٠		بو زمانده ايكى اقچه بر پاره اولمق اوزره تعيين قلنمشيدى .
٢٠	٢	اصلى بر درهم اوله‌جق .
١٥	١	
٥		كموشك عيارى اوچنجى دفعه اوله‌رق تنزيل قلنمشدر .

٣ غروشلره مخصوص كموش

سلاطين عظام حضراتنك اساميسى	سنهٔ هجريه	مسكوكاتك اسامئ قديمه‌لريله نوع وجنسلرى	عيارلرى: بيكده	عيارلرى: كسرى	وزنلرى: درهم	وزنلرى: قيراط	هرسكه‌نك زمانده‌كى قيمت موضوعه‌سى يعنى رايجى: آقچه	هرسكه‌نك زمانده‌كى قيمت موضوعه‌سى يعنى رايجى: پاره
سلطان سليمان ثانى	١٠٩٩	غروش	٨٩٨		٦		١٦٠	
سلطان احمد ثانى	١١٠٢	»	»		»		»	
سلطان مصطفاى ثانى	١١٠٨	غروش ونصفيه وربعيه‌سى	»		٦	٤	»	
سلطان احمد ثالث	١١١٥	غروش ومتناسباً ٢٠ و١٠ وه پاره‌لك اقسامى	٧٠٠		٨			٤٠
	١١١٦	بر پاره‌لك	٦٨٠			٢¼	٣	
	»	اقچه	»			¾	١	
	١١٣١	زولته و(نصفيه‌سى)	٦٠٠		٦	٢		٣٠
سلطان محمود اول	١١٤٣	——	—	—	—	—	—	—
سلطان عثمان ثالث	١١٦٨	——	—	—	—	—	—	—
سلطان مصطفاى ثالث	١١٧٦	غروش متناسباً اقسام وكسوراتى	٦٠٠		٦	٣		٤٠
	١١٧٩	التمشلق (چفته زولته)	»		٩			٦٠
	١١٨٥	زولته (ونصفيه‌سى)	»		٤	٦		٣٠
سلطان عبدالحميد اول	١١٨٧	غروش التمشلق وزولته واقسامى	—	—	—	—	—	—
	١٢٠٣	جديد ايكيلك	٤٦٥		٩	٤		٨٠
سلطان سليم ثالث	١٢٠٣	غروش ومتياسبا اقسامى	٤٦٥		٤			٤٠
	١٢٠٤	التمشلق	»		٥	١٣		٦٠
	١٢٠٥	ايكيلك	»		٨			٨٠
	» »	جديد يوزلك	»		١٠			١٠٠
سلطان مصطفاى رابع	١٢٢٢	——	—	—	—	—	—	—
سلطان محمود ثانى	١٢٢٣	غروش واقسامى	٤٦٥		٤			١ غروش
	١٢٢٥	جهاديه‌متناسبا نصفيه وربعيه‌سى	٧٣٠		٨			٥
	١٢٣٦	جديد ايكيلك واقسامى	»		٤			٢
	١٢٣٩	جديد التمشلق	٦٠٠		٢		٦٠ پاره	
	١٢٤٥	بشلك (نقطه‌سز)	٢٢٠		٤	١٣		٥
	•	واقسام وكسوراتى						
	١٢٤٨	بشلك (نقطه‌لى) واقسام وكسوراتى	١٧٠		٤	١٢		٥
	١٢٤٩	النيلق واقسامى	٤٣٥		٣	١٣		٦
سلطان عبد المجيد خان	١٢٥٥	التيلق واقسامى	٤٣٥		٣	١٢		٦
	»	٢٠ و١٠ پاره‌لك	١٧٠			٦		
	١٢٦٠	يكرمى غروشلق سيم مجيديه ومتناسباً ١٠ وه و٢ و١ و½ غروشلق اقسام وكسوراتى	٨٣٠		٧	٨		٢٠

مسکوکات عثمانیه تعرفه‌سی

ضربخانهٔ عامره‌نك تعرفه‌سی موجبنجه ۱۲۹۹ سنه‌سی تحقق ایدن قیم حقیقیه‌لری				
سیم مجیدیه ۱۹ حسابیله بهر قطعه سنك قیمتی		بهر درهمنك قیمتی		ملاحظات
پاره	غروش	پاره	غروش	
١٠	١٤	١٥	٢	(٢٣٨) صحیفه‌یه مراجعت اولندقده اکلاشیلورکه غروشك قیمت حقیقیه‌سی اوزمان
»	»	»	»	یوز یکرمی اقچه اولوب ٢٠ اقچه ١ درهم و١٢٠ اقچه ٦ درهم وزننده ایدی .
٣٤	١٤	»	»	
٢٤	١٦	٣	٢	گموش مسکوکاتك اضعاف واقسامی مشارالیه سلطان احمد ثالث زماننده تقرر ایتمش وقرق‌پاره‌نك برغروشه‌وبرپاره‌نك اوچ اقچه‌یه مساوی طوتلمسی‌اساسی دخی تعین‌ایلمشدر.
١٠		٣٥	١	مقدما عیارلری ٧٠ ایدی. صحیفه ٢٧٧ .
٣½		»	»	
٥	١٠	٢٥	١	زولته‌لرك ١٦ عددی ١٠٠ درهم اولمسی اتخاذاولنان‌اصول‌اقتضاسندن‌ایدی صحیفه ٢٧٩
—	—	—	—	سلطان احمد ثالث مسکوکاتنك وزن وعیار وتقسیماتنده‌در .
—	—	—	—	بوزمانده غروش‌کسلمیوب نصفیه وربعیه وپاره واقچه‌لرعینی عصر سابق درجه‌سنده‌در.
١٠	١٠	٢٥	١	
٢٥	١٤	»	»	
١٠	٧	»	»	
—	—	—	—	اشبو سکه‌لر سلطان مصطفی خان ثالث مسکوکاتی درجه‌سنه قریبدر .
١٢	١١	٩	١	قیمت حقیقیه‌سی $\frac{٦٤}{٨٠}$ ایدی. صحیفه ٣٤٦.
٣٦	٤	٩	١	تعرفهٔ حاضره‌ده التمشلقدن ماعدا اشبو سکه‌لر (عتیق یوزلك) (عتیق ایکیلك)
	٧	»	»	و(عتیق غروش) ناملریله داخل اولوب انجق ایکیلکلر هر نصل ایسه ٧ درهم
٣٢	٩	»	»	وزننده اوله‌رق کوسترلمشدر .
١٠	١٢	»	»	
—	—	—	—	بو عصرك مسکوکاتی سلطان سلیم ثالث مسکوکاتنك عینیدر .
٣٦	٤	٩	١	ایکی سنه صکره ٣ درهملك اوله‌رق قطع اولنمشدر .
١٦	١٥	٣٧	١	تعرفه‌ده (عتیق جهادیه) دیو مذکوردر .
		٣٧	١	اشبو یوکسك عیارده اولان ایکیلکلر تعرفهٔ حاضره‌ده داخل دکلدر.
		٢٥	١	
٢	٢			قیمت حقیقیه‌سی $\frac{١٣١}{٢٠٠}$ در صحیفه ٤١٤ } ١٢٩٦ سنه‌سنه قدر قیمت موضوعه‌لریله رایج اولدیغی حالده سنهٔ مذکوره‌ده قیمت حقیقیه‌لرینه تنزیل قلنمشدر .
٢	٢			قیمت حقیقیه‌سی $\frac{١٠٣}{٢٠٠}$ در صحیفه ٤١٥
	٥			قیمت حقیقیه‌سی $\frac{٢٠٦\frac{١}{٢}}{٢٤٠}$ صحیفه ٤١٦ کذلك تاریخ مذکورده تنزیل قلنمشدر.
	٥			
				اخیرا نصفه تنزیل اولنان متالکلردندر .
	١٩			اخیرا یکرمیدن اون طقوز غروشه تنزیل قلنمشدر .

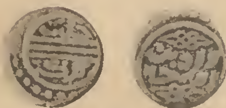
برنجی لوحه [١]

٢

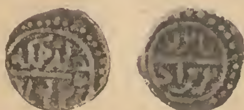
٦

٩

١٩

١٣

٢٢

٢٧

٣١

٣٥

٤٥

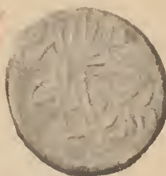
٥٣

٦٠

برنجی لوحه [ب]

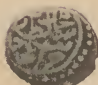

٧١

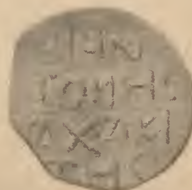
٦٧

٦٨

٩٧

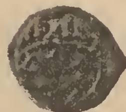

٧٤

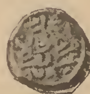

٧٧

١٢٦

١٠٤

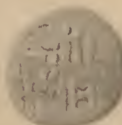

١٢١

١٥٠

١٤١

١٥٤

١٢٩

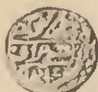
ایکنجی لوحه [۱]

۱۸۸

۱٦٦

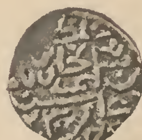

۱۸۲

۱٦۱

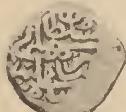

۲۳۱

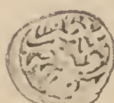

۱۹۰

۲۹۱

۲٦۸

۲٤۱

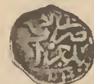

۲۸۰

۲۸۲

ایکنجی لوحه [ب]

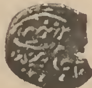
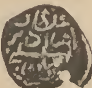

٣١٧ ٣١٠ ٣٠٧

٣٢٦ ٣٢١

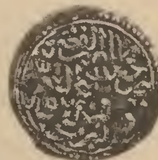

٣٥٦ ٣٣٧ ٣٥٤

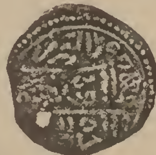

٣٦٠

٣٧٥ ٣٧٩ ٣٦٢

٣٩١ ٣٩٠

اوچنجی لوحه

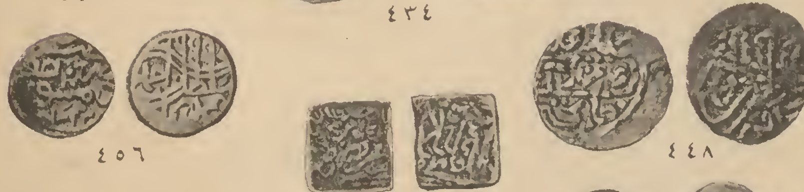
٤١١ ٣٩٦ ٤١٤

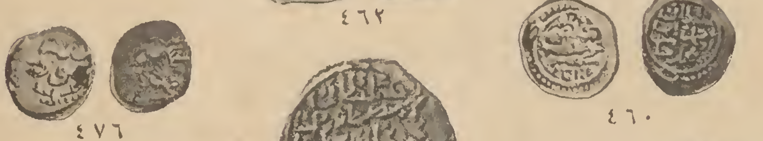
٤١٩

٤٢٦ ٤٣٤ ٤٤٥

٤٤٨ ٤٦٢ ٤٥٦

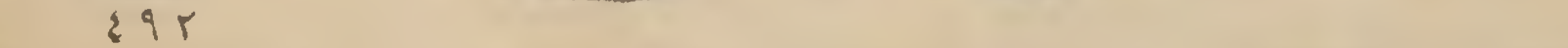

٤٦٠ ٤٧٦

٤٦٦

٤٧١ ٤٨٨ ٤٩٢

دردنجی لوحه

٤٩٩

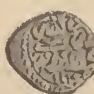

٥١٧

٥١٠

٥٢١

٥١٥

٥٢٨

٥٣٥

٥٣٩

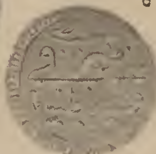

٥٥٦

٥٦٤

٥٧٤٠

٥٦٦

٥٧٤

بشنجی لوحه

٥٩٢

٥٨٣

٥٩٨

٦٠٣

٦١٤

٥٩٦

٦٣٧

٦٣٠

٦٢٤

٦٣٥

٦٣٣

٦٤٨

٦٤٤

٦٤٢

آلتنجی لوحه

٦٦٤

٦٧٠

٦٧٣

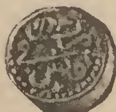

٦٨٧

٧٠٣

٧٠٤

٧٢٣

٧٤٠

٧٥٠

یدنجی لوحه

٧٩٦

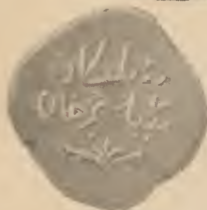

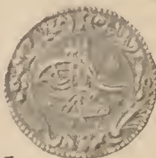

٢٧٠٣

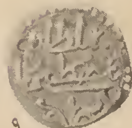

٧٥٦

٩٤٩

٩٣١

٨٨٠

١٠١٠

٩٧٤

١٠٤٩

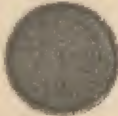

١١٣٨

١١٢٤

﴾ سكزنجی لوحه ﴿

۱۱۷۲

۱۱۷٤

۱۱٤٦

۱۱٦۱

۱۲۱۸

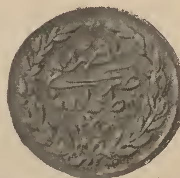
۱۲۳٥

۱۲۳٦

۱۲۱٦

۱۲٦۳

۱۲۸٦

۱۲۷٥

طقوزنجی لوحه

١

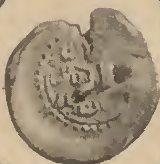
٢

٦

ه

١

ن

١٠

PHOTOLITH. DRUCK v. D. ANGERER & GÖSCHL WIEN

اونجی لوحه

٤٣

٢٦

٤٥

٢٩

٢٠

٦٣

٣٨

